primo ſm Dy. hic q lʒ petitio hereditatis que cõpetit heredi, et ſic de iure ciuili ſit ciuilis. d. l. item veniunt. §. cum prediximus. vnde iſta petitio hereditatis que etiam datur bonorum poſſeſſori nõ eſt ꝓprie pretoria niſi per extẽſionẽ. ⁊ ſic nõ obſtabit glo. noſtra. ⁊ iſtud etiam tenet Rodul. de auricuria hic relatus per Nico. de neapo. vel poteſtis ⁊ melius dicere ſm Joã.
42 fab. hic † q imo petitio hereditatis non eſt actio mixta imo eſt actio realis vt eſt tex. apertus in. l. ſed ſi lege. §. petitio. ff. de peti. here. de quo tamẽ dicite vt ibi per Bar. qui hoc firmat et tenet per Ang. de are. hic. qui reſpondet ad quedã argumẽta. Bal. tenẽtis cõtrariũ i. d. §. petitio. dicite vt hic per eũ. ℭ Glo.
43 in verbo caſu. in. fi. tenetis ex hac gl. † q pro rebus furto ſubtractis vel per vim ablatis cõpetit nedum publiciana. ſed etiã actio furti ⁊ vi bo. rap. ⁊ ſi diceres prout dicebat hic Dy. ſi cõpetit actio furti vel vi bono. rap. ergo iſta publiciana eſt ſuperflua. potes dicere ſecundum Dy. q ille actiones furti ⁊ vi bono. rap. ſunt generales et generaliter vnicuiqꝫ cõpetunt.[a] iſta vero publiciana eſt ſpecialis et ſpecialiter cõpetit illi qui rem emerat a non dñ̃o bona fide. que ſibi fuit furto ſublata vel per
44 vim ablata. vnde ſuccedit regula † q ſpeciei per genus non derogaṫ vulgara. l. vxorẽ. §. feliciſſimo. ff. de lega. iij. vel meliꝰ
45 dixit ſecundum eundem Dy. † qḋ ille actiones furti ⁊ vi bono. rap. dantur contra eum qui rem habeat per furtum vel per vim. vnde ſi apud aliquem eſſet res ſine vitio et ſic ſine violentia. et ſic ſine furto actiones ille nõ poſſent competere. vnde neceſſaria eẽt iſta publiciana. ⁊ q̃uis per iſta remaneat expedita iſta glo. Non omitto tñ̃ q Ange. de are. hic multum commendat hanc glo. ⁊ dicit eam menti tenendã que ſm eum cõtinuo allegatur ad hoc q furtum non enumeratur inter caſus fortuitos. Ad idem allegat ipſe glo. in. l. cũ duobus. §. dãna i verbo ſubreptum ſit. ff. pro ſocio. et dicit notari in. §. ꝑterea ſupra qui. mo. re contrahi. obliga. tamen iudicio meo glo. iſta neceſſario non probat id ad qḋ eam allegat Ang. etiam ſi illam iungamus cum tex. qꝛ lʒ tex. loquatur de caſu non tñ̃ loquitur de
46 caſu fortuito ⁊ vt infra ſubiiciã † iſta dictio caſus ꝓlata cum adiuncto fortuitus bene denotat caſũ fortuitum. ſecus ſi ſimpliciter proferatur lʒ tñ̃ glo. allega. per Ange. expreſſe non dicant furtum nõ enumerari inter caſus fortuitos. tñ̃ ego allego glo. id expreſſe dicentem in. l. iij. §. ex hoc edicto in verbo ſi ſine culpa. ff. nau. cau. ſtab. ⁊ glo. expreſſam. in. l. nautã. §. fi. in verbo a furto in eo. ti. nau. cau. ſtab. Jn hoc tñ̃ pũcto an furtũ dicatur caſus fortuitus diſtinguebat ipſe Ange. de are. poſt Saly. in. d. l. cũ duobus. §. dãna. qḋ aut culpa põt iputari. qꝛ ꝑceſſit talis actus qui põt culpe aſcribi. ⁊ tũc furtum non eſt caſus fortuitus. aut culpa nõ ꝑceſſit et ſic nulla culpa põt imputari. et tunc furtum bene eſt caſus fortuitus ſm eundem Ang.
47 de are. hic poſt Saly. vbi ſupra † et tunc culpa dṙ non poſſe imputari. qñ aliq̃d probaṫ ꝓpter qḋ ꝑſumptio culpe tolliṫ qḋ declarat ipſe in ſpecie per exẽpla. puta ſi fuiſſet vxor vel familiaris qui furto ſubtraxiſſet in quibus dʒ haberi ꝯfidẽtia. item ſi hoſtia bene firmaſſet ⁊ de nocte fuiſſent fracta vel ꝑforata. et hoc dicit multotiẽs cõtingere in facto i ſtationibꝰ ⁊ apothecis quas artifices bonis clauibꝰ claudunt, ⁊ in quibꝰ nullꝰ dormit. et hoc in facto dicit ſe vidiſſe Bononie. Addo q hanc diſtinctionẽ ſentit gl. in. l. iij. i glo. i. C. depoſiti. et ibi videte bal. ⁊ Bal. in. l. pignus. i. iij. col. aliq̃ habẽt in. l. que fortuitis. C. de pig. actio. ⁊ per Bal. in. l. iij. §. cognoſcit. ff. de offi. prefec. vrbis. ⁊ Bal. in. l. creditor. C. de pig. ac. ⁊ ibi Bal. ad fi. ponit illos
48 modos ſupra relatos per Ang. † ad probãdũ quẽ nõ fuiſſe in culpa. ⁊ videte Anto. de bu. ⁊ Abb. Panor. in. c. i. ex̃ de commoda. ⁊ ibi do. Ant. in hoc articulo refert glo. iuris ciuilis variã-
49 tes ⁊ diſtinguit vt ibi per eum † Et caſus fortuiti dicunṫ illi q̃bꝰ ꝓuideri nõ põt. d. l. q̃ fortuitis. C. de pig. ac. ſm Bar. in repe. l. qḋ nerua. ff. depoſiti in. iij. col. in. i. q. ⁊ idem dicit Bal. in. d. l. que fortuitis. ſi quidẽ caſus fortuitꝰ eſt quẽ humana diligentia prouidere non poteſt hoc idem et ponit latius Bald. i. d. l. pignus. in. ij. col. vbi ad hoc lõgiorẽ differentiã tradit quã poſtea proſequitur particulariter declarando do. Ant. in. d. c. i. de commoda. ⁊ dicit q caſus fortuitus eſt quem humana diligentia prouidere non poteſt vt ſupra etiam per Bal. et ideo ſecundum eum vbi diligentiſſimus prouidiſſet non eſt caſus fortuitus per tex. in. c. Joannes. extra de homici. ego ad hoc ſcilicet quid ſit caſus fortuitus allego diffinitionem naturaliter traditam per iuriſconſultum. l. ij. §. ſi eo tempore. ff. de admi. rerum ad ciui. pertinẽ. vbi dicitur in illo text. fortuitos caſus nullum humanum conſilium precedere poteſt ⁊ videatis omnino glo. ſolennẽ. in. l. iij. §. ex hoc edicto i verbo ſi ſine cul-
50 pa in fi. ff. nau. cau. ſtab. q̃ multum ſignanter dixit † q inter latiſſimã culpã et caſum fortuitum nihil eſt medium. quem tamen glo. intelligatis ſane prout ibi intelligit et declarat Bar. aduertatis etiam q differentia eſt inter caſum fortuitum ⁊ caſũ improuiſũ prout eſt glo. ſingularis ⁊ bene notanda. in. l. i. §. fi. in verbo plerumqꝫ. C. ad. l. cor. de ſicca. qꝛ ſm q illam gl. declarat ibi. Bal. caſus fortuitꝰ diciṫ ille quẽ nõ ꝑcedit aliqua cã
51 damni ab eo cui caſus iſte vult imputari. † ⁊ caſus improuiſus dṙ ille vbi culpa ꝑcedit. et hanc differentiã dicit ibi bal. eẽ notandã et ſe neſcire alibi. Et ex hac differẽtia ſequiṫ iſte nota-
52 bilis effectꝰ † q caſus fortuitus nõ puniṫ ſed iprouiſꝰ ſic pro modo culpe. ⁊ dicit Bartol. i. l. fi. in princi. iij. col. de temp. ap. q caſus prolatus cũ adiectione fortuitꝰ ſignificat quicq̃d ipru-

a ℭ Competunt. ⁊ an et qñ cõpetãt. vid do. mariã. ſozi. i ꝯſ. xxxiij. ici. ꝓ ſequẽdo ꝟ. itẽ reſtitutoriũ i fi. in. i. parte.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

dẽter accidit. ⁊ ibidẽ ſubdit Bald. ſecundum ariſtotelẽ quod 53
eſt differentia inter caſum et fortunã. eo quia fortuna cõſiſtat
ex intentione caſus ab euentu ſine intẽtione de quo ibi per eũ.
¶ Gloſa in verbo dictam in fine. habetis ex gloſ. duas opinio
nes in hoc articulo † nũquid habẽti vtile dominiũ competat 54
publiciana. et licet glo. hic nihil firmare videat̃. tñ poſſumus
cõiecturare glo. tenere vltimã opinionẽ. qꝛ † quotiẽs glo. re- 55
fert duas opiniões ⁊ nullã expreſſe approbat. videtur vltimã
tenere[a] vt eſt glo. no. in. l. qui filiũ. §. ſabin⁹. i verbo nobis. ff.
ad treb. ⁊ tex. in. l. bona fides ſecũdũ ꝙ ibi ponderat Barto. ff.
depo. ⁊ Bal. in. l. ſi mater per illum text. in fine. C. ne de ſta. de-
fun. et Bal. in auc. ex teſtamento in. ij. colũ. C. de collo. et iſtam
ſecundã opinionẽ. ſ. ꝙ publiciana non cõpetat habẽti vtile do
minium expreſſe firmauit glo. in auct. niſi tricennalis in gloſ.
i. C. de bo. mater. et hanc opinionem ſequuntur communiter
doc. hic. et pro hac etiam opi. optime facit ratio aſſignata hic
in glo. pro hac etiam opi. bene facit ſecundũ Dy. ⁊ Joan. fab.
hic ratio nam publiciana competit ei qui bona fide emit ante
impletam preſcriptionem vel vſucapionem vt hoc tex. et in. l.
i. in prin. ff. de publi. ergo niſi completa preſcriptiõe nihil ope
raretur contra. l. ſi quando in prin. ff. de lega. i. cum ſi. et hanc
rationem ſentiunt Bald. ⁊ Ang. de are. hic. ſed per alia verba.
pro hac etiam parte facit tex. in. l. i. §. qui incipit marito. ff. de
publi. ¶ Aduertendũ eſt igitur ſm Dy. ⁊ Joan. fabri. et hic et
Barto. in. l. ij. in fine. ff. de aqua plu. arcen. quã. l. ij. Barto. non
legit de per ſe ſed cum. §. fi. l. penul. † ꝙ eſt reperire triplex do 56
minium directum et illud cauſat directam rei vendicationem
quaſi dominium et illud cauſat publicianam. Tertio vtile do
minium et illud cauſat vtilem reivendicationem. et ad hoc bñ
facit ratio poſita per Bald. et Angel. hic nam iuriſconſultus
in volumine ffoꝝ. fecit tres diuerſos titulos vnum de rei
vendicatio. vbi de directo dominio. Secundum de publicia-
na vbi de quaſi dominio. Aliud et tertium in titu. ff. ſi ager ve
ctiga. vel emphi. peta. vbi de vtili dominio. ergo euidenter ap
paret ex diuerſitate titulorum iſta eſſe diſtincta et diuerſa do-
minia. et ex his conſtat erraſſe glo. que appellant vtile domi-
nium quaſi dñium et econtra prout fecit glo. in. l. cum poſtu-
laſſem. §. i. in verbo dominiũ et ibi Barto. ponderat. ff. de dam
no infec. et glo. in. §. omniũ. in verbo poſſideat. s̃. eodem. ⁊ glo.
in. l. ſi ſeruus que eſt vnica. ff. de publi. Unde gl. iſte debẽt cor-
rigi ⁊ emendari ſm prefatos doc. Ego tñ in. §. omnium. ſuper
illa gloſ. in verbo poſſideat ſaluaui iſtas glo. et ibi declaraui
quid ſit directum dominiũ ⁊ quid vtile ibi ergo per vos videa 57
tis. ¶ Juxta predicta quero † nũquid publiciana competat
feudatario. ſeu vaſallo ad vendicandã rem ſibi infeudatã. an

a ¶ Tenere
adũ Lu. ro.
l cõſ. lxxiij.
⁊ limitat vt p
Frã. are. icõ
ſil. clxiij. in.
vi. col. niſi p̃
ma opini. ſa
piat eq̃tatẽ.
vltia ꝯo ri-
gorẽ qꝛ tũc
pria cẽſet ap
probata.

vero competat vtilis rei vendicatio. hanc queſtio. nõ reperio
tactam hic per aliquem ſcribentiũ. ſed eam ponit in terminis
et in ſpecie. Bald. qui nihil intactum reliquit in. l. i. in vlti. co-
lum. C. ſi plures vna ſententia. et ibi poſt Jo. mo. dicit hoc pen
dere ex conuentione vel inueſtitura. nam ſi quis eſſet inueſtit⁹
ad habẽdum iure proprio. haberet directum dominium licet
teneretur ad ſeruitiũ. et conſequenter ſibi competeret directa
rei vendicatio ſi vere eſt inueſtitus ad habendum vtile domi-
nium et ſic ſibi competet vtilis rei vendi. Si vero ſimpliciter
eſt inueſtitus neutrum habeat. et ſic nullum dominium nec di
rectum nec vtile. ſed haberet vſumfructum ideſt ſeruitutem
quandam vtilem ⁊ plenam non tamen aperit ꝙ remedium cõ
petat ſibi i hoc vltimo caſu. Unde alibi ipſemet Bald. in. l. vni-
ca. C. de confeſ. in. xviij. colũ. in verſi. modo ſequitur videre de
perſonis. referens eundẽ Jo. mo. dicit ꝙ in. c. Abbate ſane de
re iudica. i. vi. dicit velle ꝙ quãdo feudatari⁹ eſt ſimpliciter in
ueſtit⁹. nullũ habeat dominiũ. ſꝫ habeat quẽdã vſumfr. ſingu
larẽ qui nõ eſt neqꝫ formalis neqꝫ cauſalis. vnde cũ nõ ſit pro-
prie vſufructus. non habet etiã pro eo confeſſoriam que alias
cõpeteret pro vſufructu iuxta. §. eq̃ ſupra. eodẽ ſolũ ergo habet
officiũ iudicis. punctus huius queſtionis videre meo pendet
ab illo articulo an feudatarius ſimpliciter inueſtitus dicatur
habere ſolũ vſufructum. an vero dicatur habere vtile domini
um ⁊ q̃d habeat vſufructum eſt tex. nota. i. c. obertus qui. mo.
feu. amit. in vſi. feu. alias eſt rubrica. in qui. cau. feu. amit. licꝫ
Bal. ibi exponat tex. illũ in verbo vſufructus. i. vtile dominiũ.
⁊ ibi notat ex illo tex. ꝙ nomẽ vſufructus ponitur pro vtile do
58 minio. pro nũc paucis concludendo dicite † ꝙ feudatari⁹ ſim
pliciter inueſtitus habeat vtile dominium et ꝙ ei cõpetat vti-
lis reivendi. de his duobus allego vobis tex. expreſſũ ⁊ de bro
ca. vt dicunt bononienſes in. c. i. §. rei autẽ. qui eſt. §. primus i
titu. de inueſti. de re. aliena. facta in vſi. feu. et ibi glo. expreſſa
in verbo quaſi vendicare. et ibidem bal. ad idem allego gl. no
ta. in ca. i. §. preterea. in gloſ. magna. et ibidẽ Bal. in capitulis
corradi in vſibus feudorum. ⁊ Bald. in prelu. feudo. in. viij. co
lũ. ⁊ Baldus. in preallega. l. i. C. de confeſſis. in. xviij. col. ⁊ iſta
eſt veritas. ¶ Succeſſiue iuxta cõcluſionẽ ſupra firmatã ex mẽ
te glo. ⁊ docto. hic. ſ. ꝙ habenti vtile dominiũ nõ competat pu
59 bliciana. ¶ † Quero nunq̃d publiciana competat vero ⁊ dire
cto domino. ⁊ rõne gl. noſtre hic cũ aliis ſupra adductis videt̃
clare dicẽdũ ꝙ nõ. ſ. ꝙ publiciana nõ cõpetat ꝯo ⁊ directo dño.
⁊ iſtud ſentit glo. i. in gl. ma. in plurib⁹ locis maxime dũ ponit
ea que requiruntur ad hoc vt cõpetat publiciana in tertio re-
quiſito. ſubtiles tamen vltramontani Jaco. d̃ ra. ⁊ Pe. de bel
laperti. ſecundum ꝙ eos referunt Joan fab. Nico. de neapo.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

hic habuerunt peregrinam opi.ſ.ꝙ publiciana cõpetat etiam
vero et directo domino moti ſunt tali fundamento. nã pretoꝛ
qñ introducit aliquod remediũ eſt largus. ⁊ intendit prouide
re nedum in caſu neceſſario ſed etiam in caſu non neceſſario.
hoc probant ipſi per optimum ſimile. nam pretoꝛ qui adinue-
nit bonoꝛum poſſeſ. puta ab inteſtato. ⁊ in caſu neceſſario. ſ. ꝓ
pter emancipatos penitus incognitos de iure ciuili illam ta-
men etiam extendit ad ſuos heredes qui ea non indigebant
cũ admitterentur de iure ciuili vt eſt tex. §. item ab inteſtato. ĩ
de bono. poſſeſ. ita etiã dicemus in propoſito noſtro ꝙ licꝫ pre
toꝛ adinuenerit publicianã in caſu neceſſario. hoc eſt ꝓ eo qui
non eſt dominus ⁊ conſequenter pro eo cui non competit ciui
le remedium vt hoc text. ꝙ tamẽ iſta publiciana debeat etiam
extendi ad caſum non neceſſarium. et conſequenter ꝙ debeat
competere etiam vero domino lꝫ alias ſibi prouideatur a iure
ciuili per rei vendi. ⁊ ad iſtum tex. qui vult publicianam cõpe
tere quaſi domino ⁊ ſic ei qui non eſt vero dominus. Reſpon- 60
dent ipſi hoc eſſe verum proprie ⁊ in caſu ſue inuẽtionis. † q:
eſt proprie inuenta publiciana propter eũ q̃ nõ eſt dñs ſꝫ quaſi
ſi dñs. ſed tamen ſm eos nõ negatur quin publiciana det etiã
vero domino per illud qđ eſt. ĩ. proxime adductũ. Hãc opi. im
pugnãt cõmuniter docto. hic. vt Ja. bu. Jo. fab. ⁊ Nico. de nea
po. Cõtrariũ etiã tenuit Ray. de foꝛli. per aliqua ſatis leuia et
generalia fundamenta que refert Nico. hic. contrariũ etiã te
nuit Azo in ſumma huius ti. de publiciana. in. §. dat. ⁊ ſpecu.
in ti. de actio. ⁊ peti. §. ſequitur in ver. item no. alias et no. pro 61
hac opi. fundamenta mouetur. Joan. fabꝛi. hic tali ratione †
quando ſunt due actiones que ſunt ab oꝛigine contrarie licet
tendant ad eundem effectum tamen non poſſunt ſimul cõcur- a
rere.[a] hoc probat ipſe per bonum ſimile. nam querela i officio
ſi teſtamenti et accuſatio falſi. ſ. quando teſtamentum accuſa
tur de falſo tendunt ad eundem effectum. ſ. ad annullationem
teſtamenti. ⁊ conſequenter ad deducendum teſtamentum ad
cãm inteſtati tñ q: oꝛigine ſunt contrarie. q: querela inofficio
ſi teſtamenti preſupponit teſtamẽtum eſſe validũ ſed inofficio
ſum. q: factũ ꝯtra pietatẽ. accuſatio aũt falſi teſtamenti nullũ
preſupponit teſtamentũ. cũ ergo oꝛigine ſint cõtrarie. ꝗuis tẽ
dunt ad eundẽ effectũ. non tñ pñt ſimul concurrere vt eſt text.
in. l. contra maioꝛes. C. de inof. teſt. ita dicimus ĩ ꝓpoſito ꝙ lꝫ
ratio que cõpetit vero dño. ⁊ illa que cõpetit quaſi dño tendãt
ad eundem finem. ſ. ad vendicandũ rẽ. tñ q: oꝛigine ſunt con-
trarie. quia vna preſupponit verũ dominium. alia quaſi domi
nium non poſſunt ſimul cõcurrere nec vna poterit cõpetere ꝓ
alia vel in locũ alterius. pro hac etiã opinio. Nico. hic adducit
aliam rationẽ. prima fronte multũ coloꝛatã. nã ſi verũ eſſet ꝙ

a ¶ Cõcur-
rere. ad deũ
dem Jaſo. i.
eo. §. nume-
ro. lxxi.

publiciana cõpeteret vero ⁊ directo domino. ſequeret ꝙ ſentẽ
tia lata in rei vendi. cõtra dñm pareret exceptionẽ rei iudicate
in publiciana. l. ſi mater. §. eandem. ff. de exceptio. rei iudicate
⁊ tamẽ id eſt falſum cõtra. l. minoꝛ. §. ſi ſeruus. ff. de euic. §. ibi
glo. ⁊ contra glo. hic magnã circa mediũ cõmuniter approba-
tã. ergo apparet ꝙ publiciana nõ cõpetit vero dño. Ego puto
ꝙ in puncto iuris ⁊ in diſputando opi. Jaco. de raue. ⁊ pe. eſſet
ſuſtẽtabilis. pro qua multum me mouet. nã ſi deferatur iura-
62 mentũ alicui qui iuret rem ſuã eſſe † quo caſu iuramentũ ha-
betur pro veritate vt. l. ſed ſi poſſeſſoꝛi. §. item ſi iurauero. ⁊ ibi
glo. i. ⁊. l. eum qui. §. ſi mulier. et ibi glo. in verbo preſtandũ. ff.
de iureiu. ⁊ ſic res quã iurat eſſe ſuam habetur pro vere ſua. et
habeṫ pro vero dño. et tamẽ ſibi cõpetit publiciana. vt eſt text.
in. §. eum qui. l. ſi petenti. ff. de publiciana. ergo pluſꝗ clare cõ
ſtat quod vero dño competit publiciana. ⁊ per hanc rationem
inclinat in hanc partẽ Rodul. de auricuria hic relatus per Ni
co. de neapo. hic. Non obſtant allegata in cõtrariũ. ⁊ primo nõ
obſtat ratio adducta ꝑ Jo. fa. hic q̃ fuit oꝛiginalis. Dy. hic in
alio tñ ꝓpoſito licet de eo Joan. fab. non faciat mentionẽ: q: lꝫ
Dy. hic dicat ꝙ ad iſtã rationẽ impoſſibile ſit reſpõdere. tamẽ
ꝗtũ eſt ad terminos noſtros puto ꝙ facilis ſit ſol. ⁊ dum dice
baṫ ꝙ due actiones ꝯtrarie oꝛigine lꝫ ad eundẽ effectũ tenden
63 tes nõ poſſunt ſimul intentari hoc plana fronte fateoꝛ. d. l. con
tra maioꝛes. nec eſt aliquis qui hoc neget. ſed bene poſſunt de
per ſe intentari non ergo volunt Ja. et Pe. † ꝙ rei vendicatio
a et publiciana poſſint ſimul intentari. [a] quia id eſt impoſſibile.
de quo videbim⁹ in gl. magna circa mediũ. ſed bene volunt ꝙ
vna actio ſcꝫ publicia intentetur non ſimul et ſemel ratione di
recti dominij. q: hoc eſſet impoſſibile. ſcꝫ ꝙ publiciana tñ in-
tentetur pro vero dño tñ. Nõ obſtat ratio 2 Nico. de nea. hic q̃
magis viget dum dicebat ꝙ ſi vero dño cõpeteret publiciana
ſeque etur ꝙ ſententia lata in rei vendic. pareret excertionem
rei iudica. in publiciana quia hoc ego fateoꝛ in terminis nr̃is
dicta. l. ſi mater. §. eandeꝫ. nec ob. d. l. minoꝛ. §. ſi ſeruus. q: illa
lex loquitur in terminis valde diuerſis nam ibi actum erat ra
tione directi dominij et lata ſententia ⁊ ibi dicitur ꝙ ſi poſtea
agatur publiciana ratione quaſi dominij ꝙ tũc non obſtat pri
ma ſententia. ita etiã loquiṫ glo. noſtra magna circa medium
nos autem loquimur quando quis egiſſet ratione directi do-
minij ⁊ ſuccubuiſſet quo caſu ſi poſtea agere vellet publiciana
nõ rõne quaſi dominij ſed ratione directi dominij et ſic ratiõe
illius dominij in quo primo ſuccubuit ꝙ ſibi obſtaret exceptio
per. d. §. eandẽ. bene facit. l. fundus. ff. de except. ti. gñali. et ex
hac ſolu. poteſtis colligere limitationem ad. d. l. minoꝛ. §. ſi ſer
uus. ⁊ ad glo. magnam hic circa mediũ et per iſta remanet do

a ¶ Intẽta-
ri. vide do.
ma. foꝛi. i ꝯſ.
xxxiij. ici. ꝓ
ſequẽdo ℟.
itẽ reſtituto
riũ circa pri
ci. in. i. gte.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

ſenſata opi. Ja. de raue. ꝛ pe. de bella ab impugnationibꝰ doc.
hic. Legendo vero teneo cõcluſionem que videtur eſſe magis
communis ſcꝫ † ꝙ publiciana nõ competat vero et directo do 64
mino et hanc indubitanter puto eſſe veriſſimam. pro qua vide
tur mihi bene facere tex. in. l. i. §. merito qui eſt. §. primꝰ. ff. de
pub. et non. eundo per mendicata ſuffragia ꝓ hac parte addu
co tex. optimũ et expreſſum in eius ratione de ea eſt tex. de bo
ca. vt dicunt bononienſes in. l. ſi ab eo. ff. de pig. ꝛ ibi glo. i. hoc
firmat. et ita per illum tex. vltra preallegata reperio ꝙ iſtã opi
nio. expreſſe firmat Bald. in. l. i. in. v. col. in ver. ꝯſidera an tres
ſint radices in fi. illius verſi. C. ſi plu. vna ſententia et ibi Bal.
facit mentionẽ de iſta opi. Jaco. de raue. ꝛ pe. de eius ratione
et differentia quod eſt contra. d. l. ſi ab eo. Non obſtant in con
trarium allegata ꝛ primo non obſtat fundamentum tenentiũ
alteram partem dum dicunt ꝙ pretor ſubuenit etiã in caſu nõ
neceſſario. per illud ſimile de bo. poſ. ab inteſtato. que dat etiã
ſuis heredibus qui poſſunt ſuccedere de iure ciuili. qꝛ ad hoc
multum ſingulariter reſpõdet Nico. hic ꝙ iſtud eſt ſpeciale fa
uore liberoꝝ exiſtentiũ in poteſtate in quibus maior eſt ratio
ꝙ in emancipatis. Sed ad hoc fundamẽtum potes melius et
clarius reſpõdere. per illud non eſt bonum ſimile quia magna
eſt ratio diuerſitatis inter iſta prout dixi ſupra in euidentia. in 65
ſecundo dubio. † Nã ideo bonoꝝ poſ. inuenta a pretore cõpe
tit etiam ei qui poteſt eſſe heres. de iure ciuili. qꝛ inter iſtos nõ
eſt aliqua contrarietas immo heres et bonorum poſſeſſor ha
bent magnam conformitatẽ inter ſe per tex. illum ſolennẽ. in. l.
in conditionibus primum locum. §. ſi patronus. ff. de condi. et
demon. et per. d. ſingulariter Bar. in. l. i. §. bonoꝝ. ff. ad trebel.
et dixi latius in euidentialibus huius. §. ſupra allegationi mi 66
rum † ſi bonorũ poſſeſſio extenditur ad eos qui poſſunt eẽ he
redes de iure ciuili. ꝛ conſequenter ad habentes conformitatẽ
in bonorum poſſeſſionibus. ſed ſi diceremꝰ ꝙ publiciana que
eſt inuenta propter non dominum competeret ei qui eſt verus
dominus extenderemus ad caſum ſibi omnino contrariũ qđ
non eſt dicendum. Non obſtat vltimũ de dicta. l. enim qui. §. ſi
petenti. ff. de publ. que. l. me multum vrget. qꝛ dum ibi dicit ꝙ
ſi iurauero rem eſſe meam exponunt aliqui. i. quaſi meã. nec vi
deatur vobis extranea iſta expoſitio. quia ſimilem expoſitionẽ
fecimus in tex. noſtro prope finem in ver. vſucepiſ. i. quaſi vſu
cepiſ. vt ſupra dixi apoſtillando tex. et vult gl. magna poſt pri.
vel ſm Nico. ꝙ iuramentum ibi fuit delatum a non dño. vnde
quemadmodũ traditio facta a non domino non cauſat publi
cianã. vt hoc tex. eodẽ modo iuramẽtum delatum a nõ dño nõ
parit publicianã ibi dicitur. ſecus ſi iuramentum fuiſſet dela
tum a domino quia tunc non competeret publiciana ſꝫ vtilis

actio in rem. vt eſt tex. in. l. ſi duo. §. i. qui incipit idem iulianꝰ.
ff. de iureiuran. vel vltimo ſm Bar. in. d. §. ſi petenti poſt Mar.
ſili. ꝛ Jaco. bu. dicite ꝙ ibi actor egerat publiciana et ſic petie
rat rẽ per publicianã quod ſuadet natura tituli ſub quo ſitua
tus eſt ille. §. nimirum. ſi iuramentum intelligitur preſtitum
ſm petitionem. et conſequenter nimirũ ſi iuranti competit pu
bliciana et habemus neceſſe dicere ad dictum. §. ſi petenti al
tero ex illis tribus modis propter difficile contrarium dicte. l.
ſi duo. §. idem iulianus quod alias euitari nõ poſſet. ꝛ per iſta
habetis plane diſputatum illum articulum vtrum publicianã
detur vero dño necne et audeo dicere ꝙ alibi nõ inuenietis hũc
articulum ita plene examinatũ. ¶ Gloſ. magnã in verbo dicit
quã glo. bal. dicit eſſe auream in. l. nihil que eſt. l. ij. C. de vſuc.
pro here. et hanc glo. ego diuido in tres partes pricipales. In
prima enim parte principali timore cuiuſdam contrarij ponit
multiplicem formã libelloꝝ in hac publicia. In ſecũda parte
principali ponit q̃ requirant ex parte actoris ad hoc vt ſibi cõ
petat publiciana. In tertia ponit que requirant ex parte rei et
contra quem publiciana cõpetat. ſecunda ibi ex predictis pa
tet ꝙ quinqꝫ ſunt neceſſaria. tertia ibi ex parte autẽ rei ſpecta
mus. Ego vnãquãqꝫ ex iſtis partibus principalibus de per ſe
expediã. ¶ Accedo igitur ad expeditionem prime partis prin
cipalis pro cuius expeditione illam ſubdiuido in octo partes
In prima oppo. cõtra tex. In ſecunda ponit ſol. placentini qui
fatetur dictũ contrarium. In tertia ponit formam libelli in pu
bliciana ſm ipſum ꝓ hec. In quarta ponit aliã formam libel
li ſm alios qui etiam fatentur dictum contrarium. In quinta
ponit aliam formam ſm alios. In ſexta reprobat primas du
as formas libellorum. In ſeptima reprobat tertiam formam.
In octaua ponit aliam formam libelli. quam ſequitur gloſa
tor noſter. ſecũda ibi quod pla. cõceſſit. tertia ibi vnde ſic libel
lum formabit. quarta ibi alij dixerunt ita eſſe formandũ. quin
ta ibi alij dicunt vtrumqꝫ alternatiue proponi. ſexta ibi ſꝫ cer
te prime due nõ placẽt. ſeptima ibi ſed nec vltima placet. octa
ua ibi dic ergo quarto. ¶ In eandẽ glo. ibi ꝛ idẽ in ſequentibꝰ
67 caſibus. † habetis ex hac tota iſta. i. parte principali quadru
a plicem formam libellandi[a] in hac publiciana examinemꝰ de
per ſe vnãquãqꝫ formam libelli ſm ordinẽ glo. Prime due for
me reprobantur per glo. ꝛ bene ſm docto. hic prout dicũt Dy.
Joan. fa. ꝛ Ange. de are. ꝛ aduerte ꝙ dum ad rationẽm glo. illi
reſpondebant vt habes hic in glo. ſcꝫ quid cum hoc fiat. l. per
68 mittente quod nõ eſt periuriũ. dicite ſm Dy. hic ꝙ imo. l. hoc
b non permittit vt patet † ex dictione quaſi[b] poſita in hoc tex. in
ver. ecce. que dictio non eſt expreſſiua veritatis ſed diminutio
nis nota. item vltra gloſ. poſſunt he due forme libelli repre

a ¶ Libellã
di. q̃d aũt di
ci debeat li
bello publi
ciane. vid' d.
alex. d' imol.
in ꝯſil. xc. in
prin. ꝛ i ꝯſil.
xcix. i. iij. co.
in. ij. pte. ꝛ q̃
liter agat in
publiciana.
vide p eũ in
ꝯſil. xxviij. i
i. col. i. ij. pte
et qñ dicat
intẽtari pu
bliciana et
ad qđ intẽte
tur vid' p eũ
i ꝯſi. lxxxviij
in vl. col. ꝛ in
cõſi. clxxxix.
in vl. colũ. in
ij. parte.

b ¶ Quaſi.
de q̃ dictiõe
adde hic qđ
fuit dictũ ſ.
e. §. nu. xxvi
in apoſtil.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

hendi alia vrgenti ratione ex mente. Dy. hic. ⁊ etiā glo. noſtre
.j. in ſecūda parte principali in quinto requiſito ex parte acto-
ris. Nā ſi dico me vſucepiſſe vt in prima forma. vł dico rem eē
meā vt in ſecūda forma quomodo poſſibile eſt ꝙ intentem pu
blicianam cū publiciana detur ei qui nondum vſucepit. et ei q̊
nō eſt dominus vt hoc tex. noſtro et. l. i. in princi. et. §. i. ff. de pu
bliciana. et ſupra milies dictum eſt. immo quod eſt fortius ſi
dixi me vſucepiſſe vel rem eſſe meam. et poſtea intentem publi
cianam que ſupponit me nōdum vſucepiſſe vel me non eſſe do
minū. nōne ſum mihiipſi contrarius ergo debeo repelli. vt. l. i.
C. ſi ſeruus extero. et. l. i. cū materia. C. de furtis vltra glo. repre
hendebat Ange. de are. hic ſecundū formā libelli alia ratione
quia dū i ea dicitur ꝙ ex eo quia forte non poſſem probare do
minium publicianam proponam. ſm eum iſta forma non po-
teſt procedere. eo † quia nomen actionis non debet hodie de 69
neceſſitate exprimi[a] in libello. c. dilecti. extra de iud. et dixi la- a
te in. §. omnium. ſ. eo. in materia libellorū. Sed ab hac impu-
gnatione Ang. facile hec forma poſſet defenſari. niſi ſupraſcri
pta obſtarent. quia verum eſt ꝙ hodie nomen actionis de ne-
ceſſitate non debet exprimi in libello poteſt tamen exprimi et
per hoc quod exprimatur non debet impugnari forma libelli.
vt dicit Ang. immo plus ſi exprimeretur nomen actionis ⁊ ine
pte adhuc tamē non vitiaretur forma libelli prout late dixi. ſ.
in. §. omnium circa materiam libellorum. ¶ Tertia ergo for-
ma libelli hic in glo. poſita eſt † ꝙ libellum alternatiue cōcipi 70
am. et ꝙ petā rem ratione directi dominij vel quaſi. ⁊ dicit gl.
hic in. i. et. ij. parte principali ꝙ ille libellus eſt approbatus de
cōſuetudine et ꝙ de iure vere poſſet procedere. ¶ Circa primū
ꝙ. d. libellus de conſuetudine procedat[b] dicite ꝙ iſtud eſt ex- b
peditum ſm omnes hic. per tex. in. c. abbate ſane de re iudica.
in. vi. et glo. magna circa mediū. Iſtud idem. ſ. ꝙ dictus libel-
lus de ſola conſuetudine ꝑcedat etam ſentit glo. i. in. c. ij. extra
de libel. obla. et hoc idē expreſſe tenet bar. bal. et Ang. in. l. i. in
prin. ff. de pub. bal. in. l. i. in. v. oppoſi. C. de fur. et bal. in. l. edita
C. de eden. in rep. peruſina ad fi. et bal. in. l. i. in. iiij. col. C. ſi plu.
vna ſententia vbi dicit ꝙ conſuetudo ita ſpecialiter diſpoſuit
in materia dicti libelli vt alternatiuus vel ſecundum eum diſ-
iunctiuus admittatur. quia valde difficilis eſt probatio dire-
cti dominij in rebus immobilibus et ſic ex verbis Bal. licitū
eſſet arguere. ſentit bal. ꝙ in rebus mobilibus in quibus non
eſt ita difficilis probatio directi dominij ꝙ ille libell⁹ alterna-
tiuus etiam de conſuetudine non procederet. quod tamē ego
non firmo. dicebat etiā Dy. hic ꝙ ideo cōmuniter ex conſuetu
dine ita formatur libellus alternatiue eo quia aduocati cōmu
niter ſciunt male formare libellos. et ſimilē libellum alternati

a ¶ Exprimi. adde qđ dictū fuit ſupra. i. §. oim nu. clxv.

b ¶ Procedat. vide fely. in. c. cū cō tigat de of. dele. ⁊. i. c. ij. de appel. in prin. vl. col. in ver. ceter ⁊ quibuſdā ⁊ do. alex. de imol. i cōſil. c. i. iij. col. in iiij. parte.

uum qui de conſuetudine procedit habetis in. c. ꝯſtitutus. ex-
tra de in itegrū reſtit. ſm Bal. in. l. i. in. vi. oppo. C. de fur. ¶ Cir
ca ſcdm quod voluit gl. hic. ⁊. j. in ſecūda parte principali ꝙ de
iure dictus libellus alternatiuus non poſſit ꝑcedere et conſe
quēter ꝙ de iure reivēdicatio et publiciana nō poſſūt ſimul cu
mulari in libello. etiam ſubalternatione. addo ꝙ idē etiā tenet
glo. in. l. i. in princi. in verbo a non dño. ff. de publi. et preallega
ta glo. i. magna quaſi circa medium in dicto. c. Abbate ſane. et
Bal. in. l. i. in quarta columna. C. ſi plures vna ſententia. et pro
hac parte ꝙ dictus libellus alternatiu⁹ nō poſſit de rigore iu-
ris procedere vltra rationes glo. hic cū alijs cōcordātibus. ſ.
allegatis adducit Dy. rationē hic. quam dicit glo. non ponere
et que ineuitabiliter ſm eum confundit dictū libellū in tantū
71 ꝙ dicit Dy. ꝙ ad hanc rationem nō poſſet reſponderi. † nam
quotiens due actiones ſunt origine contrarie licet ſint in effe-
ctu equipollentes. non poſſunt ſimul concurrere aut ſimul cu-
mulari vt patet in querela inofficioſi teſtamenti. et q̄rela vel ac
cuſatione falſi teſtamēti nā licet iſte due actiones ſint eq̊pollē
tes in effectu et tēdāt ad eūdē effectū ſcilʒ ad reducēdum teſta
mētū ad cauſā inteſtati tñ quia origine ſunt contrarie. qꝛ que-
rela preſupponit teſtamentū valere ſed eſſe inofficioſū. et pro-
pterea reſcindendum. querela aūt falſi preſupponit teſtamen-
tum eſſe nullum et ꝑpterea non poſſunt ſimul concurrere aut
ſimul intentari. l. ꝯtra maiores. C. de inoffi. teſta. ſic erat in pro
poſito noſtro: qꝛ licet publiciana et reivendicatio ſint in effectu
equipollentes: quia tēdunt ad eundē finē ſcilicet ad vendica-
tionē rei tamen quia origine ſunt contrarie: qꝛ vna preſuppo-
nit directum dominium alia quaſi dominiū ergo nō poterunt
ſimul intētari et ſimul in eodē libello cumulari. et iſtā rationē
a retuli ſupra in precedenti lectione[a] ſm Joan. fabri. in illo arti-
culo. an publiciana competat vero et directo dño. et in veritate
iſtā rationē volunt glo. noſtre licet verū ſit ꝙ iſta ratio meli⁹ co
loretur per Dy. pro hac etiā parte ꝙ dictus libellus alternati
uus de rigore iuris non poſſit ꝑcedere ex mente Joan. fabri.
hic in penultima colūna. et expreſſius Angel. de are. hic facit.
qꝛ iſte libellus alternatiuus eſt incert⁹ et dubius prout eſt tex.
no. in. l. pretor edixit. §. quod aūt pretor ait. ff. de iniur. ergo nō
admittendus. qꝛ libellus incert⁹ vel dubi⁹ non admittitur niſi
qñ incertitudo eſt probabilis. vt eſt tex. no. in. l. prima. §. q̊ aūt
ff. quorū lega. et đꝛ incertitudo probabilis qñ prouenit ex fa-
cto aduerſarij et rei conuen. et non aliter. ita voluit Bart. qui il
lū textū ita intellexit in dicto. §. qui aūt. et idē voluit Bar. in. l.
qđ in heredem. §. eligere. ff. de tribu. ⁊ Bal. in. l. prima in tertia
colūna in verſi. itē attende ꝙ in dicto. §. q̊ aūt. C. de fur. ⁊ Bal. in
d. l. edita in repetitio. peruſi. ad finē. et ſentiunt Joan. fabri. et

a ¶ Lectiōe quā rōnē. vide in nume. lxi.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

Ange. de are. hic In principio tū propoſito nunquid dictus li
bell⁹ alternatiuus de iuris rigore poſſit ꝓcedere. Spec. i titu.
de actio. ꝛ petitio. §. ſequitur. ver. itē no. et i titu. de cā poſſeſſio.
et ꝓprieta. §. nūc dicendū verſi. penulti. et in. §. notandū in ver
ſicu. alie ſunt. ponit de hoc ſm qd eū refert Joan. fab. hic in pe
nultimā colūna. Specu. in illis locis nō firmat pedē. cōtrariā
tū opinionē cōtra glo. noſtras ſcʒ ꝙ immo dictus libell⁹ alter-
natiu⁹ ꝓcedat etiā de rigore iuris tenuit in primis Innocēt. in
ca. cōſtitut⁹. extra de in integrū reſtitutiōe. idē tenet Bal. in di
ctā. l. edita in repetitione peruſina in vltima colū. eodeʒ titulo.
qꝛ ſub cōditione videt̃ proponi publiciana ſcʒ ſi dominiuʒ non
ꝓbetur. itē qꝛ dict⁹ libell⁹ de iure ꝓcedit ſi nō opponit̃ a parte
idē etiā tenuit Baldus in dicta. l. edita in repetitione paduana
in. xxij. colū. in verſicu. nunc tranſeamus ad cumulationū ma-
teriā ꝛ ibi vult ꝙ indiſtincte poſſint cumularii eodē libello rei
vendicatio et publiciana eandē ēt ꝑtē tenet Bal. in. l. prima in
vi. colūna. in verſicu. oportet vt modo reaſſumo vt meipſum de
clarē. C. ſi plu. vna ſententia per verba multū mihi obſcura q̄ tū
Angelus de are. hic reputat ſingularia et ea ſequit̃. et i primis 72
dicit ibi Baldus. † ꝙ iſte libellus dico rem ad me ꝑtinere iu- a
re dominij vel quaſi ᵃ nō eſſet alternatiu⁹ vt dicunt gloſ. noſtre
et doctores oēs. ſed diſiunctiuus. et ita reperio. lʒ Baldus non
alleget ꝙ ita eū appellat gloſ. iuris canonici in dicto. c. abbate
ſane in preallegata glo. prima magna circa mediū ꝛ ſm Bald.
ibi ſi reſolues iſtū libellū ad eius intellectū eū bene intelligis
nam agere per iſtū modū diſiūctiuū eſt agere ſubordinate hoc
modo dico me dñm. et in quātū non poſſū probare de dñio dico
me quaſi dñm. dū alterum eligo licet cōditionaliter. ſed agēs
alternatiue nihil eligit nec pure nec ſub cōditione. qꝛ in alter-
natiuis nō eſt iſta ſubordinatio. ꝛ licet Angel. de are. hic dicat
hoc ibi dictū ſingulariter ꝑ Baldū tamē ita ſenſit Baldus i. §.
edita in repetitione peruſina ad fine. et aduertite ꝙ licet bald⁹
faciat differentiā inter alternatiuā et diſiunctiuā. tū bartolus
alibi capit pro eodē in. l. ſi ita. ff. de auro et argēto legato. et in
l. ſi is qui ducenta. §. vtrū in quinta oppoſitione. ff. de reb⁹ du-
biis. in hoc tamen ſubijcio me iudicio grāmaticorū. ſed quātū
ad principalē articulū. nūquid dictus libellus alternatiu⁹ pro
cedat de rigore iuris. in tanta maiorū noſtrorū varietate quid
tenendū ſit. Ego puto ꝙ habeamus inueſtigare. an vera ſit q̄-
dā opi. Inno. in. c. cōſtitutus extra de in integrū reſtitu. vbi vo
luit ꝙ. l. i. §. qꝛ aūt. ff. quorū lega. ꝓcedat gñaliter nedū qñ icer
titudo ꝓcedit ex facto aduerſarij ꝛ ſic rei prout ibi tenuit Bar.
et. ſ. retuli. Sed etiā ſi incertitudo ꝓueniat ex alia quacūqꝫ cā
ꝓbabili. ꝛ ſic voluit qꝛ gñaliter libellus alternatiuus procedat
qñ incertitudo eſt probabilis nō cōſiderato vnde proueniat. ꝛ

a ¶ Vel q̄ſi. an valeat iſte libell⁹. vide fely. i c. ſignificatib⁹. d li bel. obla. et do. alexā. de imo. in ꝯſi. lxxvij. i. iiij. parte.

iſtū intellectū reprobat hic Joā. fabri. in penul. col. et ad hoc
allegāt tex. optimū. et bene ſignādū. i. l. prima. §. fina. ff. ſi pars
her. pet. ꝛ in. l. que de tota. §. incerte. ff. de reivendi. ꝛ dicit Joan.
fab. ꝙ Innocen. iſto ſuo intellectu poſuit illa verba alternati.
in illo. c. abbate ſane cuius. c. ipſe Innocen. fuit auctor ſecūdū
Joan. fab. iſtū etiā intellectū Innocen. dicit Angel. de are. eſſe
bonū ſub dubio tū forte ſine dubio aliquo tenetur iſte intelle-
ctus Innocen. per illa bona iura etiā per Joan. fab. allegata.
et addo ipſū Bar. iſtud idem tenentē in. l. vbi aūt nō apparet. §.
qui illud aut illud. ff. de verborū obligatio. et illā. l. legit Bart.
cum. l. precedēti q̄ incipit ſtipulationē quandā. certe iſtud etiā
tenuit ipſemet Bartol. in. l. ſtipulationes nō diuiduntur. in pn
ci. in eodē titu. de verborū obligatio. in vltima queſtione et col.
quicquid dixerit ipſe Barto. in dicto. §. quia autē prout ſupra
retuli. Retento ergo predicto intellectu Innocen. in terminis
noſtris. an ꝓcedat dictus libellus alternatiuus de iuris rigo
re dico et teneo ꝙ ſi facta diligēti inueſtigatione veriſimiliter
auctor nō poteſt certificari. an auctor ſuus eſſet dñs vel ne. for
te qꝛ emit ab ignoto ꝛ viatore. et tūc admittitur libellus alter-
natiuus de rigore iuris. eo qꝛ talis incertitudo eſt ꝓbabilis. ꝛ
ſcdm opi. Innocen. ſupra relatā quam ego tenui cum incerti-
tudo eſt ꝓbabilis vndecunqꝫ ꝓueniat ſēꝑ admittit̃ libellus in
certus. alias aūt qñ facta diligēti inueſtigatiōe actor potuiſſet
veriſimiliter certificari. forte qꝛ auctor tu⁹ eſt pñs et tūc teneo
ꝙ libellus alternatiuus nō ꝓcedat de rigore iuris. ſed tantuʒ
dē cōſuetudine per ea q̄ ſupra dicta ſunt et iſtud teneas quis
hanc opinionē q̄ fuit Joannis impugnet gloſ. ꝛ male in. l. ꝙ in
heredē. §. eligere in gloſ. i. magna circa mediū. ff. de tributo. et
iſtā opinionē expreſſe firmat Joan. fab. hic in penul. colū. et eā
etiā reperio expreſſe tenere Joan. de imo. in. c. ij. extra de libe.
concep. et iſta iudicio meo eſt veritas. ¶ No. tamē † ꝙ ex tali
73 libello alternatiuo. nunqꝫ poteſt ferri ſententia niſi poſtea pro
bationes liquide ſecute ſint iuxta glo. q̄ reputatur ſingularis
in. l. prima. §. ſi quis argentū in vbo pōdus. ff. depo. et ibi Bar-
to. et idē bar. in. l. ſi rem in ſi. prin. ff. de rei vendi. et not. Bart.
in. l. in actione. ff. de fur. et in. l. inter ſtipulantē. §. i. ff. de verbo.
obliga. et in. l. nō ſolū. §. ſed vt ꝓbari. ff. de oper. no. nuncia. Et
ad predictū libellū alternatiuū vide qd dicit not. Bald. in. l. pri
ma in. iij. op. C. de fur. Itē in materia diligenter not. qd vbicūqꝫ
in vtraqꝫ parte alternatiue cōcluditur intētio libellantis, tunc
ſēper admittitur libellus alternatiuus Ita pulchre not. domi.
Abbas Panor. in. c. ex parte. B, de foro compe. in tertio nota-
bili ꝑ illū tex. et ibidē in. ij. colū. dicit iſtud eſſe verū etiā ſi intē-
tetur diuerſa ſpecies agendi qd not. Circa quartā et vltimam
formā libelli quā hic ponit ꝛ tenet gloſator noſter accurſi⁹. veꝝ

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

peto talem rem mihi reſtitui iure quaſi dominij. perinde ac ſi
vſucepiſſem. dicite ꝙ hec forma libelli cōmuniter approbatur p
oēs hic aduertite tamen ꝙ licet in iſta forma libelli concluda=
tur ſolū ad reſtitutiunē rei qđ tñ tutius eſſet in cōcluſione pete
re declaratione quaſi dominij ſm Pe. de bellaper. Jaco. bu. et
Joannē fabri. hic qꝛ hec actio habet inſtar rei vendi. l. eū qui
§. in publi. ff. de publi. quemadmodum ergo in rei vendi. con=
cluditur ad declarationem dominij. l. ⁊ ex diuerſo. §. vbi autē
ff. de rei vendi. ſm tamē ea que dixi in. §. omniū ad fin. §. dū ibi
figuraui libellū in rei vendi. et ibi hoc limitaui. eodē ergo mō
tutius erit in publiciana cōcludere. ſi tamen nō cōcluderetur
ad declarationē quaſi dominij in publici. tñ optime procedet
libellus. qꝛ etiā procedit in rei ven. vt dixi in dicto. §. omniū in 74
loco ſupra memorato. ¶ † Poteſt ergo libellus ī practica for=
mari in hunc modū. vt primo narres qualiter talis res quam
intendis petere ad te ptinet iure quaſi dominij. eo qꝛ eā emiſti
vel habuiſti alio titu. habili ad trāſlationē dñij ab eo quē dñm
eſſe credebas ⁊ ꝙ virtute dicti tituli fuit tradita. ⁊ eā poſſide=
bas. ⁊ eras in cā eā vſucapiēdi. et qualiter nunc eam poſſidet
aut detinet ticius et iniuſte negat tibi reſtituere cū habeat fa=
cultatē eius reſtituēdi. quare petis per ſentētiā iudicis decla=
rari ad te pertinere iure quaſi dominij ⁊ dictū ticiū condēnari
et cōdennatū opportunis iuris remedijs cōpelli ad reſtituen=
dū tibi dictā rem cū fructibꝰ ⁊ damnis adijciendo tñ in libello
clauſulas opportunas ⁊ neceſſarias quas ſeriati poſui ſupra
in. §. oīm in materia libellorū. ſ. eodem. et iſta forma libelli eſt
optima et ex mente Joan. fab. et Ange. de are. hic et vltra iſta
de forma libelli publici. vide ſpecu. in titu. de cā poſſeſſ. et pro=
prie. §. nūc dicendū. et in alijs locis. ſ. allegatis. ¶ Circa terti
am formā libelli poſitā hic in gloſ. etiā videte p Ange. in repe.
l. ſi quis vi. §. differentia in penultima colūna de acquiren. poſ
ſeſ. ⁊ ibi Ange. per totā vltimā cartā illius repetitionis multa
ponit ī materia publiciane. predicta procedūt qñ ageretur pu
bliciana pro re corporali. quādo aūt ageretur publiciana pro re
incorporali. puta qñ ſeruitꝰ eſſet conſtituta a nō dño. iuxta. l. ſi
ego. §. primo. ⁊. ij. ff. de publi. iſto caſu equaliter eſſet formādꝰ
libellꝰ videte in ſpecie per Joan. fab. hic in vlti. col. quē nō re=
fero qꝛ nihil adderem. ¶ Sum modo in. ij. parte principali gl.
ibi ex predictis patet ꝙ quinqꝫ ſunt neceſſaria quā ego ſubdi
uido in. iiij. partes. In. j. pōit quot requirantur ex pte actoris ad
hoc vt cōpetat publi. In. ij. ponit qualiter illa requiſita probē
tur. In. iij. format queſtionē. In. iiij. per modū illationis ponit
vnū dictū. ſecunda ibi ſed duo tm̄ ex his quinqꝫ. tertia ibi ſed
quid ſi dubitet. quarta ibi. et ita patet ꝙ cum ſint contrarie.
¶ In eandem glo. ibi traditio vel quaſi adde vel aliud qđ eq=

polleat traditioni per. §. interdū inſt. de rerū diuiſ. ⁊. l. qua rō=
75 ne. §. interdū. ff. de acqren. rerū domi. ¶ † Et aduerte ꝙ etiā
in caſibus in quibꝰ transfertur dominiū abſqꝫ traditione iuxta.
l. primā. §. fi. ⁊. l. ſequentem in prin. l. ſequētis. ff. de public. qui
caſus enumeratur per glo. magiſtrā. in. l. ſi ager in verbo recte
ff. de rei ven. et per glo. in. l. traditionibus in glo. fi. in verbo nō
nullis. C. de pact. et Bar. et Bald. et alios. non tamē trāſfertur
aut competit publiciana niſi tradita fuerit ſibi poſſeſſio quod
eſt verū qñ vellet intentare publicianā quā habebat defunctꝰ
vel alius auctor ſuus qꝛ tūc nō ex perſona ſua ſed ex pſona au
ctoris ſui bene haberet publicianā etiā nō facta ſibi traditiōe
ita dixit glo. i. ad fi. ff. de publi. ⁊ hoc idē tenet et declarat Bar.
qui ita intelligit illa iura. in. l. pma. §. primo. ff. de publi. ⁊ Bar
to. in. l. cū ſponſus. §. is cui in eodem titulo de publi. ⁊ Joā. an.
in additio. ad ſpec. in titu. de cā poſ. et proprietatis. §. nunc di=
cendū in addi. q̄ incipit ſcire debes. et propterea dixi vobis ſu
pra in textualibus in. ij. notabili ꝙ. ſcilicet in eccleſiam transfe
ratur dominium ſine traditione. l. fina. C. de ſacroſanctis eccle
ſijs tamen ad hoc vt eccle. competat publiciana requiretur
traditio eo caſu quo publiciana non fuiſſet penes auctorem.
dicite vt plenius ibi dixi[a]. Et per iſta puto non bene ſenti= a ¶ Dixi. vide ſ. e. §. nū. xxxvi.
re Joan. fab. hic in. v. colum. qui vult ꝙ ex vltima volūtate ac=
quiratur publiciana ſine traditione per tex. in. l. cum ſponſus. §.
is cui. ff. de publi. qꝛ dico ꝙ dum tex. ibi dicit ꝙ fideicōmiſſari
us poteſt vti publiciana etiā ſi nō fuerit nactus poſſeſſionem
debet intelligi ⁊ intelligitur ꝙ pōt vti publiciana quam habe
bat defunctus non autem ꝙ poſſit vti ex titu. ſuo. ⁊ ſic ex perſo
na ſua. ita tenet ⁊ intelligit illū textum ibi. Bar. ⁊ ibidem An=
ge. et barto. ange. ⁊ docto. in. l. in fideicōmiſſaria in princ. ff. ad
trebel. et cum hac opi. bar. concordat Azo in ſumma. C. de leg.
in penul. colum. idē approbat Joan. an. in additio. ad Specu.
in loco preallega. in titu. de cauſa poſſe. ⁊ proprie. idem etiā te
net Ja. de rauen. hic ſm quod eū refert Joan. fab. in. d. iiij. co=
lum. ¶ Aduertatis etiā ꝙ dum ſupra retuli Barto. in. l. prima
§. primo. ff. de publicia. cum concordantibus volentem ꝙ in
caſibus in quibus trāſfertur dominiū ſine traditione qđ non
cōpetat publiciana ex perſona ppria niſi tradita fuerit poſſeſ
ſio. Ego puto ꝙ non requiratur traditio vt vult Bar. ſed qđ ſuf=
ficiat apprehenſio poſſeſſionis et ad hoc allego i terminis ma
giſtralem doctrinam glo. no. in. l. celſus in glo. i. magna circa
medium. ff. de vſucapi. quam gloſ. Bartol. ibi in tertia colum.
multum commendat et dicit eſſe ſingularem et valde ſignan=
dam. illam etiam glo. reputat ſingularem Bald. in. l. nullo cir
ca medium vltime colum. C. de rei vendi. ⁊ Bald. in. l. ſuper lō=
gi. in penul. colum. C. de preſcrip. longi tempo. x. vel. xx. anno=

Universidad del Rosario Archivo Histórico

rum. ¶ In eadem glo. ibi item quod nõ a domio accepit. ¶ † 76
An autẽ ſit neceſſe ꝙ agens publiciana probet tradentẽ nõ do
minũ. Specu. in titu. de actio. et peti. §. ſequitur ver. ſin autem
velis ⁊ ver. et not. quinqꝫ neceſſaria ⁊ bald. in. l. eum qui. §. in
publiciana. ff. de publi. ſcdm qđ eos refert ange. de aretio. hic
tenẽt ꝙ non. ¶ In eadem glo. ibi itẽ quarto qđ bona fide acci
pit. addit ad hoc tex. in. l. eum qui. §. fina. et. l. ſequenti. ff. de
publiciana † et aduertite ꝙ iſta bona fides in contractu em= 77
ptionis ⁊ venditionis reqrit̃ de neceſſitate ꝙ interueniat duo
bus temporib⁹ ſcꝫ tẽpore celebrati cõtractus. ⁊ tempore facte
traditionis. in aliis aũt ꝯtractibus ſufficit ꝙ iteruenia bona
fides, vno tẽpore ſcꝫ tpe facte traditionis. ita habetis text. no.
in. l. iii. et ibi glo. i. ff. de vſuca. pro ſoluto et tex. in. l. ii. in pri. ff.
de vſuca. pro emp. et ibi glo. i ver. cõtrahit̃. dixi pro ratione di=
uerſitatis illud eſſe in cõtractu emptionis ⁊ vẽditionis ꝑpter
frequentiã cõtractus. quã rationem lꝫ teneat Ang. hic tñ bar.
in. d. l. ii. in prin. eã reprobat. videte per glo. ibi ⁊ ibidẽ per bar.
q̃ aſſignat alias rõnes. ⁊ ad id qđ ſtatim dixi videte etiam gl.
i. l. eum qui. §. in publiciana. ff. de publi. e. l. ii. q̃ eſt. §. pe. in gl. i.
¶ Iuxta hanc partẽ glo. ſe offert vtilis ⁊ neceſſaria queſtio † 78
vtrũ mala fides auctoris noceat bone fidei ſucceſſori ita vt ſi=
bi non cõpetat publiciana. puta qñ aliquis bona fide emit ab
aliquo qui habebat malã fidem ⁊ de iure. forum res expedita
qđ mala fides aut dolus malus auctoris vel alteri⁹ auctoris
non nocet ementi bona fide quo ad publicianã quin ſibi cõpe
petat caſus eſt apertus. in. l. eum qui. §. pretor ait. ff. de publi.
ſed dubium eſt hodie de iure auctẽticorũ per auct. male fidei.
C. de preſcrip. longi. temp. ſumptã ex. §. rurſus in auc. ẏ t ſpon=
ſa. largi. in. ix. col. ⁊ in hoc glo. in. l. pretor. in verbo dol⁹ viſa eſt
ſentire ꝙ ſic. ſ. ꝙ mala fides auctoris noceat bone fidei empto
ri dum alegat dictam auctentiam male fidei Barto. in. l. rem
que nobis ad finem prime col. ff. de acqui. poſſ. iſtud magis ex
preſſe firmat † et vult ꝙ habens cãm a malefidei poſſeſſore. ſi 79
cut hodie non preſcribit per dictam auct. malefidei. ita etiam
nõ habet publicianã. ⁊ iſtud etiã viſus eſt ſẽtire Bar. in. l. fi. §.
ſed cũ in ſecundo verſic. ſed quero quid ſit ad aliquẽ. C. de fur.
et domi. An. de bu. in. c. ſepe extra de reſtitutione ſpolia. iſtud
idem tenet Rofredus in libellis ſuis in hoc titulo de publicia
na ſcdm qđ eũ refert Barto. in. d. §. pretor ait. Ioã. de rauẽ. hic
poſt nõnullos dominos ſuos ſcdm qđ eum refert Ioan. fab.
hic tenet ꝙ q̃uis ꝑſcriptio vel vſucapio nõ procedat qđ tñ pu
bliciana procedit ⁊ cõpetit. ⁊ huic opi. videtur adherere Ioã.
fab. in hac tamen opi. nihil per eos affert̃ in mediũ in ꝓpoſito
iſto q̃ viſum ſit mihi dignũ recitatione. In hanc etiam opi. in
clinat Rodul. de aunicuria. hic ſecũdũ ꝙ refert Nico. de neap.

hic hanc etiã opi. tenet Bald. in. l. f. in. iiii. colũna. C. ſi plu. vna
ſententia. Iſtud etiã prima frõte videtur tenere glo. in. d. c. ab
bate ſane. in glo. i. magna poſt medium. tamen aliter tenet vt
ſtatim dicã. ego teneo ꝙ ꝑ dictam auct. male fidei non ſit cor=
rectum aut immutatum q̃tum ad publicianam. imo teneo ꝙ
80 eſt pluſq̃ veriſſimum. † qđ habens cauſam a malefidei poſſeſ
ſore etiã hodie preſcribat iſtud in primis tenet glo. in. d. c. Ab
bate ſane i illa glo. magna poſt mediũ. iſtud idem tenet. Iac. de
are. ⁊ Cy. in dicta auctẽ. male fidei. ⁊ Bar. in. d. §. pretor ait poſt
Ia. bu. hic idem tenẽtem, idẽ tenent Bal. ⁊ Ang. in. d. §. ait pre
tor ⁊ bal. in. l. ancille. in. vi. oppo. C. de furtis. vbi melius quam
alibi tangit hunc articulũ. Idẽ etiã tenet Saly. in dicta auct.
male fidei. Non ob. modo. d. auct. male fidei ſuper qua multũ
81 ſunt decepti tenentes cõtrariũ † qr dico ꝙ per illam auc. non
ĩpeditur preſcriptio qñ quis habuit cauſã a malefidei poſſeſſo
re. ſed bene preſcriptio differtur in longius tẽpus. nã tex. ibi di
cit male fidei poſſeſſore alienante nõ habeat locũ preſcriptio
longi tẽporis. x. vel. xl. annorũ qñ dñs ignorat. ſed bene habet
locũ preſcriptio. xxx. vel. xl. annoꝝ etiã qñ dñs ignorat. iſta er
go ſunt multum diuerſa. qđ ĩpediatur preſcribere propter ma
lam fidem auctoris ſui. vel quod preſcriptio in longius tẽpus
differatur ſi ergo põt preſcribere quantuncunqꝫ longiore tpe.
quare non competet publiciana quia i regulis publiciane nõ
habemus tempus preſcriptionis limitatum infra quod de=
beat preſcribere. ſed ſatis eſt ꝙ poſſit preſcribere ad hoc vt ſi=
bi competat publiciana. et quando haberemus tempus limi=
tatum illud eſſet immutatum per dictam auct. male fidei. ⁊ ꝓ
pterea dicit Bald. in. l. ancille. in fin. vi. oppo. C. de fur. ꝙ ſi per
ſtatutum eſſent alterata omnia tempora preſcriptionis. tamẽ
publiciana remaneret in ſuo eſſe. et iſta eſt veritas. de quo etiã
vide per Bald. in. l. nihil. C. de vſucap. pro herede. et per Ludo.
roma. in dicta. l. rem que nobis. ff. de acquirẽ. poſſe. ¶ In ea=
dem glo. ibi quinto ꝙ credat hodie ſe dominum non eſſe. Ioã.
82 fab. hic in. iiii. colum. dicit ſe putare † ꝙ agens publiciana nõ
debeat illud ponere in libello ſcilicet ꝙ hodie nõ credit ſe eſſe
dominum. motus potiſſime quia hoc modo iſte confiteretur
ſe eſſe in mala fide ſaltem de preſẽti que mala fides ſaltem de
a iure canonico ĩpediret preſcriptionẽ. c. vigilanti a. ⁊. c. fi. extra
de preſcrip. ⁊ regulã poſſeſſor malefidei. de reg. iur. in. vi. ⁊ ꝯñr
cum non eſſet in cauſa preſcribendi vel vſucapiendi propter cõ
feſſionẽ ſuã per cõſequens non haberet locũ publiciana. ad=
do. Bar. idem expreſſe tenentem in. l. põponi⁹. §. ſi iuſſu. i vlti.
colũ. ff. de acquiren. poſſeſ. et ita tenet Ange. hic. Nec i hoc in
ueni aliũ q̃ teneret ꝯtrariũ. Ego aũt valde admiror de hac opi.
tantorũ patrum qr ſm hanc opi. ſequeretur ꝙ nunqꝫ haberet

a ¶. c. vigi=
lanti. vbi gl.
de Fely.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

locum publiciana niſi qñ ſemper cõtinuaretur bona fides. qꝛ
ſcḋm ius canonicū qḋ ipſi allegant. ꝛ cui in hoc ſtandū eſt etiam
in foro ciuili cū ageretur de peccato vt ī hac materia dixit bar
to. in. l. naturaliter. ī. iij. col. ff. de vſucap. requirit ꝯtinuatio bo
ne fidei. ꝛ qñcūqꝫ ſuperueniat mala fides impedit̄ preſcriptio.
ergo ſcḋm eos niſi ſempꝛ cõtinuetur bona fides cōtra ꝯs nõ poſſit
habere locū preſcriptio de iure canonico nõ poſſet habere locū
publiciana qḋ eſſet nimis ac nimis reſtringere hãc materiam
publiciane. ꝑterea ꝛ fortius ſi eſſet verū qḋ volūt ꝑfati docto.
ſequeret̄ nunqꝫ haberet locū publiciana. qꝛ ſi requiritur conti
nuatio bone fidei cū alias nõ poſſit habere locū preſcri. de iure
cañ. ꝛ ſic alias nõ ꝓcederet publiciana. ergo preſcribẽs ſi dicit
ſe eſſe bone fidei debet credere auctorẽ ſuū fuiſſe dñm. ergo ſẽ-
per debet tenere ſe eſſe dñm. ſi ergo debet credere ſe eſſe dñm
quomõ põt eſſe ꝙ ſibi cõpetat publiciana q̄ nõ cõpetit niſi ei q̄
credit ſe non dñm vt hoc tex. noſtre ſolū ergo haberet locū pu-
bliciana hodie vno caſu qñ quis cepiſſet tātū dubitare quo ca
ſu nõ habēt locū illa iura canonica ſcḋm bar. in. d. l. naturaliter
in. iij. col. ī fine poſt Inno. in. d. c. finali extra de preſcrip. ꝛ bar.
in. d. l. eū qui. §. pretor ait quẽ caſum vltimū adhuc non habeo
pro expedito. ꝛ multi tenẽt ꝯtrariū maxime do. Anto. de butr.
ī. d. c. fi. extra ꝑſcri. Preterea ꝙ iſta opi. nullatenus poſſit ſtare
oſtendẽdo a partibus ſufficiẽter enumeratis. aut eni iſte agẽs
publicianā in libello dicit ſe emiſſe a nõ dño. ꝛ habeo intentū.
qꝛ in ꝯſequentiā fatet̄ ſe nõ eſſe dominū. aut in libello hoc non
dixit. ſꝫ dicit ſe petere iure quaſi dñij. prout habetis in quarta
forma libelli poſita hic ī glo. quā glo. oẽs tenent vt ibi dixi et
tenet ipſe Joan. fab. ſibi cõtrarius in forma libelli. quā ponit ī
penul. colum. vbi ponit illa duo ꝛ habeo intentū qꝛ cū petat iu
re quaſi dominij videt̄ ſe aſſerere non eẽ dominū. Aut neutrū
ex predictis ponit in libello. ꝛ nõ etiā dicit ſe non eſſe dominū.
prout iſti dicūt ꝛ tunc quomõ ꝓcederet libellus. qꝛ factū non
eſſet ita aperte narratum ꝙ ex eo cognoſcerem9 an intentaret
publicianā. qḋ tñ etiam hodie requirit̄ vt vult Bar. ꝛ alij ī. l. i.
ī princ. ff. de edendo. ꝛ canoniſte in. c. examinata per illum tex.
extra de iudi. et retuli vobis late. in. §. omniū in materia libel-
lorū ſupra eodem. imo nõ appareret an vellet intentare publi-
cianā. an rei vendicatio. et propterea concludẽdo teneo ꝙ † 83
agens publiciana debeat de neceſſitate dicere in libello ſe nõ
eſſe dñm vel ponere aliud per qḋ iſtud inferat̄ vt ꝑꝫ ex predi-
ctis ꝛ ꝑ hoc puto non bene ſenſiſſe Joan. fab. hic qui vult ꝙ ex
quinqꝫ requiſitis glo. tria tñ ſint neceſſaria ꝛ tria tātū ſint po
nenda ī libello ꝛ nõ plura ſcꝫ titulus bona fides ꝛ traditio. qꝛ
ex iſtis trib9 tñ credo ꝙ potius preſumem9 dñiū ſcḋm qḋ expreſ
ſe tenet bald. in. l. cū res per illum tex. quem ita intelligit. C. de

proba. Preterea ſi illa tria tñ verba apponerent̄ in libello: nõ
cõſtaret vobis an eſſet actū publiciana an rei vẽdi. ꝛ ſi diceres
prout dicebat Jo. fab. ꝙ eoipſo ꝙ agẽs nõ ponit in libello ſe eẽ
dñm apparet ꝙ non intentat rei vendi. ꝛ ita reſtat ꝙ intentat
publicianā. qꝛ ſi iſtḋ eſt verū adhuc magis hꝫ intẽtū qꝛ ſcḋm hoc
ſequeret̄ ꝙ agens rei vẽdicatione debeat ī libello dicere ſe do
84 minū † ergo cū oia q̄ habẽt locū in rei vendica. habeant etiam
locū in publiciana. l. eū qui. §. ī publiciana. ff. de publi. ergo ha
bens publicianā habet in libello ſe dicere quaſi dñm qḋ firma
ret opinionẽ meā cõtra eos. Nõ ob. etiam cõtra ꝑdicta vnus
tex. ī. l. ſi ego. §. partus ver. interdū. ff. de publiciana. de q̄ text.
Angel. alias Joh. fab. facit magnū capitale. ꝛ dicit ibi eẽ tex.
expreſſū ꝙ agens publiciana nõ debet dicere ꝙ credat ſe non
eſſe dñm. qꝛ cum eius reuerentia ille tex. nõ meruit in hoc pro
poſito allegari. nā licet ibi dicatur ꝙ agens ī publiciana etiam
tꝑe quo experitur debet ignorare rem eſſe furtiuā. tñ iſta ſunt
valde diuerſa ſcire rem eſſe alienam. ꝛ ſcire rem eſſe furtiuam.
Nā qui ſcit rẽ eſſe alienam et cõſequenter credit ſe nõ eſſe do-
minū põt vſucapere de iure ciuili. ꝛ tamẽ qui ſcit rem eẽ furti-
uā etiā tꝑe quo agit̄ nõ põt vſucapere. et ita dixit ibi gl. appro
bata ꝑ oẽs ī glo. magna. ī verbo ignorabam q̄ allegat ad hoc
tex. expreſſos et glo. in. l. ſi ancillam in prin. in verbo cū ſcires
et ibi Bar. ff. de vſuca. pro ſuo. ꝛ gloſ. in. l. ancille in verbo cum
etiā ꝛ ibi Bart. C. de fur. Pro clariori tñ itelligẽtia ei9 qḋ ſupra
85 firmaui reaſſumo iterum in dubium † vtrū publiciana ſit ho
die ſublata vel correcta per iura canonica. ſ. per di. c. vigilāti.
ꝛ. c. fi. extra de preſcrip. cū agens publiciana dꝫ dicere ꝙ credit
ſe non eſſe dominū. vel aliud equipollens vt. ſ. dixi. et cõſequẽ
ter debet preſupponere ſe eſſe male fidei de preſenti que mala
fides per illa iura īpedit preſcriptionem per cõſequẽs ergo dꝫ
impedire publicianā. ꝛ in hoc lꝫ Jo. fab. vt ſupra eū retuli viſ9
ſit ſentire quod ſic ꝛ Bartol. vbi ſupra tament ipſemet Joan.
fab. et melius tenet poſtea poſt Ja. de rauen. ꝙ nõ ſit correcta
publiciana. idẽ etiā tenuit ipſemet Bar. in. d. l. eū qui. §. pretor
ait. ff. de publi. idem etiā tenent Jac. bu. ꝛ Rodul. de auricuria
hic. et videt̄ etiam tenere Nico. de nea. hic fundamẽtū docto.
qui tenent hanc partẽ eſſe iſtud nam licet verum ſit ꝙ per iura
canonica ſit hodie correcta preſcriptio. tamen illa iura corre-
ctoria nõ ſūt extẽdenda ad publicianam maxime cū ſit diuer-
86 ſitatio inter preſcriptionẽ ꝛ publicianā †. quia preſcriptio eſt
contra equitatẽ ꝛ preiudicat dño. cum ſibi auferat dominium
ſaltẽ vtile. vt. l. ſi q̄s emp. titulo. C. de preſcrip. xxx. vel. xl. anno
rum. publiciana autẽ eſt ſcḋm equitatem qꝛ non preiudicat dño
nec contra ipſū dominū datur vt. l. penul. §. fi. ff. de publi. ergo
bene reliquitur ꝙ quis ſit correcta preſcriptio. ꝙ tamẽ non dꝫ

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

cetur correcta publi. ſed per iſtud fũdamentum nõ euacuatur
difficultas que eſt ſi publiciana non datur niſi ei qui poteſt vſu
capere ⁊ preſcribere. vt. l. eum qui in prin. ff. de publi. et dixi la
te. ſ. in prin. huius. §. in ſecundo euidẽtiali. ergo ſi per iura ca
nonica ꝓhibetur preſcriptio vel vſucapio. ergo etiã erit prohi=
bita publiciana. Joan. fab. hic nititur multis modis reſpon=
dere huic argumento. et primo dicit ipſa publiciana eſt in
ducta de iure ffoꝝ. ergo ſatis eſt ꝙ eo iure ꝓcederet preſcrip. ſ
iſtud nihil eſt. vnde dicebat ipſe et ſecũdo. qð iſta regula nõ eſt
ſimpliciter vera. nõ preſcribit ergo nõ habet publicianã q: ad
hoc dat ipſe aliquas inſtantias. et inter alias vnã in. l. cũ ſpon
ſus. §. in vectigalibus. ff. de publi. ſ; quantũ ad illũ text. ego te
nui poſt Bar. et alios ſupra in prin. huius. §. in primo euiden=
tiali reprobãdo et Joan. fab. quãtũ ad illũ tex, quod immo i ca
ſu illius. l. põt habere locũ preſcriptio. quantũ ad vtile domi=
niũ. non aũt quantũ ad directum. de quo dicite vt ibi late dixi.
Et ad argumẽtũ ſupra formatũ ego infra clare reſpondebo. in
pꝛĩcipali ergo articulo ✝ nũqd publiciana hodie ſit correcta 87
vel ſublata ꝑ illa iura canonica. ego teneo prout etiã tenẽt pre
fati doctores ꝙ non. et iſtud habeo pro indubitato et vltra pre
dictos doctor. addo ꝙ etiã iſtã partẽ tenet Bal. i. d. l. cum qui.
§. pretor ait et in. l. i. in vlti. col. C. ſi plures vna ſententia et in
iſtis locis mouetur per illud fundamẽtum qð. ſ. retuli. iſtam
etiã partẽ tenet Bal. i. l. ancille. i. v. oppo. i verſi. ſed an per ius
canonicum. C. de fur. ⁊ ibi melius examinat hunc articulũ ꝙ ali
bi. et ibi firmat hanc partẽ per plura fundamenta. ⁊ maxime ꝑ
illud quod ſupra retuli. et ibi etiam refert hanc partem tenere
Cy. et Ray. iſtam etiam partẽ tenet Ludo. roma. in. l. rem que
nobis. ff. de acqui. poſ. Non. ob. argumẽ. ſ. factum q: dixerint
alij quicqd velint. ego vt ad iſtud argumẽtũ reſpõdeam. facio
mihi vnũ nouũ fundamentũ in materia publiciane. quod non
inuenio ab alio poſitũ nec formatũ. ſ. ꝙ ad hoc vt alicui cõpetat
publiciana ſufficiat ꝙ a principio potuit preſcribere vel vſuca
pere. vnde licet poſtea prohibeatur preſcribere vel vſucapere.
ego puto ꝙ nihilominus poterit publicianam intentare. iſtud
fundamentũ firmat per duas rationes inconuincibiles ⁊ ineui
tabiles. primo clarũ eſt ꝙ ſi accepi rem bona fide ⁊ titulo. ⁊ po
ſtea cadã a poſſeſſiõe rei quod mihi competit publi. imo alias
nõ daretur publiciana niſi cecidiſſem a poſſeſſione. ⁊ tamen clarũ
eſt ꝙ ſi cado a poſſeſſione ꝙ naturaliter iterrumpitur vſucapio.
l. naturaliter. ff. de vſuca. item clarũ eſt ꝙ cũ ego nõ habeã poſ
ſeſſionẽ q: ab ea cecidi. quod nõ poſſũ preſcribere. ⁊ tñ compe=
tit publiciana. ergo pluſꝗ liquido ꝯſtat ꝙ ille qui non poteſt
preſcribere agit tamen publiciana. et hoc eſt q: ſemel potuit
preſcribere. et iſtud ſufficit. et iſtam rationem ſumo ex verbis

Bald. in. d. l. ancilla in quinta oppoſitione ⁊ in. l. nihil. C. de vſu
capio. pro here. ⁊ ex verbis Joan. fab. hic ſecundo ſi aliter dice
remus ſequeretur maximũ abſurdũ ꝙ ſi ego amiſi poſſeſſionẽ
rei et egi publiciana et conſequenter agendo publiciana con=
feſſus ſum me non eſſe dominũ. ſed quaſi dominũ ⁊ cõſequẽter
agnoui rẽ eſſe alienam ꝙ ſi iterum nanciſcar poſſeſſionẽ, certe
ego non poſſum amplius vſucapere. q: initium. ij. poſſeſſionis
eſt vitioſum vt habetis tex. no. i. l. ſi is qui pro emptore. §. ſi qs
bona fide. ff. de vſucapionibus et cõſequenter ſequeretur ꝙ publi
ciana nunꝗ cõpetit niſi ſemel quod nullatenus eſt dicẽdum.
habemus ergo neceſſe dicere ꝙ licet iſte nõ poſſit amplius vſu
capere tamẽ q: ſemel potuit vſucapere tpe quo res fuit ſibi tra=
dita ꝙ iſtud ſufficiat et ꝓpterea aduertite ꝙ l; Bar. i. d. §. ſi qs
bona fide velit in terminis noſtris publiciane. ꝙ ſi interrupta
fuerit preſcriptio ⁊ requiratur poſſeſſio ſi iſte qui recuperauit
poſſeſſionẽ incipiat ſecundo bona fide poſſidere quod ex titu=
lo primo precedenti et iſta ſecũda poſſeſſione recuperata quaſi
incipit ſecundo bona fide poſſidere ꝙ poſſit vſucapi et ꝯſequẽ
ter agere publiciana et hoc tenet Bar, per gl. primã ibi quam
ſumme cõmendat Bar. et reputat ſingularẽ q: ego puto ꝙ nõ
eſſet ponere os in celum tenere prout ego teneo ꝙ etiam ſi iſte
non incipiat ſcḋo bona fide poſſidere et conſequẽter nõ poſſit
aliquo tẽpore vſucapere. ſaltem de iure canonico ꝙ tñ habeat
locũ publiciana. cũ ſufficiat ꝙ a principio tpe traditionis po=
tuerit vſucapere. Alias ſi diceremus prout dicit Bart. nimis ac
nimis reſtringeretur materia publiciane. Nec ad fundamẽtum
meum ſupra factũ obſtat vnus tex. q̃ prima fronte videtur cõ=
trariari in. l. ſi ego. §. partus ver, interdum. ff. de publiciana. q:
ibi eſt caſus ſpecialis ſm ꝙ oẽs tenent prout tenet gl. ibi i ver
bo ignorabã. ⁊ glo. i. l. ſi ancillã. i prin. in glo. i. ff. pro ſuo. et ibi
Bar. ponit rationẽ ſpecialitatis ⁊ glo. in. l. ancille in verbo cuꝫ
etiã. C. de fur. ⁊ ibi Bar. qui etiã ibidẽ ponit rationẽ ſpecialita
tis. ⁊ Bal. in. l. vnica. in vlt. col. C. de vſuca. trãſformãda. Retẽ=
to ergo iſto fundamẽto ꝓ vero ꝓut ego credo eſſe veriſſimũ ad
argumentũ ſupra in contrariũ formatum in principali ꝓpoſi=
to patet clara ſolutio q: dũ dicebatur ꝙ hodie eſt correcta pre
ſcriptio qñ mala fides ſuperuenit de iure canonico. ego fateor
⁊ q: in publiciana de neceſſitate requiritur bona fides vt dixi in
prin. §. in hac ſcḋa parte principali huius glo. in quarto requiſi
to. et cõſequenter attento initio poſſit cadere preſcriptio tã de
iure canonico ꝗ de iure ciuili. iſtud ſufficiat ad hoc vt cõpetat
publiciana vt ſupra deduxi ⁊ ꝑ iſta ſtabit firma cõcluſio ſ; oẽs
ꝙ hodie ꝑ iura canõica nõ eſt ſublata nec correcta publiciana
¶ In ea. gl. ibi ꝑ teſtes ꝓbari nõ poſſent teneatis bene menti
hãc partẽ gl. Et etiã gl. dicit eſſe ſingularẽ bal. in. c. bone. el. ij.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

in. vij col. de poſtu. prela. q2 eā audietis millies ad hoc allega
ri † ꝙ ea que cōſiſtunt in intellectu vel cōſciẽtia noſtra ꝓbā 88
tur per noſtrā ſimplicē aſſertionem cū iuramēto. ⁊ ꝙ in iſtis de
beat ſtari aſſertioni noſtre cū iuramēto. ita reperio ꝙ iſtā glo.
allegat Bar. in infinitis locis ita eā allegat Bar. in. l. inter om
nes. §. teſte. in. ij. col. ff. de fur. ⁊ Bar. in. l. celſus in fi. ij. col. ff. de
vſuca. et ibi ꝑ hoc dedit pulchrū cōſiliū. ⁊ Bar. in. l. gerit. in fi.
col. ff. de acqui. her. ⁊ Bar. in. l. i. §. hoc interdicto in. ij. col. ff. de
iti. actuq3 priua. et bar. in. l. is pōt in. viij. col. ff. de acqui. here.
ſ3 aduertite ſm Ang. hic ꝙ licet iſta glo. nō faciat aliquā men
tionē de iuramenno ꝙ tñ ſm eum habem⁹ glo. facientē expreſ
ſam mentionē in. l. at q̇ natura. §. cū me abſente in glo. magna 89
in verbo committat. ff. de nego. geſt. que glo. dicit † ꝙ ſcientia a
vel ignorantia [a] ꝓbatur per ſolū iuramētū vt eam etiā ibi no.
bar. allegat etiā ange. de are. glo. in. l. iiij. §. i. et. §. ij. et eſt gloſ.
in verbo viſus. ff. de iti. actuq3 priua. ⁊ glo. in. l. ij. in glo. i. in fi.
C. de ſerui. q̄ glo. poſſunt meli⁹ allegari ſed in terminis in qui-
bus loquunt̃ dicūt contrariū. ad idē allegat bonū tex. in. c. pa-
ſtoralis ad fi. extra de exce. ego nō poſſum mihi perſuadere ꝙ
bar. in tot locis allegaſſet iſtā gloſ. niſi id vellet ſi q̇s ergo eam
bene inſpiciet ſatis hoc colliget ex glo. nō ꝙ expreſſe hoc dicat
quicquid ſit ego allego ad hoc glo. q̄ hoc expreſſe dicit ꝑ litte-
ras groſſas l3 non allegef per alios in. c. ſignificaſti. el. i. in gl.
in verbo ſi eſt ita extra de homici. ⁊ ibi glo. allegat ad hoc mul
ta iura maxime illud. c. paſtoralis allegatū ꝑ Ang. ⁊ ad hanc 90
glo. cū cōcordantijs preallegatis. ℂ † Addo ꝙ bene facit id
qd voluit glo. not. i. l. i. in verbo aīo. C. ad. l. corneliam de ſicca.
quā valde ſingularē reputat Lud. ro. in. l. in illa in pe. co. ff. de
ver. ob. vbi voluit gloſ. ꝙ anim⁹. ſ. ꝙ quis vulnerauerit aīo nō
occidendi probatur per iuramētū ad iſtam etiā glo. bene facit
qd voluerūt due gloſ. notabiles iuris canonici. vna eſt in. c. p-
poſuiſti. lxxxij. diſt. alia in ca. qui humanis. xij. q. ij. que nota-
biliter volūt ꝙ ignorantia probetur per propriū iuramētū ani
mi cū cōſiſtat i aīo ⁊ iſtas gl. didici a dño Abbate Pano. i. c. co
gnoſcēs qd eſt. c. ij. in vl. col. extra de cōſti. qui ꝓ iſtis glo. alle-
gat optimos tex. in. c. nulli. ad fi. de elec. in. vi. ſi in. c. ſi. ꝯ extra
de ſen. excō. ego tamē puto ꝙ iſta glo. noſtra cū ꝯcordantibus
poſſit per aliquos notabiles modos limitari quos alij nō po- 91
nunt hic. ℂ † In primis ergo limitat iſtā gl. Bar. in. l. i. §. hoc
interdict. in. ij. col. ff. de iti. actuq3 priua. vt iſta gl. procedat eo
q2 in terminis noſtris hic procedat tit. habilis ex quo ti. credi
tur iuramento ſuo ſi aſſerit ſe habere bonam fidem. ſecus er-
go eſſet ſcdm Bar. ibi ſi nullus ti. preceſſiſſet. et pro hac limita 61
tione bene facit qd ibi voluit glo. in verbo viſus. ℂ † Scdo ⁊
notabilius iſtā gl. noſtram limitat bar. i. l. inter oēs. §. recte in

a ℂ Ignorātia. vid oīno do. Alex. de imo. in cōſil. lxxi. in. i. co. i. i. pte. ⁊ Fely. i. c. quoſd de preſūp.

vlt. col. ff. de fur. vt iſta glo. ꝓcedat quādo preſumptio iuris nō
eſſet contra aſſerentē. ſecus aūt ſi pſūptio iuris eſſet cōtra aſſe
rentē. q2 tunc non ſtaretur iuramento ſuo vt patet in terminis
de quibus ibi per bal. et pro hac limitatiōe optime facit quod
voluit bar. in. l. quēadmodū in fi. prime col. C. de agri. et cenſi.
lib. xi. vbi voluit ꝙ qñ quis poſſideret rem cū titulo reprobato
ꝓ iſto caſu. q2 habet preſumptionē iuris contra ſe. eo q2 preſu
mitur mala fide poſſidere non ſtaretur aſſertioni ſue cū iura. ſi
vellet dicere ſe bona fide poſſidere. ita limitat glo. hic. pro hac
etiā limitatione bene facit quod vult Inno. io. an. et alij in. c. ij.
extra de conſti. vbi volunt ꝙ ſi aliquis velit probare ignorātiā
cōſtitutionis nouiter edite vel alicuius ſtatuti ꝑ ꝓpriū iura
mentū ꝙ non poſſet q2 preſūptio iuris eſt contra eū et hoc eſt
ꝙ ꝓprie voluit glo. quā. ſ. allegaui in. d. c. propoſuiſti. lxxxij.
diſt. Et ꝑ iſta puto nō bene dicere bal. in. l. ij. §. pe. in fi. ff. ſi q̇s
cau. vbi voluit ꝙ ſi notificatio dilationis fuit facta ad domum
tuā ꝙ tunc ſtatur iuramēto tuo ꝙ ad tui noticiā non ꝑuenerit
hoc ego nō puto verū ꝑ predicta. q2 cū preſumptio iuris ſit in
cōtrariū. eo qd quilibet preſumatur ſcire id qd eſt ſibi denun-
ciatū ad domū vt eſt gl. not. in. l. ſi tutor. i verbo oſtenderis. C.
de pericu. tuto. quā bar. expreſſe ibi notat in fi. ergo non eſt ſtā
93 dū proprio iuramento. ℂ † Tertio ad glo. noſtrā limitat bar.
i. l. ij. §. ſi a pupillo circa fi. ff. de vſucap. ꝓ emp. et barto. in. l. is
poteſt. in. viij. col. ff. de acqui. here. vt iſta glo. q̄ vult ꝙ debeat
ſtari aſſertioni proprie cum iuramēto procedat niſi per aduer
ſam partem probetur cōtrarium. vel etiam probetur aliquid ꝑ
quod preſumatur contrarium. et pro iſta limitatiōe bene facit
quod voluit Jo. an. poſt Inno. et ibidem alij in ca. q2 ꝓpter. §.
94 illud extra de elec. vbi volunt † ꝙ licet quis poſſit probare im
pedimentum per ſuum iuramentum vt eſt ibi text. tamen ad-
mittitur probatio in contrarium. Pro hac limitatiōe facit eti-
am quod no. voluit Ang. in. l. qui reſtituere. in. ij. col. in fi. ff. de
95 rei vendi. vbi no. voluit † ſtatutum diſponens qd ſtetur iura-
mento alicuius intelligitur niſi contrariū ꝓbetur. ⁊ idem etiā
voluit Alb. in tractu ſuo ſtatutoꝝ in ſcda parte principali ſ. q.
xiiij. incip. item quero ſi ſtatuto vel reformatione caueatur. de
qua materia etiā per bald. in. l. i. in. i. col. ff. de rebus credi. per
Ang. ⁊ ibi late per Imo. ⁊ alios in. l. qui bona. §. qui damni. ff.
de dam. infec. et per Ange. in. l. qui vas. in prin. ff. de fur. cū cō
cor. Addo ⁊ ad hāc limitationē illud ꝙ in terminis glo. noſtre
voluit glo. not. in cle. i. de iure patro. quā reputat ſingularem
Albe. a quo didici in. d. l. i. in. i. col. C. de reb. cred. que not. vult
ꝙ ſi ſtatutū diſponat qd ſtetur conſcientie alicui⁹ tamē ſi cau-
ſa eſt nimis preiudicialis pōt ꝓbari cōtrariū. ſecus ſi nō ſit ni
mis preiudicialis iuxta glo. in. c. ſtatutū. §. aſſeſſorē i verbo ꝓre

Universidad del Rosario Archivo Histórico

linquatur de reſcri.in.vi. ¶ † Ultra iſtam glo.noſtrā cum con 96
cor.volentē ꝙ in his que dependēt ab intellectu vel conſcien-
tia ſtetur aſſertioni cū iuramēto. Ego limito vt procedat qñ ta
lis perſona eſt alias fide digna. ⁊ pro hac limitatione allego i
terminis bald.iſtud ſingulariter volentē in.l.falſus.in.iij.col.
⁊ in tertia oppoſi.C.de fur.pro hac etiā limitatione allego glo.
hoc expreſſe volentem ⁊ eſt glo.bene ſignanda in.d.c.ſignifica
ſti.el.i.in verbo ſi eſt ita.extra de homi.que gl. expreſſe dicit ꝙ
illud qđ dicit̃ et quādo agit̃ vel querit̃ de cōſciētia alicuiꝰ ſta-
tur iuramento ipſiꝰ eſt ꝓprie verū ſi eſt bone fame. ad hanc ēt
limitationē optie accedat qđ pulcre voluit Ang.i.l.ꝗ iudicio.
ff.de accu. † vbi voluit ꝙ ſi ex forma ſtatuti dꝫ credi denūcia- 97
tori vel dānū paſſo cū eorū iuramēto ꝙ tūc nō ſtabitur iuramē
to denūciatoris vel dānū paſſi ſi ſūt īfames ēt ſola infamia fa
cti.⁊ ita dicit fuiſſe iudicatū ⁊ determiatū hic dū hec qđ occur
riſſet in facto. Accedat ēt qđ pulchre voluit bal.i repe.l.cūctos
pplos.C.de ſum.tri.et fide catho.in.xli.col.in ver.quintū exē- 68
plū ſtatutū ꝑmittebat ⁊c.vbi voluit. † ſtatutum diſponens ꝙ
credat̃ libro mercatoris itelligitur niſi talis mercator ſit infa
mis quo caſu etiā nō obſtante iuramēto nō tñ credet̃ libro ſuo
¶ Item vltra predicta habetis reportare ex hac particula gl.
† qualiter probetur bona fides. q2 debꝫ ſtari aſſertioni vel cō
ſcientie allegantis.et ita reperio ꝙ ad hoc allegat iſtam gloſ.
bar.in.l.celſus.in.v.col.ff.de vſucap.In hoc tñ iſtā gl.limitat
bar.in.l.quēadmodū in fi.i.col.C.de agri.⁊ cenſi.lib.xi. quēre
tuli ſupra proxime.i.ij.limi.quā dedi ad hanc partē gl. † An 100
aūt in dubio preſumat̃ bona fides ⁊ an ⁊ qñ examinat hic bal.
de quo videatis glo.ſupra de vſuca.in prin.in verbo bonafide
et glo.in.l.ſuꝑ longi.in verbo ꝓbet̃.C.de preſcrip. long. tēp.et
gl.no.in.c.ſi diligētiᵃ in glo.pe.i verbo bona fides.extra de pre
ſcrip.ꝑ Arch.i.c.i.de ꝓſcrip.in.vi.per Inno.d.An. ⁊ alios i.d.
c.ſi diligenti ⁊ videte bart.in.d.l.celſus.in.vi.col.ꝑ Cy.⁊ bald.
in.d.l.ſuꝑ longi.barto.⁊ bal.in.l.proprie.C.de ꝓbs. ⁊ videte ꝑ
Ang.multa ponētē in.l.eū qui.§.fi.ff.de pub. ⁊ dicit multū ſin
gulariter bar.in.l.cū querebatur.circa fi.C.vnde vi.ꝙ ex curſu
xxx.annorum preſumitur poſſeſſor retro ſemꝑ fuiſſe bonefidei
qđ dictū diligēter menti tenebitis ⁊ per iſta remanebit expedi
ta hec particula huius glo.tñ q2 glo.facit mentionē de cōſciē-
tia.rogatꝰ ſum ꝑ aliquos veſtrū vt aliquas cōcluſiones i hac
materia hic ponerē. Ego contra ꝓpoſiti mei rationē qui exiſti
mauerā huic titulo nihil extrauagans adijciendū eſſe. vt vo-
tis veſtris morē gerā.aliqua notabilia ⁊ quotidiana i hac ma
teria cōſcientie tradita ꝑ legiſtas hic ſubijciam. ¶ Et i primis 101
dicit bal.in.l.ſi et vtiliter.in.ij.nota.C.de fideicōmiſ. † ꝙ con-
ſcientia eſt angelꝰ humane menti preſidens. Alibi dicit bald.

a ¶ In.c.ſi diligēti. vbi vide Felý.in ij.col.

in.l.fi.§.ſed ſi qs.in vlti.colum.circa mediū.C.cōia de lega.al-
102 legādo griſogonū ita dicentē † ꝙ cōſcientia eſt lex intellectus
noſtri. Alibi dicit bald.i autē.ad hec.C.de vſu. circa tertiā col.
ver.ſed hic dubitatur primo ꝙ cōſcientia eſt ſenſus anime co-
gnoſcentis bonū et malū. Alibi dicit bal. in ſuo diuino cōſilio
ſciſmatis.poſito poſt rubricā.C.ſi quis aliquē teſt.prohi.circa
tertiā col.illius cōſilij ꝙ cōſcientia eſt dictamen ratiōis et co-
gnitio ſui proprij cordis. Alibi barto.in rubri.extra de iudi.in
vi.col.dicit ꝙ cōſcientia eſt mens ſibijpſi cōſcia. et eſt flos itel
lectus vel cōſciētia eſt mētis qualitas ſeipſam dijudicās. Ali
bi bald.in.l.ſi quis filio exheredato.§.irritū.ff.de iniuſt.rup.⁊
irri.teſtō.dicit ꝙ cōſcientia eſt quid intrinſecus latens in mē-
te.que nullatenꝰ directo probari poteſt.⁊ Bald.in.c.bone el.i.
in pe.col.de poſtu.pre.dicit ꝙ conſcientia eſt cōſonantia volū
tatis et intellectus.vt ibi per eum et Bald.in.c.innotuit in.ij.
col.in prin.de elec.dicit ꝙ conſcientia eſt ſcientia clauſa in mē
te quā deus aſſociauit anime vt eam reprehenderet de errori
bus.⁊ eſt de apicibꝰ anime. Et bald.in.c.niſi cū pridē.in.iiij.co
lum.de renun.dicit ꝙ conſcientia eſt animi motus ſibijpſi per
ſuadens ⁊ ſe concernens per illū tex.⁊ vide in pe.col.circa finē
et Bal.in.c.ſi pro debilitate.in.iiij.col.de offi.deleg. dicit ꝙ cō
ſcientia eſt paſſio animi ſic gerēs de bona ⁊ mala diſſuadēs et
idē bal.in.c.ſi ſacerdos de offi.or.dicit ꝙ cōſcientia eſt oculus
cordis quaſi cordis ſcientia ꝗ debet eſſe ſicut ſpeculū ſine ma-
cula et ibi alia per eū Alibi multū pulchre Bal.i rub. extra de
pac.in fi.dicit ꝙ cōſcientia eſt paſſio anime rationalis ſuꝑ om
nē irrationabilē cōcupiſcētiā habēs predominiū et virtutem.
Alibi Bal.in.c.quoniā cōtra falſam in pe. col.de ꝓba. dicit ꝙ
conſcientia eſt ſecretū ſecretoꝝ Alibi Bal.in.c.cū cauſam i vl-
ti.colū.de teſti.dicit ꝙ conſcientia nō eſt aliud ꝙ̄ bonꝰ vir ꝗ in
tra te loquitur in corde tuo.⁊ propterea qui nō habet conſciē-
tiā non poteſt aut non debet dici vir bonusᵃ. Et ibi per eū an
teſtis ſit interrogandꝰ de conſcientia. Alibi in.c. breui de iure
iu.dicit ꝙ cōſcientia eſt ſecretū ſecretoꝝ mentis humane. Ali
bi Bal.in.c.mulieri de iureiu.dt ꝙ cōſcientia dr quaſi quedā
cōſonantia anime ad deū ex concordia ſpiritꝰ ⁊ volūtatis. Ali
bi Bar.in.c.vigilanti.in.ij.colum.de preſcri.dicit ꝙ cōſcientia
eſt cordis ſciētia vt ibi ꝑ eum Alibi bal.in.c.cōſtitutꝰ el.ij.in.i.
col.de appel.dicit ꝙ cōſciētia eſt habitus ꝑfectiōis in mēte ſin
cera.vel conſcientia eſt motus pungens exiſtens in mente hu
mana ⁊ vbi conſcientia eſt ibi deus eſt et dicit yſaias vltimo.c.
quod vermis conſcientie nō extinguit̃ que ꝯſcientia eſt paſſio
111 mētis ſeu cordis qui ſemper eſt in actu † Unde autem cōſcien
tia dicatur dic a conſilio quod opponitur voluntati et ſcientie
que ſupponitur intellectui ſm Bal.in.c.i.de cōfeſ. ⁊ vide ꝗ dis

a ¶ Vir bonus et vt dicit Lāfrā. i tracta.ſuo ð arbi.in ver. reductio: ꝙ bonꝰ vir nō eſt frater ꝗ habet diabolum ſub cappa.

cit Bald. in.c.fi. de iureiuran. ⁊ dicit Bald. in.l. ab anaſtaſio. C.
man. ꝙ aduocati preſumuntur parũ conſcientiati † Et quotu 112
plex ſit cõſcientia ponit Bald. in.l.fi.C. de pe. iudi. qui male iu=
di. et de cõſcientia habes tex. quẽ ibi no. bal. in.l. militis. C. de
reli. et ſump. fu. et in hac materia cõſcientie tradidit Bald. ſm
beatũ Tho. de aquino vnã regulã quã no. in auct. ingreſſi. in
viij. col. C. de ſac. ſan. eccleſi. et Bald. in.l. pe. §. illo. C. de neceſ.
her. inſti. ꝙ vbicunqꝫ .l. vel canon diſponit vel puidet ſuper ali
quo certo et ſic nõ ſup preſumpto et diſponit ſm aliquã ratio=
nẽ id quod obtinet in foro iudiciali. rationabiliter obtinet ĩ fo
ro penitẽtiali et conſcientia. et aliqua de cõſcientia et bona et
mala. et quid ſit habetur per bald. in. c. neſinitaris de cõſti. et
per eũdẽ in.c. bone el. ij. in. v. col. de poſtu. prela. ⁊ dicit bal. ĩ ti.
de pa. cõſtantie in verbo q̃ vobis non cõceſſimus allegãdo Jo.
an. in.c. preſentium de teſti. ĩ nouella ꝙ in omni iuramẽto ſuffi
ciat dicere verũ ſm cõſcientiã † Et aduertite ꝙ quãuis cõtrahẽ 113
a ℭ Decipere. vide fely. in.c. cũ cã in fi. de teſti.
tibus licitũ ſit ſe inuicem decipere[a] vt.l. idẽ ſi precio .§. quẽad= a
modũ. ff. locati. ⁊.l. in cauſe. la. ij. §. pe. ff. de mino. qđ habet etiã
locũ de iure canonico. c. pe. et ibi per oẽs extra de emp. ⁊ vendi.
niſi ſit vltra dimidiũ iuſti precij vt ibi eſt tex. tñ iſtud nõ habet
locũ in foro conſcientie ſm do. An. d.c. pe. et propterea dicit ꝙ
apud cõfeſſorẽ debet fieri conſcientia allegat beatum Tho. de
aquino ita tenentẽ ſcđa ſecũde. q. lxvij. arti. primo. accedat gl.
not. in.c. hoc ius porrectum. x. q. ij. que dixit † ꝙ prelat⁹ eccle 114
ſie iuſtũ precium rei non debet maiori precio vendere q̃ vale=
at res propter cõſcientiã et etiã propter honeſtatem. et de iſtis
aſſignat bald. pulchrã rationẽ in. d.c. cuꝫ cãm extra de teſti. † 115
nam ſi conſcientia idem eſt qđ bonus vir et bono viro nõ cõue
niat aut liceat cõtrahẽtes decipere vt dixit gl. no. quã reputat
ſingularẽ in.l. ſẽper in coniunctionibus. et eſt gloſ. vnica. ff. de
reg. iur. ⁊ Bal. in auc. ad hec i. viij. col. ver. inſuper querit quid
de mercaribus. C. de vſu. vbi etiã allegat illam glo. ergo nõ erit
licitũ in foro cõſcientie contrahentibus ſe decipere. et propte=
rea ſubdit Bald. in. d.c. cum cauſam. quo ergo ibit aĩa merca=
toris. Dicit tamen multũ ſignanter pe. de anch. in repe. regu 116
le poſſeſſor de regu. iu. in. vi. in. xi. carta † ꝙ ſi aliquis emit fũ=
dũ carius propter neceſſitatem qꝛ vicinus cuius erat fundus
erat rixoſus et multũ moleſtus. qđ tunc cum iſte exceſſus pre=
cij fũdetur ſup cauſa rationabili. ꝙ ſubuenit ſibi nedũ in foro
conſcientie aut in foro canonico. ſed etiam in foro ciuili et ſecu
lari. cuius dicti nunq̃ obliuiſcaris. et dicit eleganter Bal. in.l.
vnica circa. iij. col. de confeſ. † ꝙ forus conſcientie eſt for⁹ bo= 117
ni et equi cõiunctim et eſt tribunal veritatis et nõ fictionis in
quo cõſciẽtie foro apices iuris non excuſant. ℭ † Et an ĩ foro 118
cõſciẽtie naturalis ſola ſit efficax ad agẽdũ videte bar. loquen

tem per verbũ dubitatiuũ forte in.l. ſi pene cauſa in princ. ff. de
condit. inde. bald. in auc. ad hec. in. vij. col. C. de vſu. et bal. in.l.
cũ quis in. xi. col. C. de iur. et fac. igno. Adde do. Anto. in. ca. i.
de dolo et contu. Sed quãtũ ad cõſcientiã nõ differt pactũ nu
dũ a ſolenni ſm bald. in rub. extra de pac. in fi. ⁊ in.c. i. in. ij. co.
119 eo. ti. ℭ † Et pene legales tripli vel quadrupli in foro cõſcien
a tie non ſunt debite[a] et ideo fur quãtumcũqꝫ manifeſtus nõ te
a ℭ Debite. adde Lu. ro. ĩ rubri. ð arbi. in fine.
netur in foro conſcientie ad aliud q̃ ad reſtitutioneꝫ rei. ita eſt
glo. vulgo reputata ſingularis. xij. q. ij. fraternitatis quã apđ
legiſtas allegat bar. in.l. poſt deciſionem. C. de fur. et Jmo. i.l.
ſtipulatio iſta. §. alteri. ff. de v̄bo. obl. et bald. ⁊ Jmol. in.l. qui=
bus diebus. §. dominus. vbi multa pulchra ponũt in hac ma=
teria conſcientie. ff. de condi. et demon. ⁊ vide multa deciſa per
iſtã gloſam et quinqꝫ limitationes per Fely. in.c. primo in. xxi.
colum. et tribus ſequentibus de conſtitu. et Matheſil. in nota
bi. xxiiij. Panor. in princi. decre. in nigro in ſecunda col. et An=
120 gel. in conſilio. xlij. incipiente fratres ſeruorum in fine † vbi di
cit ꝙ etiam eccleſia in foro conſcientie poteſt penam cõuentio
nalem petere quotiens concurrit cum intereſſe vt ibi. videas
etiam Anto. de butrio. in.c. primo circa principiũ extra de dolo
et contuma. et ibi habetur per Canoniſtas de hac materia cõ=
ſcientie. ⁊ Baldũ. in.l. iubemus. §. ſane el primo poſt principiũ
C. de ſacroſanctis eccleſijs. Et ibi etiam ponit bald. † an male
121 fidei emptor teneatur in foro conſcientie ſoluere precium ⁊ an
bona preſcripta. et ſic acquiſita preſcriptione poſſint licite reti
neri ſalua conſcientia ſi forte poſt preſcriptionem ſuperueniat
noticia ꝙ iſta bona erant aliena. ponit in terminis bald. in. d.
auc. ad hec in. v. colum. in ver. reuertor igitur ad queſtionẽ for
matam ibi tenet ꝙ ſic. et allegat Jnno. idem tenere in. c. cura.
extra de iure patro. Jdem tenet bald. in.c. de cauſis. in. vi. colũ.
de offi. deleg. Et bald. in auc. ad hec in antepe. colũ. ponit † ꝙ
122 de aduocato et medico qui extorquent nimis magna ſalaria ⁊
doctor conſulens ſine reuolutione cartarum non poteſt in fo=
ro conſcientie petere ſalariũ glo. no. in.c. non licet. xi. q. iij. quã
tamen glo. et merito reprobat ibi Archi. quia preteritoꝝ labo
rum poteſt tunc haberi remuneratio. ℭ † Et an heres adeun
123 do hereditatem teneatur creditoribus et legatarijs in foro cõ
b ſcientie vltra vires hereditarias ponit bar. et alij. in rub.[b] ff. de
acqui. here. et Bar. in.l. gerit. in. ij. col. eo. ti. et ibi tenet ꝙ non
b ℭ In rubri. vid frã. are. ĩſi. ij. co. et in.l. cũ hereditate. ⁊ in l. pe. circa fi. eo. titu.
124 allegando theologos ita tenere. ℭ † Et quid ſi heres non fe=
cit inuentariũ an teneatur in foro conſcientie et vltra vires he
reditarias. ponit Bal. in.l. fina. in prin. in. ij. colũ. C. de iure deli
be. ⁊ Bald. in.l. filium quẽ habẽtẽ. in. xvij. col. C. fami. her. adde
bal. in repe.l. ij. C. de ſac. ſan. ec. in. xv. col. in. iiij. q. principali in
ver. iij. quero vbi tenet ꝙ non etiã ſi eccleſie licet bald. ibi ꝯtra.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

✝ Et an detractio falcidie vel trebellianice habeant locũ in fo 125
ro cõſcientie bald. ꝙ nõ in. l. cũ a matre. C. de reiven. et ibi vult
plus bald. ꝙ eſt mihi multũ mirabile ꝙ etiã non habet locũ in
foro canonico. ſed puto bald. velle dicere in foro conſcientie et
pro hoc ego allego tex. optimũ et notabilem de iure ciuili in. §.
ſi autẽ heres. in au. de eccle. titulis col. ix. et ibi habetis tex. ex 126
preſſum ✝ ꝙ in relictis ad pias cauſas nõ habet locũ falcidia
et eſt tex. etiã in auc. ſimiliter. C. ad. l. fal. et de predicta. q. vtrũ
declaratio falcidie vel trebellianice habet locũ in foro conſciẽ
tie ponunt Cano. in. c. i. extra de dolo et contu. et dicit bald. i. c.
eccleſia ſancte marie in pe. col. de conſti. ꝙ teſtis non eſt inter
rogandus de conſcientia et idem bal. in. c. paſtoralis in princ.
in prima col. in fi. de reſcrip. dicit ✝ ꝙ teſtis debet deponere de 127
rebus ſenſatis nõ de conſciẽtia animi. c. i. §. fi. de cõſuetu recti
feu. Item in materia adde quod not. Ange. in. §. emphiteoſis. 128
el. ij. p illũ tex. in auc. de aliena. et emphi. ✝ ꝙ ſi ſtatutũ diſpo
nat ꝙ mulier non poſſit contrahere ſine conſcientia duorũ cõ
ſanguineorũ ꝙ tũc non requiritur eorũ conſenſus ſed tantum
ſufficit eorum ſcientia vt ibi notabiliter per eũ. alibi bald. in ru 129
bri. C. de exercito. in. iiij. col. in ver. quid ſi verba dicũt dici: ✝ ꝙ
vbi aliquid debet fieri cũ ſcientia alicuius ſufficit notificatio nec
requiritur cõſiliũ vel conſenſus eius. allegat Io. an. in. c. cum
inveteri de elec. qui hoc non dicit. ¶ An illiteratus qui credit
bene iudicare et iudicat contra ius an teneatur parti quam le
ſit in foro conſcientie diſtingue vt per Cy. Saly. Fulg. Pau. de 130
ca. in auc. hodie. C. de iudi. Nota etiã diligentiſſime ✝ ꝙ ille a
cuius cõſcientie aliquid cõmittitur tenetur iurare[a] quãdo de
clarat. alias non eſt ſibi ſtandum ita Ange. et Pau. de ca. in. l.
de pupillo. §. qui opus. ff. de oper. no. nun. do. alexan. in conſil.
ccxviij. in. ij. vo. incipiente viſis verbis in. iij. col. ad fi. ange. in 131
l. apertiſſimi. C. de iudi. ¶ ✝ Et an per illa verba in commiſſio
ne in quo conſcientiam tuam oneramus intelligatur electa in b
duſtria delegati vt non poſſit ſubdelegare[b] ponit. d. Alexãder. 132
in. l. a iudice. C. de iudic. in. iij. colum. ¶ ✝ Itẽ vbi aliquid cõ
mittitur conſcientie alicuius videtur facta commiſſio vt opti
mo viro ita Bal. in. l. fi. C. de iur. do. impe. Item nota ꝙ ad pro
bandũ ꝙ aliquid fuerit geſtum ſm conſcientiã alicuius pro
batio dicitur eſſe per eius ſacramentũ ita Inno. in. c. paſtora 133
lis in verbo deferendum de reſcrip. et facit gloſ. huius. ✝ an pri
mogenitus in foro conſcientie ſtante conſuetudine poſſit in to
tum ſuccedere ponunt Ia. de raue. Cy. in. l. barbarius. ff. de of
fi. preto. et ibi vide alber. in. i. colũ. vltime car. ¶ Et ex vno teſte
quis non debet habere conſcientiam leſam ſm bald. in. c. vigi 134
lanti in. ij. colũ. vbi vide de reſcrip. ¶ ✝ Quicunq; habet con
ſcientiam remordentem mortaliter peccat ſi eã nõ potuit. ca.

a ¶ Iurare. adde eũdem do. iaſ. may. ĩ e. §. nu. cv.

b ¶ Subdelegare. vide Fely. in. c. fi. de offi. dele. §. is aũt. et ludo. i ſing. ƀ. executor. ver. q̃ro vtrũ do. alex. i. l. more. vi. co. de iuriſ. om. iudi.

ſtin. et ibi Bal. in. i. col. notat de preſcriptione. Item ſtatuta ſũt
a ſeruanda etiam in foro conſcientie [a] vt vult glo. in. c. que in ec
cleſiarum de conſti. et ibi Bald. in. i. colũ. notat et dicit ꝙ nõ re
135 peritur alibi. ✝ Item aduerte ꝙ papa imperator alij pricipes
qui i ſuis territorijs habẽt vim ſupmi pricipis debẽt ſemp iu
dicare ſecundum conſcientiam ſuam non autem ſecũdum alle
b gata et probata [b] alias peccarent ita bart. qui dicit theologos
136 ita tenere in. l. i. ad fi. C. vt q̃ deſunt aduo. ¶ ✝ An aũt ſuccedẽs
ab inteſtato tenetur aliquid dare in foro conſcientie heredi in
ſtituto in teſtamẽto minus ſolenni. bald. in. l. ſi poſt diuiſionẽ
C. de iur. et fac. igno. per gloſ. no. ibi tenuit ꝙ nõ et idem ſequũ
tur ibi Fulg. Pau. de caſt. contrarium tenet Io. de imo. in. l. ne
mo poteſt. ff. de leg. i. et ibi vide do. Alexã. imol. idem tenet do.
Anto. de bu. in. c. nouit. in. xij. col. de iudi. et i. c. quia plerinq; de
137 immu. ec. ¶ ✝ An autem quando committatur aliquid cõſciẽ
tie alicuius poſſit alium ſubſtituere. vide bal. tenẽtẽ ꝙ non. in
c. i. §. fin. de no. feudorũ. quod nota pro executoribus teſtamẽ
138 torum quorũ cõſcientie aliquid committitur. ¶ ✝ An aũt edi
ctum ꝙ quiſq; iuris maxime quando impetrauit quis ius ini
quum. licet eo non ſit vſus habeat locum. et ſit licitũ in foro cõ
139 ſciẽtie. vide per Moder. in. l. iij. §. fi. ff. qd quiſq; iur. ¶ ✝ Itẽ in
materia nota ꝙ dans dãnũ ex culpa leuiſſima in foro conſcien
tie nõ tenetur. Ita ſing. Inno. in. c. ſicut dignũ de homi. et refert
Lud. ro. in ſingularibus ſuis in ſexta carta. ¶ Itẽ in materia
multũ no. illud qd pulchre voluit In. in. c. qr ppter de elec. vbi
140 tenet ✝ ꝙ electus ad aliquam dignitatẽ eſt tutus in foro aie ſi
electio ſua tenuit de iure gẽ. licet non fuerit ſeruata forma tra
dita a iure poſitiuo. et ſequitur do. Abb. Panor. in. c. i. in fin. de
141 in integ. reſti. vbi ex hoc generaliter notat ✝ ꝙ in omni actu in
quo eſt ptermiſſa forma iuris poſitiui. quod tamẽ i foro aie q̃s
nõ tenetur ſibi facere conſcientiã. quod multũ teneas cordi ad
predicta et ad multa ſimilia. Uide etiam Fely. in. c. i. in. xix. co.
et ſequen. de conſti. vbi etiã per eum quod valet cõtractus inu
142 lieris in foro conſcientie non ſeruata forma ſtatuti. ¶ ✝ Item
adde ꝙ dicit Inno. in. c. cũ dilecti de elec. et refert et ſeq̃tur An
ge. in. l. iul. verſi debitorẽ. ff. de condi. inde. quod cõuẽtus reiven.
ſi iniuſte fuerit condemnatus et ſecutũ fuerit preceptũ de reſti
tuẽdo factũ tñ ſi non reſtituitur nõ peccat mortaliter. et poteſt
illũ retinere in foro conſcientie. Itẽ no. ꝙ in teſtõ cõſcientie nõ
eſt reddenda ratio. Ita bal. in. c. i. §. fi. ſi de inueſti. inter domi.
et vaſal. lis ori. ¶ Nota tñ perpetuo et nũq; obliuiſcaris diebus
143 vite tue. ✝ qd ſi teſtis dicat vera eſſe ſm ſuã conſcientiã. vel iu
dex in ſententia dicat ſm conſcientiã ſuã neutrũ valet. ita ſin
gulariter Bal. in. c. niſi cũ pridẽ in. iiij. col. de renun. ¶ Item in
iſta materia cõſcie vide vnã no. regulã quam tradit bal. in. l. pe.

a ¶ Cõſcie. adde q̃ h̃r p pe. ꝺ anch. in ſuo conſi. cxci. i vl. col.

b ¶ Et probata. idem dic in iudice in ſeptẽ caſibus q̃s me remittendo poſui. i. e §. nu. cxlviij. i apoſtil. vbi etiã dho verba ponũtur per eundem Iaſo.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

.§.illo.C.de neceſ.ſerui.here.inſti.Item adde † ꝙ in omi iura 144
mēto ſufficit verū dicere ſecūdū conſcientiā.Ita ſignāter Bal.
in ti.de pace conſtan.in ver.que vobis non conceſſimus.alleg.
Io.and.in.c.preſentium de teſti.in nouell.¶Quid aūt ſi pars
dicat ꝙ eſt contenta ſtare conſcientie vel fidei alterius partis.
nunquid ita poterit agi et excipi ac ſi iuratum eſſet.dixi l.§.itē
ſi quis poſtulante eo.pma col. ¶ † Ultimo non omitto vnum 145
ꝙ in hac materia dixit hic Ang.de are.ſi aliquid committitur
conſcientie alicuius.quod ab eius ſententia appellari nō pōt
[a]alleg.ad hoc gl. quā ipe reputat ſing.in.c.ſtatutum.§.aſſeſſo a
rem.de reſcrip.in.vi.et credo ꝙ velit allegare glo.in ver.relin
quatur que glo.iſtud mihi non dicit.licet ſecundum eundē an
ge.poſſit ſupplicari et ſic adiri ſuperior per viam ſupplicatiōis
vt hic per eū.Idē tenet Paul.de ca.in.l.de pupillo.§.qui opus
ff.de oper.no.nun.alle.pro ſingu.ad hoc dicit glo.in.d.§.aſſeſ
ſorē.idem tenet Bald.in.c.ſi ſacerdos.de of.or.¶No.ꝙ quan
do cōmittitur cōſciētie alicuius ab eius ſñia nō appellatur vt hic. 146
† Tu etiā multū no.ꝙ ille cuius cōſcientie cōmittitur nō pōt.ll.
trāſgredi qđ intelligitur de cōſcientia legibus munita nō de ea
quā pars ſibi fabricat.ita ſignāter bald.in ſua diſputatiōe in
cip.ſtatuto cauetur ꝙ fenerator.in vlt.col. iſtud ſequit̃ et pro
bat bona rōne.d.alex.in cōſi.ccxviij.in.ij.volu.incip.viſis pbis 147
in.ix.col. † Itē qui habet poteſtatē diſponendi et puidēdi ſm
cōſcientiā nō debet ſeqni propriā cōſciētiā ſed publicā tex.eſt
iūcta glo.in.c.iudicet.iij.q.et voluit Cy.in.l.quiſquis.C.ad.l.
iul.maie.bal.in.l.i.C.qui accu.non poſ.et dicit bal.in.l.fi.C.de 148
pe.iudi.qui male iudi. † iudicem debere ſequi regulas legum b
et nō cōſcientiā [b] ſuā q̄ legibus aduerſaret̃.poteſt tñ ſeq̄ cōſciē
tiā.q̄ nemini noceat ſm bal.vide tñ ad primo dicta Lud.in re
pe.rub.ff.de arbi.in.ij.col.ad fi.et vide bald.in.l.ij.in.iiij.no.C.
de fideicom.itē vide tex.in.l.certi iuris.in fin.et ibi Bald.C.de 149
iudi.¶In ea.glo.ibi.l.minor.§.ſi ſeruus habetis † ꝙ ſñia la
ta in publiciana nō facit preiudicium in rei vendi.nec ecōtra.et
dicit Dy. hic ꝙ de hoc non eſt queſtio.qr eſt caſus expreſſus
in.d.§.ſi ſeruus.hanc tamen concluſionē limitant hic Io.fa.
bald.et Ange.de are.niſi vtraq3 actio eſſet in libello alternati
ue ppoſita.de quo dicite vt hic p eos.eſt verū quod Angel.de
are.in hoc eſt ſibi cōtrarius in ſequēti co.vbi ponderat glo.no
ſtrā velle contrariū et dicit eā ſingulariter eſſe tenendā menti.
¶In ea.glo.ibi dummodo directū.vult ergo gloſ. † ꝙ propo 150
nēs ſimpliciter dominium in iudicio intelligitur tantū propo
ſuiſſe directum.et non vtile.hoc idē et expreſſius voluit glo.in
l.ſi mater.§.eadē ad fi.in ver.qualecunq3.ff.de excep.rei iudi.et
glo.in.d.l.minor.§.ſi ſeruus in glo.mag.i ver.ſupererit.breuis
bus pro nūc tenete contrariū.qđ immo proponendo dominiū

a ¶Non pōt. vide Fran. are.in l.rem nō nouā.C.de iudi.et ar. pani.in cōſi.xxxiij.

b ¶Cōſciaz an et qñ iudex ſequi debeat cōſciaz et ſm eā iudicare nō ſ3 allegata et p bata.vide ſe ly.i.c.paſtoralis.§.qr pro in.ij.co.i ver.in gl.in fi.tenet cu3 plu.ſeq.d of fi.deleg.vbi pōit ſeptē caſus q̄s p te vide limitādo regulam vulgataz ꝙ iudex ſm al

ſimpliciter i iudicio itelligit̃ propoſuiſſe nedum directum ſed
etiā vtile.et ita etiam tenet barto.in.d.l.ſi mater.§.eandem in
pe.q.poſt Dy.et Ia.de bel.per iura per eum ibi allegata.et hoc
etiam tenet Angel.hic de quo etiā per bald.in.l.i.in.vi.col.C.
de act.et ob.et videte Ant.de bu.in.c.examinata in antepenul
ti.colum.extra de iud.intelligite tamen id quod ſtatim dixi qđ
licet proponens ſimpliciter dominium i iudi.intelligatur pro
151 poni nedum directum.ſed etiam vtile † quod tamē intellige
retur proponere quaſi dñium.et ſic publicianā.et ita loquitur
et procedit.d.l.minor.§.ſi ſeruus allegata in glo.et ita vult etiā
bart.in.d.§.eandē et ibidem bart.poſt Pe.de bel.videtur velle
vnū quod in.l.i.§.qui in perpetuum.ff.ſi ager vecti.vel emphi.
152 pet. † ideo appellatio dñij ſimpliciter prolati referatur ſolum
ad directum dñium.eo quia ratione adiuncti non poterat re
ferri ad vtile.qđ verbū diligenter notate.qr ſi eſt verum eſt ma
xima limitatio ad vulgatā regulam illius.§.qui in perpetuū.
l.ꝙ appellatione dñij in dubio intelligamus de directo.Cogi
tabitis tamē an ſit verum.¶In ea.glo.ibi vno libello proponi
nō pñt.de hoc dicite vt late dixi in prima parte principali hui⁹
glo.in tertia forma libelli.¶In ea.gl.ibi.ſed et conſuetudine
cōtrariū ſeruat̃.dicite vt dixi late in loco ſupra proxime allega
to.¶In ea.glo.ibi ſed ſuper vna tantū probationem inducat.
ne ſit ſibi cōtrarius.verum de hoc videte bart.in.l.et an ean
dem.§.actiones.in.v.colum.ff.de excep.rei iudi.vbi examinat
hoc dictum iſtius glo.et videte per Ang.in repe.l.ſi quis vi.§.
differentia in pe.col.ff.de acqui.poſ.¶Sū modo in tertia par
te princ.gloſ.ibi ex parte aūt rei.quam ſubdiuido in tres par
ticulas.In prima ponit que requirātur ex parte rei ad hoc vt
competat publiciana.Secundo ponit contra quem detur pu
bliciana.Tertio enumerat.vi.caſus i quibus datur publicia
na contra dominum et vnū de illis caſibus reprobat.ſecunda
ibi.nam contra omnem poſſidentē.tertia ibi.ſed etiam contra
dñm datur in quattuor caſibus.illa tertia ſubdiuidit̃ i.vi.par
ticulas.partes de ſe patēt.¶In ea.glo.ibi preterq3 cōtra do
153 minū in glo.volente † ꝙ contra [a] dominū nō det̃ publiciana.
a Ego credo verum ſi opp.exceptio dominij.et hoc eſt quod vo
luit tex.in illa.l.penul.ff.de publi.ſed ſi nō opp.exceptio dñij.
ego putarē ꝙ ipſo iure poſſet agi publiciana etiā cōtra dñm et
ad hoc me mouet elegans dictū bar.in.l.pomponius.§.ſi iuſ
ſu in prin.vlt.col.ff.de acqui.poſ.vbi voluit ꝙ ſi ego egi publi
ciana cōtra dominū et obtinui ꝙ transfert̃ in me dñium.alr̃ ſi
ille nō eſſet dñs trāſferretur i me vſucapiēdi cōditio et hoc dicit
154 tenere ibi gl.dum dicit ꝙ egit publiciana ꝛc.¶ † In ea.glo.
ibi.l.damni.§.non ſolum.Iſte caſus prima facie non videtur
clarus aut expeditus qr in illo tex.non expedit an agatur pu

b legata et probata iudicare d3 quā regulā limita etia3 niſi ſit papa vel ipe rator vl̃ aliū pricipes habētes vim ſupremi pricipis qr iſti debēt ſemp iudicare ſ3 cōſciam.alr̃s peccarēt.vt p eūdē Iaſ.ſ.eo.§.nume.cxxxv.

a ¶Contra dñm.adde eū dem Iaſon.may.ſ.eo.§.nu.lxxxvi.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

bliciana contra dominum vel ne tamen bene inducendo opti-
me probat hoc modo. nam edictum de damno infecto habet ſi
militudinē cū cauſa noxali. vt eſt text. in. l. pretor ait. §. hoc edi
ctum reſpicit. ff. de dam. infec. immo dicit ibi Bart. in ſumma-
rio ꝙ edictū de dam. ifec. habet cauſā quaſi noxalē. quemad.
ergo in cā noxali ſi aliquid obtineatur a bonefidei poſſeſſore.
pro illo obtento datur publiciana etiā cōtra dñm vt eſt tex. in.
l. ꝛ generaliter. ff. de noxa. etiam in glo. alle. ergo idē debet eſſe
in cauſa dam. infec. ꝛ iſtud eſt ex mente Ni. de neapo. hic. ¶ † 155
In fi. glo. notate hanc vlti. partem glo. enumerantem caſus in
quibus publiciana competit etiam cōtra dominū. ꝛ ſimilē gl.
habetis in. l. fi. in ver. potius. ff. de publici. et per iſta habetis
expeditum hunc. §. in modum qualiſqualis repetitionis.

Rurſus.

Ad hunc. §. ſecundum Dy. hic eſt bene aduer-
tēdum quia tractat materiam ſatis ignotam
in qua glo. omnes variantur. et in hoc. §. Nic. de nea. ita exor
ditur ꝙ eſt ſubtilis et quod eius materia quaſi in intellectu cō
ſiſtit et vltra hic tradita per gloſ. noſtram et ſic vltra glo. no-
ſtram pro expediēda materia huius. §. ponit ipſe nico. xxv. q.
ego illas dumtaxat attingā. quas putabo neceſſarias vel vti
les pro intellectu tex. et glo. et pro habenda faciliori cognitio
ne preſentis materie. alias autem pretermittam. ¶ Ad eui- 1
dentiam huius. §. premittite vobis † ꝙ abſentiarum quinꝗ a
ſit gña[a] que enumerat per ordinem glo. no. et magi. i. l. fi. i gl.
fina. in. ver. appellare. ff. de in integ. reſti. ¶ Prima eſt proba-
bilis et neceſſaria vt cauſa militie. ¶ Secunda eſt probabilis
tantū vt cā ſtudiorum. Tertia neceſſaria tantū vt cā religiōis
¶ Quarta volūtaria ſine contumacia vt cā mercantie. ¶ Qui
ta et vlt. eſt abſentia voluntaria cum contumacia. † Et quis 2
dicat proprie abſens cauſa reipublice videte ꝑ gl. no. et ibi per
doc. in. l. cum quidam in prin. in glo. fi. in verſi. aberat. ff. de ac-
qui. here. et in. l. qui mittuntur in fiñ. prin. in glo. in ver. extra
vrbē. ff. ex qui. cau. ma. † et intelligite quem abeſſe ex cā pro- 3
babili et neceſſaria non ſolum ſi abſit cā militie vt prediri. ſed
etiã ſi abſit alia cā pro republica. puta cā legationis. l. ſed ꝛ ſi
per pretorē. §. fi. ff. qui. ex cau. ma. eodem modo ſi quis abeſſet
cā infirmitatis ꝗuis non abeſſet ex cā reipub. tamen diceret
abſens ex cā probabili ꝛ neceſſaria. l. queſitum. ff. de re iudi. et
ita Bart. in. d. l. fi. in prin. ij. col. ff. de in integ. reſti. ꝛ ſi quis ab
eſſet vel receſſiſſet metu commiſſi criminis. dicitur eſſe abſēs
ex cauſa neceſſaria ſed nō fauorabili ſcđm Balduin in. l. ab eo
paulopoſt prin. C. quomodo et quando iudex et circa hoc vide
te Ange. multa ſingularia ponentem in diſputatione ſua que
incipit. bononienſis quidã. in. iij. et. iiij. dubio ꝛ ſpe. et Jo. an.
in ti. de accu. in. iij. parte. §. ſequitur ver. quid ſi quis bānitus.

a ¶ Gña qt aute ſint abſentie. vide fely. i. c. ꝯſultatiōib⁹ circa princi. de offi. dele.

4 ¶ † Quot autem modis quis dicatur abſens. videte tex. in.
l. abſentem. ff. de verbo. ſig. in. l. preſens. ff. de procu. ꝛ text. in.
l. fi. C. de preſcrip. lon. temp. et ibi gl. in ver abſentes et glo. no.
in. §. i. in ver. preſentes in aut. de fideiuſſor. conſueuit notari ꝑ
doc. in. l. i. §. q pñs. ff. de ver. obli. et in. l. iiij. §. abeſſe. ff. de dā.
infec. per Joā. and. poſt Archi. in. c. ſi delegatus. de offi. archi.
in. vi. in nouella. ꝛ Bal. in. l. fi. §. vbi autē per illū tex. C. de bo. q̄
libe. et videte Bar. no. decidentem per illum tex. in. l. teſtamen
to. ff. de ali. et ciba. leg. ꝛ in. l. queſitum. in prin. ff. de leg. iij. ꝛ vi
dete tex. ſumme no. in. l. cum ſcimus ad fi. C. de agri. et cen. li.
5 xi. et ibi per multum ſingulariter decidit Bar. per illum tex. †
Etiam in dubio quis preſumatur abſens niſi probetur abſens
videte Spec. in ti. de actore. §. i. ver. quid ſi poſtꝗ. ꝛ verſi. ſe. de
terminantem ꝙ ſic et eū refert Bal. in. l. fi. §. neceſſitate ad fin.
C. de bo. que libe. in cōtrariū tamen facit qđ voluit Bar. in. l. is
poteſt. ff. de acqui. here. in. viij. colū. Dy. tꝫ ꝙ preſumitur quis
ſemper fuiſſe preſens in ciuitate vnde eſt de quo etiā per An-
gel. l. fi. C. đ preſcrip. lon. tem. Juxta ergo ſupra ſcripta quinꝗ
genera abſentiarum, aduertite modo ad tex. noſtrū ex mente
6 Dy. Nico. de neap. et Ange. hic † ꝙ aliquādo ille qui eſt pre
ſens vult reſtituere contra abſentē. et ſic contra eū qui fuit ab
ſens in prin. §. noſtri. et iſto caſu non hꝫ locū diſtinctio ſupra-
ſcriptarū abſentiarū qꝛ non conſideramus propter quā abſen
tiā fuerit abſens. ſed tantummodo conſideramus ꝙ pñs non
habuit quem poſſet cōuenire. et ſic ꝙ ille abſens non fecit co-
piam ſui. ꝛ pro hoc facit clara ratio. qꝛ ſi reſciſſoria datur ꝯtra
eum qui fuit abſens ex iuſta cā vt hoc text. noſtro quanto for-
7 tius dabitur contra eum qui fuit abſens ex cā nō iuſta. † Ali
quando vero econtra ille qui fuit abſens vult reſtitui contra
preſentē. ꝛ tunc bene tenenda eſt diſtinctio illarum abſentia-
rum. quia ſi fuit abſens ex cauſa probabili ꝛ neceſſaria ſimul.
vel probabili tm̄ vel neceſſaria. tm̄. ꝛ tūc bñ reſtituetur. ex aliis
autē abſentiis ſecus. ꝛ iſta eſt proprie materia que traditur ꝑ
glo. et doc. maxime Bartol. in. d. l. fi. ff. de in integ. reſti. Secun
do prin. ꝛ propius ad hūc tex. premittite vobis ad euidentiam
ꝙ in materia. §. noſtri reperiť duplex iudicium ſiue remediū. ſ.
reſcindēs. ꝛ reſciſſoriū de quibus tangit Bart. in repe. l. ab ho
ſtibus. §. ſed ꝙ ſimpliciter maxime in. vij. col. vſꝗ ad vl. col. ff.
qui. ex cau. ma. ꝛ ibi omittit đclarare q̄d ſit remediū reſciſſoriū
ꝛ pollicetur ſe dicturū in. l. nec nō. §. exemplo in eo. ti. ff. ex qui.
cau. ma. ꝛ ibi poſtea nichil dicit. vos vero dicite ꝙ ſm magis
8 cōem concluſio. de qua videbimus. j. ſuper glo. in ꝟ. reſciſſa. †
iudiciū ſiue remediū reſcindēs eſt officiū iudi. per qđ datur in
integ. reſti. ꝛ reſcindit obſtaculū qđ impediebat agere et ponit
rem in ſtatu in quo erat cum leſio cōtingit cū in integ. reſti. eſt

Universidad del Rosario Archivo Histórico

ſn priſtinū ſtatum reſtitutio.l.ꝙ ſi minor.§.reſtitutio.ff.de mi-
no.⁊ tamen tantum affert reſtitutio quantū abſtulit leſio .d.l.
ab hoſtib⁹.§.ſed ꝙ ſimpliciter ⁊ melius in.l.ſi per pretorem.§.
ſi ferie.⁊ in.§.cum ferie.et melius in.§.quotiēs.ff. ex qui.cau.
ma. † Judiciū vero ſiue remediū reſciſſoriū eſt illud quod cō- 9
petit reſciſſo obſtaculo.de his omnibus tollite exemplū. pone
poſſidebas rem meam quam ego poteram vendicare ſi tu fuiſ
ſes preſens et propter abſentiam tuam q: non potui agere il-
lā vſucepiſti.te poſtea reuerſo datur mihi reſtitutio per officiū
iudi.per quā reſcindit̃ vſucapio.⁊ reſciſſa vſucapione ego po-
ſtea vēdico rem meā perinde ac ſi tu nō vſucepiſſes . certe illa
in integ.reſti. que datur per officiū iudi .per quam reſcinditur
vſucapio appellatur remedium reſcindēs. † Jlla vero actio q̄ 10
poſtea mihi dat̃ conceſſa reſtitutiōe. ⁊ ſic reſciſſo obſtaculo ap
pellatur reſciſſoria.⁊ dicite ꝙ appellatur reſciſſoria ab euentu
q: datur in euentum obſtaculi primū reſciſſi. ⁊ propter pream
bulum remedium precedens ſm Jo. de bronoſto relatum per
Nico.de nea.hic fuit egregius doctor antiqu⁹. ⁊ de quo Bar.
ſepiſſime facit mentionem in.l.qđ nerua in lectura.⁊ ſepius in
repe.ff.de po.⁊ hoc mihi magis placet q̄ȝ opi. Pet.de bellaper.
⁊ alioꝝ qui dixerunt ꝙ appellatur reſciſſoria ab effectu . et ita
etiā prout tenet Jo.de bro.tenet etiā Ange.in.l.fi.ff.ex q̄. cau.
ma.⁊ Ang.hic in.v.euidētiali.⁊ per iſta inferebat Ang. hic † 11
ꝙ iſta reſciſſoria nō eſt propriū nomē actionis. ſed adiectio q-
dā.que fit proprie actioni.nā propria actio eſt illa que prio cō
petebat anteq̄ȝ ſuperueniret obſtaculū que erat reivendi .in ter-
minis exempli vobis ſupra poſiti. que actio poſtea ab euentu
recipit hoc cognomen.quod ſibi adijcitur.et appellatur reſciſ
ſoria ſit proprium nomen actionis reſeruo dicendum .J. ſuper
glo.in ver.reſciſſa.et ibi gloſ.ponit.Circa tamen ea que vobis 12
ſupra proxi.dixi † ꝙ offi.iudi.dicitur eſſe remedium reſcidēs
dicite ꝙ aliquādo offi.iud.pōt dici remediū reſciſſoriū ⁊ nō re
ſcindēs.nam pone ꝙ offi.iudi.mihi cōpetēs ſit preſcriptū. iux
ta glo.notabilē in.l.ſicut in prin.in ver.perſecutione.C.de pre-
ſcrip.xxx.vel.xl.annoꝝ.quā glo.Bal.ibi reputat ſingularē.di-
cēs hoc nō reperiri alibi.⁊ illā etiam reputat ſingularem Bal.
in.l.ij.in.iij.col.C.de execu.rei iudi. ſed vr̃ q̄ habeat cōfeſſoriā
loquentē tñ per verbū dubitatiuū.forte in.l.querelā.in.gloſ.i.
in fi.C.ad.l.cor.de fal.que glo.in terminis in quibus loquitur
ibi reprehendit̃ per Bar.⁊ bene certe ſi iſtud offi.iud.p̄ſcriptio
ne amiſſum reſtituat̃ appellat̃ remediū reſciſſoriū quemadmo
dū qñ reſtituit̃ actio ſublata vt dixi. ⁊ iſtud eſt qđ dixit notabi
liter Bal.in.l.fi.in.iij.col.in ver.ij.quero.C.qui.ex cau.ma.Jtē
aduertite ꝙ dū ſupra dixi ꝙ remediū reſcindēs eſt offi.iudi.ꝙ
tñ reperit̃ remediū reſcindēs ꝙ nō expedit̃ offi.iudi.immo vis

actionis vt patet in actione quod metus cauſa que datur ex il
lo edicto quod metus cauſa ad reſtituendam directam actio-
nem amiſſam et directum dominiū deperditū. vtilis aūt actio
reſtituitur ipſo iure ⁊ de iſto nihil ad propoſitum noſtrum.ſed
de eo loquitur ille difficilis tex.in.l.metū.§.volenti.ff.qđ met.
cā.quē tex.optime ibi declarat Bar. de quo dicite vt ibi per eū
et videte Ange.in.l.fi.in.ij.colū.C.ex qui.cau.ma . que dicit ꝙ
tale remediū actionis qđ me.cā eſt remediū reſciſſoriū et non
reſcindēs.ſed mihi magis placet id qđ ſupra dixi. ⁊ ſatis com
13 probat̃ ex ſupra dictis. † Jtē aduertite ꝙ illa reſciſſoria quan
tum eſt ad propoſitum materie noſtre eſt duplex. quedā eſt re
ſciſſoria que proprie appellat̃ inſtitutoria.⁊ ideo appellatur in
ſtitutoria.q: per pretorē nouiter inſtituta.nā pone ꝙ actio nū-
q̄ȝ fuerit mihi queſitū:fuiſſet tñ mihi queſita niſi ego fuiſſē ab
ſens.q: ego propter abſentiā meā perdidi acquiſitionē iuris
vel actionis .et ad ea reſtituor per pretorem reſciſſo obſtaculo
pōt appellari reſciſſoria.magis tamē proprie appellatur inſti
tutoria.q: illa mihi nūq̄ȝ cōpetit. ſed eſt per pretorem nouiter
inſtituta.⁊ de ea habetis clarū exemplū in text. l.ſi quis ſtipu
latus ⁊.l.ſi quis ticio.ff.ex qui.cau.ma.⁊ ꝙ iſta debeat potius
appellari inſtitutoria q̄ȝ reſtitutoria.habetis tex.opti.et men-
14 ti tenē.in.l.q̄ȝuis.§.ſi cum eſſem.ff.ad velle. † Alia ⁊ ſecunda
eſt reſciſſoria que proprie appellatur reſtitutoria.⁊ eſt illa quā
do actio a prin.competebat ⁊ fuit extincta mediante vſucapio
ne vel preſcriptione quo caſu ſi reſcindatur vſucapio propter
iuſtum impedimentum certe reſciſſo obſtaculo illa actio que
reſtituitur . et que dicitur reſciſſoria proprie debet reſtituto-
ria nūcupari.nō autē inſtitutoria.q: de nouo nō eſt inſtituta a
pretore. ſed actio ātiqua ſublata per vſucapionē reſciſſo obſta
15 culo eſt reſtituta.⁊ de iſta proprie loquit̃ text.noſter.in prin. †
Et qualiter diffiniat̃ iſta reſciſſoria actio que eſt reſtitutoria ſi
vultis videatis in ſpecie diffinitionē poſitā ⁊ declaratā p̄ An-
gel.in.l.fi.in.ij.col.C.qui.ex cau.ma.⁊ ex his q̄ ſupradicta ſunt
pōt quilibet de facili colligere ſibi differentiā inter iſtā ⁊ illā re
ſciſſoriam.Et prima differentia q: vna appellatur inſtitutoria
et alia reſtitutoria appellatur.vt ſupra dixi.poſſet etiam colli-
gi alia differentia ex verbis Nicol.de nea.hic in ſua.i.q. extra
16 glo.vbi dixit † ꝙ reſtitutoria actio non dat̃ niſi implorato offi
cio iud.vt ſupra dixi.Jnſtitutoria autē actio concedit ius.⁊ ſic
nō eſt neceſſe ꝙ ipetret̃ a iudice.alle.ad hoc ipſe Nico.de nea.
tex.in.d.l.quamuis.§.ſi cum eſſē.ff.ad velleia.⁊ tex.in.l.ſi debi
17 torē.§.i.in eo.ti.quē tex. ego pōdero vobis vltra eū † iſtud bñ
probarē i dictione ſtati ibi poſita que denotat ipſo iure ſʒ Bar
to.in.l.i.in.ij.col.ff.iudi.ſolui.qui ad hoc allegat glo.in.§.i.in
ver.iminere.in aut.de inceſ.nup.col.ij.que glo. loquit̃ i dictio

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

ne mor.ſed illud inde in dictione ſtatim[a] voluit etiam Bar.in a
l.imperator.circa fi.ff.de iure fi.et Bar.in.l.meuius.§.duob⁹
in repe.illius.§.in prin.vi.col.ff.de leg.ij.Sed aduertite q̄ iu
ra alleg.p Nico.loquunt̄ in alia reſciſſoria actione iſtitutoria,
que nō datur propter abſentiam alicuius aut propter impedi
mentum prout loquitur in materia noſtra.ſed datur propter
aliam cauſā vt ibi.Si autem eſſet reſciſſoria que daret ex ali=
qua cauſa abſentie vel iuſti impedimenti.tunc illa nunq̄ʒ com
petet ipſo iure ſed obtento beneficio reſtitutionis vt ſ.dixi.vn
de illa ſiue ſit reſciſſoria actio ⁊ inſtitutoria nō cōpetit ipſo iu=
re ſed mediante officio iudi.vt eſt tex.planus in.d.l.ſi quis ſti
pulatus ⁊ in.d.l.ſi quis ticio.ff.ex qui.cau.ma.ſiue eſſet reſciſ
ſoria ⁊ reſtitutoria,etiā nō cōpeteret ipſo iure ſed per offi.iud.
vt hoc tex.et milies ſupra dixi.et per iſta poteſtis concludēdo
colligere † tres eſſe ſpecies reſciſſorie actionis.due ſunt que 18
dantur ſublato impedimento per abſentiā mediante offi.iud.
de quibus duabus ꝓprie agit̄ in materia noſtra.⁊ iſtarū alia
dicit̄ inſtitutoria alia reſtitutoria vt predixi.Alia ⁊.iij.eſt reſciſ
ſoria que ipſo iure cōpetit ⁊ nō dat̄ ex cauſa abſentie.ſʒ ex alijs
cauſis vt in legib⁹ ſupra ad hoc alle.iſta euidētialia ego recol
legi vobis ſparſim hincinde nō ex verbis ſʒ ex mēte doc.hic vt
Io.fa.in.iij.col.⁊ Nico.de nea.in ſua.i.q.extra gl.Ang.d are.
hic in.i.euidētiali ⁊ Ang.in.l.fi.C.ex qui.ca.ma.⁊ ibi etiā Bal.
¶ His ergo breuiter premiſſis iſte.§.cōi diuiſione diuiditur i
duas partes.In prima ponit̄ de actiōe reſciſſoria que dat̄ pñ=
ti ꝯtra abſentem.In ſecūda ponit̄ ecōtra de reſciſſoria que dat̄
abſenti ꝯtra preſentē ſm Io.fab.hic ⁊ iſtud ſonant ſummaria
Dy.et Bal.hic.ſʒ mihi magis placet vt in.ij.parte nō ita reſtri
gam̄ tex.Sed dicamus generaliter q̄ in.ij.parte extendat̄ il
la actio reſciſſoria ad alios caſus ſimiles ꝓut etiam Nico.de
neap.⁊ Ang.de are.hic.ij.ibi qđ genus actionis.Iſte.§.mul=
tis ⁊ varijs modis ſummat̄ p doc.hic.Ego ſummo eū hoc mo
do.Contra abſentē qui rē preſentis vſucepit eo reuerſo et re=
ſciſſa vſucapione actio reſciſſoria cōpetit.per quā petit id qđ
erat vſucaptū.proinde ac ſi vſucaptū nō fuiſſet.h.d.i.⁊ hec actio
reſciſſoria extēdit̄ p pretorē ad quoſdā alios caſus ſimiles.h.d.
ij.⁊ vlti.¶ † In tex.ibi rurſus de iſta dictione rurſus[b] videas
tex.not.i.l.fidei.§.ſi q̄s.x.ff.de le.iij.⁊ ibi bar.¶ In tex.ibi vſu f
nō cepiſſe Dy.⁊ Io.de pla.hic exponūt vſu non cepiſſe pro nō b
vſucap.haberi.Aliter etiam pōt exponi ſm eundē Io.de pla.
vſu nō cepiſſe.ſ.in effectu.ex quo datur reſtitutio.l.nemo vide
tur.ff.de in inte.reſt.vtraq̄ expoſitio eſt bona ⁊ reincidit i idē.
nam ex quo non permittit̄ agere reſciſſoria niſi prius reſcinda
tur vſuca.niſi mediāte offi.iudi.vt late dixi in.ij.euidētia.cer
te reſciſſa vſucap.primo tangens dicere rem non eſſe vſucap.

a ¶ Statim de q̄ dictiōe vide ēt q̄ habent p fran.are.in.l.pe=
tēs.C.d pac.⁊ qđ ibidem ad eū dixi in apoſtil.et de dictiōe mor
vid frā.are.i.l.ſi q̄s hr̄s de acq.here in.ij.no.⁊ in l.ſi q̄s maior
C.de trāſac.⁊ in aut.pñ.i.§.q̄ ſi actor d in.cal.⁊.d.pe.phil.cor.
in ꝯſil.cxlvi.inci.i hac in littera.g.in iij.parte.

b ¶ Ruſus de q̄ dictiōe vide tu imo.⁊ do.alex.i.l.q̄ bona.§.fi.
⁊ i.l.ſi finita in prin.ff.de d̄.ifec.⁊ i.l.ſi cū dotē.§.i.ſo.matri.

20 † Nota ergo.i.ex hoc text.q̄ ſi abſens vſucepit rem preſentis
q̄ preſenti datur reſtitutio ſecundum formam huius tex.⁊ eo
dē modo econtra ſi preſens vſucepiſſet rem abſētis daretur ab
ſēti reſti.l.i.§.verba.ff.ex qui.cau.ma.ex hoc tex.ad fi.et ſic ha
betis q̄ ſiue abſens vſucepit rem preſentis ſiue preſens rē ab=
ſentis quod habet locum prouiſio huius tex.Addite etiam q̄
haberet locum ſi vterq̄ fuiſſet abſēs et alter rem alterius vſu=
cepiſſet text.eſt in.l.fi.ff.ex qui.cau.ma.et ponit glo.hic in ver.
in ciuitate et ibi videbim⁹.Adde tamen ſecus eſſe ſi vterq̄ fu=
iſſet preſēs.quia tunc nō habet locum prouiſio tex.noſtri.text.
eſt in.l.ab hoſtibus.§.in dāni.ff.ex qui.cau.ma.† quia contra
21 preſcriptionē que currit in preſentia nō dat̄ reſtitut.et eſt ratio
rationis ſm bart.in.d.l.ab hoſtibus.§.ſed quod ſimpliciter in
x.colū.quia quando preſcriptio currit in preſentia videtur ad
22 hiberi conſenſus.† quia qui patitur vſucapi dicitur alienare
dixit iur.cōſul.in.l.alienationis verbū.in prin.ff.de verbo.ſig.
Hinc eſt q̄ propter illā patiētiā et propter illum preſumptū cō
ſenſum preiudicat ſibi in reſtitutione vt illā nō poſſit impetra
23 re.¶ † Pro clara tñ intelligētia ſupradicti no.et tex.noſtri ab
extra fortiter oppo.et oſtendo q̄ quando abſens vſucepit rem
preſentis q̄ iſti poſſunt nullatenus ſibi concedi reſtitutio.⁊ cō
ſequenter q̄ multominus ſibi cōpetat reſciſſoria.et iſtud pro=
bo a partibus ſufficienter enumeratis.Aut enim ille abſēs di
miſit procuratorē in ciuitate vel ibi habet cōiunctos vel ami=
cos vel alios idoneos defenſores.et tūc clarū eſt q̄ iſte preſēs
non pōt reſtitui cum habuerit quē potuit conuenire.caſus eſt
in.l.item ait pretor.§.fi.⁊ melius in.l.ſeq.⁊ in.l.is qui ſm vnū
intellectū poſitum ibi per gloſ.⁊ Bar.ff.qui.ex cau.ma.aut ille
abſens non dimiſit procuratorē nec hʒ coniunctos vel amicos
qui eum velint defendere.q̄ȝ facto publico preconio ſiue ꝓcla
mate iuxta formā.d.l.ergo.vbi tex.no.⁊ iuxta.l.hoc autē.§.i.⁊
ibi glo.in ver.cognati.⁊ ibidem Bartol.ff.qui.ex cau.in poſ.e.
null⁹ cōparet.⁊ tūc oſtēdo q̄ etiā nullaten⁹ poſſit habere locū
iſta reſtitutio.de qua in tex.noſtro.nā iſte preſēs cōtra abſentē
potuit iterrūpere preſcriptionē p denūciationē factam corā p
ſide vel epō vel ad domū iuxta formā.l.vt perfectius.C.de an=
na.excep.ſi ergo de iure cōmuni potuit iſte preſens ſibi ꝓuide
re.⁊ nō fecit eſt ſibi imputandū.⁊ non eſt concedenda reſtitu=
tio ſibi cū eſſet equitas iſtius reſtitutionis concedende.pretē=
rea iſte pſens potuit agere cōtra abſentē ⁊ potuit mitti i poſſeſ
ſionē ex primo decreto.itē potuit mitti in poſ.ex ſecūdo decre=
to q̄ñ latitaret.tex.eſt in.l.ignorare.C.de ceſta.mili.ergo cū pre
ſenti cōtra abſentē potuerit eſſe plene cōſultū ergo manifeſte
apparet q̄ ceſſat equitas huius reſti.cōcedēde:iſtas oppo.for
mat in terminis gl.no.in.l.is qui.que eſt gl.vni.ff.ex qui.cau.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

ma.ꝛ illa glo. eſt neceſſaria ad intellectū huius.§.ſm Jo. ſab.
hic in.ij.col.qui nihil vltra dicit.Jſtas oppo.vltra dictā gl. et
Bar.ibi.Ego magis fortifico per id quod dicam ꝛ tenebo.J.in
iſto notabili.vbi tenebo ꝙ ſi abſens vſucepit rem preſētis.ꝛ ite
rum abeſt cauſa reipubl.ꝛ ſic nondum eſt reuerſus ꝙ prouide
tur de pleno remedio iſti preſenti.qꝛ poterit petere ꝙ detur cu
rator iſti abſenti alias bonis illius abſentis contra quem po
terit procedi vſqꝫ ad ſententiam diffinitiuam et vſqꝫ ad execu
tionem incluſiue.ergo cum huic preſēti prouidetur de pleno
et optimo remedio relinquitur ꝙ dꝫ ceſſare prouiſio huiꝰ tex.
glo.in.d.l.his qui ponit multas ſol.ad dictas opi.ꝛ bar. ibidē
etiam multa dixit.Ego partim ex verbis illius gloſ.et partim
ex verbis Barto.ibi accepto vnam tertiam ſolu.et dico pro ſo
lutione dicti contrarij eſſe ſub hac forma reſpondendum.et in
primis eſt fienda vna regula ſm Bar.ibi quando ſolum vnum
remedium impedit iſtam reſtitutionem. que conceditur preſē
ti contra abſentem ſcilicet ſi abſens defenditur. quando ergo
abſens dimiſiſſet procuratorem in ciuitate vel ibi haberet cō
iunctos vel alios idoneos defenſores.tunc clare ꝓcederet pri
ma pars.ar.ſ̄.facti.ſ.ꝙ ſibi non concederetur reſti.d.l.ergo cū
alijs allegatis et dum poſtea dicebatur ꝙ ſi iſte abſens nō de
fenditur per procuratores vel idoneos defenſores.quod tamē
preſens habet aliud remedium.ſ. interrumpēdi preſcriptionē
per denunciationē iuxta formā.d.l.vt perfectius. qꝛ rñdeo ꝙ
remediū iſtud nō hꝫ impedire iſtam reſtitutionem qđ probo.
qꝛ vt dixi eo ſolo caſu preſenti cōtra abſentem denegaꝛ reſtitu
tio quādo abſens plene defenditur. ita ꝙ actor plene pōt per
uenire ad ſuum.vt qꝛ ſibi ſatis detur iudicatū ſolui vt eſt text.
in.d.l.ait pretor.§.fi.ſed per ſolā interruptionē in preſcrip. vel
vſucap.immo etiā per perpetuationē actionis nō pōt perueni
re ad ſuū ergo ſibi non eſt denegāda reſtitutio.Non obſtat ali
ud remediū.ſ.miſſionis in poſ.ex primo decreto vel venditiōis
ex ſecūdo decreto propter contumaciā abſentis vel dationem
curatoris ꝯtra quē poſſit ꝓcedi vſqꝫ ad diffinitiuā ꝛ executio
nē incluſiue.qꝛ rñdeo ꝙ etiā iſta remedia nō ipediūt iſtā reſti
tutionē qđ probo rationibus ꝛ.ll.primo clara rōne.nā abſens
non pōt obijcere preſenti iſtam culpā preſentis.ex qua ipſe lu
crū ſentit.vt eſt gl.not.in.l.ſed ſi exceptio in gl.i.ff.de euic.Jtē
qꝛ iſta culpa cauſaꝛ a contumacia ſua ꝛ cōſequēter pōt preſēs
dicere cū culpent alij te me laudare neceſſe eſt ꝛ ꝙ iſta vltima
remedia nō impediāt iſtam reſtitutionē habetis tex.in.d.l.itē
ait in.§.eo aūt i verbo eo potius.ꝛ ibi gl.declarat.ff. ex q̇. cau.
ma.ꝛ per iſta habetis clare ſolutā ꝛ in forma oppo.ſ̄. factam.
Sed per iſta nō quieſcit mihi adhuc animꝰ circa iſtū text.ꝛ ea
que dicta ſunt.qꝛ per ea vidimus ꝙ qñ preſens nō habuit quā

do poſſet cōuenire.ꝛ ſic nec ꝓcuratorē nec aliū defenſorem. ꝙ
iſto caſu conceditur ſibi reſtitutio aduerſus vſucapionē cōple
tam.vt hoc tex.alias ſecus vt iuribus.ſ̄.alleg. Sed tunc mul
tum dubito qꝛ ſi iſte preſens non habuit quē poſſet conuenire
quomodo ergo potuit cōtra eum currere vſucap.ꝛ perfici cum
24 habeamus vnam regulam † ꝙ nō valēti agere nō currit pre
a ſcripª.l.i.C.de anna.excep. iſtam dubitationem nō inuenio de
claratam immo nec tactam per aliquem ſcribētē hic.nec etiā
per Bar.in aliqua.l.illius ti.ff.ex qui.cau.ma.nec.C.Puto ta
mē ꝙ ad hoc poſſit optime reſponderi.ꝛ in forma. ꝛ dum dice
batur ꝙ iſta reſtitutio datur qñ quis nō habuit quē poſſet cō
uenire fateor vt hoc tex.ꝛ dum dicebatur ſi non habuit quem
poſſet cōuenire. ergo nō potuit currere vſucapio ꝛ multo minꝰ
perficere.cū non valenti agere nō currat preſcriptio.qꝛ reſpon
deo ꝙ aut quis nō poteſt agere vel etiam impedit agere impe
dimento iuris.ꝛ tunc ꝓcedat illa regula.l.i.in fi.C.de anna.ex
cep.quādo impedimentū ſuperuenit ante competētem actio
nem aut quis eſt impeditus impedimento facti ꝛ tūc ſi impe
dimentum eſt iuſtū quis nō poſſit agere. tñ bene currit p̄ſcri.
Sed bene datur reſti.tex.eſt in.l.vnus ex ſocijs.§.fi.ꝛ melius.
in.l.ſe.que incipit ꝛ attulianꝰ.ff.de ſerui.ruſti.p̄di.ꝛ ibi Barto.
et textus no.in.l.i.§.ſi quis ꝓpter inundationē ꝛ ibi Bar.ff.de
iti.actuqꝫ priua. ꝛ ita proprie eſt in noſtro propoſito qꝛ iſte pre
ſens impediebaꝛ agere cōtra abſentē propter impedimentum
facti.ꝛ qꝛ iſtud impedimentum eſt iuſtum cōtra eū currit pre
ſcriptio ſed reſtituitur vt hoc tex.ſi vero impedimentū facti nō
eſſet iuſtū curreret preſcriptio et nō daretur reſtitutio.l. ij.§.ſi
quis tamen.ff.ſi quis cautio.iſtam no.theoricā ponit Guil.de
cu.in.l.ſenatus.ff.de offi.preſi.ꝛ ibi eā tenet ꝛ defendit Bar.et
tenet etiā Pe.de bella.in.d.l.vnus ex ſocijs.§.fi.et ibi Bar. et
Cy.in.l.i.in.iiij.oppo.C.de bo.ma.ꝛ Bal.in.l.quotiēs in.ij.col.
C.de preci.impe.off. † De hoc tamē an ꝛ quādo impedito cur
15 rat preſcriptio ſi vultis plene videre videte vltra preallegata
etiā Barto.in.d.l.i.§.ſi quis propter ꝛ Bal.in.l.i.C.qui admit
ti.in.xxij.xxiij.ꝛ.xxiiij.oppo.bal.et Ange.in.d.l.C.de anna.ex
cep.Et quādo impedito ipedimento iuris vel facti currat pre
ſcrip.ꝛ quādo veniat reſtituendꝰ videte no.Bal.ꝛ Ang. in.l.i.
ſicut ad fi.C.de preſcrip.xxx.anno.ꝛ eo caſu quo impedimento
non currat preſcrip.tamē ſi incepit currere conſumit curſū cō
trariū ſm Jnno.in.c.ne pro defectu extra de elec.ꝛ Bal.i.d.l.i.
in.iij.col.C.de anna.excep.ꝛ ponit etiā Bar.poſt Jaco.bu.i.d.
l.ſena.Aduertite tñ ꝙ licet de iure ciuili impedito impedimen
to facti currat preſcriptio vt ſtatim dixi tamen de iure cano.im
pedito etiam impedimento facti non currit preſcriptio ita ha
bent cano.tex.no.in.c.qꝛ diuerſitatem in ver.ſic tñ.extra de cō

a ¶ Preſcriptio.adđ fr. are.in.l. pacta.C.đ pac. ꝛ fely.i.c. ex tranſmiſſa đ preſcrip.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

ceſ.preben.et ibi videte Jo.de imo.hoc firmãtem.¶ † Aduer 26
tite etiam perpetuo ꝙ in.d. c. quia diuerſitatem habetis text.
multum ſingularem et peregrinum ⁊ nunq̃ delendum memo
ria ꝙ q̃uis impedimentum culpa ſua proceſſit.quod tamẽ nõ
currit preſcriptio illius temporis quo fuit impeditus licʒ cul
pa ſua.et ita illum text.ponderat famoſiſſimus inter Moder.
Cano.do.Jo.de anna.qui etiam ita refert ſe i facti.q. cõſuluiſ
ſe.¶ Secundo no.ex hoc tex. † in dictione tunc ꝙ cum de na= 27
tura huius dictionis tunc ſit importare ⁊ denotare extremita
tem temporis[a] vt eſt tex.in.l.iiij.§.fi.et ibi glo.⁊ Bar. ff.de con
di.et demon.et tex.in.l.in ſubſtitutione.§.fi.⁊ ibi gl.in verſi.ex
eo.ff.de vul.⁊ pu.⁊ tex.in.l.vxori vſufru.ville.ff.de vſu. lega.et
tex.in.l.gallus.in prin.ff.de libe.et poſthu.et ibi glo.in ver.tũc
et ibi Ange.et gl.in.l.lecta.in prin.in ver.tũc.ff.ſi cer.pe.ꝙ hic
eſt tex. † ꝙ ſi abſens preſcripſit rem preſentis ꝙ preſenti per= 28
mittitur agere in illa extremitate tẽporis. quando ille abſens
deſijt abeſſe cauſa reipu.⁊ ſic videtur velle hic tex.quod donec
abſens abeſt cauſa reipu.quod non poſſit conueniri per preſẽ=
tem.et ſic vult iſte tex.quod preſens debeat expectare donec il
le abſens deſierit abeſſe cauſa reipu. ¶ Juxta ergo iſtum tex.
et iſtud notabile.quero pone † ꝙ preſens nolit expectare tem 29
pus quo ille deſierit abeſſe cauſa reipu.⁊ ſic tempus reuerſio=
nis ſue. nunquid ſuccurretur vel prouidebitur ſibi aliquo re=
medio.hanc queſtionem nullus doc.ponit hic: ſed eam in ter
minis format Bar.in.l.ignorare ad fi.C.de reſti.mi.et ibi dicit
ꝙ ſi expectetur reuerſurus de proximo quod tunc iſte preſens
cogitur eum expectare alle.l.fi.ff.de legatis q̃ nihil facit. meli
us facit.l.pe.§.fi.in eo.ti. Si vero de proximo non expectat̃ de
bet dari curator bonis contra quem poterit procedi ordinarie
ad diffinitiuam ſententiam et ad executionem.l.ab hoſtibus.
in prin.ff.qui.ex cau.maio.⁊ pro hac deciſione ego allego glo.
no.in.l.iij.in ver.obſeruatione et ibi Bal.C.de cap.de quo etiã
videte.Bartolum.in.l.ſi finita.§.Julianus.ff. de damno infe=
cto.in vij.col.ver.ſed quid fiet et ibi Jmo.in vlt.col.⁊ Pe. Dy.
Ray.Pau.in.d.l.ab hoſtibus.i pri.ff.ex qui.cau. maio. et Bal.
in.l.muto.§.fi.per illum tex.ff.de tute.et Bal.in.l.pe. C.de bo.
aucto.iudi.poſ.et Bal.in.l.coheredibus.C.fami.herciſcũ. vbi
ponit † ꝙ remedium ſit quando quis habet rem communem 30
contra abſentem quem nemo defendit et vult eam diuidere et
debet competere ſupradictum remedium.¶ Glo. in verbo rei
publice diuido eam in tres.Jn prima declarat text.Jn ſecũda
illum extendit ad alias ciuitates. Jn tertia illum extendit ad
municipia. ſecunda ibi tamen ex clauſula generali. tertia ibi
idẽ eſt ex clauſula municipij.¶ Jn ea.glo.ibi ex gñali clauſu
la † de hac generali clauſula ſiqua mihi iuſta cauſa eſſe vide 31

a ¶ Tẽporꝭ
adõ frã:are.
i.l.fi.ſi ita ſti
pulat⁹.d.ꝟ.
obli.in prin.
⁊ in.l. heres
de acq̃. her.
et remiſſiue
in.l. lecta ſi
cer.peta. et
fely.i.c.licet
cãm. in. iiij.
col. de ꝓba.
⁊.d.pe.phil.
cor.in conſi.
cclxxix.inci.
in hac in lr̃a
d.in.iiij.ꝑte
et fulgo.i cõ
ſilio.l.

a bitur[a].⁊ an concedatur ex negligentia ſeu lata culpa vel ſupi
na ignorantia videte Bart.in.l.ſeruo inuito.§. cũ pretor.ff.ad
trebel.et idem in.l.diuus.⁊ ibi Jmo.plene.ff.de re iudi.⁊ in.l.
ſi is ad quem.ff.de acqui.here.et idem Bar.in.l.i.C. de ſen.ad
uerſus fiſcum latis lib.x.Cy.et bal.in.l.i.C.de condi.ide. Bal.
in.l.i.in.i.col.C.quomodo et quando iudi.Bal.in.l.i.ver.quid
ſi lata per corruptelã ⁊ ſequenti.C.de pena iudicis qui ma.iu=
di.Bal.in.l.i.C.ſi ex falſis inſtru.et Bal.in.l.venalis.C. qñ pro
uoca.non eſt neceſ.⁊ videte circa dictã clauſulã generalem.vi
dete etiã id quod decidit Bal.poſt Pet.et Cy.in.l.i.ad fi.C.de
requi.reis.Cy.⁊ bal.in.l.ij.C.ſi pen.ap.mors inter.¶ Ad fi.gl.
32 habetis ꝙ diſpoſitio huius.§.que recipitur † ꝙ reſtitutio da
tur preſenti contra abſentem cauſa reipublice habet locum ſi
ue quis fuerit abſens cã reipublice romanoꝝ ſiue alterius ci=
uitatis vel municipij vel etiam ville vt etiam dicit gl. in illa.l.
legatis hic alle.in glo.iſta glo.ſi referatur ad text.noſtrum eſt
nullius pene effectus ⁊ ſine aliqua prorſus dubit. q: ſi reſtitu
tio datur aduerſus eum qui fuit abſẽs ex cauſa reipublice ro=
manoꝝ.⁊ ſic ex iuſta cauſa quãtomagis daretur reſtitutio ad
uerſus eum qui fuiſſet abſens non ex cauſa reipublice roma=
noꝝ ſed pro alterius cuiuſuis ciuitatis vel municipij. ⁊ ſic ex
minus iuſta cã.vt dixi.§.in princ.huius.§. in primo euidẽtia
li.ſed ſi hec glo.intelligatur ſm iura que allegat prout debet i
telligi ſm leges quas allegat.vt inquit bar.in.l.non ſolum.§.
33 ſi liberationis verba.ff.de verboꝝ.ſig. † Ex ea habetis notare
vnum magis notabile ꝙ reſtitutio que dat̃ abſenti contra pre
ſentem.⁊ ſic in omni contrario ad principium tex.noſtri datur
ei ſiue fuerit abſens pro republica romanoꝝ ſiue alterius ci=
uitatis vel municipij.⁊ ſic habetis ꝙ licet alias in concedẽda
reſtitutione abſenti contra preſentem fiat diſtinctio abſentia=
rum prout.§.dixi in.i.euidentiali. quod tamen nõ fit diſtictio
ex cauſa cuius reipublice fuerit abſens q: indulgetur ſibi re=
ſtitutio ẽt.p abſentia loco cuiuſlʒ ciuitatis aut municipij.ſaltẽ
ex clauſula generali ſi qua mihi cauſa ⁊c.⁊ ita intelligẽdo glo.
puto etiam in hoc eam bene dicere.q: caſus eſt in. d.l.ſed et ſi
per pretorẽ.§.pe.ff.ex qui.cau.ma.hic allegat.in gl.que ꝓprie
loquitur in iſtis terminis.¶ Addo ẽt ꝙ pro hac gl. intellecta
vt ſtati dixi optime facit qđ in ſimili notabiliter decidit Bar.i
34 l.fi.i fi.pe.col.C.de ſac.ſã.eccle. † vbi voluit ꝙ priuilegiũ illi⁹.
l.fi.circa preſcriptionẽ in.iiij.caſibus ibi poſitis. indultũ eccle
ſie ⁊ ciuitati habeat etiã locũ in republica cuiuſlibet caſtri et
cuiuſlibet municipij:⁊ idẽ ſequit̃ ibi Bal.in.ij.col.ver.ij. quero
vtrũ priuilegiũ qđ dat̃ ciuitati detur etiã caſtro ⁊c.lʒ cõtrariũ
teneat ipſemet Bar. contra morẽ ſuũ ſibi contrarius in.l.fini=
ta.§.ſi de vectigalib⁹.ff.de dã.infec.circa mediũ prime col. poſt

a ¶ Videbi
tur an et qñ
ex iſta cl'a re
ſtitutio ꝯce=
dat̃.vid do.
Ale.de imo.
i ꝯſi.xx.i.vi=
ti.colũ.in.i.
ꝑte ⁊ q̃b⁹ cõ
cedat̃ vide ꝑ
eũ i ꝯſi.lxxi.
i.ij.co.e.ꝑte
vbi ẽt q̃ dica
tur iuſta cã
⁊ nũq̃d ſola
ignorãtia. ⁊
nũq̃d ruſtic⁹
poſſit pete=
re reſtitutio
nem ex iſta
cl'a.vid ꝑ eũ
in cõſi.xiiij.
i vlti.co.i fi.
in.ij.colũ.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

glo.ibi inverbo per longũ et ſequũtur ibi Angel.et Jmol.Ad-
do etiã ꝙ ꝑ gl.noſtra declarata vt ſupra.bene facit qđ alibi vo
luit glo.no.in.l.res publica in glo.i.C.ex qui.cau.ma.que volu
it † ꝙ ſicut res publica romanorũ habet beneficiũ reſtitutio- 35
nis vt in tex.dicitur ita etiã alie ciuitates ⁊ caſtra ⁊ ville.quod
multum late hic examinat Jo.fab.in pe.et vlti.col.poſt Pe.de
bel.ſ.nũquid res pu.aliarũ ciuitatũ vel municipiorꝫ ꝙ roma-
ne ciuitatis reſtituãtur late et poſt multa hincinde adducta fi
naliter concludit contra Pet.de bella.ꝙ quelibet res publi.re
ſti.dicite vt hic late ꝑ eũ et Nico.de nea.poſt glo.ibi.in.l.rẽ pu
blicã.C.de iure rei publice.li.xi.et ꝑ Specu.in titu.de in integ.
reſti.§.i.ver.idem quoqꝫ et in.§.quis aũt in ver.ad doctri. per
Jnno.in.c.i.extra de in integ.reſti.et videte Bart.hoc etiã exa
minantẽ in.d.l.reipub.C.ex quib.cau.ma.ꝙ ſi in hoc teneremꝰ
concluſionẽ quã ibi tenet Bar.poſt Jaco.butr.et alie ciuitates
et alia municipia licet nõ reſtituãtur per illã.l. reſpublica ha-
bent tñ reſtitutionẽ ex clauſula generali ſi qua mihi ⁊c. iſta cõ
cluſio optime faceret ꝓ determinatione glo.noſtre volẽtis idẽ
eſſe in ciuitatibus et municipijs.vt reſtituãtur ex clauſula ge
nerali.¶ † An autẽ et qñ appellatione reipublice veniat alia 36
reſpublica ꝙ romanorꝫ.et ſic quando veniant alie ciuitates vl
tra.ſ.allegatas videte glo.nota.in auten.de here.et fal.in pñ.
in glo.in verbo oẽm reipublice.et ibi per ſcribentes maxime ꝑ
Ange.et Bar.in.l.i.iuxta prin.C.de pena iudi.qui male iudica
uit.et ibidẽ per Bal.et per eũdẽ in.l.ij.C.cõtra deviuca.et ibi an
in dubio ſemper appellatione reipublice intelligatur de roma
na † et an ciuitas dicatur reſpublica ponit Bal.in.l.ij.in vlti- 37
mis verbis.C.de ſen.que ſine cer.quanti.⁊ ibi dicit ꝙ ſic largo
modo ⁊ Bal.in prohe.digeſtorum.circa prin.¶ † Et quot mo 38
dis capiatur reſpublica declarat bart.in rubri.C.de iure fiſci.
lib.x.et ibi Nico.de nea.et dicit Bald.in.l.properandũ.in prin
ci.per illum tex.i.ij.col.C.de iudi. † ꝙ ſola ciuitas romana ha 39
bet fiſcum et non alia ciuitas.Idem dixit bal.in.d.prohe.dige
ſtorũ.in prin.licꝫ aliter et melius dixerit bartol.i.l.i.C.de bo.va
can.lib.x.et barto.in.l.itẽ veniunt.§.ait ſenatus.ff.de peti. he
redi.et barto.in.l.cunctos populos in.i.et.ij.colũna C.de ſum.
tri.dicit etiam bal.in Rubri.C.de priui.fiſci. ꝙ municipia non
habent fiſcum.ſed ego hoc intelligerem veruꝫ prout dicit bar
tol.in preallegatis locis in ciuitate. ¶ Et ad id quod ſupra te
tigi † de priuilegio conceſſo ciuitati an extendatur ad caſtra ⁊ 40
villas.[a] quia hec nõ eſt materia noſtra.ſed ſi vis ſcire an ⁊ quã a
do procedat videas bartol.in.l.ſi finita.§. ex hoc edicto et ibi
late Jmol.ff.de dam. infec.et late per Nico.de neap.in ſertum
in lecturis bartol.in.l.ſed et reprobari.§.amplius.ff.de execu.
tuto.per Ludoui.roma.in.d.l.ſi finita.§.ſi de vectigalibꝰ ⁊ per

a ¶ Villae vide Frãci. are.in.l.ſi pr̃. §. ipuberi. de vul.et pu pil. vbi ẽt ꝑ eundẽ.⁊ do. alex.de ũno. i ꝯſi. clxxvij. ij.parte.

Ange.de are.in.§.res fiſci.ſ.de vſucap.et in materia recurratis
omnino ad Bar.in.l.ij.ff.de verbo.ſig.et ad Canoniſtas in.c.ſi
ciuitas vbi bonus tex.de ſenten.excõmuni.in.vi.et in.c.felicis
vbi maxime per Pet.de anc.de penis.in.vi.et Bal.in.c.i.de ca
pitaneo qui arma vẽdidit inuſibus feudo.vbi refert Joã.and.
in.d.c.ſi ciuitas in nouel.tenentem ꝙ ſi conceditur priuilegiũ
vel immunitas ciuitati non intelliguntur caſtra.et eodem mo
do ſi conceditur caſtro non includuntur ville ſub ipſo.Dicit ẽt
Bal.in titu.de pace conſtantie inverbo mos romanorum ꝙ dã
nata ciuitate ad aratrum non intelliguntur eius caſtra dãna-
a ta. ¶ An autem appellatione ciuitatis veniant ſuburbia.[a] ita
ꝙ ſi ſtatutum prohibeat aliquid fieri i ciuitate: intelligaẽ etiã
41 de ſuburbijs.ponit Abb.in.c.ſi.extra de preben. † et an appel
latio.ciuitatis veniant terre ſibi recommendate.ponit Pet.in
cle.ne romani.§.ſane de elec.et ibi tenet ꝙ non per illum text.
42 et refert ſe ita alias ꝯſuluiſſe ſenis. † Et an cõſuetudo et ſtatu
ta ciuitatis habeant locum etiã in caſtris et villis ciuitati ſub
b iectis [b] habetis glo.not.ꝙ ſic in.l.ex ea in glo.ſi.in verbo penã
ff.de poſtulando et ibi videas per Ange. ¶ Glo.in verbo abeſ-
43 ſet ad eius ſi.De hoc † an poſſidens tantum annuo et ſic ciui-
liter tm̃ poſſit ex ſola ciuili poſſeſſione vſucapere.qꝛ hec non eſt
materia noſtra videte late Bart.in.l.iij.§.ex contrario in.i.⁊ ij.
col.ff.de acqui.poſ.et ibidem per alios Cy.in.l.cõperit.in.iiij.
q.C.de preſcrip.xxx.anno.Bald.in.l.cum res in.iij.col.C.de ꝓ
ba.Ange.in.l.ſuper longi.C.de preſcript.lon.temp.ibi per Ja-
co.butri.in.l.nemo.C.de acqui.poſſeſ.Saly.in.l.licet i.iiij.col.
C.de acqui.poſ.et ibi per Guil.in.ij.colum.et ibidem per Bal.⁊
eundẽ in.l.traditionibus.C.de pac.Ang.in repe.l.ſi quis vi.§.
differentia.ff.de acqui.poſſeſ.et quod vult glo.in.c.cauſam.in
glo.fin.in verbo detinere extra de preſcrip.habetur in.l.i.C.de
ſeruis fugi.et in iſtis locis magis communis concluſio ſe ha-
bet ꝙ ſic ꝙ ex ſola ciuili procedat vſucapio. ¶ Glo.in verbo in
hoſtium quam diuido in tres partes. In prima declarat text.
ſcilicet qui ſint hoſtes.In ſecunda format queſtionem ad tex.
In tertia iuxta ſolu.ponit quandam differentiam.ſecunda ibi
44 ſi ergo ab alio quis capiatur.tertia ibi in hoc autem differunt
¶ In ea.gloſa ibi vel qui populo romano.de hoc † qui dican-
tur proprie hoſtes.ponit Barto.in.d.l.hoſtes.ff.de cap.⁊ Bal.
in.l.cum cognatum per illum text.C.de inge.et ma.vbi dicit ꝙ
illi proprie ſunt hoſtes qui ſunt in bello quod mouetur cum re
ge romanorum vel ſummo pontifice.ſecus ſi moueatur per ali
45 quos reges vel principes.de quo etiam infra aliquid dicam.
† Et que differentia ſit inter hoſtem et reum criminis leſe ma
ieſtatis declarat bald.in.l.nihil.C.de vin.liber.vbi dicit ꝙ ne-
mo poteſt fieri reus criminis leſe maieſtatis niſi ſit ſubditus

a ¶ Suburbia.qđ autẽ vẽiat appellatione ciuitatiſ.vid Fely.i.c.rodulphus i ſi.de reſcri.⁊ quõ ⁊ qualr̃ capiatur ibidẽ ꝑ eũ i.xiij.col.

b ¶ Subiectis.vide.d.bar.ſozi.in conſ.cclxxi.inci.in pñti ꝟ.in.ꝟ.i illa rõne cuiuſ.ſe.i.ij.pte vbi ponit qđ ſi ſtatutũ ciuitatiſ ſubiecte alie ciuitati diſpõet ꝙ in caſibꝰ i qbꝰ nõ repiẽ deciſio a ſtatutis ipſius recurraẽ ad ius cõe quõ ⁊ qliẽ ſit iter pretãdũ ⁊ an ſit recurrendũ ad ſtatutũ ciuitatis ſuperioris cui ſubijcitur diſponentem ꝙ ſi per ſtatuta eiꝰ territorij caſuſ nõ decidaẽ regentur ſuis ſtatutis.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

hoſtis autem poteſt eſſe de quacūq; gente. et idem tenet bald.
in. l. ij. C. de falſa mone. † Et nota ꝙ pirate ſunt hoſtes proprie 46
et equiparātur hoſtibus fidei. tex. eſt in auc. nauigia. C. de fur.
et ibi dicit bald. per multa iura † ꝙ tales pirate ſunt ipſo iure 47
deſidati. et poſſunt a quolibet impune derobari. Et an ſi ciui-
tas imperij reſiſtat officiali imperatoris per hoc dicatur illa ci
uitas eſſe hoſtis imperij ita vt ei poſſit bellū induci. ponit bar
to. in. d. l. hoſtes. in vlti. colū. ver. circa predicta quero et bar. in
l. qui a latronibus in princi. ff. de teſtā. In ea. glo. ibi credo ꝙ
ſic dicite ſecundum Johan. fab. hic et poſt eum Ange. de are.
hoc eſſe veriſſimum. quia vbi agitur de reſti. concedenda pre-
ſenti contra abſentem non curamus de cauſa abſentie prout
dixit vobis ſupra. in princi. huius §. in primo euidentiali. ſed
ego puto idem eſſe in caſu econtrario ſcilicet in reſtitutione cō
cedenda abſenti contra preſentem quo caſu licet in tali abſen
te reſtituendo fiat differentia abſentiarum prout dixi in eudē
tiali preallegato. † tamen ſi aliquis fuiſſet captus nō dico ab 48
his qui proprie ſunt hoſtes ſed latronibus aut a predonibus
aut alias eſſet poſitus in vincula per vim potētioris. ꝙ iſta cā
eſſet iuſta cōcedende ſibi reſtitutionis. tex. habetis de hoc val
de notabilem in. l. ſuccurritur. ff. qui. ex cau. ma. et in iſto caſu
econtrario intelligo glo. noſtrā loqui prout etiā dixit glo. ſ. in
ver. reipubli. quia alias iſtud eſſet nullius effectus. vt ibi dixi
Plus tamen et preclarius dixit ad cōtextū iuriſconſultus in. l.
in eadē cā. ff. ex qui. cau. ma. † in vinculis etiā eos accipi q̄ ita 49
obligati ſunt vt ſine dedecore in publico apparere non pñt ad
quod accedat gl. no. in. c. ſi qui teſtium in verbo paupertate ex-
tra de teſti. ¶ In ea. glo. ibi ꝙ alias non poſſet cum eſſet ſeruꝰ
habetis ex glo. † ꝙ ſi aliquis capiatur ab his qui proprie ho 50
ſtes ſunt efficitur eorum ſeruus. et ſic nō poteſt facere teſtamē
tum † ſecus autem ſi ab his qui nō ſunt proprie hoſtes. vt ſūt 51
latrūculi. q2 tunc non efficitur proprie ſeruus. et ſic pōt facere
teſtamētū. dixit tamē Bart. in. d. l. qui a latronibus. in prin. ff.
de teſta. ꝙ nedum ſi per papā vel imperatorē mouetur bellum
capti efficiūtur ſerui ꝙ hoc eſt idubitatū. vt. ſ. dixi. immo etiā
ſi bellum indicatur ꝑ inferiores principes. nam dicit ibi Bar-
to. quādā conſtitutionē editā fuiſſe piſis ab Henrico imperato
re. in qua declarauit ꝙ quicūq; rebellauerit principi vel eius
officialibus ſit hoſtis imperij. de quo etiam per Innocē. i hoc
vltimo tenentē contrarium in. c. olim extra de reſtitu. ſpo. quē
ipſemet Barto. refert et ꝑ Inno. in. c. ſicut extra de iureiuran. ⁊
per Joan. and. in addi. Spe. in titu. de inſtru. edi. §. cōpēdioſe.
verſi. xv. ⁊ Bald. in. d. l. cū cognatū. per illū tex. C. de inge. ⁊ ma.
† Et ibi etiam notabiliter q̄rit Bal. quid ſi imperator indixit 52
bellū et mortuo imperatore gentes ſue poſtea ceperint aliquē

ex hoſtibus an ille efficiatur ſeruus et conſequenter nō poſſit
teſtari et ibi nihil decidit. Refert tamen ꝙ alias fuit de hoc ar
dua queſtio tempore Henrici imperatoris in perſona comitis
bergamini de marcſtians multum diuitis. qui captiuatꝰ poſt
mortem imperatoris condito teſtamento deceſſit in carcere pi
ſarum. ¶ In eadem glo. ibi. immo etiam eius obſes nō poteſt
53 et ſic ad finē. de iſtis obſidibus † ⁊ an et quando poſſint dari.
videte in. d. l. obſides. ff. de teſtamētis. hic allegata. et maxime
baldum inter alios et ibi etiam late Inno. et textum in. c. ex re
ſcripto. et ibi glo. in verbo obſides extra de iureiurā. bal. in au
ten. immo ad fi. C. de actio. et obliga. et Barto. in. l. diuus. ff. de
iure fiſci et ibi glo. declarat qui dicantur obſides. et Bal. in. d.
l. obſes. C. de actio. et obli. vbi dicitur ꝙ poſſunt dari obſides ꝓ
publica cauſa tantum et non priuata. et videas glo. in. l. ij. i ver
bo vendiderit. C. de patri. qui filios diſtraxerunt. et ibi late po-
nit bald. de materia iſtorum obſidum et inter cetera dicit illos
proprie obſides qui dantur inter veros hoſtes. et qui ſunt ve-
ri hoſtes dixi ſupra. in princi. huius glo. et ſecundum eū iſti ta
les qui dantur pro obſidibus inter veros hoſtes. bene de iure
dātur. et ibi etiā ponit qñ poſſint dari obſides inter priuatos.
et ibi etiā qñ et per quos poſſent tales obſides reuocari dicite
vt ibi per eū. ¶ Glo. in verbo pōt. diuido eam in tres partes ꝑn
cipales. In prima ad declarationē text. ponit quot modis ca-
piatur iſte terminus poteſt. In ſecūda per modum queſtionis
opponit et ſoluit. In tertia contra ſolutionē inſtat opponendo
et ei dupliciter reſpondet. ſecūda ibi. ſed quomodo iſte ab hoſ
ſtibus captus. tertia ibi. ſed nec videtur ꝙ pro ſeruis. ¶ In ea
dē glo. in prin. ibi. i. ſeruitute. Addite ꝙ ita exponitur in. §. i. et
ij. ſupra. de his qui ſunt ſui. et idem in. l. i. §. i. et. ij. ff. de his qui
ſunt ſui ſm Jo. fab. et Ange. hic vos vero dicite ꝙ immo gl. de
buit exponere tex. in poteſtate hoſtium id eſt in dn̄io ꝓut clare
dicit tex. in. l. poteſtatis hic allegata in glo. et ita clare vult Ni
co. de nea. hic. ¶ In eadem glo. ibi. l. poteſtatis. Addite glo. in
§. ſi quis alij in glo. i. in ver. iuri. ſupra. de inutili ſtipu. et qđ di
xit glo. no. i. l. i. §. per hāc. el. i. in glo. in ver. vēdicare. ⁊ ibi Bar.
et doc. ff. de rei vēdi. Inno. in. c. inter quattuor extra de maiori.
et obe. ¶ Ad finē glo. hāc ſolutionē ſequitur Dy. hic ⁊ alij cōi-
ter poſt eū. et eā declarat Dy. in regula ſine poſſeſſione in. i. col.
de regu. iur. in. vi. et pro inueſtigāda ꝟitate huius ſolutionis
vide latiſſime Bar. vbi hāc materiā late et copioſe examinat in
repe. l. ſi is q̄ pro emptore. ff. de vſuca. in expeditione verſiculi.
ꝙ ſi ſeruꝰ vſq; ad expeditionē ver. Marcellus icluſiue. dicebat
tamē Ange. hic. ꝙ contrariū hic in gl. formatū de. l. ſine poſſeſ
54 ſione. pōt etiā aliter ſolui. ſ. ꝙ verū eſt † ꝙ ſine poſſeſſione non
pōt vſucapio inchoari. et ita intelligatur. d. l. ſine poſſeſſiōe. ſꝫ

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

poſtq̄ fuit ceptavſucapio cum poſſeſſione:⁊ ſic poſtq̄ fuerit in
eſſe producta: tūc ſi nō fuit interrupta interruptione naturali
vel ciuili iucta.l.generaliter cū ibi plene traditis per Bar. ff.ď
vſuca.certe ſm eum perficietˀ vſucapio ſine poſſeſſione.ſiue lo=
quamur in defuncto hereditate iacente.ſiue in alio viuo. ⁊ ita
dicit ſe intelligere.l.ceptam.ff.de vſuca.ſed iudicio meo mirā=
dum eſt de hoc tanto patre.⁊ ſumme condolendum ꝙ i hac ſo
lutione tam vehemēter errauerit.⁊ primo dum i propoſito tex.
noſtri dicit ꝙ quando vſucapio fuit incepta cū poſſeſſiōe ſi nō
fuit iterrupta iterruptiōe naturali vl' ciuili.ꝙ ſine poſſeſſiōe ꝑ
ficitur vſucapio.⁊ ſic preſupponit ꝙ in propoſito tex. noſtri an
te captiuitatē fuerit icepta vſucapio cū poſſeſſiōe. vñ lʒ poſtea
poſt captiuitatē perdatur poſſeſſio. tamen ſine poſſeſſione pro
cedit vſucapio:niſi vſucapio interrumpatur naturaliter vel ci
uiliter.quia in hoc errat cum per captiuitatem nedū perdatur
poſſeſſio:ſed etiam interrumpatur preſcriptio.l.deide. ff.ex q̄.
cau.ma.et ibi expreſſe hoc firmat gloſ.ij.in ver.nō reſtitui que
dicit ꝙ talis interruptio per captiuitatem eſt naturalis ⁊ alle
gat de hoc.d.l.naturalis.ff.de vſucapio. Preterea et fortiꝰ dū
vult Ange.ꝙ poſtq̄ vſucapio fuit cepta cum poſſeſſione ꝙ po
ſtea perficiatur ſine poſſeſſione ſiue loquamur in defuncto he
reditate iacente.ſiue in alio viuo. et ita dicit ſe intelligere. d.l.
ceptam.ipe dicit de directo contra caſum.l.de broca.in.l.iuſto
.§.nondum.ff.de vſuca.vbi dicit ad litteram tex. ꝙ de iure ſin
gulari.et ſic de iure ſpeciali receptum eſt hereditate iacēte. vt
in ea ſine poſſeſſione perficiatur vſucapio et ꝙ in.d. l. ceptam
iſtud ſit introductum iure ſingulari. et ſic iure ſpeciali in here
ditate iacente tenet ipſemet Bar.in terminis.in.d.l.naturali=
ter.in.iiij.col.circa medium.Ego bene puto ꝙ quando ageretˀ
de preſcribenda aliqua actione perſonali que preſcriptio non
currit ex poſſeſſione preſcribentis:ſed ex ſolo curſu temporis ⁊
negligentia non petentis ꝙ tunc iſta preſcriptio currit iſto pre
ſcribente exiſtente in captiuitate, ſicut ſi eſſet in ciuitate . et in
iſtō caſu puto poſſe exemplificari tex.noſtrum et poſſe ad con=
trarium reſponderi.dum dicebatur ꝙ ſine poſſeſſione non cur
rit preſcriptio.illud verum in preſcriptione iurium realiū.que
currit ex poſſeſſione preſcribentis.ſecus in preſcriptiōe actio=
num perſonalium.vt.ſ.dixi et ita tenet et declarat Bar.i.l. ait
pretor.§.hi plane.ff.ex qui.cau.ma.per illum tex.ad finem.Ac
cedat qď nota.voluit bar.limitando.c.ſi.de preſcrip.in.l.ſequi
tur.§.ſi mandati.ff.de vſuc.et in.l.hoc autem iure. ff. de ſerui.
vr.predi.et in.l.ſi.ff.quemad.ſerui amit . ſunt etiam aliij caſus
ſingulares ⁊ ſpeciales in quibus ſine poſſeſſione procedit vſu
capio.qui enumerantur per Dy. in regula ſine poſſeſſiōe in. i.
et.ij.col.et per Bar.in.d.l.naturaliter in.iiij.col.circa medium

ver.iij.requiritur in preſcriptione poſſeſſionis.⁊ no. Bar.in.l.
nec vtilem.in.ij.oppo.principali.ff.ex qui.cau. maio .in quibꝰ
55 caſibus puto etiam ꝙ tex.iſte poſſit exēplificari † ⁊ in quibus
caſibus captus ab hoſtibus poteſt ſine poſſeſſione vſucapere
⁊ inter ceteros Bal.in.d.l.naturaliter enumerat caſum.ſ. ex re
peculiari.ſ.per filium et ſeruum et dicit glo. noſtra hic in ſolu
tione ſua quam ego etiam.ſ.approbaui . item enumerat aliuʒ
caſum notabilem ⁊ ſingularem quando modicum tempus ſu
perfuiſſet ad vſucapionem complendam. q: in illo modico tē=
pore perficeret vſucapionem ſine poſſeſſione.de quo eſt tex.in
l.rerum mixtura.§.labeo.ff.de vſuca.et ibi Barto. dicit hoc eſ
ſe ſingulare.et in hoc etiam caſu poteſt tex. noſter exemplifica
ri. ❡ Glo.in verbo in ciuitate.diuido in ſeptem partes.In pri=
ma declarat tex.In ſecunda per viam queſiti extendit tex.no=
ſtrum.In tertia declarat quādo quis dicatur deſinere abeſſe.
In quarta extendit etiam tex.noſtrum ad caſum contrarium.
In quinta iuxta dictam extenſionem glo.tacite ſubintrat vnā
maximam et arduam difficultatem . In ſexta rurſus declarat
quando quis dicatur deſinere abeſſe.In ſeptima per modum
illationis remouet quoddā tacitū contrariū ad text. noſtrū. ſe
cunda ibi quid ergo ſi vterq̄ abeſt.tertia ibi videantur deſine
re abeſſe,quarta ibi.itē cōtra ſi preſens.quinta ibi. ⁊ tunc ſiue
cōpleta eſt tota vſucapio.ſexta ibi.⁊ tunc dicitur deſinere abeſ
ſe.ſeptima ibi.et ſic patet ꝙ de neceſſaria abſentia. ❡ In eadē
glo.ibi vt.ff,ex qui.cau.maio.l.ſi.Ex hac parte gl.iūcta.d.l.ſi.i
56 ea allegata dicit Ange.notandū eſſe † ꝙ priuilegiatus vtitur
a priuilegio ſuo cōtra priuilegiatū[a] eodē priuilegio. Addo ꝙ an
te eū hic iſta fuit iductio gl,in.d.l.ſi.⁊ dicit Ang. hic. hoc ideo
eſſe q: priuilegiatꝰ qui agit tractat de lucro.vnde iſto caſu bñ
priuilegiatus admittitur ꝯtra priuilegiatū. Item q: iſte priui
legiatus qui agit fouet iuſtiorē cauſā illo priuilegiato contra
quē agitur nimirū ſi contra eū admittitˀ ad agendū allegat ad
iſta tex.notabilē in.l.verum.§.ſi.⁊ ibi Bar. ⁊ alios.ff .de mino.
Ego puto cōtra illā gl.⁊ cōtra Ang.hic ꝙ hec nō ſit bona idu=
ctio ⁊ ꝙ iſtud nō bene colligatˀ.ſ.ꝙ priuilegiatus vtatˀ priuile=
gio ſuo cōtra priuilegiatū eodē priuilegio q: nō eſt verū ꝙ ille
preſcribēs vel qui preſcribit cōtra quē agitur ſit priuilegiatꝰ,
q: ex hoc ſolo ꝙ ſit abſens.⁊ ſic ſola abſentia nō eſt cā priuile=
gij ꝯcedēde ſibi reſtitutionis Sed abſentia iūcta cū leſione.cū
ergo preſcribēs quātūcunq̄ ſit abſens nō ledatˀ.ergo nō eſt ꝑ=
uilegiatus qď patʒ.eo q: nō reſtituitur.ergo nō eſt verū ꝙ hic
priuilegiatus vtatˀ priuilegio cōtra priuilegiatū. ⁊ ita ďt Bar,
in.d.l.ſi. ❡ Preterea vt dicit Bart. in aut.quas actiones in.ij.
col.C.de ſacroſan.eccle.in terminis illius.l.ſi. licet iſte contra
quem agitur ſit priuilegiatus in genere.eo quia abſens tamē

[a] ❡ Priuilegiatū. adde do.ale.ď im. l.l.ſi apď .ff. de mi.⁊ fely. l.c.cū ꝑ cau ſis,ď ſe. ex.⁊ pau . de ca.l cōſi.ccc.xvij.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

non eſt priuilegiatus in ſpecie in iſta cauſa reſtitutionis in in
tegrum. in qua agitur cōtra eum. vnde licet iſte abſens ſit pri=
uilegiatus in genere. eo quia abſens. tamen non eſt in ſpecie.
ergo non eſt verum ꝙ in iſtis terminis ⁊ in iſto caſu ſpeciali in
quo agitur contra eum qui preſcribit dicatur priuilegiatus a=
gere contra priuilegiatum eodem priuilegio in ſpecie. De hoc
tamen an et quando priuilegiatus poſſit vti priuilegio ſuo cō
tra priuilegiatum vltra preallegata et vltra ea que late ponit
Cy. poſt Pet. et Barto. in dicta auten. quas actiones. et Cy. in
l. quo tempore in vltima columna. C. de reſtitu. mili. videte om
nino illum notabilem textum in. l. verum. §. item queritur. ff.
de mino. et ibi Bart. dicit eſſe meliorem ad hoc ꝙ alibi habea=
mus et videas text. in. c. auditis circa fi. et ibi d. Abb. in. ix. no
tabili extra de in integ. reſtitu. et Bal. in auten. habita. C. ne fi=
lius pro patre in. viij. colum. ver. modo iſtam materiam altius
attingamus. et bal. in. l. ij. per illum textum. C. de priuilegio fi=
ſci. et bald. in autenti. item ſibi inuicem per illum textum. C. de
ſacroſan. eccleſi. et in contingentia facti Paulus de caſt. con=
ſulentem in conſilio ſuo. cccxij. in vltimo dubio. In eadem glo
ſa ibi. l. ab hoſtibus. §. ſed quid ſi ſimpliciter gloſ. hic ſuccincte
te[illegible]git hanc difficultatem que fuit maxima iter antiquos glo
ſ[illegible]es et inter doctores noſtros et doctores ſequentes. vt eā
melius intelligatis ſubijcio rem exemplis. † Pone vſucapio 57
pro maiori parte eſt lapſa in abſentia poſtmodum eſt comple=
ta in preſentia poſt modicum tempus reuerſionis in quo mo=
dico tempore dominus potuiſſet agere. an reſtitutio ſit in totū
et omnino deneganda. an vero ſit danda reſtitutio in integrū.
ita vt ſubducatur tantum tempus quantum eſt illud quo vſu
capio currit in abſentia. Martinus et placentinus ex vna par
te tenebant ꝙ nulla omnino ſit concedenda reſtitutio Bulg. ve
ro et Joan. tenebant ex alia parte contrarium. ſ. reſtitutionem
eſſe concedendam. ita tamen ꝙ ſubducatur tempus abſentie
de medio. et ſic illud tempus quod cucurrit in abſentia et cōſe
quenter tēpus quo dn̄s non fuit in negligentia. has cōtrouer
ſias antiquoꝝ refert late gloſator accurſius in. l. quo tpe. C. de
reſti. mili. in glo. i. et in. d. l. ab hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter
in gl. i. ff. ex qui. cau. ma. opi. Martini ſecuti ſunt Pet. ⁊ Cy. i. d.
l. quo tpe. et Guil. in. d. §. ſed qd ſimpliciter. hāc etiā tenet Jo.
fab. hic refert Pau. de caſ. excellentiſſimus inter modernos in
l. diuortio. §. nō ſolū. ff. ſolu. ma. qd opinio Marti. cōiter tenet.
Contrariā tn̄ opi. vz Bulg. tenēt vbiqꝫ gl. in. d. l. quo tēpore. ⁊ in
d. §. ſed quod ſimpliciter. et in hoc. §. in hac preſenti glo. hanc
etiā opi. tenet Dy. et Ja. bu. hic. et Jmo. in. c. dilecto filio extra
de ver. ſigni. et ibi iſtud idē tenere videtur glo. in verbo futura.
et ibi iſte optimus text. ꝓ hac parte. Azo vero in ſūma tituli de

reſti. mili. dixit ꝙ opi. Bulg. nititur maiori equitate. ſed ſenten
tia Marti. fulcitur maiori auctoritate legū. Bar. i hac difficul
tate contra morē ſuū fuit ſubipſi contrarius. nam in. d. l. quo
tempore tenet indiſtincte opinio. Bulg. ⁊ dicit ꝙ hec opinio eſt
eſt veriſſima. ⁊ idem tenet ipſe Bar. in. d. l. fi. in vlti. col. de tem
po. in integ. reſti. peten. ſed ipſemet Bar. in. d. l. ab hoſtibus. §.
ſed qd ſimpliciter in. vij. col. non tenet indiſtincte opi. Bulg. ſz
ponendo nouam opi. diſtinguit. vt ibi per eū Bal. i. d. l. quo tē=
pore in. iij. col. tenet ſimpliciter ⁊ indiſtincte opinio. Bulg. Ego
non intēdo hanc difficultatem et hūc periculoſum articulum
hic examinare, propterea ꝙ illū omittūt omnes doctores hic,
vt Nico. de nea. Bal. Angel. de are. ⁊ Joā. de pla. ſed de eo dif=
fuſe videatis in locis ſupra allegatis. ⁊ maxime per Dy. hic q̊
multa hincinde adducit. tandem cum opi. Bulg. cōcludit ⁊ re
ſpondet argumētis in contrariū adductis ⁊ videatis p Joan.
fab. hic. qui multa ꝓ vtraqꝫ parte adducit ⁊ plura ꝙ Dy. ⁊ fi
naliter tenet cum Marti. et non reſpondet argumentis in con
trarium adductis. videte etiam Bart. late examinatem hunc
articulum in. d. §. ſed quod ſimpliciter per quinqꝫ colum. ⁊ ibi
Barto, in hoc articulo quattuor per ordinem facit. primo po=
nit iura et rationes que faciunt pro Marti. poſtea eis particu
lariter reſpondet: deinde ponit iura ⁊ rationes que faciūt pro
Bulg. ⁊ eodem modo ſingulariter reſpōdet. tertio ponit ratio
nes et ſolutiones doctorum et eas damnat. quarto ponit vnā
ſuam opinionem cum diſtinctione vt ibi per eum. Ego non re=
cedam ab opinione Bulg. quia videtur magis communis pro
qua vltra ea que copioſiſſime adducuntur per docto. in locis
pallega. ita vt vix quicqꝫ addi poſſit. ego etiam adduco illud
quod in optimo ſimili adducit gloſ. i. fi. in ver. illuxerit. C. de tē
po. in integ. reſtitu. peten. quam ibi tenet et ſequitur Barto. in
vlti. col. ⁊ ibidem Bal. ad fi. vbi voluit ꝙ ſi preſcriptio fuit ince
pta in minori etate ⁊ completa in maiori ꝙ iſto caſu non eſt de
neganda reſtitutio. immo concedenda. ⁊ ꝙ temp⁹ ſibi nō cur=
rit niſi pro tempore maioris etatis ⁊ conſequenter reſtituetur
⁊ ſubducit tempus minoris etatis ⁊ non cōputatur ſibi niſi tē
pus maioris etatis quo fuit in negligentia. ¶ In eadē gl. ibi.
l. ſi cui. §. tandiu. Melius facit tex. in. l. i. ⁊ ibi glo. i. ⁊. Barto. ff.
ſi quis cau. De iſtis. xx. militibus diurnis vt habeatis magis
a expreſſum dicite ꝙ mille paſſus faciunt vnū miliare[a] vt dicit
tex. in. l. iij. in prin. ⁊ in. l. mille paſſus. ff. de verbo. ſig. ⁊ quinqꝫ
b pedes faciūt vnum paſſum[b] vt inquit glo. in. d. l. iij. in gloſ. i.
c ad fi † pes vero dicitur. xv.[c] digitorum ſm glo. in. c. ſicut. xlij.
58 diſt. al's. xxvi. q. iiij. ⁊ Bal. in. d. l. i. ff. ſi quis cau. ¶ In fi. glo. in
hac vltima parte gl. eſt aliqualiter obcura ⁊ itricata ſm Joā.
fab. hic, ſed ſm Ange. de are. hic mens huius gloſ. eſt iſta, nā

a ¶ Miliare add. d. alex. de mino. poſt pau. de caſt. in. l. i. ff. ſi qs cau. vbi dt ꝙ inſpici dz cōſuetudo ⁊ inno. i. c. nō nulli. de reſcrip.

b ¶ Paſſuz. adde Flo. in l. vir. ff. d fi=ni. ru. pdio, et alex. poſt bar. in. d. l. i. ſi qs cau.

c ¶ xv. digitoꝝ adds. flo. in. d. l. vir. §. paulo ante ꝑme allega.

a ¶ Paſſuz. adde Flo. in l. vix. ff. d' fu. ru. pdio. et alex. poſt bar. in. d. l. i. ſi qs cau.
b ¶ Xv. digi tor. addo flo. in. d. l. vix. §. paulo ante p me allega.

a eſt fienda differentia an ſit fienda reſtitutio preſenti. cōtra abſētē. et tunc indiſtincte non facta diſtinctione abſētiarum. nec etiam facta diſtinctione an abſens deſierit abeſſe nec ne ſemꝑ eſt fienda reſtitutio preſenti vno ſolo inſpecto. an preſens habuerit poteſtatem agendi nec ne. ꝓut late dixi vobis in primo euidentiali. ſi vero reſtitutio ſit concedēda abſenti cōtra preſētē. tunc bene fienda eſt diſtinctio abſentiarū iuxta materiam.
b l. fi. ff. de in integ. reſtitu. vbi proprie traditur hec materia. ⁊ iſto etiam caſu bene querimus an deſierit abeſſe vel ne. vt in hac
59 glo. Ideo aduertendū eſt † ꝙ ſi aliquis fuerit abſens ex cauſa volūtaria ſine contumacia vel etiam cū contumacia. ⁊ ſit ex cauſa non iuſta quo caſu ei nō conceditur reſtitutio prout traditur in. d. l. fi. ff. de in integ. reſti. et iſte talis abſens ignorabat ius ſuū vel ius ſibi cōpetere. ꝙ ꝗuis currat preſcriptio tā cōtra ſcientē ꝗ̄ cōtra ignorantem. l. fi. circa fi. ver. nulla ſentētia vel ignorantia. C. de preſcrip. lon. tēp. Nihilominus talis ignorantia erit iuſta cauſa in integ. reſtitu. concedende contra dictam preſcriptionem. ⁊ ſic ratione ignorantie poterit petere in integ. reſti. Iſtud eſt quod multū ſingulariter voluit Barto. ꝑ illum text. in. l. i. in. §. ſi quis autē per inundinationē. ff. de iti. act. priua. qđ dictum Ange. de are. hic i finalibus verbis multum commendat ⁊ dicit menti tenendū. Addo ꝙ iſtud dictum Bar. licet etiam communiter reputatur eſſe ſingulare. tamen idem voluit ipſe Barto. in. l. ariſto. §. labeo qui eſt. §. fi. ff. de dona. et Bar. i. l. emilius ver. opponiturꝙ preſcriptio minori ipſo iure non currat. ff. de minor. ⁊ hoc dictum refert ſimplicit' Bal. in. d. l. fi. verſi. attende. C. de preſcrip. lon. temp. ⁊ hoc dictum tenet Abb. Panor. in. c. vigilanti. extra de preſcrip. qui ad hoc allegat bonam glo. in. l. i. §. i. in glo. i. C. de pa. poteſta. Idem etiā tenet Imol. in. c. fi. in. ij. alias. x. carta. extra de preſcrip. qui ad hoc allegat glo. in. l. ſi partem. §. ſi per fundum in gl. paruula. in verbo non vtendo. ff. quēadmodum ſerui. amit. ⁊ idem tenet glo. in. l. ſi ſic in glo. magna in verbo ſeruitus circa finem. eo. titu. idem autem tenet Ludo. roma. in. l. ſi vero. §. de viro. in. xv. fallē. ff. ſolu. matri. qui etiam ad hoc allegat illam glo. in. d. l. ſi partem. §. ſi per fundum. et aliam glo. in. l. ſicut. §. militia. C. de preſcrip. xxx. vel. xl. annorum. et idem etiam tenet Specu. in titu. de preſcrip. §. i. verſi. ſed pone colonus. et Angel. in. l. fi. ff. ſi quis teſtamento liber eſſe iuſſus fuerit et Imol. in. l. ſ antoni⁹ §. i. ff. de acquirē. hereditate. Lud. ro. in. l. qui vniuerſas. §. fina. ff. de acquirenda poſſeſſione. Facit quod ſingulariter vult Innocen. in rubri. extra de conſti. ad finem. Eſt verum ꝙ contra Bartol. tenent multi vt per. Modernos in. c. auditis extra de in integ. reſtitutio. et in clemen. i. in eodem titu. et contra Barto. in contingentia facti conſuluit Petrus de ancha. in cō

ſi. clxij. incipiente principaliter contra iſtos legatarios ⁊c. vbi inter cetera allegat Bal. tenendum contra Barto. in. l. i. i. xxiij. oppo. C. qui admit. et ſubtiliter adducit contra barto. d. l. fi. C. de preſcrip. lon. tempo. et reprobat reſponſionem Bar. vt ibi ꝑ eum. contra Bar. etiam tenet Cuma. in. l. cum filius §. in hac ff. de verbo. obligatio. ¶ Glo. in verbo annum. Diuido in quattuor. In prima declarat tex. In ſecunda ponit quot ſunt neceſſaria vt hic annus vtilis currat. In tertia ponit quātū tēpus detur hodie in reſtitutionibus. In quarta per modum notabilis ponit an hodie iſte §. ſit correctus. ſecunda ibi in quibus actor habuerit facultatem agendi. tertia ibi hodie vero in oībus reſtitutionibus. quarta ibi et ita no. hic. ¶ In eadem glo. ibi. l. cum heres. §. ſtichus. addite ſimilem tex. in. l. ita vulnera
60 tus. in ver. eſtimatio autem. ff. ad. l. aquil. dicit tamen † ꝙ an
a nus proprie conſtat ex. ccclxv. diebus [a] ⁊. vi. horis. que. vi. hore collecte ſimul in quattuor annis faciunt vnum diem naturalem quem appellamus biſextilem qui attribuitur Februario vel ſecundum canones Martio et hec omnia ponit glo. nota. in. l. iij. §. biſextus. ff. de mino. et gl. in. l. cum biſextus. ff. de verbo. ſignifi. ¶ In eandem glo. ibi. ff. de diuer. et tempo. pre
61 ſcri. l. i. videtis. et eſt glo. † que et quot ſunt neceſſaria ad hoc vt annus vtilis currat. idem no. glo. in. d. l. in glo. in verbo agēdi. et videte glo. nota. in. l. fi. in glo. i. et ibi doc. C. de tempo. in integ. reſtitu. pe. et glo. notabilem in rubri. ff. de diuer. et tempo. preſcrip. et ibi Bartol. que ponunt de tempore continuo et de tempore vtili a principio ſed de continuo in proceſſu ⁊ de eo quod omni tempore eſt vtile et declarant quomodo et qñ i eis currat tempus. Accedat ad hoc glo. quam Ang. de are. reputat vide ſingularem in. c. quam ſit clericis in verbo menſe. de elec. in. vi. et glo. no. in cle. i. in verbo continuum de in integ. re
62 ſtitu. ¶ † An autem et quando tēpus in dubio itelligatur vtile vel continuū. vide bal. in. l. annus. cum ibi notatis per gl. ff. de calūniato. et omnino Bal. in. l. genero. ff. de his qui no. infa. ⁊ Bal. in. l. i. in vlti. col. C. de dilatio. et Bal. in. l. ſiue pars eo. tit.
63 de dilatio. et Cy. et Bal. in. l. ij. C. de edil. actio. † Et quō ſumatur tempus vtile ponit Bal. in. d. l. fi. in prima oppoſitio. C. de
64 tempo. in integrum reſtitu. † quod in dubio omnis dilatio intelligitur continua niſi reperiatur cautum ꝙ ſit vtilis. Et an i dilationibus ad probandum tēpus ſit vtile an continuū. videte bal. in. l. ſi qñ in. ij. q. ⁊ melius in. v. C. de teſti. et bal. in. l. eos §. ſin autem in. iij. col. C. de appel. ⁊ bal. Angel. Pau. et Ludo. in. l. i. ff. ſi qs cau. ⁊ notabiliter Pau. de eleaza. in. c. frequēs. de
65 reſti. ſpo. in. vi. vbi ponit † an dies emergens poſſit qualibet hora incipere currere de quo etiā per Ange. ⁊ Imol. i. l. gall⁹ in prin. ff. de lib. et poſthu. ¶ In eadem gloſ. ibi corrigitur per.

a ¶ Ex. ccclxv. diebus. addo tex. vbi gl. i. l. ita vulnerat⁹. §. extimatio ad l. aql. vbi ēt vide bar. et gl. in ver. biſexto. in. l. iij §. minorem ff. de minor. vbi ēt vide bal. quō ⁊ q̄re dicat̄ biſext⁹ de quo ēt ꝑ gl. i cle. i. §. excellentiſſimus. ⁊. tertiā de reli. ⁊ vene. ſā.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

66 codicē.dicite † ꝙ hoc nō eſſet mirū qꝛ liber codicis prout nūc
eſt cōpilatus fuit compilatus poſt iſtū librū inſtitutionū vt ex
pſſe ꝓbatur in.l.meminimus poſt pricipiū.C.de legi.here.vbi
imperatoꝛ facit expꝛeſſam mentionē de libꝛo iſto inſtitutionū.
⁊ ita etiam tenet Ange.de are.hic. ¶ In eadē gl.ibi ſed dico cō
67 tra.hoc etiā tenet Jo.fab.hic.ſcilꝫ † ꝙ iſte.§. hodie nō ſit i to
tū coꝛrectus vꝫ quatenus loquiť de actione reſciſſoꝛia. Nā ſe
cūdū eū lꝫ iudiciū reſcindēs qȯ infra annū vtilem cōpetebat.
hodie ſit coꝛrectū.vt cōpetat infra quadriēniū.d.l.fi.C.de tem
po.in integrū reſti.pe.ſm ea que ſtatim.j. ſubijciā.tamen iudi
ciū reſciſſoꝛiū qȯ cōpetebat infra annū vtilē vt hoc tex. noſtro
hodie nō reperitur coꝛrectū nec imutatū qȯ ergo expſſe nō mu
tať quare ſtare ꝓhibeť.vulgata.l.pcipimus ad fi.C. de appel.
⁊.l.ſancimus.in pꝛin.C.de teſtamen.⁊iſtud idem reperio in ter
minis tenere Barto.in.l.fi.in vlti.colū.in pꝛinci.C.ex qui. cau.
maio.vbi etiā predicta ratione mouetur .et iſtud eſt quod ego
puto voluiſſe dicere glo.hic que ſatis in confuſo eſt locuta dū
ad fi.dicit ꝙ illa lex tm̄ in reſtitutione dicit.vnde in alijs rema
net vtilis annus ⁊c.bene verum eſt.⁊ ita etiam fatetur ibidem
Barto.ꝙ ſi quis fuerit negligens per quadrienniū in petendo
iudicium reſcindi:quod tunc impediretur natiuitas iſtius ac
tionis reſciſſoꝛie.⁊ hoc modo poſſemus dicere reſciſſoꝛiā tolli
quadriēnio.⁊ ita ꝓcedat glo.in.d.l.fi.in glo.i.magna.C.ex q̇b.
cau.maio. ¶ In fi.gloſ. pꝛo veritate eius.qȯ hic in glo. tangi
tur quicquid hic dixerit glo. ⁊ glo.in.l .ſed ⁊ ſi per pꝛetoꝛem in
§.quotiens in verbo vnius.ff.qui.ex cau.maio.⁊ gloſ.in.l.fi.i
verbo cōtinuatio.C.de temp.in integ.reſti.peten.dicite paucis
ita concludendū eſſe ex mente Barto.Bald. Angel.⁊ Saly.in.
d.l.fi.C.de tempo.in integ.reſti.peten.⁊ ex mente communiter
68 ſcribentium hic.quod in hac materia † duplex eſt temp⁹.pri
mū eſt tempus ad quod petit ſe reſtitui.ſecundum eſt tempus
infra quod quis petit ſe reſtitui. pꝛimum tempus ſēper eſt vni
foꝛme. quia ad tantum tempus petit quis ſe reſtitui in quan
to tempoꝛe fuit leſus ⁊ non vltra vt.l.ꝙ tempoꝛe cum ibi plene
nota.per glo.⁊ doctoꝛes.C.de reſtitu.mili.⁊ dixi.s̄.in glo.pꝛece
denti referēdo varias ⁊ plures opiniones quod intelligite ve
rum niſi impedimentum ſequēs abſoꝛberet totaliter omne tē
pus ſiue omnem dilationem pꝛimo habitā quia tūc non reſti
tuitur quis ſolū ad tantū tempus in quantum fuit leſus : imo
reſtituiť ad integrū ⁊ totū tempus.puta data eſt dilatio vnius
mēſis ad pꝛobādum aliquid dum eſſet pꝛppe finem menſis ꝑ
tres dies acta caſu perierunt.certe non debeo ſolū reſtitui ad
illos tres dies qui ſuperſunt.⁊ in quib⁹ ſum leſus. imo debeo
reſtitui ad totum tempus.qꝛ iſtud impedimētum perditionis
actoꝝ abſoꝛbet omnē dilationē.text.eſt in.l.ſi ſtipulatus eſſem

abs te ⁊ melius in.l.ſeq.ff.de verbo.obli. ⁊ ibi hoc multum ſi
gnanter no.Barto.ad finem.⁊ reputat iſtud dictum Ange.de
69 are.hic eſſe ſingulariſſimū. ¶ † Secūdum tempus ſcilicet in
fra quod petitur reſtitutio eſt etiam duplex.nam quoddam eſt
tempus infra quod dꝫ reſtitutio terminari.et iſtud eſt ſemper
vniforme.qꝛ dꝫ terminari infra quadriēnium continuū vt.d.l.
fi.C.de tempo.in integ.reſtitu.petē.Quoddam eſt tēpus infra
qȯ dꝫ pꝛoponi.⁊ in hoc licet fuerint opi.varie vt hic per Dy.et
Joan.fab.tamen veritas eſt ꝙ ſi quis leditur ex contractu vel
ex ſentiētia contra abſentem lata tūc etiam tempus pꝛoponen
de reſtitutionis eſt vniforme.ſ.quadriēniū.d.l.fi.C.de tempo.
in integ.reſti.pe.Si vero leditur ex curſu tēpoꝛis.tunc ſiquidē
tēpus leſionis eſt plus q̄ꝫ quadriennium tunc idem ꝙ.s̄.quia
infra quadriēnium pōt pꝛoponi.d.l.fi.C.de tempo.in integ.re
ſtitu.petē.Si vero tempus in quo eſt leſio eſt minus quadriē
nio tunc debet de neceſſitate pꝛoponi reſtitutio infra tantū tē
pus quantum eſt tempus leſionis et non vltra vt.l.ſed ⁊ ſi per
pretoꝛem.§.ſed cum fere et.§.quotiens.ff.ex qui.cau.ma.⁊ ita
dixit glo.no.in.l.interdum in verbo ex anno vtili ⁊ ibi Barto.
ff.de mino.⁊ iſta doctrina quā ponit Bartol. ibi ſupꝛa et eam
ibi ſequitur ad litteram Bal.fuit oꝛiginaria Odofre. in.d.l.et
ſi per pꝛetoꝛem.§.quotiens ſecundum ꝙ eum refert Nico. de
nea.hic ad quam doctrinam videte omnino bonum tex.et ibi
pleniſſimas glo.in.d.cle.i.de in integ.reſti.⁊ videte Barto.idē
et latius foꝛmantē in.l.ab hoſtibus §. ſed qȯ ſimpliciciter .ff.
ex qui.cau.ma.in pe.col.in ver.venio ad tertiū ⁊ ibi reſpondet
ad contrariā ⁊ maxime ad dictā clemē.pꝛimā.⁊ idem etiā vult
Barto.in.d.l.ait pꝛetoꝛ.§.ſi conditionalis per illum text.quem
ad hoc reputat notabilē.ff.que in frau.credito.quem tex.oīno
videatis et text.in.l.i.§.annus.ff.q̄n actio.de pecu.eſt anna.
70 ¶ † Quid autem ſi reſtitutio fuerit conceſſa a iudice vltra tē
pus infra quod dꝫ officium iudicis reſcindens imploꝛari nun
quid valeat necne.plene concludit hic Dy.ꝙ nō motus potiſ
ſimū per glo.in.l.pꝛoperādum.in pꝛin.in verbo triēnij.C.de iu
71 dic.vbi vult notabiliter glo. † ꝙ cum in cauſa ciuili debeat ſē
tētia ferri intra triēnium ꝙ ſi feratur vltra triēnium nō tenet.
⁊ idem etiam cum Dy.volunt cōmuniter doctoꝛes hic.vt Joā.
fab.⁊ Nico.de nea.in.x.q.extra glo. qui dicit illam glo.in.d.l.
pꝛoperādum.in pꝛinci.eſſe.tenendā coꝛdi.et idem etiam tenet
Ange.hic qui dicit ꝙ ad hoc nō eſt dare reſponſū. ⁊ idem etiā
tenēt Cano.in.dicta clemen.i. de in integ.reſti. Addo ꝙ idem
etiā tenet Bal.faciēs mentionem de Dy.no.hic i.l.fi.in.ij.col.
C.de tempo .in integ.reſti.petē.qui per hoc multū ſignāter in
72 fert † ꝙ ſi poſt tēpoꝛa fatalia feratur ſn̄ia ꝓ appellāte ꝙ ē ipſo
iure nulla.⁊ de hoc dicit etiam videri caſum in.c. ſi appellatio

Universidad del Rosario Archivo Histórico

nem extra de appel. de quo etiam videte per eũdem baldũ in.
l. eos. in prin. C. de appella. in. iij. col. ⁊ in aut. hodie in. ij. col. in
eo. tit. per Ludo. ro. in. l. ij. ff. de re iudicata Accedat qᴼ pulchre
voluit Inno. in. c. ex ratione extra de appel. quem refert et ſe-
quitur Bal. i. c. ſancimus el. ij. ad fi. in tit. quo tp̄e miles i vſi.
feu. † vbi voluit ꝙ ſi poſt curſum fataliũ appareret in actis lata 73
ſentẽtia cõtra primã ꝙ nihilominꝰ prima debebit mãdari exe
cutioni. ¶ Ultimo ad ꝯplementum predictoꝝ vnum perpetuo
diligentiſſime cordi teneatis. ꝙ licet quadriennium quod da-
tur hodie loco vtilis anni ſit continuum vt. d. l. fi. C. de tempo. a
in integ. reſti. pet. ꝙ † nõ tñ currit probabiliter ignorãti.[a] vnde 74
ſi quis ſtaret per centum annos et probabiliter ignoraret poſ-
ſet ſemper petere reſtitutionẽ in integ. qꝛ reſtitutio in integ. nõ
incipit curſũ ſuuꝫ niſi a tp̄e ſcientie cum tempus reſtitutionis
ſit vtile quãtũ ad principiũ iſtud eſt qᴼ multũ ſingulariter vo
luit Bal. in. l. falſam. C. ſi ex falſis inſtrumentis et idem voluit
Pau. de caſt. i. l. fi. C. de dolo. de quo etiam videte do. Car. Flo.
in dicta cle. de i integ. reſti. in. xi. v. q. Cogitabitis tamẽ an iſtᴼ
peregrinũ dictum ſit verum. quia iſtud non firmo. et ſi eſt verũ
eſt in actu practico notabiliſſimũ. ¶ Glo. in verbo reſciſſa. quã
ego diuido in ſex partes. In prima ad declarationem text. po-
nit quo remedio vſucapio reſcindatur et dicit ꝙ per reſtitutio
nem petitam. In ſecunda ponit ad quid concedatur reſtitutio
In tertia ponit a quo cõcedatur talis reſtitutio. In quarta po
nit quare dicatur reſciſſoria et an ſit proprium nomen actiõis
et an ſit realis vel perſonalis. et an ſit vtilis vel directa. In qn
ta refert opi. aliorũ tenentiũ ꝙ reſciſſoria ipſo iure cõpetat. ⁊ ꝙ
ſit proprium nomen actionis. In ſexta refert aliorum modifi-
cationem in hac ſua opi. per quam ſuam modificationem glo
ſator noſter cõcordat iſtam opi. cum prima. ſecunda ibi vt ſub
ducatur tempus. tertia ibi. et hoc ipſum qᴼ poſtulare poſſunt
quarta ibi. et ideo actio ad quam reſtituitur. quinta ibi. alij ha
bent. ſexta ibi. dicunt tamen ꝙ hec reſciſſoria. et iſta diuiſio ſit
vobis loco cuiuſdam litteralis expoſitionis huius glo. ¶ In
eadem glo. ibi vt. C. de teſta. mili. l. i. De hoc. ſ. † ad quid cõpe 75
tat iſta reſtitutio. et ſic iſtud officium reſcindens quicquid hic
dixerit glo. et quicquid etiam dixerit glo. que latius hoc exa-
minat. et aliter tenet quam hic in. l. ab hoſtibꝰ. §. ſed quod ſim
pliciter in glo. magna in verbo reſtitutionis. ff. ex qui. cau. ma.
Uos dicite ſecundum ꝙ dicit Barto. in. d. §. ſed quod ſimplici-
ter in. ij. col. in ver. venio ad quartam particulam et meliꝰ et p-
fectius in vlti. col. quẽ ſimpliciter et ad litterã refert et ſequit
Ange. de are. hic ibidem ergo Barto. relatis multorum opinio
nibus inter ſe diſcrepãtibꝰ et nõnullis hincinde adductis. di
cit iſtam eſſe veritatem † qᴼ cũ in integ. reſtitu. ſit i priſtinũ ſta 76

a ¶ Ignorãti. adde do. alex. ꝺ imo. in conſil. lij. iiij. parte.

tum poſitio. et ſic tantum reſtauret reſtitutio quantum abſtu-
lit leſio. vt. l. ꝙ ſi minor. §. reſtitutio. ff. de mino. quandoq̧ pro-
pter abſentiam vel aliam iuſtã cauſam leditur quis tantum in
poſſeſſione. quia tantũ poſſeſſionem perdidit et ad illam tm̃ de
bet peti reſtitutio. l. ait pretor. §. item ei. ff. qui. ex cau. ma. Quã
doq̧ quis priuatur dñio vel actione ſibi competẽte. et tunc re-
ſtituitur vt illa preſcriptio vel illud obſtaculum de medio ſub-
ducatur vt hoc tex. cum ſi. Quandoq̧ quis leditur in poſſeſſio
ne et proprietate ſimul. et tunc ad vtrũq̧ reſtituitur. ita intelli
gitur gl. in. l. qui proprio. §. itẽ queritur. ⁊ eſt glo. vnica magna
ff. de pcu. Qñq̧ quis leditur in acquiſitione qꝛ non acquiſiuit
et tũc reſtituitur vt acquirat. vt. l. ſi quis ſtipulatus. ff. ex qui.
cau. ma. ⁊ per iſta apparet oportere cautum eſſe libellantem vt
in libello cauſas explicitas ponat. Addo ꝙ idem etiam voluit
Bar. in. l. quod tempore. in. i. col. et etiã ad fi. C. de reſti. mili. et
ibi ponit Cy. in. iiij. q. et Bal. ibi. in. iij. col. et Bar. in. l. ſi cũ mili
tibus in eo. ti. C. ex qui. cau. ma. et Barto. in. l. qui proprio. §. itẽ
queritur. ff. de procura. ⁊ Cy. in. l. inuitus in. vij. q. de procur. ⁊
ponit Dy. hic ad finẽ. in vlti. q. et Jo. fab. in. iij. col. et Nico. de
nea. in. xvi. extra glo. ¶ In eadem glo. ibi vt. ff. de excep. l. exce-
ptiones. Dicite ꝙ eſt ſecunda ad fi. ¶ † In eadem glo. ibi nõ
77 ꝙ ſit proprium nomen actionis. Dicite ꝙ iſtud cõmuniter te-
netur per doc. hic ſcilicet ꝙ reſciſſoria non ſit proprium nomẽ
actionis ſed cognomẽ ſiue quedã adiectio actionis ꝑut in ſi-
mili dicimus in actione de peculio. ꝙ iuſſu redhibitoria ⁊ ſimi
libus. vt eſt glo. i. §. fi. in verbo directo cũ alijs concor. i. ꝙ cũ eo
De quo dicite vt late per Jo. fab. i. vij. col. in ꝟ. nũc qꝛ de reſciſ
ſoria hic tractamꝰ qui poſt Pet. de bella. ita firmat et reſpõdet
ad ea que poſſent adduci et adducerẽtur in cõtrariũ. et idẽ etiã
tenet glo. in. d. l. ab hoſtibus. §. ſed quod ſimplr̃ in glo. magna
in verbo reſtitutionis. circa mediũ. Idẽ etiã tenet Nico. de nea.
in. iij. colũ. poſt nonnullos antiquos quos ipſe refert. idẽ etiaꝫ
78 tenet Bar. in. l. fi. in. i. col. C. ex qui. cau. maio. ¶ † Nunqd aũt
iſta actio reſciſſoria dicatur eſſe natiua vel datiua vt hec q̃ſtio
79 melius liqueat. ſciendũ eſt in primis † illã dici natiuã actionẽ
que habet materiã ſufficientẽ preexiſtentẽ ex qua oriatur: illa
vero dicitur eſſe actio datiua que non habet ſufficientẽ preexi
ſtẽtẽ materiã ex qua oriatur: ſed datur nobis a lege ex quadã
equitate vt eſt tex. notabilis in. l. iuriſgentiũ. §. i. ff. de pac. quẽ
tex. Barto. multũ cõmẽdat ibi. et dicit eſſe ſingularẽ et magis
clare diſtinguere ꝗ̄ aliũ q̃ ſit in aliqua parte iuris. qᴼ actionũ
80 alie ſũt natiue: alie datiue et ibi videte Barto. declarãtẽ hoc †
p ſimile de hoibus quoꝝ quidã ſunt datiui vt adam qui fuit a
deo ſimpliciter ꝑductus. alij ſũt natiui qui ex patre ⁊ matre na
ſcũtur. et ita etiã declarat Barto. in. l. i. in. vij. colũ. ff. de condi.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

indebi.et in repeti.l.i.quam alique lecture habent in .viij. col.
C.de actio.⁊ obliga.⁊ Barto.in.l.cū quis in.ix.colū.C.de iuris
⁊ fac.ignorā.⁊ Barto.in.l.i.in fi.pe.colū.ff.de actio.⁊ obliga.⁊
videte bonum text.in.l.iij.in princi.ff.commoda .in principali
queſtione quicquid dixerint hic Pet.Jaco.de raue .⁊ Joānes
fabri.qui eos refert.⁊ quicquid dixerint Jaco.butri.⁊ Rodul.
de auricu.ſm ꝙ eos refert Nico.de neapo. hic i tertia queſtio
ne extra glo.Ego teneo opinionem Bartol. in.l.fi.in.ij.colum.
C.ex qui.cau.maio.quem Ange.de are.hic male refert. licɀ cū
eo teneat.Dico ergo ꝙ quandoqɀ vſucapitur res mobilis per
quam vſucapionem queritur dominium directum vt.l. tradi-
tionibus.C.de pact.⁊ tunc cum prima actio ſit totaliter ſubla-
ta prima que reſtituitur non erit natiua ſed datiua.ſi vero pre
ſcribitur res immobilis tunc q̄ꝛ per preſcriptionem non tolli-
tur directum dominium: ſed queritur vtile preſcribenti autē.
niſi tricennalis.et ibi per glo.⁊ doc.C.de bo.mater. actio dicit̄
eſſe natiua.de quo tamē dicite vt ibi latius per Bar. referentē
vltramontanos tenere contrarium.⁊ eorum opiniones repro-
bantem. ¶ In ea.glo.ibi nunc dicitur vtilis.in hoc † an reſciſ 81
ſoria ſit directa vel vtilis dicit Dy. hic ꝙ neſciretis responde
re ad hoc cum omnibus glo.que ſunt vſqɀ Venetias et poſtea
diſtingiut ꝙ ſi loquimur in vſucapione triennij ⁊ ſic in vſuca-
pione rerū immobilium ꝙ reſciſſoria dicatur vtilis qꝛ cum per
vſucapionem ſit preſcriptum directum dominium pretor non
hɀ illius reſtituendi facultatem ex quo ſemel iam eſt amiſſum
ſicut in ſimili dicimus ꝙ pretor nō poteſt facere quem eſſe aut
deſinere eſſe directo heredem.§.quos autem ſupra de bo.poſ.
et.l.⁊ ſi ſine.§.ſɀ quod papinianus.ff.de mino.Si vero loqua-
mur in preſcriptione rerum immobilium.⁊ tunc qꝛ per preſcri
ptionem nō tollitur directū reſciſſoria iſto caſu dicitur eē dire-
cta.allegat in ſimili tex.in.l.ſi heres inſtitutus.in pri.ff.ad tre
bel.⁊ idem in effectu tenet Joan.fab.hic in illa q̄one dum que
rit an reſciſſoris cōpetat ꝓ rebus imobilibus que queſtio de-
pendet ab iſta. ¶ In fine gl. videtis ergo effectualiter in gl.eſ-
ſe duas opiniones in illo articulo † quādo reſciſſoria cōpetat 82
pria eſt ꝙ reſciſſoria nūqɀ cōpetit leſo niſi prius habita ⁊ obtē
ta in integrū reſti.⁊ ſic niſi pri⁹ impetrato officio reſcindēte. et
hanc opinionē tenet glo.hic ⁊ glo.in.d.l.ab hoſtibus.§.ſed qd̄
ſimplr in glo.magna in verbo reſtitutiōis ante mediū ⁊ ibi ſe-
quit̄ Bar.in.vij.col.ver.his expeditis que pertinent ad lectu-
rā.§.⁊ glo.in.l.in honorarijs in ℣.ſed cū reſciſſa in verbo red-
dit̄.ff.de act.⁊ obliga.⁊ Bar.in.d.l.fi.in fi.pe.col.C.ex qui. cau.
ma.poſt gl. magnā ibi in verbo queſiti aliquantulū ante fi.et
ſm Jo.fab.hic in.ij.col.in hoc eſt cōis opinio oīm doc .et dicit
Ange.in preallegata.l.fi.ꝙ iſta eſt ipſa veritas.⁊ hāc op.tenet

etiam Dy.hic in duobus locis ſcɀ in tertia ⁊ .vi.col.⁊ inter ce-
tera probat Dy.qꝛ reſtitutio maioꝝ ⁊ minorum equiparantur
l.fi.C.de tempo.in inte.reſti. pe. ſed reſtitutio minoꝝ petitur ꝑ
officium iudicis vt.l.ꝙ ſi minor.§ fi.ff.de mino. ergo ⁊ maioꝝ
⁊ ꝙ reſtitutio iſta petatur per officiū iudicis eſt tex.in.l.ſi quis
ſtipulatus in verbo officiū pretoris eſt.ff.ex qui.cau.ma. queɀ
tex.ante Ange.de are.hic ad hoc allegat Bar.in predicto .§.ſɀ
quod ſimpliciter in.vij.col.qui hoc cōprobat rōne qꝛ q̄n verba
edicti referunt̄ ad iudicē tūc ex illo edicto inducit̄ officium iu-
dicis vt ibi per eū.ſcd̄a principalis eſt opi.hic in glo .relata ꝙ
reſciſſoria ſtatim ɔpetat finita abſentia.ſed ſit inefficax donec
pretor ꝑ reſtitutionē i integrū iſufflet i eā ſpiraculū vite.ad hoc
adducit Barto.in.d.l.fi.exemplū de leena que ꝑut dicunt na-
turales philoſophi parit fruſta carniū ⁊ ꝑ clamorē quē ſuꝑ ip-
ſis facit inſufflat ſpiraculū vite ⁊ viuificantur ⁊ glo .noſtra di-
cit ꝙ hec ſcd̄a opi.reincidit cum prima ⁊ cum hac ſcd̄a opi.vi-
ſus eſt prima fronte inclinare Bal .hic per vnam rationem ad
quā finaliter ipſe reſpondet.⁊ ante eū reſpōdet Barto .in .d.§.
ſed qd̄ ſimpliciter in.vij.col. Aliā opi.habuit Bar . cōtra morē
ſuū ſibi ɔtrarius in.d.l.in honorarijs .vbi dicit ꝙ aut actio eſt
totaliter ſublata.vt eſt in vſucapione triēnij.⁊ tūc actio ſibi nō
cōpetat niſi reſtitutione petita.Aut actio non eſt in totum ſub
lata.ſed per exceptionem ſubmouetur vt in preſcriptione.xxx.
vel.xl.annoꝝ.⁊ tunc reſciſſoria bene cōpetit ante ſed eſt ineffi-
cax.qꝛ pōt opponi exceptio.et ideo oportet ꝙ reſciſſoria petat̄.
⁊ hanc opinionem aſcribit ſibi Saly.in.d.l.fi. vt hic refert An
ge.qui cum hac opi.tranſire videt̄. Ego indiſtincte teneo com
munē opinionē ſupra relatā ꝙ reſciſſoria nūqɀ cōpetat niſi pri
us obtēta in integrū reſti.⁊ hāc opi.preter ſupra adducta vltra
alios.Ego firmo primo per hunc tex.hic in verbo reſciſſa vſu-
capione et per tex.in.d.l.in honorarijs.in ver.ſed cum reſciſſa
83 in quibus locis dicit̄ reſciſſa vſucapione ⁊c.pondero ergo † ꝙ
iſti ſunt ablatiui abſoluti de quoꝝ natura eſt ꝙ reſoluantur in
a conditionē[a].l.euictis agris.in princi.ff.de vſur.⁊.l.a teſtatore
vbi Bar.ff.de conditione et demonſtratione et. l. ab emptione
vbi barto.ff .de pac.cum concor . ergo hic erit caſus ꝙ reſciſ-
ſoria competet ſi vſucapio reſcindet̄. qꝛ ita ſunt reſoluendi illi
ablatiui abſoluti ergo ante reſciſſam vſucapionē.⁊ ſic purifica
tā conditionē nō cōpetet reſciſſoria. ⁊ per hoc impugno illā di-
ſtinctionē Bar.in.d.l.in honorarijs per hūc tex. noſtrum q̄ lo-
quit̄ tam in vſucapione mobiliū q̄ immobiliū vt tenet hic gl.
cū qua oēs tranſeūt in verbo abeſſe dū dicit ꝙ ille abſens qui
vſucepit rem ſecū detulerat.ergo intelligit tex.noſtrum in vſu
capione rei mobilis.pro hac etiā cōmuni opi.facit optime tex.
in.l.fi.in verbo reſtituendis.ff.ex qui.cau.ma.iuncta glo.vul-

a ¶ In cōditionē. adde Bald.in ſuo tract. de pac. in.vij.co .℣. q̄ro nūquid

Universidad del Rosario Archivo Histórico

gata in.l.in criminali.C.de iuriſ.om.iudi.cum concor.quē tex. puto voluiſſe allegare Jo.fab.hic licet alium corrupte alleget et ibi dicit pro hac cōmuni opinione eſſe tex. quaſi expreſſum. ¶ Extra gl.reſtat vltimo vt videamus qualiter libellus ĩ hac materia reſciſſoria ſit formandus. Dicite ex mente Bal.Jo.fa
84 bri.⁊ Ange.hic et etiam Nico.de nea.in vlti.q.extra gloſ.✝ ꝙ ſi loquamur in officio iudicis reſcindente.et tunc ſm Jo.fab. eſt potiſſime aduertendum ibi an per iudicium reſcindens debeat actio reſtitui.vel res vel poſſeſſio.vł acquiſita vt cauſa explicata in libello apponatur ſm ꝙ opportune ⁊ late dixi ſupra in glo.in ver.reſciſſa.in principio illius glo. ⁊ erit forma talis Cum me abſentaſſem cauſa reipu.vel eſſem impeditus aliquo iuſto impedimento ticius rē que mea erat occupauit ⁊ dicit ſe vſucepiſſe eo tpe quo fui in abſentia. vel impeditus iuſto ipedimēto.vnde cū iura ſubueniāt abſentibus vł aliās iuſta cauſa impeditis.⁊ eos dicāt in integrū reſtituendos.idcirco peto per officiū veſtrū me in integrū reſtitui ac dictam vſucapionē reſcindi.⁊ me admitti ad agendū pro dicta re perinde ac ſi vſucapta non eſſet ✝ Si vero loquimur in actione reſciſſoria ⁊ for
85 ma libelli erit talis. Dico cōtra ticiū ꝙ ipſe talē rem que mea erat dum eſſem abſens cauſa reipu.vł alīs iuſte impeditus cū vſucepiſſet.⁊ quoniā obſtaculū dicte vſucapionis officio iudi. reſcindente eſt ſublatum idcirco peto per vos declarari dictā rem ad me ſpectare iure dominij vel quaſi. ⁊ eā mihi reſtitui: perinde ac ſi vſucapta non eſſet. Aduertendū tamen eſt ſcđm Jo.fa.ꝙ interdū reſtituitur actio realis. ⁊ tunc qꝛ realis reſciſſoria intentaṫ.dʒ cōcludi vt in reali ſcilicet ad declarationē dominij vel quaſi.interdū vero reſtituitur actio perſonalis.⁊ tūc dʒ cōcludi ad dandū ſicut fit ĩ perſonalibꝰ actionibꝰ.¶ ✝ Nū-
86 quid aūt officiū iudicis reſcindens ⁊ actio reſciſſoria poſſint ſimul ⁊ ſemel in eodē libello intentari concludit Dy. hic in vlti. col.⁊ penul.q.ꝙ non poſſunt ſimpliciter ſimul proponi per regulam.l.fundi.⁊.l.fūdum.ff.de exceptio.ſed ſucceſſiue ſic.hoc modo peto me reſtitui per officium iudicis ⁊ poſtmodū reſtitutione conceſſa.⁊ vſucapione reſciſſa ꝓpono reſciſſoriam. et cū hac deciſione Dy.tenet hic Bal.⁊ Jo.fabr.poſt Jaco.de raue. ita etiam tenet Nico.de neapo.hic in.xix. queſtione extra glo. qui refert etiaʒ ita tenere Jaco.butri.et Rodul.de auri.hic ita etiam tenet. Specu.in titu.de in integ.reſtitu.in quarta parte in.§.i.in ver.ſed nunquid in eodem libello. Bald.in.l. quod tēpore.C.de reſtitu.militum.in.v.col.in ver.ij.quero nunqđ ego poſſim ⁊c.videtur prima fronte hanc partem firmare.poſtea finaliter concludit ꝙ libellus procedet quantum ad officium iudicis reſcindens:ſed non quo ad reſciſſoriam. qꝛ cū reſciſſoria nondum ſit orta.et ſic nondum ſit in rerum natura prout late.ſ.

poſſit creditoribus ſatiſfieri iuxta.l.ſi defunctus.C.arbitrium tutele.⁊.l.creditores.ad fi.in vltimis verbis.ff.de ſepara.bono. et.l.cura.§.deficientiū.ff.de mune.et hono.vñ nimiruʒ ſi ita de facili nō reuocatur. Addo ꝙ aliā rationē diuerſitatis ſentit et vult glo.noſtra hic quā latius et plenius explanat et declarat glo.in.l.patronus.in glo.i.ff.de proba.hic allegata in gl. nam legata nunꝙ preſtantur niſi prius deducto ere alieno.ꝺ.l.i.§. ſi is qui quadraginta.in fi.et illud quod debetur a.l. patrono cēſetur quaſi es alienum.l.papinianus.§.ſi quis impubes.ff. de inoffi.teſta.legata ergo relicta ſiue dolo ſiue nō nūꝙ preſtabuntur niſi deducto prius qđ patrono debetur quaſi ex alieno Alienationes aūt iter viuos facte ſiue poſſit deduci es alienū
54 ſiue non rate ſunt niſi fraus interueniat.¶ In fi.gl. ✝ habetis differentiam eſſe inter libertates directas et fideicōmiſſarias qꝛ directe nō impediuntur niſi interueniat conſilium fraudandi et euentus fraudis.fideicōmiſſarie aūt impediuntur per ſolum euentum fraudis ꝗuis nō habuerit conſiliū.aut propoſitum fraudādi et vnā rationē diuerſitatis ad hoc aſſignat glo. in.§.in fraudē in verbo nō impediri.ſupra.quibus ma.nō licet que reprehenditur et meritꝭ per oēs doc.ibi duas alias rōnes diuerſitatis aſſignat gl.in.ꝺ.l.fi.C.qui manu.non poſſūt hic allegata in gl.quarꝫ vltima approbatur per doc.vt Nico.de nea. Jo.fab.et Ang.de are.in.d.§.in fraudē.et per Ang.de are.hic. ſed ille oēs rationes ſemper mihi viſe ſunt multū leues et fragiles.vnde ego puto ꝙ ſit tolerabilior rō diuerſitatis quā etiā viſus eſt ſentire.ꝺ.Chriſto.in.ꝺ.§.in fraudē.nā qñ teſtator grauat per fideicōmiſſum heredē ad preſtandū libertatē nunꝙ dubio preſumitur ꝙ velit aliquid mādare heredi quod ſit illicitū vel iniuſtū iuxta.l.ſi procurator.in prin.ff.de cōdi.inde.et.l.iij. §.procu.ff.qđ quiſquis iuris. et habetis in terminis materie noſtre tex.no.in.l.ſi pater.ff.de his q̄ in frau.cre.vbi pater cōcedendo filio liberam peculij adminiſtrationē nūꝙ intelligiṫ ſibi ꝯceſſiſſe ꝙ creditores fraudet.ſi ergo cōtingat per hoc fideicōmiſſū ſerui manumittēdi iniūctū heredi fraudari creditores nō eſt preſumēdū ꝙ teſtator iſtud voluerit nec ꝙ adſit volūtas teſtatoris remanet ergo diſpō euacuata volūtate teſtōris. Itē ſi heres grauatꝰ ꝑ fideicōmiſſū manumittit nō dʒ manumittere ex volūtate ſʒ ex neceſſitate et debito dixit tex. valde no.i.l.i. C.de libertis ⁊ eorꝫ libertis.vbi tex.ꝑ hoc ſinglr̃ decidit ꝙ ſi talis libertꝰ manumiſſꝰ ab herede ꝗuis efficiaṫ libertꝰ heredis manumittētis ꝓpter fideicō.vt.§.fi.ſ.de ſing.rebꝰ per fideicōmiſſū relic. tñ non poteſt propter ingratitudinem in ſeruitutē reuocari.quia vt ibi dicitur ille ſolum habet ius reuocandi in ſeruitutē q volūtate manumittit.nō aūt ex neceſſitate vel debito.qꝛ ergo iſta diſpoſitio libertatis preſtāde per fideicōmiſſum

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

quando ex ea ſequitur fraus creditorum remanet euacuata vo
lũtate teſtatoris. ⁊ volũtate heredis. nimirũ ergo ſi impeditur
ſed in libertatibus directo preſtitis adeſt volũtas ipſius teſta
toris preſtantis. nimirũ ergo ſi procedit. q̃uis enim teſtator in
dubio nõ preſumatur velle aliquid iniuſtũ vel illicitũ: tñ quan
do ipſe preſtat et credit ſe non fraudare creditores adeſt per vo
luntatem teſtatoris que ſufficit. Et ſi inſtas ſubtiliter. nõne ex
quo nõ credit ſe fraudare et fraudat. nõne errat et error impe
dit conſenſum. vt. l. ſi per errorem[a]. ff. de iuriſdi. om. iu. cum ni- a
hil tam contrarium cõſenſui vt ibi inquit tex. q̃ error qui impe
ritiã detegit. ¶ Apparet ergo ꝙ ꝓpter hunc errorẽ illa etiam
diſpoſitio ſit euacuata volũtate ipſius defuncti. et conſequẽter
ꝙ impediri debeat q2 reſpondeo et notabiliter ꝙ verum eſt ꝙ
errat. ſed ille error eſt in cauſa remota non in proxima. vnde qñ
error eſt in cauſa remota nõ impedit cõſẽſũ. iſtud eſt qð multũ
ſingulariter. et no. voluit Bal. in. l. vnica. in. xx. colũ. C. de cõfeſ.
vbi dicit † ꝙ illud quod dicitur ꝙ error impedit cõſẽſũ eſt ve- 55
rum qñ error cadit in his que ſunt fũdamẽti. et ſic cauſe proxi
me. ſecus eſt aũt ſi error cadit in his que veniũt in cõſequentiã
prehabiti fũdamẽti. allegat ad hoc tex. no. d. l. regula. §. q̃ igno
rauit. vbi habetis tex. et exẽplũ. ff. de iur. ⁊ fact. igno. ¶ Glo. in
verbo creditorum intellecta ſm leges quas allegat prout itel-
ligi debet q2 dictum glo. et doc. intelligendũ eſt ſemper ſm le-
gem quam allegat vt inquit Bar. in. l. non ſolũ. §. ſi liberatiõis
verba. ff. de lib. lega. ſentit et vult ꝙ in materia iſta appellatio-
ne creditorum large veniãt oẽs creditores ſiue ſint creditores
ex cõtractu vel quaſi. et ex delicto vel quaſi ſiue ſint creditores
puri ſiue in diem vel ſub conditione. et ſic vult glo. ꝙ actiones
reuocatorie cõpetant etiã creditoribus ex delicto ⁊ creditoribꝰ
in diẽ vel ſub conditione. Rofredus hic reprehendebat glo. in
creditore ex delicto cui dicit nõ poſſe competere reuocatorias
actiones tali fundamento. Ad hoc enim vt competant duo exi
guntur fraus et damnum et ſic exigitur ꝙ ex alienatione debi
toris creditores patiantur damnum. nihil allegat ad hoc ſ3 ꝓ
eo. allegat Jo. fab. hic in. ij. col. tex. qui mihi nihil facit in. l. i. §.
i. ff. ſi quid in frau. patro. ſed ego allego tex. in terminis. d. l. i. §. 56
ſed ſi rem. vbi dicitur ad contextũ. † fraus enim accipitur i pe
cuniario dãno tũc ſic. ſi exigitur damnũ. dãnũ eſt diminutio pa
trimonij dicit tex. in. l. iij. ff. de dam. infec. ſed ꝓpter alienatio-
nem debitoris nulla diminutio patrimonij contingit credito-
ris ex delicto. ergo ſibi nõ cõpetunt iſte actiones reuocatorie.
Doc. oẽs alij tenent cum glo. contra Rofred. vt Pet. Jac. et Jo.
fab. hic in. ij. co. ⁊ Ang. de are. ſimplr in. iiij. co. ⁊ Nico. de nea.
poſt Rodul. in. i. q. gloſ. mouẽtur ſolũ ex generalitate huiꝰ text.
iunctis allegatis in glo. addebat etiã Jo. fa. in. l. ſi cũ fideicom

a ¶ l. ſi per errorẽ. vbi vide oino do. alex. de imo. et limita et dicit ibi per eum.

miſſaria. §. creditores. ff. qui ⁊ a quibus. Ad fũdamẽtũ Rofre.
reſpõdet et in forma Ja. ꝙ verum eſt ꝙ requiritur dãnũ. itẽ ve-
rum eſt ꝙ damnũ eſt diminutio patrimonij. eſt etiam verum ꝙ
per alienationem debitoris contingit creditori ex delicto dimi
nutio patrimonij cu3 actio ex delicto iam eſſet ſibi acquiſita vt
eſt tex. in. l. qui aũt in prin. ff. que in frau. cre. addo ego text. ex-
preſſum in. l. i. §. proinde. ver. ⁊ puto. ff. ſi quid in frau. patro. vel
aliter ſm Jo. fa. fundamentum Rofredi nõ poſſet procedere qñ
creditor ex delicto ageret ad propriũ dãnũ vel ad proprium in-
tereſſe vt eſt in actiõe legis aquilie. vt ſupra ad. l. aquil. in prĩ.
57 ¶ Et iuxta hec oportune caderet videre † an ille cui debet ex
delicto dicatur creditor. et an proprie et ex ſignificatione voca
buli. an vero abuſiue et improprie de quo habetur late ꝑ bart.
in. l. i. in. i. col. ff. ſi cer. pe. et per Jo. an. in addi. Spe. in ti. de ceſ
ſione actionis in rub. et notetis bene gl. in. l. i. in prin. in ver. ne
ceſſitate. ff. vt lega. noĩe cõueatur. que no. dixit ꝙ in. d. l. credito
res. non ponitur qui dicantur proprie creditores ſed abuſiue.
Accedant que habentur per canoniſtas in prohe. vi. li. i verbo
creditor. circa prin. et ꝙ ſuper illo verbo no. ibi archi. ¶ Et ſuc
ceſſiue iuxta predicta applicat hic Jo. fab. poſt Pe. et Ja. illam
58 q. † Quidam volẽs interficere hoiem vel facere aliquod aliud
maleficium per quod ex lege vel ſtatuto bona ſua applicantur
fiſco alienauit oĩa bona ſua et poſtea iſtud maleficium commi
ſit et fuit condemnatus an fiſcus poterit illa bona alienata tã
q̃3 in eius fraudem reuocare quam queſtionem latiſſime expli
cat hic io. fa. ⁊ eam etiã tangit et expedit Nico. de nea. poſt Ro
dul. in. ij. q. extra gl. quã q̃ſtionẽ habetis late examinatã ꝑ bar.
et ibidem per alios omẽs in. l. poſt contractum. ff. de dona. vbi
proprie cadit iſta materia. ibi videatis et in alijs concordãtijs
q̃3 pluribus doctorum quas retuli vobis ſupra in euidentiali-
bus in. i. euidentiali. et in alijs locis inuenietis etiam preſum
ptiones ex quibus preſumitur quem habuiſſe animum cõmit
tendi delictum. de quarum nonnullis feci mentionem in pro-
poſita materie noſtre ſupra in glo. precedenti quas preſũptio-
nes annectebat hic ſucceſſiue io. fa. poſt queſtionẽ proxi. dictã
59 ⁊ ẽt Nic. de nea. vbi ſupra. ¶ † Dubitabat ẽt ſucceſſiue io. fa.
de q̃ſtione notabi. an cũ quis in aio ſuo ꝓpoſuerit ꝯmittere de
lictũ ꝓpter qð erat ſucceſſura applicatio ſiue cõfiſcatio oim bo
norũ. et ꝓpterea bona oĩa alienauit. deinde ipſum penituit an
poterit bona alienator reuocare tã q̃3 alienata ob cauſã que ſe
cuta non ſit. et determinat io. fa. ꝙ non niſi ꝓbaret alienationẽ
fictã ⁊ imaginariam qð etiã dicit tangere Spe. in ti. de dona. §.
ver. itẽ pone. Addo ꝙ iſtã queſtionẽ in terminis format Bart.
in. l. iuſiurã. ꝙ ex cõuentione. §. ꝓcurator quoq3 in pe. col. ff. de
iureiu. ⁊ ibi dicit ſe habuiſſe hanc queſtionẽ in facto. ⁊ ibi aliter

Universidad del Rosario Archivo Histórico

determinat diſtingnēdo vt ibi per eū.et de cuius deciſione du=
bitat an et quō ꝓcedere poſſit do.Abb.pano.in.c.iter dilectos
extra de dona.habetis etiā aliquid per bar.in.l.filios.C.de re
uo.his q̄ in frau.cre.per bal.in.l.cū ꝯfitearis.C.de reuo. dona.
Ad alia aūt que gl.noſtra ſentit.ſ.remedia iſta reuocatoria cō
petere etiā creditoribus in diem.et etiā creditoribus cōditio=
nalibus quō glo.procedat et debeat intelligi et declarari. dici
te vt hic p̱ Ange.de are. ℂ † An aūt ille cui debentur in diem 60
aut ſub cōditione dr̄ ꝓprie creditor necne habetis late p̱ bart. a
in.l.i.a in fi.col.ff.ſi cer.pe.per io.an.in addi.Spe.in.d.ti.de ceſ
ſione actionis ſuper rub.ad fi.et habetis glo.no.in.§.ſub cōdi
tione.in ver.differt.et ibi p̱ Ange.de are.ſ.de ver.ob.et glo.i.l.
ij.§.creditū in verbo poſt nuptias.ff.ſi cer.pe. ℂ † Nūquid aūt 61
legatarij et fideicōmiſſarij habeātur in materia iſta loco credi
torum io.fa.hic circa.vij.col.determinat ꝙ ſic p̱ tex.no.et expꝛ
ſū in.l.i.C.qui manu.nō poſſunt.vbi dr̄ ad contextū creditores
aūt etiā enumerādos eſſe quibus fideicō.debetur et per tex.in
l.qui in frau.cre.manumittitur.in prin.§.i.ff.qui ⁊ a qui.addo
ꝙ illū tex.in.d.l.i.notat etiam ibi Bald.ad hoc ꝙ legatari9 cui 5b
pure debetur legatum veniat appellatione creditorū.b et idem
etiam not.glo.in.l.hereditariarū in verbo loco.ff.de act.⁊ obli.
et glo.in.l.fi.in glo.i.C.de hereditarijs actio.ibi idem tamē di=
cit bal.ꝙ legatarij nō dicuntur creditores hereditatis niſi lar 62
go modo. ℂ † Predicta oia procedūt et habent locum in cre=
ditoribus preteritis etiā preſentibus.nunq̇d aūt habent locū
in creditoribus futuris et ſic nūquid creditorib9 futuris cōpe
tant actiones reuocatorie ad reuocādū alienata.et vt res meli
lius pateat ſubijcio exemplū.Aliquis aīo ſuo cōceperat acci=
pere mutuo magnā quantitatem pecunie vel facere alium cō=
tractum alienauit oia bona ſua.dehinc poſtea magnam illam
pecunie quantitatem mutuo accepit.nunquid in futuro credi
tori cōpetant reuocatorie ad reuocandū ea q̄ prius alienauit ⁊
ſic paucis eſt queſtio.an futuris creditoribus cōpetant reuo=
catorie.Iac.ꝙ ſic ſi conſtet de fraude p̱.l.ait pretor.§.i. ff.que i
frau.cre.⁊.l.cū rō.§.ex bonis.ff.de bonis dānato. ſubtilis Pe.
de bella.idē ꝗuis ſubijciat nullā legē eſſe que eū aſtringat ad
ita tenendū. ℂ † Limitate tū et reſtringite hanc deciſionē qn̄ 63
poſt alienationē incōtinēti ſequitur cōtractus per.l.ſi ventri.§.
fi.ff.de priui.cre.⁊.l.lecta.ꝟ.dicebā.ff.ſi certū pe.⁊ ita ēt reſtrin
git ⁊ limitat Rodul. hic ꝓut eū refert Nic.de nea.in.ij.q.extra
gl.⁊ dicit Io. fab.hic in.iij.co.ꝙ iſta opi.que dicit etiā futuris
creditoribus reuocatorias cōpetere.ſi de fraude ꝯſtet eſt mul=
tū equa ⁊ rōnabilis.ꝓ qua opi.dicit eſſe glo.aut in autē. ſed iā
neceſſe.C.de dona.ante nup.et eſt glo.in ꝟbo ſuſpitio.et glo.in
verbo aduerſ9 creditores.⁊ aduertite ꝙ lȝ bar.in illa aut.ſed iā

a ℂ In.l.i. vbi vide do. alex.de imo. in pe. col. in ver.itē indu citur vbi per eū late bar. cepo. i.l. cre ditores .iij. q.de ver.ſig.

b ℂ Credito rū. Add do. alex.d imol. i.l.in.xv. co. ſi cer.pe.cuȝ cōcor.ꝑ eum ibidē datis vbi etiā vide Fran.are.et Bar. cepo. i l.creditores iij.q.dē ver.ſig.

neceſſe reputat illā glo.eſſe ad hoc ſingularē.tū habetis cōſcie reſonaz.
tiā in.l.in fraudē creditorū teſtamēto dato in verbo reſiduos in
ſcda ſolutione.ff.qui et a qui..ibi etiā habetis optimū tex. pro
hac opi.ꝓ qua etiā adducebat Io.fab.tex. in ſimili q̇ nihil vel
parū facit in.l.ſi quis cū haberet.ff.que in frau.cre.et tex.in.l.
in ſimili qui magis facit in.l.fi.§.idē reſcripſerūt patres.ff. ad
munici.lȝ ſubijciat idē Io.fa.ꝙ contrariū teneat glo.in.l.i.C.de
iure fiſci.li.x.et eſt glo.fi.in verbo probatus.in contrariū etiam
dicit facere tex.in.l.penul.que incipit ticius.ff.que res pigno.
obli.poſſūt et habetis ſimilē tex.et meliorē lȝ ipſe nō alleget in
l.i.ff.qui po.in pig.habeā.ſed reſpōdet ꝙ nō loquūtur in caſu
in quo fraus eſſet adhibita.ſubijcit etiā Io.fa.hic ꝙ reſtrictio
ſiue limitatio ſupra data p̱ Petrū nō eſt vera.qr ſiue cōtractus
fiat incōtinēti poſt alienationē.ſiue ex interuallo.ſēper tū com
petit reuocatoria dūmodo cōſtet de fraude. Eſt tū verū ꝙ quo
ad hoc vt facilius ꝓbetur vel p̄ſumatur fraus eſt differētia qr
ſi incōtinēti fiat cōtractus poſt alienationē preſumetur fraus
etiā alio nō probato vt in legibus p̱ Petrū allegatis. et ita etiā
per oia in effectu tenet Nico.de nea.nō hic ſed in.d.l.i.i pe.co.
C.de iure fiſci.li.x.Cōtra tū predictā determinationē ſupraſcri
ptorū doctorū videtur eſſe tex.no.in.l.ait pretor.§. ita demū.ff.
de his que in frau.cre.vbi eſt tex.no.ꝙ ita demū futuris credi
toribus cōpetuut reuocatorie ſi in dolū priorū ſucceſſerunt qd
eſt qn̄ prioribus creditoribus eſt ex eorū pecunijs ſatiſfactum.
et ita per illū tex.tenebat Odof.ſm ꝙ eū refert Nico.de nea.in
64 d.l.i. † Sed paucis cōcludēdo ſi querit an futuris creditorib9
reuocatorie cōpetāt facio mihi hanc diſtinctionē quā ſumo ex
verbis bar.hincinde in diuerſis locis quē infra ſubijciam.aut
alienatio fuit ficta.et ſic imaginaria vel ſimulata.et ꝯñr ipo in
re nulla iux.l.ſi q̇s ſciens.ff.de ꝯtrahen.emp.⁊.l.emptor.i pri.
cū gl.ff.de aqua plu.arcē. et illa nullis creditoribus nocet nec
preteritis nec futuris.Aut alienatio fuit vera ſed in fraudē fa
cta et tūc ſi cōſtare poſſit factā eſſe.etiā cauſa fraudandi futu=
ros creditores ꝙ apparere poterit ex coniecturis de quib9 di=
xi in gloſ.precedēti.et tūc etiā futuris creditoribus cōpetūt re
uocatorie.aut per nullas preſūptiōes pōt apparere ꝙ debitor
alienans habuerit aim fraudādi etiā futuros creditores.⁊ tūc
futuris creditoribus nō cōpetent reuocatorie.de vtroq; mem=
bro eſt text.no.in.l.ſed ſi maritus.ad fin.ff.qui et a qui. Fallit
niſi futuri creditores ſucceſſerint in locū priorum vt.ſ.declara
ui.et eſt tex.qui in iſtis terminis loquitur i.d.l.ait pretor.§.ita
demū.et ad iſtā diſtinctionē videatis bar.melius ꝗ alibi in.l.
i.in vlti.col.C.de iure fiſci.li.x.et eundē bar.in.d.l.ait pretor.§.
ita demū.et eundē bar.in.d.auten.ſed iā neceſſe et ibidē bal.et
Saly.⁊ bar.in.l.poſt cōtractū.in.ij.col.ff.de dona.et bal.et ibi

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

late Saly. in. l. ſi quis poſt hoc. C. de bonis p̄ſcrip. et bal. i. l. res
vxoris. C. de dona. inter vi. et vxo. p Saly. in. l. pe. C. de reuo. his
que in frau. cre. et Pau. de ca. in ɔſi. ſuo. viij. quod incipit i xpi
nomie amen. ad primū reſpondetur ꝙ pro augmēto dotis hic
imo. aliquid poſt bar. per illū tex. in. l. ſi is qui bonis. ff. de acq̇.
here. et videatis oīno illā notabilē queſtionē quā in propoſito
iſto ponit bal. in rub. C. de reuocā. his que in frau. cre. in pe. co.
inver. quero. pone propoſuerā in aio meo exercere artē cambij 65
¶ † Ubi notabiliter q̄rit ſi aliquis in aio ſuo cōcepit exercere
artē cābij vltra mare ⁊ timet maris periculū emancipauit filiū
ſuū et ei oīa bona ſua donauit. dehinc inceperit exercere artem
cābij. et in mari oēs pecunias ⁊ vniuerſa bona mobilia perdit.
nūquid illi mercatores qui ſunt effecti creditores ꝓpter artem
cambij poſſint agere reuocatoria cōtra filiū emancipatum cui
oīa bona donauit et cōcludit ꝙ talis alienatio dicitur potius
eſſe ficta et imaginaria ſiue ſimulata ꝗ̄ vera et facta in fraudē
et ſic cum ipſo iure nulla multis creditoribus nocet. allegat ad
hoc que no. in. l. ij. C. de repu. here. ⁊ iſtud idē dicit bar. in. d. l. i.
in vlti. colū. C. de iure fiſci. li. x. et hanc deciſionē bal. ſimpliciter
refert Ang. de are. hic in antepe. co. inver. quarta concluſio eſt
vbi mandat hanc deciſionem ſingulariter teneri menti vt ſi ca
ſus in facto currat ſcias opponere ꝙ nedum contractus eſt fa
ctus in fraudem ſed etiam eſt ſimulatus et ſic ipſo iure nullus
quam deciſionem habetis etiam per io. fa. hic circa. vj. colū. in
verſi. ſed quid erit ſi quis filio emācipato. ¶ Glo. in verbo poſ-
ſeſſis. ad fi. dicite ꝙ vltimam expoſitionē tenēt oēs hic ex qua 66
habetis † ꝙ ad hoc vt creditores poſſint agere reuocatoria cō
tra illos in quos ſunt bona alienata. requiritur ꝙ primo ege-
rint contra debitorem qui alienauit et fecerint ſe mitti in poſ-
ſeſſionem bonorum eius. quo caſu ſi poſtea repererit ꝙ bona
illa non ſufficiant poſſunt habere regreſſum aduerſus eos in
quos facta eſt alienatio. et ſic habetis ꝙ nō poteſt agi reuoca-
toria niſi prius p̄cedat excuſſio ⁊ cōſequēter † ꝙ excuſſio ſit ne 67
ceſſaria [a] pro qua concluſione bene facit tex. in. l. i. in verbo bo- a
nis eius excuſſis. ⁊ in. l. pe. C. q̄ in frau. cre. pro ea etiā facit viua
ratio vt inquit bal. in. d. l. i. nā ad hoc vt poſſit agi reuocatoria
requiritur ꝙ creditores ſint damnificati ſed non pōt conſtare
eos damnificatos niſi excutiantur bona. vnde nimirū ſi excuſ
ſio eſt neceſſaria quā rationem ponit etiam Nico. de nea. in. v.
q. extra glo. ⁊ Ang. de are. in. vi. col. Addite vos idem eſſe in in
terdicto fraudatorio de quo dixi illud declarando ſupra. in. ij.
euidētiali. nā interdictū illud fraudatorium nō pōt intētari ni
ſi prius excuſſis bonis eiꝰ qui alienauit vt eſt tex. in. l. i. quē ibi
no. bar. circa fi. C. ſi ex vē. pig. aga. Addo etiā ꝙ iſta excuſſio ēſt
neceſſaria nedū ɔtra debitorē priuati. ſꝫ ēt ɔtra debitorē ciuita

a ¶ Sit neceſſaria. qn̄ aūt neceſſaria ſit excuſſio. vide do. mari. ſozi. in cōſi. xxiiij. in cip. viſis. ꝟ. iiij. videtur ꝓbari cū. ꝟ. ſe. in. i. pte. ⁊ q̄d qn̄ agit̄ ɔtra tertios poſſeſſores an ſit neceſ-

tis. ſꝫ cū in ciuitate ſit ſpāle vt poſſit agere ɔtra eū qui rem de
bitoris eius habuit ti. oneroſo etiā ſine fraudis participatiōe
vt dixi ſupra in glo. i. magna circa prin. tn̄ nō pōt agere niſi pri
us excuſſo debitore principali. tex. eſt et ibi bar. in. l. ij. C. de de-
bi. ciui. li. xi. ¶ Addo etiā ꝙ circa iſtud beneficium excuſſionis
a iure neceſſario requiſitum nō eſt magis priuilegiatus fiſcus
ꝗ̄ priuatus. tex. eſt in. l. moſchis in prin. ff. de iure fiſci. quē ſic
allegat bal. in. l. cū eoꝝ. C. de ſen. et interlo. om. iu. ¶ Addo etiā
ꝙ eſt dare caſum vnū valde ſingularem et mirabilē in quo non
poteſt agi rei vendicatione niſi facta prius excuſſione. de hoc
caſu eſt vnicus et ſingularis tex. in iure in auten. contra roga-
tus. C. ad treb. in verbo aut ea deficiente. et ita ibi bal. poſt p̄n.
notat et ponderat ad hoc illū tex. nā ſi heres grauatus ſit reſti
tuere hereditatē ticio eo caſu quo deceſſerit ſine liberis ſi iſte
heres aliqua bona alienauerit competit fideicommiſ. rei ven-
dicatio. ſed dicit ibi tex. ꝙ non cōpetit niſi prius facta excuſſio
ne de bonis heredis. ⁊ dicit ibi Bald. hoc eſſe in illo tex. ius ſin
gulare et ꝙ nunq̄ꝫ alibi inuenietis in iure ꝙ in reivendi. neceſ
ſaria ſit excuſſio. ¶ Addo etiam ad hoc bene et diligenter ad-
uertite ꝙ excuſſio intantum eſt neceſſaria ꝙ requiritur etiā qn̄
bona ſunt alienata a tertio penitus extraneo non habente ali
quod penitus ius alienandi nedū ſi ſit facta ab habente ius. ⁊
conſequenter procedit etiā ſi poſſeſſor habet titulū etiā omni-
no inualidū ab extraneo non habente aliquod ius alienandi.
glo. habetis de hoc in terminis ſumme notabilem iuncto tex.
in. l. rei creditor. C. de deſtr. pig. et ibi eam notat Bald. qꝺ ēt teti
git glo. in auc. hoc ſi debitor. i glo. i. magna circa p̄nc. C. de pig.
Non omitto tn̄ circa cōcluſionē ſupra prixi. dictā q̄ habet ꝙ ex
cuſſio ſit neceſſaria. qꝛ glo. in dicta. l. i. in ꝟbo excuſſis. C. de his
que in frau. cred. dicebat iſtud eſſe nō ex neceſſitate ſed ex volū
tate. que glo. ⁊ merito per oēs reprehenditur p iura ſup allega
ta et licet Bart. ſaluet illā glo. in duobus caſibus qui non ſunt
ad propoſitū noſtrū. poterit tamen etiam ſaluari in oibus illis
fallentijs quas infra ſubijciam in quibus excuſſio non eſt ne-
ceſſaria. Glo. etiam in dicta. l. refert quandā opi. Azo. q̄ diſtin
guendo dicebat ꝙ aut creditores fraudātur dolo ipſius acq̇rē
tis. ⁊ ſic eius in quem facta eſt alienatio. ⁊ tūc poſſit de directo
contra eū agi nulla facta excuſſione. alꝭ ſecꝰ Refert etiā quoſ-
dā tenere ꝙ auc. hoc ſi debitor. C. de pigno. q̄ requirit excuſſio
nem procedat tantum in hypotecaria. non autē in actionibꝰ re
uocatorijs. de q̄bus in materia noſtra. que oēs opiniones re-
prehenduntur per doct. ibi ⁊ in ſpē per Jo. fab. hic circa. vi. col.
p iura ſupra allegata. ſupraſcripta tamē cōmunis ⁊ vera cōclu
ſio ſcꝫ ꝙ excuſſio ſit neceſſaria recepit nonnullas notabiles li-
mitatiōes quaꝝ aliquas ponit hic ſparſim ⁊ inordinate Ange.

ſaria ⁊ requiratur cōtra principalē ſicut qn̄ debeat agi cōtra fideiuſſorē. vide do. ale. de imo. i ɔſi. cxxxvi. in. ij. col. in. ij. pte ⁊ an fieri debeat ꝺ bōis ſitis extra locū iudicij vide p eū i ɔſi. lxxxiiij. i pe. et vl. colū. in ij. parte vbi ponit etiā q̄ req̇rant̄ ad hoc vt poſſit pueiri ad fideiuſſorē ⁊ an ſit neceſſaria ⁊ req̇ratur vbi obligatō bonoꝝ fuit facta p inſtrumētum guarētigiatū vel per inſtrumētū publicū ꝙ licebat executionē paratam vide do. mar. ſozi. in. d. cōſil. xxiiij. i ꝟ. ⁊ tn̄ ſi nō op. circa mediū

Universidad del Rosario Archivo Histórico

de are. primo ergo limitatur per omnes hic vt Ioã. fabr. An-
ge. de are. Nico. de neapo. in .v. q. extra glo. † vt nõ procedat 68
quãdo notorie conſtaret debitorem nõ eſſe ſoluendo. quia tũc
cõtra poſſeſſores poſſet agi nulla facta excuſſione. [a] allegant a
glo. no. in. l. decem. in glo. fina. in verbo excuſſum. ff. de verbo-
rũ obli. ⁊ glo. in. l. fina. in verbo ſed cum ſcio egero. ff. ſi cert. pe-
ta. allegat etiam Nico. ad hoc Spec. in tit. de reb. ec. nõ alienã.
in quarta parte. Addo ꝙ hoc ſentit glo. in. l. niſi hoc actũ ⁊ ibi
ange. ff. de pac. ⁊ idem etiam voluit Cy. in auc. preſente. in. ij. q.
C. de fideiuſ. ⁊ Bart. in. l. iij. §. ſi is pro quo ad fi. ff. quod quiſq3
iuris. ⁊ Bal. in. l. i. in. ij. colum. in verſi. quero vtrũ iſta excuſſio
C. que in frau. pa. ⁊ in. l. i. in. ij. q. C. ſi quid in frau. pa. ⁊ in. l. i. in
quarta al's in. viij. colũ. C. de co nueniendis fiſci debito. lib. x.
et Ange. in. d. §. ſed neq3. i auc. de fideiuſ. ⁊ idem Ange. i. l. exi-
tus. ff. de acqui. poſ. ⁊ in. l. ij. in pñ. ff. qui ſatiſda. cog. ⁊ Ang. ⁊
Imo. in. d. l. decem. quis contrariũ ⁊ male teneat Iac. bu. in. d
auſ. hoc ſi debitor. C. de pigno. ad cuius iura reſpondet imo. in
d. l. decẽ. ¶ † Et per hanc limitationem dicebat bar. in. d. l. de-
cem. poſt prin. ⁊ in. d. l. fi. ſe al's habuiſſe queſtionem i marchia
de eo qui fideiuſſerat pro quodam tyranno rebelli eccleſie ⁊ di-
cit ſe dixiſſe ꝙ fideiuſſor poterat conueniri non excuſſo illo pri-
cipali tyranno. ex quo erat notoriũ illũ tyrannũ non eſſe facilẽ
ad conueniẽdum. ex quo dicto Bar. ſucceſſiue inferebãt Ang.
et Imo. ⁊ Ra. cu. in. d. l. decẽ. ſm qð eos refert ang. de are. hic
vnũ qð eſt ꝑpetuũ no. digniſſimũ. qð ſi ꝯſtat pñcipalẽ eſſe rixo-
ſum ⁊ cõſuetũ nõ ſoluere ẽt verũ ⁊ clarũ debitorem ſine litigio
ꝙ poterit creditor agere ꝯtra fideiuſſorem nulla facta excuſ-
ſione. quia ſatis dici poteſt principalẽ non eſſe ſoluẽdo. ex quo
dr quis idoneus nõ tm̃ ex facultatibus ſed etiam ex cõueniẽ-
di facilitate. Dixit tex. no. in. l. ſi quis ſtipulatus ſit ſtichum. §.
fi. ff. de ver. ob. ⁊ tex. no. in. l. ij. in prin. ff. qui ſatiſda. cog. et ibi
gl. i. notabiliter declarat ⁊ exẽplificat. ⁊ ibidẽ bart. expreſſe di-
cit de notario ⁊ procuratore qñ eſſet multũ rixoſus homo † de 69
quo rixoſo habetis etiam glo. in. l. ij. in prin. in verbo ſuſpectũ
ff. ſol. ma. facit. l. i. §. fi. cum. l. ſeq. ff. de alie. iudi mu. cauſa fac.
et pro hoc dicto dicit Ang. de are. hic ſe allegare caſum in. l. ſi
conueniri in fi. ff. pro ſocio. qui michi facit minus nihilo. ad-
do ꝙ illud idem reaſſumpſit Ang. in. l. fi. in prin. ff. ſi cer. pe. et
in. d. l. ij. in fi. ff. qui ſatiſd. cog. ¶ Et iuxta hãc primã limitatio-
nẽ ſucceſſiue q̃rebat ang. de are. hic † qualr̃ fiet notoriũ iudici 70
debitorẽ nõ eſſe ſoluẽdo. ⁊ refert bar. i. d. l. decem. ꝙ i locis i qui-
bꝰ bona deſcribũtur i publico eſtimo. facile eſt probare ꝙ debi-
tor notorie nõ eſt ſoluẽdo. Creditor eñi offert librũ eſtimi publi-
ci ⁊ dicet tot bona habere debitorẽ quot ibi ſunt deſcripta q̃ nõ
ſufficiũt ſi quis vult dicere ꝙ plura habeat illud ꝓbet. allegat

[a] ¶ Excuſſione i q̃bus aũti caſibꝰ fideiuſſor cõueniri poſſit nõ fcã excuſſione. vide frã. are. in. l. ſi ego. ff. ſi cer. pe. et qð ibidẽ dixi in apo. ⁊ q̃d qñ q̃s tenetur i ſubſidiũ alterꝰ eo exñte nõ ſoluendo an poſſit prius ꝯueniri niſi fiat excuſſio bonorum eiꝰ i cuiusſubſidiũ tenet̃ dic ꝙ non niſi aliqua iuſta de cauſa notorie iexigibilis appareat vt p. d. bart. fori. in cõſil. lv. ici. pſtantiſſime doc. in b. ij. pñcipaliter circa fi. in. i. parte

ad hoc gl. illam ſingularem i. l. cũ de lege. ff. de probati. ⁊ p illã
gl. bar. in infinitis locis dicit poſſe capi mirabilẽ modũ negati-
ue probãde. ⁊ vltra modum de quo ſtatim dicit bar. in. l. fi. §. li-
centia. C. de iure delib. ꝙ ibi eſt tex. no. ⁊ expreſſꝰ ꝓ illa benedi-
71 cta gl. in. d. l. cũ de lege. † vbi ſi heres vult probare hanc nega-
tiuã bona hereditatis nõ eſſe ſoluẽdo probat faciliter per hũc
modũ. dico tot bona eſſe in hereditate ⁊ nõ plura quot in inuẽ-
tario deſcripta ſunt. qui vult dicere ꝙ plura ſunt probet p illã
gl. ⁊ bar. in. l. is põt. in pe. fallentia. ff. de acqui. here. dat ſimilẽ
72 modũ probandi hanc negatiuam † defunctum non feciſſe te-
ſtamentũ hoc mõ. Dico ꝙ ticius defunctus non fecit teſtamẽ-
tũ ꝙ qui vult dicere ꝙ fecerit teſtamentũ ꝓbet. Similẽ modũ
dat bar. i. l. ſi cõſtante. in pri. ff. ſol. ma. in. i. q. prime patris pñ-
73 cipalis ad probandũ † ꝙ bona mariti nõ ſufficiũt ꝓ dote vxo-
ris. Et ſimilem modũ in. l. conficiuntur. §. codicilli. i fi. ff. de iu-
re codicil. Ad ꝓbandũ plures teſtes nõ eſſe receptos i iure et
aliũ modũ in rubrica. ff. de no. oper. nun. in vlti. col. ad ꝓbãdũ
ꝙ ſtatutũ non eſt prius. Et alium modum dant Ange. ⁊ imol.
74 in. l. mutũ. §. i. ff. de acqui. here. † ad probandũ nullos credito-
res eſſe i hereditate. ⁊ oẽs iſti modi fundant̃ ſup illa gl. in. d. l.
cũ de lege. ff. de ꝓba. ⁊ pro illo principali modo bar. quẽ ponit
in. d. l. decẽ. alle. ibidem bal. in. l. i. C. de apo. pub. li. x. ⁊. l. iura. ⁊
qð ibi not. bar. C. de omni agro deſer. li. xi. ⁊. l. ſolennibus. C. de
rei ven. ⁊ ibi bal. ⁊ Saly. Iſtud tñ dictũ bar. in. d. l. decẽ. funda-
tũ ſuper gl. in. d. l. cum de lege. reprehenditur per Bal. Ang. et
Imo. ⁊ Raph. cu. i. d. l. decẽ ſm ꝙ eos refert Ang. de are. hic ꝓ
ſuſtentatione tñ bar. ⁊ illiꝰ ſingularis gl. in. d. l. cum de lege. vi-
deatis oĩno io. de imo. late i. d. l. ſi. cõſtante. in pri. ⁊ in. d. l. illð.
⁊ in. d. rub. ff. de no. ope. nũ. et Pau. de ca. in. l. meuia. §. fi. ff. ſo.
75 ma. ⁊ Ang. de are. hic. ⁊ ſ3 ꝙ refert Ang. de are. † poterit aliĳs
modis ꝓbari ꝙ notorie debitor nõ ſit ſoluẽdo ſi oĩa bõa aliena-
uit aut maiorẽ partẽ. ſi ceſſit bonis ſi bona ſunt publicata per
ſententiã vt hic per eũ. Dicebat etiã bar. in. l. i. C. de his que in
frau. cre. ꝓbari debitorem nõ eſſe ſoluendo per famam ⁊ vici-
nos ⁊ aliũ ſingulariſſimum modum ponam vobis. ſ. in eadem
76 q. qualiter fiẽda ſit excuſſio. ¶ † Scðo pricipaliter limitat̃ p-
dicta cõis cõcluſio ⁊ multũ ſingulariter vt ꝓcedat qñ eſſet de-
bitor in quãtitate. ſecus aũt ſi eſſet debitor in ſpecie vt ſi aliq̃s
deberet puta librum in ſpecie. et illũ alienaret in fraudem cre.
poſſet creditor agere ad reuocandũ cõtra eum i quẽ alienauit
nulla penitus excuſſione facta q2 qð debetur eſt ſpecies. i ipſa
ergo non eſt opus excuſſiõe. iſtud eſt qð multũ ſingulariter vo-
luit bal. in rub. C. de reuocandis his q̃ in frau. cre. circa mediũ
i. col. in ver. ⁊ no. ꝙ iſta actio ⁊ credo ꝙ iſtud dictũ alibi ſcriptũ
77 in iure non inuenietis. ¶ † Tertio limitat̃ predicta cõcluſio

Universidad del Rosario Archivo Histórico

vt nõ ꝓcedat qñ debitoꝛ cõſtituet ſe poſſidere bona ſua nomi=
ne creditoꝝ [a] iuxta legẽ qđ meo. in pꝛin. ff. de acqui. poſ. vł ꝯſti
tuiſſet ſe pꝛecario poſſidere noĩe creditoꝝ iuxta. l. interdum. in
eo. ti. ff. de acq̃. poſ. quib⁹ caſibus attẽdite diligenter ꝙ ꝑ tales
cõſtitutiones acquiritur ipſis creditoꝛibus vera ⁊ ꝓpꝛia poſ=
ſeſſio ⁊ nõ ficta. caſus eſt no. in. l. certe. §. i. ff. de pꝛeca. per quez
tex. ita dixit in terminis bar. in. l. ab emptione, ad fi. ff. de pact.
qđ dictum pꝛo notabili reaſſumpſit bal. in. c. item inueſtitura.
de bonis feudoꝛuz. Si ergo hoc caſu debitoꝛ poſtea alienaret
bona poſſent creditoꝛes tanꝗ̃ pꝛiuati eoꝛum poſſeſſione age=
re ad reuocandã poſſeſſionẽ hoꝛum bonoꝛum. nulla facta ex=
cuſſione per cõditionẽ eius fi. C. de acqui. poſ. iſtud fuit ſingu=
lare dictum Jac. bu. in. d. auť. hoc ſi debitoꝛ. C. de pigno. quod
ibidem ſequiť Flo. ſm ꝙ eos refert Ang. de are. hic ⁊ dixit hoc
ſingulariter eſſe tenẽdũ menti in actu pꝛactico. qꝛ cõiter debi=
toꝛes conſtituunt ſe poſſidere noĩe creditoꝛum bona ſua ad ob
ſeruantiam eoꝝ que in inſtrumẽto cõtinenť. ⁊ idẽ etiã dicit te
nere. Ang. Jmo. ⁊ Ra. cu. in. l. exitus. ff. de acqu. poſ. ego addo
bal. qui idem in terminis tenet in. l. i. in vlti. col. in verſi. quero
quid ſi debitoꝛ conſtituit. C. de reuo. his que in frau. cre. barto
lomeum veronenſẽ in cautela. lviij. Ang. in. l. ait pꝛetoꝛ. §. fi. ff.
de his que in frau. cre. bal. in. c. cũ veniſſent. de reſti. ſpo. ⁊ not.
Lod. ro. in conſi. clxxxix. incipi. ſtãte pꝛimo queſito ad fi. vbi il=
lud ſingulariter libertatis pꝛecariũ eſſet extinctũ per moꝛtem
debitoꝛis conſtituentis. et ex hoc dicto puto ego poſſe inferri
aliud qđ eſt longe ſingularius nedũ ad limitationẽ ſupꝛaſcri=
pte concluſionis ſed totius materie. §. noſtri. qꝛ ſi debitoꝛ con
ſtituit ſe poſſidere noĩe creditoꝝ qđ caſu ſi debitoꝛ alienet etiã
aio non fraudandi poterũt nihilominus creditoꝛes tanꝗ̃ ſpo
liati eoꝝ poſſeſſione agere ad reuocandam eoꝛum poſſeſſionẽ
per conditionem ex. d. l. fi. C. de acqui. poſ. qđ dictũ nõ memini
78 alibi ĩ terminis ſcriptũ me legiſſe. ¶ † Quarto limitatur pꝛe
dicta concluſio. vt non pꝛocedat in curia mercatoꝝ. nã ĩ curia
mercatoꝝ pꝛocedi debet ⁊ iudicari de bona equitate nõ inſpe=
ctis iuris apicib⁹ [b] ſm qđ no. dixit Bar. in. d. l. fi. fideiuſſoꝛ. §. q̃
dã. ff. mãdati. itelligẽdo tñ ſane vt ibi ꝑ eũ. ⁊ idẽ etiã dixit bar.
in. l. quint⁹ mutius. ĩ eo. ti. ff. mãdati. ⁊ notabiliter bal. in. l. ſi ꝓ
ea. in vlti. col. C. mãdati. cũ ergo excuſſio ſit de iuris apicib⁹ ꝓ
ut ſingulꝛ voluit bal. in. l. ſi mãcipiũ. §. i. ff. de euictio. ĩ apoſtil.
ſuis poſt gl. valde no. ibi in verbo eſſet. alio tñ caſu loquentẽ. ⁊
ita refert bal. in illis apoſtil. Ang. de are. hic in. xiij. co. ergo be
ne illud ſequitur ꝙ in curia mercatoꝝ nõ pꝛocederet excuſſio.
Et ex iſta rõne infero ego aliã ⁊ quintam limitationẽ. quã nũ=
ꝗ̃ memini me in ſcriptis alicubi legiſſe. ꝙ iſta excuſſio nõ pꝛo
cedit de iure canonico. cũ de iure canonico nõ ſint curãdi api=

[a] ¶ Creditorum. vide do. Alex. ſimo ad hoc ĩ ꝯſi. cxxxvi. in. ij. col. in. ij. ꝑte

[b] ¶ Apicibus. et idẽ dic nõ eſſe neceſſarium ſi ex foꝛma ſtatuti ſit ꝙ ꝓceſſi debeat ſũmarie de plano ſñ ſtrepitu et figura iudicij. ita do. mari. foꝛ. ĩ ꝯſ. xxxiiij incipi. viſis ꝶ. inſuper in ĩ. parte.

ces iuris ciuilis. c. dilecti. cũ gl. in ver. ſubtiliter ad fi. extra de
iudi. ⁊ ſi hoc eſt verũ eſt maxima limitatio et multũ ſignanda.
79 quã tamen non audeo vobis verã affirmare. ¶ † Sexto ego
limito pꝛedictam cõcluſionem. vt non pꝛocedat qñ illi poſſeſſo
res bonoꝝ in quos facta eſt alienatio per debitoꝛem cõuenti
a creditoꝛibus negarẽt ſe bona debitoꝛis habuiſſe. vel illa ha
bere ⁊ poſſidere. quo caſu ſi cõuincantur de mẽdacio credo ꝙ
perdent beneficiũ excuſſionis. iſtud etiã nõ memini me alicu=
bi in ꝓpꝛijs terminis ſcriptum legiſſe. Pꝛobo tamen ꝙ ſit ve=
riſſimum per optima ſimilia iura ⁊ in pꝛimis ꝑ tex. no. i. l. ſi du
bitetur. §. ita demũ. ff. de fideiuſ. vbi eſt tex. no. ꝙ fideiuſſoꝛ cõ
uentus ſi negat ſe fideiuſſoꝛem. ⁊ conuincatur de mendacio ꝑ
dit beneficium diuiſionis ⁊ epiſtole diui adriani. Et per illum
tex. dixit notabiliter Bal. in auc. contra qui pꝛopꝛiam in. iij. co
lum. C. de nõ nume. pecu. ꝙ negans ſe fideiuſſoꝛem conuictus
de mendacio perdit beneficiũ ceſſionis actionum. ⁊ beneficiũ
excuſſionis ad idẽ allego tex. no. in. l. hereditatem. §. fi. ff. ad. l.
fal. vbi ſi heres cõtendat rem aliquã eſſe pꝛopꝛiã. ⁊ conuincať
de mẽdacio ꝙ ſi ſit hereditaria perdit beneficiũ falcidie detra=
hende. ad idẽ eſt tex. nota. i. l. fi. ff. de rei ven. ad idẽ eſt tex. not.
in. c. ſi vaſallus. el pꝛimo. ſi. de feu. fue. cõtro. inter dominũ et
agna. de iſtis duabus vltimis legibus dixi multa in. §. oim in
materia rei vẽdi, ſupꝛa, e. vbi dedi ad iſtos tex. nõnullas ſingu
lares limitationes et declarationes. quas poteſtis ad iſtud ꝓ
poſitum reducere. ad idem allego tex. no. in. d. auc. contra qui
pꝛopꝛiam. per quẽ tex. dubitauit ibi nota. Bar. ſi accuſatus de
maleficio neget ſe illud commiſiſſe. an conuictus de mẽdacio
debeat poſtea audiri. ſi dicat ſe cõmiſiſſe. ſed ad ſui defenſionẽ
de quo ibi per eum. ⁊ ꝑ eũdem. in. l. cum de indebito. in pꝛin. ff.
de pꝛoba. ⁊ late per Jo. an. in regula nullus pluribus in mer=
curialibus. ⁊ illum tex. in. d. auct. contra qui pꝛopꝛiã ponderat
ibi Saly. in notabilibus cõtra mẽdaces ꝙ ibi eſt tex. ꝙ vna de
penis que imponitur mendaci eſt ꝙ ſibi poſtea non credať ve
ritas. Et ꝓſuppoſito ꝙ iſta limitatio eſt vera. ꝓut ego eã cre=
do eſſe veriſſimam. Dicerẽ tamen ꝙ negans recuperaret bñfi
cium excuſſionis amiſſum. ſi illum penituit negationis ſue an
te litem conteſtatam per tex. no. i. l. electio, §. neq̃. ⁊ ibi hoc no.
bal. ff. de noxa. ⁊ Ang. ⁊ Jmo. in. l. ſed hoc ita. §. i. ff. de reg. iur.
⁊ Ang. in. d. l. ſi dubitetur. §. ita demum. Dicerem etiam ꝙ iſte
negans recuperaret beneficium excuſſionis amiſſum ſi illum
peniteret negationis etiam poſt litem cont. anteꝗ̃ tamen con
trariũ pꝛobatum eſſet per aduerſarium per tex. no. in. l. de eta=
te. §. fi. ⁊ ibi not. hoc bal. ff. de iter. act. ⁊ bal. in. c. i. §. poꝛro. ĩ pe.
80 co. q̃ fuit ꝑmã cauſa benefi. amit. in vſi. feu. ¶ † Septimo ego
limito ꝑdictã ꝯcluſionẽ ⁊ mľtũ ſinglꝛ. ⁊ hãc limitationẽ nõ ha

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

betis hic traditā. nec in locis cōibus. vt pdicta cōis cōcluſio
ꝓcedat qñ alienatio eſſet facta i tertiū ſecus autē ſi eſſet facta
in vnū ꝯdebitorē ſiue correū debendi. qꝛ tunc poſſet contra eū
agi per debitores nulla penitus excuſſione facta. de hoc habe
tis glo. valde no. ⁊ perpetuo no. dignam in. l. mulier. in gl. i. ff.
qui po. i pig. ha. quam gl. bar. ibi expreſſe no. ⁊ multū mandat
notari. ⁊ idem etiam tenet bar. in. l. creditor. §. fi. ff. de diſtract.
pig. ⁊ bald. in auē. ſed hodie. C. de act. ⁊ ob. ¶ † Ultimo limita 81
tur predicta cōis cōcluſio vt procedat qñ fuit oppoſitū [a] de ex
cuſſione al's aūt ſi nō opponatur valeat iudiciū intentatū ꝯtra
poſſeſſores bonorum. ⁊ valet ſnia ꝯtuis nulla facta ſit excuſſio
ita no. dixit bar. in. l. ij. C. communi. di. per gl. ibi in verbo reſti
tui. quam bar. multum mandat ad hoc bene teneri menti. ⁊ p
gl. no. in. l. ſi mancipiū. §. fi. in verbo eſſet. ff. de euic. ⁊ ibidē etiā
hoc tenet bar. ⁊ reputat mirabile. ad idem. l. i. quam ad hoc ibi
etiam no. bar. C. de appel. ⁊ bar. in. l. fi. in pri. in vltimis verbis.
ff. ſi cer. peta. et bar. poſt Ja. bu. in auē. hac ſi debitor. in vlti. q.
C. de pig. idē bar. in. l. prolatam. in prin. C. de ſen. ⁊ interlo. om.
iu. ⁊ in iſtis locis bar. dat notabilem et magiſtralem regulam
ꝙ vbicūqꝫ fit peruerſio vnius cauſe ad ſeipſam. tunc ipſo iure
actus eſt nullus. ⁊ ſententia eſt ipſo iure nulla. ſi vō fiat puer
ſio vnius cauſe non ad ſeipſam ſed ad aliam tunc actus nō eſt
nullus immo valet ⁊ etiā ipſa ſententia valet ⁊ tenet. Quam re
gulam limitat ſingulariter bal. in. d. l. prolatam. in. ij. colū. niſi
iſte ordo eſſet datus a principe qꝛ tunc omnino eſſet ſeruandꝰ
vt ibi per eū. ad predicta bene faciunt que no. bar. in. l. edita. C
de edendo. in ver. quero ſi nō eſt oppoſita. ⁊ bart. in. l. fundum.
ad fi. ff. de excep. ti. generali. ⁊ idem ꝙ. s. ſ. ꝙ teneat iudiciū nō
oppoſita excuſſione tenet etiā bal. in auē. cōtra rogatus ad fi.
C. ad treb. ⁊ qđ ſemper i qualibet exceptione ſiue ſit excuſſiōis
ſiue ordinis neceſſe ſit ꝙ ſemper opponatur ante litem conte.
tenet no. bar. al's bal. in. l. exceptionē. in vi. col. C. de prob. Dice
bat tñ multum ſignanter bal. in. d. l. ij. C. commu. diui. predicta
eſſe ſane intelligenda cū grano ſalis. ꝙ ꝯtuis iudicium proce
dat non facta excuſſione quando non eſt oppoſita tamē eſt ne
ceſſe actori pendente iudicio vel extēſione facere vel docere de
inopia principalis al's ſuccūberet. ⁊ allegat ad hoc text. in ar.
in. l. in rem. §. fi. ff. de pig. act. quem tex. dicit ad hoc inductum
per Alber. galeoti in ſua margarita in ti. de pig. ⁊ ꝙ iſta excuſ
ſio bonoꝝ poſſit fieri pendente iudicio reuocatoria vltra preal
legata tenet etiam bal. in. l. i. C. de reuocandis his que in frau.
cred. in ver. quero vtrum iſta excuſſio qꝛ ſm eum ſufficit actio
nem verificari in quacunqꝫ parte iudicij per. d. l. ſi rem. §. fi. de
quo etiam per Ang. in. §. ſed neqꝫ. in auē. de fideiuſ. p Ange. et
Jmo. in. l. decem. ibidem. et per Pau. de ca. ff. de verb. obli. per

a ¶ Oppoſitū ⁊ ꝙ tpe debeat opponi exceptio excuſſiōis. vid do. Alex. de imo. in cōſi. xxxij. i. i. col. cū ſe. in. iiij. pte vbi ēt an debeat oppo ni ſpāliter ⁊ qñ oppōi debeat. vide ēt do. mari. ſo zi. iꝯſi. xxiiij. ſupra allegato. vō. iiij. videt probari in. i. pte ⁊ ibidē in vō. qm i mo pōit ꝙ ē ſingulare ſꝫ eū ꝙ ſi agēs poſt litē ꝯteſtatā excuſſionē vel ꝓbationeꝫ de inopia principalis debitoris non fecerit ſuccūbere dꝫ quia litigatuꝫ eſt exercitium agentis.

Lud. roma. i. l. ſtipulatio. §. habet. ff. de no. oper. nun. Dicebat
etiā ad predicta valde no. bal. in. l. cum teſtamento. C. de teſta
mēto manu. ꝙ excuſſio facta pendente iudicio trahitur retro.
⁊ declarat vſqꝫ retro ante litem conteſt. bona debitoris nō fuiſ
ſe ſoluendo. Aduerte etiam in materia iſta excuſſionis ꝙ ſi eſ
ſent plures debitores inſolidum obligati ⁊ ſi plures correi de
bendi ad hoc vt poſſit agi contra bonorum poſſeſſores. nō ſuf
ficit vnū ex eis eſſe excuſſum. ſed requirit ꝙ omnes ſint excuſ
ſi. ita dicit hic eſſe tex. Ang. de are. in. iij. col. qui refert ita tene
re Jaco. bu. ⁊ Ang. in auē. hoc ſi debitor. C. de pig. vbi Ange. di
cit ſe de facto ita conſuluiſſe p. §. ſed neqꝫ i auē. de fideiuſ. Ego
allego pro hac deciſione tex. in terminis cuius nō meminerūt
tāti patres in. l. ij. C. quo quiſqꝫ ordine conueniantur li. xi. quē
tex. dicit ibi bar. ſe ita in queſtione de facto allegaſſe. ⁊ idē etiā
82 tenet bal. in auē. ſed hodie. C. de ac. ⁊ ob. ¶ † Aduertite etiam
ꝙ excuſſio facta per vnum ex creditoribus prodeſt alijs ſcđm
Ang. de are. hic in. x. col. qui allegat ita tenere Ja. de are. ⁊ An
ge. in. d. auē. hoc ſi debitor. qꝛ qñ debitor ſemel fuit excuſſꝰ per
vnum creditorem. ⁊ fuit pronunciatum a iudice eum non eſſe
ſoluēdo iuxta. l. emptorem. in prin. ff. de actio. empt. ⁊ quando
notorium eſt debitorē nō eſſe ſoluendo. non eſt opus excuſſiōe
vt late dixi ſupra in. d. limitatione data ad concluſionem huiꝰ
gl. ¶ Circa quā limitationem aliqualiter dubito. poſſet enim
procedere ſi teneremus ſententiam bar. in. l. ſtipulatio. §. habꝫ
ff. de no. oper. nun. ⁊ eiuſdē Bar. in auē. hoc ſi debitor. in pe. co.
83 C. de pig. ſcꝫ † ꝙ ad hoc vt excuſſio dicatur eſſe legitime facta
requiritur ꝙ iudex interlocutorie pronunciet illam eſſe legiti
a me factam. [a] ſed ſi teneremus opi. tenentium cōtrarium. quos
late refert Ang. hic in. ix. col. prout tenet ipſemet bar. in. l. ſi fi
nita. §. iulianus. in. v. co. ff. de dam. infec. ſ. ꝙ nulla interlocuto
ria ſententia iudicis requiratur tunc comodo per excuſſioneꝫ
vnius creditoris fieret notorium debitorem non eſſe ſoluen
do. maxime cum acta facta in vno iudicio non probent in alio
circa alias perſonas vt late per bar. in. l. cū lite mortua. ff. iud.
84 ſol. cogitate. ¶ † Succeſſiue circa hanc materiam excuſſiōis
tangit hic Ange. de are. in. ix. colū. An quando fit excuſſio bo
noꝝ debitoris citādi ſint illi poſſeſſores in quos facta eſt alie
natio in fraudē de quo hic p eū ⁊ p bar. poſt antiquos in. d. l. de
cē. ff. de ver. obl. ⁊ ita latiſſime p oēs p bal. in. l. i. in. iij. col. C. ne
filius ꝓ pa. ⁊ Ang. in. l. cognitiōe p illū tex. cū ibi no. ff. ad ſil. ⁊
Ang. in. l. ſi pluſorio. §. i. ff. de ap. p bal. Ang. ⁊ Saly. poſt anti
quos in. d. auē. hoc ſi debitor. per Ang. in. §. ſed neqꝫ. in auē. de
fideiuſ. p Ang. in. l. cū filius. in prin. ff. de ver. obl. ⁊ in. l. de vno
quoqꝫ in prin. ff. de re iudi. per Bal. in. l. ij. in. v. col. C. qñ fiſcus
vel priua. ⁊. in. l. i. in. x. colum. C. de conue. fiſci debitoribus lib.

a ¶ Factam vid Frā. are. in. l. exitꝰ. de acq̄. poſ. ⁊ i l. ſi ego. ſi cer. pe. ⁊ do. Pe. phi. cor. iꝯſi. cx. in lrā. a. ⁊ b. i pma pte.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

x.ꝛ in.l.iij.in tertio not.C.de fide inſtru.ꝛ aliquid ꝑ bal.i.l.fi.§.
i.ff.ſi cer.peta.ꝛ in iſtis locis magis cõiter cõcluditur ꝙ ſic qꝛ
tangitꝰ de principali preiudicio excuſſoꝝ. † Tangit etiam ſuc 85
ceſſiue hic ange.de are.an ad hoc vt excuſſio dicatꝰ legitime fa
cta neceſſe ſit ꝙ iudex interlocutorie pronunciet excuſſionē le-
gitime factã.de quo videte late ꝛ difuſe per tres col.hic ꝑ euꝫ
vbi refert omniũ opiniones.ꝛ antiquoꝝ ꝛ etiã nouiſſimoꝝ ꝛ fi
naliter tenet cum Bar.in.d.l.ſtipulatio.§.habet.ꝛ i.d.auc.hoc
ſi debitor pro qua fundanda vltra allegata per bar.ꝛ alios hic
inde ponderat.eſſe caſũ in tex.noſtro. in verbo ex ſnia preſidis
qui tex.mihi facit minus nihilo. nec vllo modo loquitꝰ de ſen-
tentia preſidis circa excuſſionē. ſed dicit ꝙ qñ debitor aliena-
uit bona in frau.cre.debent creditores venire ad poſſeſſionem
bonoꝝ ex ſnia pſidis ꝛ ſi inuenerit bona non ſufficere ꝑmittitꝰ
alienata petere vt hic in tex.ꝛ ſic ad excuſſionē nihil penitꝰ fa-
cit.allegatur etiã bar.ſibi cõtrarius.vt ſupra retuli i.d.l.iulia-
nꝰ in.vi.col.ꝛ vltra remiſſiones ad hunc articulũ.quas habe-
tis abũde per Ange.hic videatis etiã bal.in auc. ſed hodie.C.
de ac.ꝛ ob.ꝛ diuo Ange.vbi multũ clare.ꝛ no.loquitur in.§.i.i
auc.de fideiuſ.ꝛ imo.in.d.l.decem.ff.de verb.obl.alia habetis
hic per eũ. ¶ † Ultimo ad cõplementũ pſentis materie tãgit 86
hic Ange.de are.circa ſextã columnam qualiter fiat iſta excuſ
ſio ſiue que ſit forma huius excuſſionis.[a] ꝛ refert bar.poſt Ja. a
de are.ex multis formis illã ponentē:qꝺ iudex mittat vnũ nũ-
ciũ publicũ vel qꝺ tutius eſt duos nuncios publicos ad dili-
genter querendũ ꝛ inueſtigandũ.an bona debitoꝝ ſufficiant:
quoꝝ nuncioꝝ relationibus fides preſtabit iuxta.l.magis pu
to.§.ne tñ.ff.de rebus coꝝ. Aliam excuſſionis formã habetis
per Bart.et ibidem per omnes in.l.a diuo pio.§.in venditione
per glo.no.ibi i verbo bene eſt.ff. de re iudi.qꝺ ſtatuitur termi
nus per iudicē ad bona notificãda:quo elapſo ſi nihil vltra fue
rit notificatũ dicentur bona excuſſa.Quãplures alias formas
excutiendi vltra predictas ponit bal.i.d.auc.ſꝫ hodie.C.de ac.
ꝛ ob.inter quas illa eſt ꝙ excuſſio põt fieri per famã. itē ꝛ ꝑ rei
euidētiã cũ vēditor vadit mendicãdo.Alios nõnullos modos
retuli vobis ſupra i prima limitatione.quã dedi ad concluſio-
nē pñtis gl.Sed inter oēs formas vnã nõ omitto que eſt valde
ſingularis ꝛ peregrina quã dat Ang.in.d.§.i venditiōe per il
lam glo,in verbo bene eſt quam habet ad hoc pro multum ſin
gulari.ſ. ꝙ agentes dicant tot eſſe i bonis debitoris ꝛ nõ plus
quo caſu ſi poſſeſſores velit dicere ꝙ debitor plura bona habe-
at.ſtatuet eis iudex terminũ ĩfra quē probabũt ꝙ debitor plu
ra bona habeat.ꝛ ſi nihil probauerit elapſo termino procedet
intentio actoris.quam formam approbat etiã imol.in.d.§.in
venditione.ꝛ ſꝫm quod hic refert Ange.de are.idē tenet etiam

a ¶ Excuſſionis.vid late Jac.de are.i ſuo tract.diſcul.x. quõ et qualiter ꝛ qñ.dicatꝰ eſſe facta excuſſio ad hoc vt agi poſſit cõtra fideiuſſorē ꝛ.vide do.alex.in cõſi.xliij.i.i.col.in.ij.parte.

ipſe Ange.in.d.auc.hoc ſi debitor.C.de pig.ꝛ per iſta ſit expedi
ta hec vtilis ꝛ quotidiana materia excuſſionis quã bene nota
te quia frequens eſt in practica ꝛ multũ bene confert ad mate
riam auctentice preſente.C.de fideiuſ.ad quã aut. poteſtis ac
commodare nonnullas ex limitationibus.ſ.relatis. ¶ Glo.in
verbo permittitur ad fi.vt itelligatis. quod dicit glo. dũ dicit
ꝙ de eis que peruenerint perpetuo tenetur per.l.ait pretor.§.
hec actio.dicite ꝙ q̃uis in tex.illo apponantur varij itellectꝰ
per glo.ille tñ approbatur per bar.quē hoc exemplo declarat.
Pone ꝙ res valoris ducentum alienata ſit per debitorē pro cē
tum q̃uis ille i quem facta eſt alienatio dicatꝰ habere rē apud
ſe valoris ducentum.tamen in effectu nõ habet niſi centũ.cuꝫ
alia centũ que ſoluit ab eo abſint.de illis ergo cētũ que ad eũ
peruenerunt.ꝛ que habet titulo lucratiuo in perpetuũ datur
actio.de alijs autem infra annũ tñ.ita debetis hãc glo. intel
87 ligere.ꝛ.§.hec actio.in ea allegatũ † Jtem.dum glo.dicit ꝙ i
fra annũ vtilem permittitur agere limitate eã vt procedat in
rebus corporalibus.ſi autem debitor in fraudē liberaſſet aliũ
debitorē ſuum.tunc ad reuocãdum talem liberationem datur
tñ tēpus creditoribus quantum illa actio debitoris duraſſet
l.ait pretor.§.ſi cõditionalis.ff.de his que i frau.cre. item dici
te ſꝫm doc.hic vt Jo.fa.Nico.de nea.ꝛ Ange.de are.ꝙ tale tē-
pus incipit currere creditoribus a tēpore facte excuſſionis vel
a tēpore quo cepit eſſe notorium debitorem non eſſe ſoluendo
quod probant optima ratione.quia ãte excuſſionē factam vel
anteꝗ̃ cepit eſſe notorium debitorem non eſſe ſoluendo. non
poteſt agi per creditores aduerſꝰ poſſeſſores bonorũ.ergo be-
ne ſuccedit regula.ꝙ nõ valenti agere nõ currit tempus vulga
ta.l.i.in fi.C.de anna.excep. ad idē fundandum addit Ang.de
are.hic tex.in.l.in rebus.§.oēs.in verbo.ex quo eis hoc infor
tunium illatũ eſſe claruerit.C.de iure do.glo.tamen alibi in .l.
fi.in verbo ãnum.C.de his que i frau.credit.tenet ꝙ immo tē-
pus incipiat currere a die facte alienatiõis.pro qua gl.ſũt tex.
expreſſi i .l.qui aũt.§.fi.ꝛ.i.l.ait pretor.§. ãnus.ff.que in frau.
cre.Ad quos tex.reſpondebat Jo.fa.hic ꝛ ſimpliciter ſequitur
Ang.ꝙ in illis legibus erat notoriũ debitorem non eſſe ſoluē-
do nimirũ ſi tempus incipit currere a die alienationis que ſo-
lutio iudicio meo multũ vehementer violat tex.illos cogitabi
tis. ¶ Gloſ.magna pe.in verbo petere habet quattuor partes
principales.Jn prima ad declarationē tex.querit qua actione
reuocantur alienata i fraudem.Jn ſecunda per modum queſ
ti opponit cõtra tex. Jn tertia querit vnde oriatur actio reuo
catoria.Jn quarta format aliã queſtionem.ſecunda ibi.ſed q̃-
ro quare.tertia ibi. ſed vñ oritur hec actio.quarta ibi.ſed num
quid habet retentionē.Expediam hanc glo. per partes.Pri-

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

ma ergo pars principalis in qua ponitur qua actione reuocā-
tur alienata in fraudē ſubdiuiditur in ſex particulas. In pri-
ma diſputat an actio in factū ⁊ pauliana ſint vna actio vel due
In ſecunda ponit contra quem ⁊ qualiter competat actio pau
liana in factum. In tertia declarat quid ſit fauiana ⁊ cui cōpe
tat ⁊ qualiter. In quarta declarat quid ſit caluiſiana ⁊ cui ſiue
quibus competat. In quinta opponit cōtra id qđ pꝛoxime di-
xerat de fauiana ⁊ ſoluit. In ſexta ponit quam naturam habe
ant faluiana ⁊ caluiſiana. ſecunda ibi ⁊ datur contra accipien
tem. tertia ibi. eſt autem fauiana. quarta ibi. eſt et caluiſiana.
quinta ibi. quidam tamen dicunt contra in eo quod de fauia-
na dictum eſt ſexta ibi. et iſte due imitatur nomen ſuperioris. 88
¶ In eadē gl. ibi ⁊ non reſtituto ei precio habetis ex gloſ. ✝ ꝙ
creditores poſſunt reuocare alienata in eoꝝ fraudem ſine vlla
precij reſtitutione. Circa quam concluſionem diſtingue tamē
vt per Cy. in. l. i. C. de preſcrip. xxx. vel. xl. annoꝝ. ⁊ in. l. pe. ad fi.
C. ad. l. iuliam maie. ⁊ in. l. pe. C. de bo. dam. ⁊ per bar. in. l. ſi de-
bitor. hic allegata in gl. ff. que in frau. cred. ⁊ per Bal. in. l. fi. §.
emptor. C. communia de leg. ⁊ imo. in. l. poſt contractū. ff. de do
na. vbi aliqualiter reprehendit Bar. in. d. l. ſi debitor. ¶ ✝ Li-
mitate tamē dictam concluſionem primo vt non procedat i pa 89
trono ſm qđ dixi in gl. prima magna in verbo in fraudem. cir-
ca prin. ⁊ ibi aſſignaui diuerſitatis rationem. Item limitate ni
ſi precium ipſum extaret: vel illud eſſet in debitoris vtilitatem
conuerſum per. l. ex his hic allegatā in gl. ff. que in frau. cre. et
ibi bar. poſt gl. qui legit illam. l. in. l. ſi debitor. Et ibidē querit
✝ ſi inquiſitor heretice prauitatis reuocauit alienata per he- 90
reticum. an teneaꝛ precium reſtituere.[a] dicite vt ibi per eū. ad a
cuius deciſionē addite bo. tex. in. c. ad audientiam de reb. ecc.
non alie. ⁊ bar. in. l. chyrographis. §. fi. per illū tex. ff. de admi.
tuto. ⁊ Cy. in. l. i. per illum tex. C. de preſcrip. xxx. vel. xl. anno. et
bal. in. l. fi. §. fi. C. cōmunia. de leg. ⁊ ibi etiam querit bal. aliud.
✝. Nunquid ſi hereticus emit ipſa bona ab alio. ⁊ preciū non
ſoluit an inquiſitor heretice prauitatis teneatur illud ſoluere 91
⁊ decidit ꝙ ſic ſi res empta extat per. l. in vēdicatiōe. ff. de acti.
empt. ¶ In eadem glo. ibi quo caſu etiam in carcerem detru-
ditur. vt. ff. eod. l. fi. ſic ergo contra debitorem qui in fraudem
alienauit non datur actio. niſi ita fraudulenter alienauerit vt
res apparere non poſſint. quo caſu vt dicit glo. etiam in carce
rem detruditur ⁊ aduertite diligenter ꝙ in. d. l. fi. §. fi. eſt caſus
peregrinus et ſingularis ad duo et primo ſecundum primum
intellectum glo. ibi quē refert ⁊ approbat Dy. hic ad fi. huius
§. in vlti. q. ✝ nam ſcitis ꝙ ceſſio bonoꝝ facta ꝑ debitorem li-
berat eum ſaltē a carceribus vt ſit in eis ſi eximaꝛ. vel non poſ 92
ſit detrudi. vt eſt text. in. l. C. qui bo. cede. poſſ. tamen ſi debitor

a ¶ Reſtitue re. adde Cy. in. l. fi. C. ad l. iuli. maie. et qđ in alienatiōe rei eccleſiaſtice vide Card. in cle. i. xxv. q. de re. eccleſ. non alie.

concluſi in gloſ. in verbo reſciſſa ad finem. impoſſibile eſt ꝙ re-
ſciſſoria poſſit intentari nec habet ibi Bald. pro abſurdo ꝙ li-
bellus procederet ſuper vno. c. et ſuper altero non vt ibi ꝑ eum
et hanc vltimam opinionem videtur tenere Angelus. hic poſt
Salyce. in dicta. l. fi. et reſpondet ad contraria vt hic per eum.
Ego pro opinione Dy. ſupra relata que videtur magis cōmu-
nis. et quam ego teneo ſcilicet ꝙ officium reſciſſorium et actio
reſciſſoria poſſunt ſucceſſiue vel conditionaliter intentari. In
primis reperio ꝙ in contingentia facti. ita conſuluit Pau. de
caſt. in conſilio quod eſt in ordine quinquageſimum quod eſt
in fine illius conſilij. et in conſilio. ccxiiij. etiam ad finem. motꝰ
per textum. qui tamen parum aut nihil facit in. l. ſi ſine herede
§. interpoſitio. ff. de adminiſtratio. tut. de hac queſtiōe vide la
te domi. Abba. Panor. in. c. tam ex litteris in penul. i. et vltima
colū. de in integ. reſtitu. vbi diſtinguit vt ibi per eum. Pro hac
etiam opinione facit glo. quam etiam allegat Dy. in. l. qui de
inofficioſo. §. i. in verbo exercere. quam ibi tenet Bartol. ff. de
87 inoffi. teſtamen. ✝ vbi querela inofficioſi teſtamenti et petitio
hereditatis poſſunt ſucceſſiue intentari. et tamen conſtat ꝙ pe
titio hereditatis nō eſt orta niſi prius rupto teſtamento. et ꝑ
hoc non obſtat argu. Bald. vbi ſupra. Pro hac etiam opinione
bene facit forma libelli quam in ſimili ponit Bartol. poſt gloſ.
in. l. non ab re. C. vnde vi et forma quam in ſimili ponit Barto.
in. l. ſi conſtante. §. quotiens. ad finem. ff. ſoluto matrimo. ⁊ for
ma quam in ſimili ponit Bartol. poſt glo. in. l. ſi cum exceptio-
ne. §. hec autem actio. ff. ꝙ metus cauſa. et forma quam ponit
Barto. in ſimili in autenti. contra que propriam et ibi Bald. ad
fin. C. de non nume. pecu. Et ad iſta accedat vnum quod bene
menti teneatis ꝙ ſingulariter voluit Anto. de butri. in. c. cōſti-
tutus extra de religio. domibus poſt gloſam ibi in verbo iſtau
ratam. vbi voluit ꝙ ſi quis petit rem ſibi reſtitui et ad reſtitu-
tionem illius rei obtinendam erat primo neceſſaria reſciſſio cō
tractus ꝙ petendo reſtitutionem rei. ſatis videtur petere con
tractus reſciſſionem que erat preambula. et per hoc puto non
eſſe dubium de quo in minus ambiguis terminis dubitat Jo.
88 fa. hic. ¶ ✝ An ſi aliquis fuit primo reſtitutus. et poſtea agat
reſciſſoria non facta mentione de reſtitutione an libellus pro-
cedat. Ego puto ꝙ ſic. quia ſi procedit quando non fit mentio
reſtitutionis que etiam non fuit impetrata. quanto magis ꝓ-
cederet quando reſtitutio eſſet impetrata. licet de ea non fieret
mentio. et per iſta habetis expeditum iſtum. §. et hanc ſubtilē
materiam reſciſſorie ſatis bene enucleatam.

Item ſi quis in fraudem.

Ad euidentiam huius. §. et eiꝰ materie premittite vobis ex mente Jaco. butr. et Nico. de nea

po.hic. ✝ ꝙ aliquando alienatur res in fraudē patroni et de tex
li alienatione loquitur titu.ff.et.C.ſi quid in frau.pa. Aliquan
do alienatur res a patre arrogante in fraudem filij arrogati. ⁊
de iſta habetis tex.in.l.fi.§.fi.ff.ſi quis in frau.patro.de cuius
intellectu videatis omnino Bar.in.l.non vſq.ff.ſi quis a pa=
rēte fue.ma. Aliqn̄ alienat̄ res i fraudē fiſci.vel ante ɔmiſſū cri
mē vl' āte accuſationē vel poſt accuſationē . vel ante ſētētiā vel
poſt ſententiam de iſta habetur in.l.poſt contractum ⁊ ibi abſ
de per Bar.ff.de dona.et idem per alios.et per Bar.in.l.ſi ven
tri.§.eorum.ff.de priui.credi.per Bar.in.l.abſtinēdi.ff.de in in
teg.reſti.per Cy.Bal.⁊ late per Saly.in.l.ſi quis poſt.C.de bo.
proſcrip.per Cy.Bal.et Saly.in auten.ſed iam et ibi aliquid p
Bart.C.de dona.ante nup.per Jaco.but.Bal.et docto.in.l.vxo
ris.C.de dona.inter virum et vxo.per Spe.in ti.de dona §.i.x.
item pone aliquis.et ibi etiam per Jo.an.in addi.per Bal.in.l.
autem.C.de executio.rei iudi. Aliquādo alienatur res a patre
vel a matre in fraudem filiorum.et tunc aut donando et habe
tur in.l.i.C.de inoffi.dona.et ibi per Bar.Bal.et alios traditur
in auten.de inoffi.dona.col.vij.et in.l.ſi liqueat in eo.titu.C.de
inoff.dona.et ibi qn̄ donatio fuit facta vni filiorum vide etiam
in.l.ticio.§.imperator.ff.de leg.ij. Aliquando alienatur res a
patre in fraudem filiorum vendendo et habetur in.l.i.per Cy.
et Bal.C.ſi quid in fraudem pat. et Bart.in.l.ij.in fi.poſt prin.
glo.in eo.ti.C.ſi quid in fraudem pat.per Bart.in.l. hereditari
um.ff.de bo.auc.iudi.poſ.et ibi poſt Dy.ponit cautelā quā pa
ter poteſt fraudare ⁊ priuare filios legitima alienādo bona ſua
2 ex cauſa non lucratiua ✝ et iuxta hec an et quando filij poſſint
reuocare bona in eorum fraudem alienata videte etiam Bar.in
l.non vſq.ff.ſi quis a pa.fue.ma.et Bal.in.d.l.in.viij col.et ibi
per Cy.in.vij.q.C.de inoffi.dona.per Bal.in.l.i.et fi.C.de his q
in frau.credi.per cano.vt per do. Anto.i.c.Ray. extra de teſta.
vbi bonus tex. et hic late per Ang.in antepe.et pe.col. ¶ ✝ Et 3
an ſi pater amiſit oīa bona in ludo poſſint filij illa reuocare vſ
q ad eorum legitimam tanq̄ in fraudem alienata.ponit Bal.in
d.l.i.ad fi.C.ſi quid in frau.pa.et Bal.in rubri.de cōdi. ob tur.
et Imo.in.l.ſi quis cū ſciret.ff.de vſucap.pro emptore. ✝ Et an 4
ſi pater multos habens filios vendit omnia bona ſua diſſipan
do[a] et filij petant ꝙ aſſignetur eis aliqua poſſeſſio patris p eo 5
rū alimentis an talis petitio procedat de iure. videte in termi
nis Bal.in.l.ij.C.ſi quid in frau.pat.et ibi Saly.aliter tenentē
q̄ teneat Bal.et videatis omnino Bal.aliter et forte melius lo
quentem in.l.non pōt.ff.de adopt. Aliquando ⁊ vltimo aliena
tur res per debitorem in fraudem creditorum et iſta eſt propa
materia.§.noſtri tituli.ff.de reuo.his que in frau. creditorum
et de iſta videbimus hic. ¶ Secundo proprius ad materiā hu

a ¶ Diſſipā
do. Add. an
ge.i.l.'et cor
ne.de vulga.
nu̇ ad pater
poſſit aliena
re oīa bona

ius.§.premitte ꝙ aliqn̄ aliquis puta tutor vel debitor vel etiā
creditor alienat rem non ſuā propriā ſed alienā in fraudem.et
ille in quem eſt facta alienatio eſt particeps fraudis. ⁊ tunc nō
habet locū iſte.§.nec titu.de reuo.his que in frau.cre. qr tunc
demū habēt locum qn̄ quis alienat rē ſuā propriā in frau. cre.
5 ✝ iſto ergo caſu cōpetit interdictū fraudatoriū contra eum in
quem facta eſt alienatio de quo interdicto fraudatorio lz titu.
expreſſū nō habeamus tamē de eo habemus tex.no.⁊ ſignan=
dum quem Bar.ibi dicit eſſe ſingularem ⁊ ſe neſcire alibi in.l.
populi debitor.in prin.ff.de ſolu.⁊ ibi videte glo.in verbo iter=
dicto.⁊ Bar.poſt gl.in.l.ſi poſtulantē.in prin.ff.ad trebel. ⁊ gl.
in.l.i.in glo.fi.in ver.iubebit.C.ſi vēdi.pigno.agatur. ⁊ ibi om
6 nino Bar. ✝ qui etiā pōit practicā ⁊ libellū i iſto iterdicto frau
datario.⁊ glo.in.d.l.iij.in verbo inferente.C.de iure fiſci.li.x.⁊
no.Bar.in vlti .colum.vbi etiam dicit de iſto interdicto frau=
datorio eſſe tex.qui ad hoc eſt ſingularis in.d.l.pupilli .in pri.
Aliqn̄ debitor alienat res ſuas pprias in fraudē creditorū. et
tunc proprie habet locum.§.iſte ⁊ titulus de reuo . his que in
frau.cre. Et aduertite ꝙ etiam iſto caſu remediū cōpetens pōt
appellari interdictū fraudatoriū ita eum appellat iuriſcōſult.
7 in.d.l.ſi poſtulante.in prin.⁊ ibi no.declarat bar. ¶ ✝ Ultimo
premitte ꝙ differentia eſt inter alienationē imaginariam et ſi
mulatam ex vna parte ⁊ alienationē veram.ſed factam i frau=
dē ex alia qr alienatio ſimulata et imaginaria eſt ipſo iure nul
la.l.emptor.⁊ ibi gl.i.ff.de aqua plu.arcen.⁊ eſt tex.in.l. nuda.
ff.de contrahen.emp.et adeo eſt nulla ꝙ etiam iuramētum ſu
per ea interpoſitum illam non conualidaret vt eſt glo. in com=
muni reputata ſingularis in.l.emptionē et eſt glo.vnica ad ff.
C.plus va.quod agitur de qua vide Panor. in. c .ad noſtrā de
emp.et ven.et hoc caſu non requiruntur actiones reuocatorie
8 ad reuocandum talem alienationem cum ſit nulla ipo iure. ✝
Et not.ꝙ volens probare actum vel cōtractum ſimulatum ha
bet neceſſe pbare et deducere ſimulationem ex his que geſta
fuerint inter ipſas partes anteq̄ peruenirent ad contractum
quia geſtis poſt contractū non poteſt deduci ſimulatio ita ſin
gulariter. Bal.in.l.i.in vlti.col.in prin.in ver.x.quero . ſi ſerus
et domi. Barto.veronenſis in cautela.clxxi.⁊ de multiplici ſpe
9 cie ſimulationis per eundem i cautela.cccxxviij. ✝ Alienatio
autem que eſt vera.ſed facta in fraudem bene valet et tenet.et
ideo requirunt̄ actiones reuocatorie ⁊ remedia reſcindētia.vt
hic in tex.⁊ videbimus in gl.in verbo petere. Iſtam bene notā
dā ⁊ magiſtralē doctrinā tradit Bar.in.l.poſt contractū in.iij.
10 co.ff.de dona. ✝ Aduertite tn̄ ꝙ illud qđ ſtatī dixi ꝙ alienatio
facta in fraudē valet ⁊ tenet ſed reſcindit̄ per reuocationē. iſtđ
eſt verum et procedit quando alienatio eſſet.facta i fraudē cre

ſua ⁊ pdiceret
in mari i pre
iudiciū filio
rū ⁊ quid de
p̄re vēdēte ⁊
ɔſitēte pciū
recepiſſe an
p̄iudicet fi=
lijs.vid bar.
cepo.in cau.
xxxvi.i fi.⁊ p
eūdē.d.Jai.
may.i.l.ſi ar
rogator i.xx
colūna.ff.de
adop.⁊ ab o.
i.c. q̄uis in
pe.col.i ver.
ex his infert
de reiudica.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

ditorum. et ſic hominis. ſecus eſt ſi eſſet alienatio facta in frau
dem legis quia tunc ipſo iure eſſet nulla. ita eſt tex. quem Bar.
ibi dicit multum ſingularem in. l. ſi libertus in prin. ff. de iure
pa. et idem etiam tenet per illū text. Bal. in. l. i. in prima op. C. ſi
quid in fraudē patro. illum etiam allegat Jo. fab. hic circa fi-
nem penul. col. Et ſi inſtares iſtud videri abſurſum. et ꝯtra om
nes regulas. quia alienatio facta in fraudem hominis valeat
et in fraudem legis ſit ipſo iure nulla. nā videretur dicendū op
poſitum cum vulgatum ſit † ꝙ mitius agitur cum lege ꝙ̄ cum 11
homine [a]. l. celſus. ff. de arbi. Accedat quod dixit glo. in. l. ſi quis a
rem. §. voto in glo. in verbo obligantur. ff. de polli. que dicit † 12
ꝙ mitius agitur cum deo ꝙ̄ cum homine. Reſpondebat Bal.
in. d. l. i. in prima oppoſi. C. ſi quid in frau. patro. ꝙ illud qđ di-
cit mitius agi cū lege ꝙ̄ cū hoīe intelligit cū hoīe. ſ. miniſtro le-
gis qualis eſt iudex vl' arbiter. ſecus eſt in alio priuato homie
quia durius agitur cum priuato homine ꝙ̄ cum lege. Et hui9
ſolutionis reperio aſſignari rationē in. l. amplius nō peti in. ij.
col. ff. rem ra. habe. vbi dicitur ꝙ quando agitur contra homi
nem miniſtrum legis. tunc duo offēduntur ſcilicet lex ꝛ homo
quando autem agitur contra priuatum ſolus homo offēditur
nimirū ergo ſi durius agitur contra hominē miniſtrum legis
ꝙ̄ contra priuatū. Hec tamen ſolutio in infinitis locis reprehē
ditur per Bar. vt per eum in. d. l. amplius non peti. in. ij. col. et
in. d. l. ſi libertas. in prin. in repetitione legis. ſi inſulaꝫ. circa fi
nem prime partis principalis. ff. de verbo obli. quia ſecundum
eum non eſt verum † ꝙ arbiter ſit miniſter legis. qđ patet: qꝛ 13
de iure digeſtorum non oritur actio nec exactio. l. diem profer-
re. §. ſtari. ff. de arbi. notat Bar. in. l. i. C. de arbitris. Item arbi-
ter non habet iuriſditionem ſed notionē. l. ait pretor. in prin. ff.
de regu. iur. Preterea et fortius habemus ꝙ imo durius agit
cum homine miniſtro legis ꝙ̄ cum ipſa lege. patet † qꝛ verbū 14.
peti prolatum a lege intelligitur per ſn̄iam. l. in ſeruitute. §. pe
tijſſe. l. qui cum maiorum. §. accuſaſſe. ff. de bonis libertorū. l.
papi. § meminiſſe. ff. de inoffi. teſtamen. Bal. in. l. ſi quis in ſuo
in prin. C. de inoffi. teſtamen. et tamen prolatum ab homine le
gis miniſtro intelligitur per litis conteſta. d. l. amplius nō pe-
ti. ff. rem ra. habe. vnde ipſe Barto. poſt Dy. in omnibus locis
ſupra allegatis reſpondebat aliter ꝛ multū notabiliter † ꝙ ali 15
quando pena reſpicit actū ſiue annullationem actus et duri9
agitur cum lege ꝙ̄ cum homine qualiſcūꝙ ſit ille homo. et ra
tio eſt qꝛ lex facilius poteſt actum annullare ꝙ̄ homo cū maio
ris ſit potentie. l. non dubium. cum vulg. C. de legi. ꝛ hoc modo
proprie loquitur et procedit. d. l. ſi libertus. in prin. ff. de iur. pa
tro. Aliqn̄ pena non reſpicit annullationē actus ſed venit extri
ſecus. et tunc bene mitius agitur cum lege ꝙ̄ cum homine. et

a ¶ homi-
nem. add. za
ba. in cle. cō
ſtitutionem
§. iſup. i. q.
d elec. ꝛ bar.
plene in. l. ſi
iſulā. de ver
bo obliga.

16 ita proprie loquitur. d. l. celſus cum prealleg. ¶ † Et ſi vultis
cognoſcere qn̄ actus dicatur fieri in fraudē legis et quando in
fraudem hois. videatis Bal. no. declarantē in. l. hac edictali. §.
omni. C. de ſecū. nup. vbi dicit ꝙ qn̄ actus geritur inter prohi-
bitas perſonas dicitur fieri in fraudem legis. l. qui teſtamē. ff.
de proba. Sed quando agitur inter perſonas non prohibitas
ſed fit in preiudiciū tertij tunc actus dicitur geſtus in fraudeꝫ
hominis. l. i. C. ſi quid in frau. pa. Item quādo actus fit ad ex-
cludendam legis prouidentiā vel legis ſtatutum tunc dicitur
fieri in fraudē legis vt ibi per eū. et hoc vltimum magis placet
et fuit doctrina iuriſcō. in. l. ſi libertus. in. prin. in verbo diuer-
ſitatis. ff. de iure pa. vbi inquit ad contextū iuriſconſultus tūc
in fraudē legis fit quod libertus ſe minorē centenario facit ad
17 hoc vt preceptum legis euertat. † Aduertite etiam inquantū
dixi ꝙ alienatio facta a debitore in fraudem creditorum valet
et tenet iſtud non habet locum in debitore manumittēte ſeruū
ſuū in fraudē creditorū quia talis manumiſſio non valet ipo iu
re vt eſt tex. ſupra. quibus ex cauſis manu. non lꝫ in verbo nihil
agit. et diuerſitatis eſt rō ꝙ̄nis prima fronte rōne libertatis vi
18 deretur dicendū oppoſitū † qꝛ libertas ſemel data non pōt de
facili reuocari niſi ex magna cā vt eſt tex. in. l. ſi ex cā. §. fi. iun-
cta. l. ſeq. ff. de mino. facit. §. ſemel. ſupra. qui. ex cau. ma. nō lꝫ. ꝛ
propterea lex impedit ab initio Iſta eſt rō doc. vt Nico. de nea.
et Ange. de are. poſt Joā. de pla. ſupra. ex qui. cau. manu. nō lꝫ
in prin. et hanc rōnē diuerſitatis ſentit glo. in. l. ſi noxiali iudi-
cio. in prin. in glo. in verbo iudicio circa fi. ff. de noxa. ¶ His ſic
expreſſis venio ad expeditionē tex. Iſte. §. cōi oīm diuiſione vt
Dy. Nico. de neapo. et Ange. de are. diuiditur in duas partes
ego aūt diuido illum in tres. In prima ponitur thema ex quo
reſultat tacita qō. In ſcđa reſponſio ſiue deciſio. In tertia rn̄ſi-
ſionis ſiue deciſionis declaratio. ſcđa ibi pmittit. tertia ibi idē
dicere. Et ꝙ̄uis multiformiter ſūmet p doc. Ego ſūmo illū hoc
19 modo. † Alienata a debitore in frau. credi. bonis eius ex ſen-
tentia poſſeſſis reuocātur perinde ac ſi alienata nō eſſent ac ſi
20 in bonis debitoris pmanſiſſent. h. d. In tex. ibi in fraudem. †
Qualiter accipiat fraus in hac materia habetis tex. qui decla
rat in. l. i. §. penul, ꝛ fin. ff. de his q̄ in frau. credi. videatis etiaꝫ
l. fraudis. ff. de reg. iur. et. l. aliud eſt fraus. in prin. ff. de ver. ſi-
gni. Et an ſit differētia et q̄ differentia ſit inter fraudē et dolum
a habetis gloſ. in. l. iuriſgentiū. §. ſed ſi fraudandi. [a] in verſi. edi-
cit. ff. de pac. et ibi late p Barto. et alios et glo. in. l. i. §. furti. in
verbo fraude. ff. de his q̄ no. infami. et tex. in. l. ij. C. de in litē iu
rādo. et ibi glo. in verbo dolus q̄ ponit aliā differētiā et ibidem
not. p doc. et tex. i. c. ex tenore. extra de reſcri. quē ad hoc ibi no.
Abb. Panor. in. iiij. no. ꝛ ibi glo. p Bar. in repeti. l. quod nerua.

vide authen. ad hoc. in §. ſimiliter C. de latina liberta.

a ¶ §. ſed ſi
fraudandi
vbi vide do.
alex. d. imo.

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

in.i.colũ.ff.depoſi.per Bal.in.l.pignus in.iij.col.C.de pig.act.
ꝛ in.c.beneficiũ ſi de feu.fue.contro.inter do.ꝛ agna.al's eſt ru
brica.ſi feudum negatum fuerit vaſ. et ibi declarat inter cete-
ra † que dicatur proprie fraus et ꝑ Albe. in dictionario ſuo in 21
verbo fraus et in verbo dolus. In tex.ibi tradideris. Uos dici
te idem eſſe ſi dederit et ſi dominium tranſtulerit.text.eſt in.l.
ſi ſciẽs in fi.ff.de contrahen.empt. idem etiam eſſet ſi alienaue
rit vt eſt tex.in.l.i.§.fi.in verbo alienationem.et in verbo aliena
uerit.ff.de his qui in frau.cre. † alienatio autem dicitur omis 22
actus per quem dominium transfertur.vt dicit tex.in.l.i. in fi.
C.de fun.do.accedat ille no. et bene ſignandus quẽ bar.ibi re
putat multũ ſingularẽ in.l.fi.C.de re.alie.et ibi eſt tex. † ꝙ pro 23
hibita alienatione intelligitur prohibita oĩs tranſlatio ſiue iu
ris directi ſiue vtilis ſiue alterius cuiuſlibet iuris.et ibi etiã ꝑ
Bal.et de verbo alienationis habetis tex.in.l.alienationis ver
bum in prin.et in.l.alienatum.ff.de ver.ſigni. † et que proprie 24
dicatur alienatio et quot modis capiatur.habetis per Bal. in
c.i.de alie.feu.et late per eum in.c.i.§.aut ſi libellario qui.mo-
dis feu.amit.in vlti.carta.et ibi quot modis capitur alienatio
vt ibi per eum et Bal.in fin.poſt glo.C.de bo.auc.iudi.poſ. per
Inno.et doc.in.c.epi quõd eſt.c.quartum.et in.c.ſeq.de rebus
eccle. non alienan. Et videte qđ dixit no Ange.in.l.benignus
ff.de legi. † ꝙ ſtatutum loquens de alienatione non habet lo 25
cum in pignore ſiue in contractu pignoris nec in conceſſione
vſufructus.facit quod dixit Pau.de caſt.in.l.i ambigua in eo.
titu.ff.de legi.vbi dicit ꝙ proprie non eſt alienatio niſi transſe
ratur dominium. ℂ No.i.ex hoc textu.in princi.ſecũdum An-
ge.de are.hic a contrario ſenſu ꝙ ſi alienatio fieret a debitore
et non in fraudem creditorũ ꝙ valeret nec poſſet reuocari iſtđ
ego habeo pro indubitatiſſimo quando non adeſſet fraus nec
animo nec re nec euentu.alias ſecus vt videbitis infra. ℂ Ul- 26
timo nota ex hoc tex.in ver.poſſeſſis † ad hoc vt creditores ad
mittantur ad reuocãdum alienata per debitorem in eorũ frau
dem.requiritur ꝙ ſint miſſi ex ſententia iudicis in poſſeſſionẽ
bonorum debitoris et poſtꝗ̃ miſſi ſunt ſi inuenerint bona nõ
eſſe ſoluendo poſſunt deuenire ad remedia reuocatoria contra
poſſeſſores bonoꝝ.in quos eſt facta alienatio.ꝛ ſic ſatis infert
ꝓut etiã inferebat Ang.de are.hic colligẽs hoc ex tex. ꝑ nota
bili ꝙ anteꝗ̃ poſſit ꝑueniri ad reuocandũ alienata in fraudeꝫ
creditoꝝ ꝛ ſic añꝗ̃ poſſit haberi regreſſ⁹ ꝯtra poſſeſſores bono
rũ ĩ quos facta eſt alienatio.requirit̃ ꝙ primo fiat excuſſio bo
noꝝ debitoris an ſit ſoluẽdo necne.iſtud ꝓbatur alibi meli⁹.ſ.
ꝙ requirat̃ excuſſio in.l.i.vbi tex.exp̃ſſus in verbo bonis eius
excuſſis in.l.ignoti.que eſt.l.pe.C.de his q̃ in frau.cre. De ſuo
an ꝛ qñ ꝛ quõ ꝓcedat ponam late in glo.in verbo poſſeſſis eo.

§.et ibi multa bona attingã in materia iſta excuſſiõis. ℂ Gl.
prima in verbo ĩ fraudẽ.ego diuido ĩ duas partes principales
in prima per modũ notabilis glo.ponit vnũ qđ eſt maximũ fũ-
damẽtum in materia huius.§.in ſcđa glo.aggreditur bonam
diſtinctionẽ. ſcđa ibi ꝛ de hac fraude nota bonã diſtinctionẽ.
27 ℂ In eadẽ glo.ibi.§.hoc edictũ.ꝛ.§.ſimili mõ.habetis † ꝙ ĩ
alienatis titulo oneroſo ad hoc vt poſſint reuocari requiritur
dolus vtriuſꝗ̃ tã debitoris alienantis ꝗ̃ recipientis. in alie-
nati.aũt titulo lucratiuo ſufficit ſola fraus debitoris.ꝛ diuer-
ſitatis eſt ratio ſecũdum Pe.de bellaper.poſt Jacob.vt hic re-
fert Jo.fab.in.i.co.ꝛ Ang.de are.in.iij.col.q2 nõ eſt par eadẽ-
ꝗ̃ ratio debita amittere et lucra non capere vt inquit text.in.
l.fi.§.pe.C.de codicil. ℂ Sed opere p̃cium eſſe videt̃ ꝓ intelli-
28 gẽtia huius prime partis glo.ꝛ eius concluſionis † q̇s dicat̃
titulus lucratiuus et quis oneroſus et paucis que ſint cauſe
lucratiue habetis enumeratas in tex.no.l.penul.§.lucratiu⁹
C.de impo.lucra.deſcri.li.x.qui text. quõ intelligendus ſit et
quõ ꝓcedat videte Bart.in.l.meuius.§.duobus. in repetitio.
in prima col.ff.de leg.ij.ꝛ inter cetera lucratiuas cauſas ĩ tex.
illo enumeratas vnã non omitto que eſt notabilis ꝛ ibi eã no.
ꝙ ſi donans ꝓpter ingratitudinẽ donatarij reuocet donatio-
nẽ.ꝛ ſic q̇s repetit rẽ quã dedit ſine nouo contractu nõ dr̃ ha-
bere titulo lucratiuo. Et notate diligẽter ꝙ ſi quis hꝫ aliquid
vel aliquid cõſequit̃ ꝓ p̃cio illicite ſoluto.cũ illud p̃ciũ nõ det
bono mõ ſed malo ꝙ illud qđ cõſequit̃ dr̃ habere titulo lucra-
tiuo ꝛ nõ oneroſo.ſolu.iſtud eſt qđ dicit no.Barto.poſt glo.ibi
in.l.i.§.fi.ff.ſi q̇s omiſſa cã teſtamenti.ꝛ ꝑ hoc no.Bar.ꝙ ille q̇
dat pecuniam vt ꝯſequatur bñficiũ vel p̃bẽdã.cũ det malo mo
do dicitur habere titulo lucratiuo.Et ꝑ hoc etiã dicit ibi Bal.
ꝛ reputat bene notãdũ in.l.i.C.ſi q̇s omiſſa cã teſtamẽti in pe-
nul.co.in ꝟ.extra q̃rit̃ ꝙ quicquid ꝑ ſimoniã abeſt nõ dꝫ cõſide
rari vt onus vel vt dãnũ q2 turpiter abeſt. ℂ Itẽ notate ꝙ illđ
qđ q̃ritur ex cã pene dꝫ queri titulo lucratiuo.ꝛ non oneroſo.
iſtud eſt qđ voluit nota.Bar.in.d.l.meuius.§.ſi duobus.in pe
nul.col. Et an illud qđ q̃ritur in ludo dicatur q̃ri ĩ titulo lucra-
tiuo.habetis ꝑ Bal.in.l.i.ante fi.C.ſi q̇d in frau. patr.ꝛ ibi di-
cit ꝙ ſic q2 ſcđm eũ quicq̇d ex maleficio queritur dr̃ eſſe lucrũ.
† ꝛ de cauſis ſiue titulis q̇ nõ ſunt nec lucratiui nec oneroſi ſꝫ
29 quaſi lucratiui habetis tex.no.in.l. apud Celſum.§.auctoris
aũt dol⁹.ff.de excep.dol.ꝛ gl.ĩ verbo alia cã exẽplificãdo dixit
no.ꝙ ſi q̇s emat rem modico p̃cio q̃ ſit digna magno p̃cio dicit̃
habere ti.quaſi lucratiuo. ℂ † An aũt dos ſit titulus lucrati
30 uus[a] vel oneroſus habetis no.tex.in.l.fi.§.ſi a ſocero.ff.de his
que in frau.cre.quẽ tex.no.ibi Bart.ꝛ infert ad quõ.ad quam
dicit de facto ſe reſpondiſſe vt ibi per eum. ꝛ text.in.d.l.vnica.

a ℂ Lucrati
uus.viđ ſin
gul.do.ale.
de imol.in.l.
ſi donatur⁹
.§.i.de cõdi.
ob cãꝫ vbi ẽt
vide Lu.ro.

Universidad del Rosario
Archivo Histórico

§.lucratiuas.C.de ipo.lucra.deſcrip.li.x.quē ibi no.Barto.et
tex.in.l.ꝓ oneribus.quē ad hoc ibi no.Bar.C.de iure do.⁊ tex.
in.l.fi.in prin.i eo.ti.quē ibi no.bar.⁊ bal.⁊ tex.in.l.ex ꝓmiſſio
ne.ff.de acti.⁊ obli.⁊ habetis gl.in.l.meuia.§.i.in ℣.ipſi noce=
re.⁊ ibi bar.⁊ doc.ff.ſolu.ma.⁊ gl.in.l.ignoti.C.de reuoc.his q̄
in frau.cre.⁊ ibi Bar.⁊ late bar.in.l.meuius.§.duobus i repe.
in.xiiij.col.in ℣.ſcđo q̄ro ego ſū obligatus.ff.de leg.ij.⁊ bal.in
l.ij.C.de reuo.his q̄ in frau.cre.⁊ i iſtis locis cōiter cōcluditur
ꝙ titulus dotis ex parte patris dotātis ⁊ ex parte mariti dica
tur titulus oneroſus.ex parte ℣o mulieris dicaꝛ eē titulus lu
cratiu⁹.Et aduertite diligētiſſime ꝙ titulus dotis ex parte ma
riti intātū eſt oneroſus ꝙ etiā ex poſtfacto ꝯſecutur⁹ ſit lucrū
ex tali dote puta ꝓpter pactū qđ fecerat de dote lucranda vel
vigore ſtatuti diſponētis ꝙ decedēte muliere in matrimonio
vir lucreꝛ dotē tn̄ nūꝙ̄ diceretur habere ex cā lucratiua cū ꝓceſſe
rit cauſa oneroſa.i.titulus dotis.iſtud eſt qđ i terminis voluit
gl.no.in.l.ſi donaturus.§.fi.in.glo.fi.i verbo dūtaxat.ff.de cō=
di.ob.cauſam.ꝓ qua gl.ego allego tex. expſſum in terminis ⁊
ad lr̄am i.d.l.vnica.i.§.lucratiuas.i ℣.ſi ℣o vel ſocer.C.de ipo.
lucra.deſcri.li.x.vbi ſi ſocer dederit ꝓ filia vel nepte vel ꝓne=
pte đr ad ꝯtextū.lꝫ caſus euētu res eius cui data eſt vertaꝛ ad
lucratiuū nec inter lucratiuas cās enumerabiꝛ.⁊ ibi viđ Ang.
qui ibi eū pōderat ad hoc accedat qđ voluit bal.i.l.hac edicta
li in prin.C.de ſecundis nup.i.iij.col.℣.pone ꝙ appoſitū pactū
de lucrādo ⁊c.vbi dicit ꝙ lucrū dotis qđ ꝯcediꝛ marito ꝓpter
expēſas nō đr titulus lucratiuus.⁊ idē bal.i aut.ꝑterea.in pe.
col.C.vñ vir ⁊ vxor ⁊ bal.in.l.cum multe.in.ij.col.C.de do.ante
nup.Itē aduertite ꝙ titul⁹ dotis nō tātum eſt oneroſ⁹ ex par=
te mariti vt ꝑdixi.ſed etiā eſt oneroſus ex parte filioꝝ dotē ma
ternā petentiū iſtud eſt qđ notabiliter ⁊ ſignāter voluit bar.in
repe.l.ſi ꝯſtante in prin.ff.ſol.ma.in.x.q.ij.partis prin.vbi ad
hoc allegat.d.l.ex promiſſione.ff.de acti.⁊ obli.Aduertite etiā
ꝙ ea que dixi de dote vt ſit titul⁹ oneroſus ex parte mariti hꝫ
locū nedū in dote vera ⁊ in marito vero.ſed etiā in dote putati
ua ⁊ in marito putatiuo.iſtud eſt qđ in terminis voluit gl.no.
quā ego reputo vnā ⁊ ſingularē in iure in.l.ꝑculus.al's eſt.l.
ancilla.in glo.fi.ff.de iure do.¶ † Quid aūt de donatione pro 31
pter nuptias an ſit titulus lucratiuus vl' oneroſ⁹ habetis tex.
quē ibi no.bar.in.d.l.vnica.§.lucratiuas ꝑ bal.in.l.fi.in prin.
C.de do.ꝓmiſ.⁊ in iſtis locis cōcludiꝛ ꝑ oīa ꝓut.s̄.concluſi in
dote.† Et quid de legitima quā in ſua vita preſtat pater filio
vel ex ꝓpria volūtate vel ex forma ſtatuti.Et quid de alimētis 32
an dicanꝛ haberi titu.lucratiuo an oneroſo habeꝛ ꝑ bal.in.l.ij.
C.de reuo.his que in frau.cre.⁊ ibi cōcludit bal.ꝙ oīs obliga
tio legalis eſt titulus lucratiuus.¶ Viſo qui ſint tituli lucra

tiui ⁊ qui oneroſi.Reuertor nūc ad cōcluſionē quā ſupra colle
33 gi ex prima parte gl. † ſcꝫ ꝙ in alienatis per debitorē in frau.
cre.ti.oneroſo ad hoc vt poſſint reuocari requiriꝛ fraus ex par
te debitoris alienātis ⁊ ex parte recipiētis.ſecus aūt in aliena
tis titu.lucratiuo.iſta cōcluſio limitaꝛ ꝑ doc.hic vt ꝓcedat in
creditore.ſec⁹ aūt ſit i patrono q̇ poteſt reuocare alienata per
libertū in eius fraudē.ꝙ̄uis ille in quē facta eſt alienatio etiā
tit.oneroſo nō fuerit particeps fraudis per tex.i.l.i.§.ſi q̇s in
fraudē.ff.ſi q̇d i frau.patro.Ad idē.l.i.§.dolū.⁊ ibi declarat gl.
in.℣.alienata.in.e.ti.ff.ſi q̇d in frau.pat.⁊ rō diuerſitatis inter
patronū ⁊ creditorē eſt ſcđm Ang.hic in.ij.col.⁊ lꝫ Ang.infide
liter hāc rōnē ſibi aſcripſerit.tn̄ an̄ eū illā ponit Pet.de bella=
per.poſt Jac.ſcđm qđ eum fideliter refert Jo.fab.in.i.col.i fi.
Nā iura magis conſeruāt nobis id qđ noſtrū eſt ꝙ̄ id qđ ē no
bis debitū facit.l.videamus.§.ſi actionē.ff.de vſu patro.ergo
đr habere ius i bonis liberti.iuxta.§.ſed nr̄a ſupra de ſucceſ.
liber.creditor aūt lꝫ debeat habere cētū a debitore bona tn̄ de=
bitoris nō ſunt ſua.nimirum ergo ſi iura magis ꝓuidēt patro
no ꝙ̄ creditori.iſta tn̄ rō lꝫ prima frōte ſit ſatis ꝑſuaſiua michi
nō placet.Aliā ergo aſſignabat rōnem ſupradictus Pe.đ bel=
laper.referēte hic Jo.fab.ſupra q̄ videtur magis ſuſtētabilis.
Nā patron⁹ qn̄ vult reuocare alienata ꝑ libertū i ei⁹ fraudem
teneꝛ refundere ꝓciū emptori vt eſt tex.i.d.l.i.§.ſi quis i frau.
creditor aūt reuocās alienata in eius fraudē ꝑ debitorē nō te
neꝛ refundere ꝓciū vt eſt tex.in.d.l.debitor.⁊.l.ſe.ff.de his que
in frau.cre.⁊ videbitis.j.in glo.in verbo petere.cum ergo pa=
tronus in vno grauetur.ſ.i ſolutione precij.nimirū ſi in alio al
leuiatur ſcꝫ vt poſſit reuocare etiam ab eo qui habet rem etiā
titu.oneroſo ſine fraudis participatione ꝑ regulā.l.eū qui in
princi.ff.de iureiu.⁊ ſi inſtares q̄ ſit rō diuerſitatis quare pa=
tronus reuocās refundit preciū creditor aūt non potes dicere
ſm Ange.de are.hic in.ij.co.ꝙ ideo ſit.qꝛ patronus nō habet
cauſam oneroſam ꝓut hꝫ creditor.⁊ ante Ange.eſt ratio gloſ.
in.d.l.i.§.ſi quis.infra.i ℣bo fraudemus emptorem.ff.ſi quis
in fraudē patr.¶ Scđo ego limito predictā concluſionē gl.vt
ꝓcedat in debitore priuati ſecus autē eſt in debitore ciuitatis
qꝛ tūc non inſpicitur fraus recipientis rem alienam etiā titu.
lucratiuo.ſed oneroſo.tex.habetis not.in.l.ij.C.de debit.ciui=
tatū.lib.xi.⁊ ibi expreſſe Bar.qui dicit illū caſum eſſe ſpecialē
fauore ciuitatis.⁊ idem etiā tenet Dy.in.l.q̇ aūt.§.hoc edictū.
ff.de his que in frau.cre.per.d.l.ij.ꝓut hic refert ⁊ ſimpliciter
ſequitur Nic.de nea.in.ij.col.¶ Tertio ego limito ⁊ alij non
ponūt hic ꝑdictam cōcluſionē glo.dū in ea vult ꝙ ex ꝑte debi=
toris ſemꝑ requiritur dolus ſiue ſit titulus lucratiu⁹ ſiue one
roſus.qꝛ nō ꝓcedit in caſu.l.ait pretor.§.ſi debitorē.ff.que in

Universidad del Rosario Archivo Histórico

fran.cre ſcđm ꝙ ibi tenet ⁊ declarat Bar.in.fi.in vlti.qõne.nã
ſi poſt bona debitoris poſſeſſa a creditoribꝰ quo caſu facta eſt
par conditio oium debitorũ iuxta.l.qui aũt.§. ſciendum ſupra
que in frau.credi ſi vnus creditorum inſequatur debitorẽ fu=
gientẽ,et pecuniam aliquam exportantẽ ⁊ ab eo pecuniã illam
capiat agitur contra illum creditorem actione in factũ reuoca
toria.ꝙuis debitoris nulla fraus interuenerit eo qꝛ ille cõtra
quẽ actio intentaꝛ dicitꝛ eſſe in dolo ꝑ.d.§.ſciendũ. ¶ Et iuxta
ꝑdictam cõcluſionẽ glo.ſubijciebat hic Ange.de are.in.ij.co.
vnũ qđ ipſe reputat bene not. ꝙ ſi non habens titulũ oneroſũ
tꝑe celebrati cõtractꝰ fuit in bona fide ſi poſtea tꝑe facte tradi
tiõis fuerit in fraude hoc eſt ſciuerit fraudẽ ꝙ põt agi ꝯtra eũ
reuocatoria.qꝛ đꝛ eſſe particeps fraudis. allegat ad hoc i ter=
minis glo.valde no.quã ipe reputat vnicam ⁊ ſingularem in.
d.l.qui aũt.§.hoc edictũ in verbo ceſſare.ff.que in frau.cre.ad
do ꝙ cõtrariũ tꝫ Rodul.de auri.hic quẽ refert ⁊ ſingulariter ſe
quitꝛ Nico de nea.hic in.iij.q.extra glo. nihil tamen ad hoc fũ
damentũ allegant,ſed ſolũ reſpondent ad.l.ij.in prin.ff.de vſu
ca.pro emptore.qꝛ dicũt ꝙ ille tex,loquitꝛ i acquirendis.ſ.ꝑ vſu
capionẽ,nos autem loquimur in iam acquiſitis,vnde facilius
cõſequantꝛ acquiſita ꝙ̃ querenda iuxta regulam.l.patre furio
ſo.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.⁊ ex his expedita eſt prima
pars principalis glo. ¶ Sum mõ in ſcđa parte principali hu=
ius glo. q̃ incipit ibi.⁊ de hac fraude notate bonã diſtinctionẽ
in qua parte glo.ꝓcedit per hunc modum.vt enim tradat di=
ſtinctionem de hac fraude.primo ponit et enumerat oẽs par=
tes ſimul ⁊ omnia membra diuiſionis alias diſtinctionis. In
ſcđa ille mẽbra particulariter ⁊ de ꝑ ſe declarat. ſecunda ibi ſi
debitor in fraudem alienet inter viuos.Illa ſecunda ſubdiui=
ditꝛ in tres ꝓut tria ſunt mẽbra diſtinctiõis.Primũ eſt in debi
tore qui alienauit i fraudẽ iter viuos. Scđm eſt in debitore q̃
adhibuit fraudẽ in vltima volũtate ꝑ viã legati vel fidei com=
miſſi ſiue donationis cã mortis.Tertiũ eſt in debitore q̃ adhi
buit fraudẽ in vltima voluntate relinquẽdo libertates dire=
ctas vel fideicõmiſſarias.ſcđa ibi in vltima volũtate ſi legatũ.
tertia ibi in libertatibus aũt in fraudem relictis ⁊ iſta diuiſio
ſit vobis loco lr̃alis expeditiõis. ¶ In ea.glo.ibi.l.oẽs.§.lu=
cius habetis ꝙ ex alienatione oim bonoꝝ iter viuos facta etiã
fraude aliter nõ ꝓbata preſumitꝛ fraus alienantis. † Et aduer 34
tite circa intellectũ illius.§.lucius.ꝙ ꝙuis loq̃tur ⁊ ꝓcedat i
alienatione facta titulo lucratiuo,ſ.donationis ꝓut intelligit
ibi glo.i.⁊ ibi Bar.tñ hꝫ etiã locũ ⁊ ꝓcedit in alienatione facta
titulo emptionis.⁊ ſic titulo oneroſo ita extẽdit ⁊ ampliat illũ
tex.glo.in.l.qui teſtamẽtũ in verbo modũ.⁊ ibi Barto.ff.de ꝓ=
ba.et bar.in.d.§.lucius.⁊ bar.in.l.poſt contractum,in.ij.col.

ff.de dona.ab.etiã allegat illã glo.in.l.qui teſtamẽtũ ⁊ eã repu
tat valde notabilẽ ad hoc idẽ etiã ſẽtit glo.in.l.patronus i glo.
i.ad fi.ff.de ꝓba.⁊ idẽ etiã ſẽtit glo.nr̃a hic dum generaliter et
ſimplr̃ đt ꝙ ille.§.lucius.procedit qñ debitor oia bona aliena
35 uit † ⁊ ſub verbo alienauit ꝯprehẽditꝛ generaliter ois actus ꝑ
quẽ dñiũ trãſfertꝛ ꝓut dixi ſupra i apoſtillatione tex.ſuꝑ verbo
tradiderit.Ego tñ itelligo iſta ⁊ limito vt ꝓcedãt qñ venditio
oim bonoꝝ eẽt facta ꝓ valde minori ꝑcio ꝙ̃ valerẽt ipſa bona
alʼs ſecus.ita tꝫ Joan.de imo.in.d.l.poſt cõtractũ, videte etiã
ibi latius ꝑ eũ.iſtud etiã firmat ibidẽ Lu.ro.ad qđ accedat qđ
voluit bar.in illa.l.poſt cõtractũ.in fi.col. in ṽ.quero in caſibꝰ
i q̃bus dixi.vbi tenet ꝙ datio iſolutũ facta a debitore ita đmũ
reuocatꝛ a fiſco tanꝙ̃ in eius fraudẽ facta qñ eſt facta ꝓ valde
pluri ꝙ̃ eſſet debitũ alʼs ſecus.⁊ ratio eſt ſm eũ ibi. qꝛ paucitas
ꝑcij facit ꝑſumi fraudẽ alleg.l.ꝑ diuerſas.C.mãdati.et de hoc
no.ꝑ cano.i.c.ad noſtrã.extra de emp.⁊ ven.in.c.illo vos. ex=
36 tra de pig. ¶ † Itẽ aduertite ꝙ.d.§.lucꝰ.ꝓcedit nedũ ſi debi=
tor alienauerit oia bona.ſꝫ etiã ſi alienauit maiorẽ partẽ vt eſt
glo.valde no.quã Ange.de are.in.ij.colũ. reputat vnicã ⁊ ſin=
gularẽ i.l.nomẽ.§.filio.in gl.in verbo ois ſubſtantia. ff.de leg.
iij.⁊ ibi ſentit bar.⁊ probat tex.ꝙ ille facit.l.ꝓpter litẽ.in pri.ff.
de excu.tu.et idem etiã tenet Bal.in.l.i.in.iij.q.C.ſi q̃d in frau
dem pa.et bal.i.l.ſi vnꝙ̃.C.de reuocã.dona.facit quod no.bar.
in.l.ſi ſocietatem.§.arbitrorũ.ff.ꝓ ſocio.in.vij.col.in.q.qua q̃
37 rit.An poſſit renunciari ad arbitrium boni viri. ¶ † Item.d.
.§.lucꝰ. procedit nedum in alienante omnia bona ſua aut ma
iorẽ partẽ.ſed etiã in alienante melioramenta ſua. allegatꝛ ad
hoc tex.ꝓ ſingulari in.l.ſumma cũ rõne.in prin. ff. de peculio.
quẽ tex.reputat ad hoc ſingularem ⁊ vnicũ Ang.de are.hic in
fi.ij.col.⁊ ita dicit per oia dicere Ang.in.l.i.C. de reuo.his que
in frau,cre.ego vltra eũ reperio ꝙ illũ tex.in.d.l.ſumma cũ rõ=
ne.in prin.in verbo intricate allegat Ange.ꝓ vnico ⁊ ſingula=
ri ꝓ hoc ꝙ alienatio rerũ magis ꝑcioſarum facit preſumi alie
nationẽ fraudulentã ita Ang.in.l.fi.C.de ſtipu.ſer. ⁊ idẽ Ang.
in.l.marcellus.§.res que.ff.ad trebellia.⁊ idem Ange. in.l.in
quartã.ff.ad.l.fal.et idẽ Ang.i.l.ij.C.de repu.here. ⁊ idẽ Ang.
in.d.l.oẽs.§.lucius.ſed certe ille tex.in eternum nunꝙ̃ mihi ꝓ
babit hoc qꝛ nullibi illo de melioramẽtis nec de rebus ꝑcioſis
ſꝫ bñ ꝓbat ⁊ vult tex.ille ꝓut eũ ibi no. Bar.ꝙ intricatio rõnũ
38 facit ꝑſumi fraudẽ creditoꝝ. ¶ † Quid autẽ ſi debitor aliena=
uit oia bona ſua.ſed nõ ſimul ⁊ ſemel ſed particulati ⁊ minuta
ti ſiue interpollatim an ꝑſumatꝛ fraus creditoꝝ.bar.in.d.l.no=
a mẽ.§.filio.poſt gl.ibi ſentit ꝙ ſic.⁊ idẽ tenet bal.[a] in.l.i.in.iiij.
q.C.ſi q̃d in frau.pa.⁊ bald.in.l.ij.C.de repu.heredi.⁊ in.l. i.in
fi.col.C.qui bonis cede.poſ.⁊ bal.in.l.fraus.ff.de legi. ⁊ Ang.

a ¶ Bald. quẽ vide ibi dem in.ij.co lũ.ver. iiij.q̃ ro vbi dicit ꝙ dꝫ reuoca ri ꝓ rata de q̃libꝫ re vſꝙ̃ ad legitimã

Universidad del Rosario Archivo Histórico

in.d.l.oēs.§.lucius.lȝ in contrariū prima frōte aliqualiter fa
cere videret̃ tex.ille vade no.in.l.peculiū paruula.ff. de pecul.
leg.vbi dicit bar.eſſe caſum notabilē ⁊ mēti tenendum ad hoc
† erat ſtatutū in terra ſua ꝙ ſi quis emerit oīa bona alicuꝰ te
neat̃ ad debita ⁊ credita.erit ne remediū vt non teneat̃ certe ſic
ſi emat ſingulariter ⁊ particulariter vt ibi eſt caſꝰ. ecce ergo ꝙ
ꝯtuis ꝑ emptionē oīm bonoꝝ ſimul factā q̇s teneat̃ ad debita
et ad credita vigore illius ſtatuti.nō tñ habet locū ſi particula
riter ⁊ ſingulariter oīa bona emerit ſȝ parū facit ſi cogitabitis
¶ † Ex predictis ergo habetis vnū caſum ſeu vnū modū per 40
quē preſumit̃ fraus fraude etiā aliter nō ꝓbata.alios nonnul
los caſꝰ per quos preſumit̃ fraus ponit et enumerat bar. in.l.
poſt cōtractū.in.ij.iij.⁊.iiij.co.ff.de dona.⁊ ibi vltra primū p̄di
ctū modū ponit alios quinq; modos ſiue caſus. Nōnullos ēt
ponit bar.in.l.ij.⁊ ibi latius bal.C.de repu.heredi.⁊ bart. in.l.
pupillus.§.fi.ff.de auc.tuto.⁊ bar.in.l.i.§.is quoq;.ad fi. ff.de
colla.bono.⁊ bar.in.l.multū.in.i.⁊.ij.col.C.ſi q̇s alte. vel ſibi.⁊
bald.in.l.i.in fi.col.C.qui bo.cede.poſ.⁊ Cy.bal.⁊ Ange. in.l.ſi
quis poſt hac.C.de bo.preſcri.bal.in.l.ij.C.ad velleia.⁊ Jo.fa.
hic circa.vi.vel.vij.col.⁊ Nico.de Nea.hic poſt Rodul .de auri
curia.i.ij.q.extra gl.ſed illi caſus nō oēs cōgruūt aut ꝯueniūt
ad ꝓpoſitū materie noſtre ille preſūptiones ſunt per quas q̇s
preſumit̃ alienaſſe aīo cōmittēdi delictū nō autem oēs ſunt ad
p̄ſumendū debitorē alienaſſe in frau.credi. Referā ergo nōnul
las q̄ faciēt ad ꝓpoſitū. ¶ † Ultra ergo p̄mū caſū ſupra rela 41
tū in quo preſumitur fraus fraude aliter nō probata. ſecundꝰ
caſus eſt qñ debitor alienaret in coniunctā perſonā.l. data ali
as incipit lata.C.de dona.⁊ eſt tex.no.in.l.i.in prin.de bo.liber
to.⁊ in.l.ſi quis poſt hac in ℣.ſi q̇d.C.de bo.preſc.⁊ ibi bal.in fi.
i.col.bar.poſt Dy.in.d.l.poſt contractum.in fi.ij.col. et Joan.
fa.hic circa.vi.vel.vij.col.qui etiā vltra tex. preallegatos alle
gat tex.in.l.fi.C.vbi pupil.educ.debeat. Dicebat tñ no.bar. in
d.l.poſt cōtractū ꝙ ſola ꝓximitas nō ſufficeret ad faciendū p̄
ſumi fraudē niſi etiā alia cauſa precederet ꝑ quaȝ preſumeret̃
fraus vel ibi dicit Jmo.⁊ ibi Lud.ro.niſi alie coniecture ꝯcur
rerent vt ibidē latius ꝑ eū Jtē preſumeret̃ fraus ⁊ ſic erit terti
us caſus qñ debitor qui alienauit poſt alienationē reperit̃ ip
ſa bona poſſidere tex.eſt no.in.l.ſicut.§.ſuperuacuū.ff.quibus
mo.pignus vel hypo.ſol.circa quem text. habetis elegātia et
magiſtralia verba bar.in ꝯſilio ſuo qđ incipit petrus nicole. ⁊
per Ange.in conſilio ſuo.xlvij.quod incipit.quidā Frāciſcꝰ et
ſimilis eſt tex.in.l.⁊ qui.⁊ ibi bal.C.de diſtrac.pig.quē tex.etiā
allegat Jo.fa.hic. Jſtud tñ limitabat not.bal.in.d.l.illud.i pe.
col.C.de ſacroſan.ec.qñ cum ipſa poſſeſſione concurrerent ali
que coniecture ſiue alique cauſe.vt ibi no.per eum.qđ etiā te

42 net bar.in.d.ꝯſi.Pe.nicole.in vl.col. ¶ † Dicebat ēt circa hoc
vltimū ſignāter bar.in.d.l.poſt ꝯtractū.in.iij.co.ꝙ qñ alienās
reperiret̃ poſſidere.ꝙ potius diceret̃ alienatio imaginaria ⁊ ſi
mulata ꝙ̄ vera ſed facta in fraudē. ⁊ iſtud dicit velle leges pre
allegatas. ⁊ ex hoc ſequit̃ maxima vtilitas. qꝛ ſi eſt imagina
ria ⁊ ſimulata eſt ipſo iure nulla.ita ꝙ nō eſt opus reuocatoria
ſi autē eſt vera et facta in fraudē valet mero iure vñ opponēde
ſunt reuocatorie vt ibi declarat no.bal. ⁊ dixi in euidentiali vl
43 timo. † Jtē preſumitur fraus qñ alienatio fieret clā.l.fi. ff. de
ritu nup.l.non exiſtimo cū ſimilibꝰ.ff.de admi.tut. Dicebat tñ
no.bar.in.d.l.poſt contractū.in.iiij.col.ſe putare ꝙ iſtud ꝓce
dat in alienatiōe facta ti.donationis.⁊ ſic ti.lucratiuo.ſecꝰ aūt
ſm eū eſſet ſi alienatio facta eſſet clā ti.emptionis.⁊ ſic ti.one
roſo qꝛ tūc emptor nō p̄ſumeret̃ particeps fraudis niſi hoc ꝓ
baret̃.allegat ad hoc tex.in.l.ait p̄tor.§.ſi quis particeps. ff.de
his que in frau.credi.ſed certe put ⁊ ibi tenet Jmo.ēt i empto
44 re clā emēte † ꝓpter clādeſtinitatē cōtractus preſumit̃ fraus
ꝑ iura ꝓxie allegata nec aliquid facit ille.§. ſi quis particeps.
45 qꝛ nō loquit̃ in clādeſtina emptione. † Et circa hoc vnū ſemp
diligentiſſime notate ꝙ ſemꝑ vbi requirit̃ iudicis decretū.vel
ſuperioris auctoritas.ſemper tali decreto vel auctoritate non
a interuenientibꝰ dꝛ fieri clā^a^ tex.eſt no.in.l.i.C.de prediis curia
liū.li.x.⁊ ibi Bar.⁊ gl.in.l.ij.in glo.in verbo occulte. ⁊ ibi Bar.
C.de his qui ex pu.ratio.mutu.pecu.accep.eo.li.x.⁊ glo.valde
no.in gl.fi.in ℣.clādeſtina.la.i.⁊ etiā ſentit.ij.gloſ.in eo.verbo
clādeſtina extra de clādeſ.deſpō.c.cū ihibitio. Accedat qđ no.
et ſignāter dicit glo.no.quā ego reputo ſingularē ad hoc in.l.i
in glo.in verbo malefide.C.de fide inſtru.⁊ iure haſte fiſ. lib.x.
que dixit ꝙ vbi nō contrahit̃ cū ſolēnitatibus aut ordinibꝰ re
quiſitis a iure ciuili vel municipali dicuntur contrahentes eſ
46 ſe in mala fide. † Ultimo in ꝓpriis terminis materie nr̄e ad ꝓ
b bandā vel preſumendā fraudē^b^ debitoris habetis notabilem
practicā iuriſconſulti.quā ibi no.Bar.in.l.ſi q̇s cū haberet.ff.
de his q̄ in frau.cre.nā eo ipſo ꝙ q̇s ſcit hr̄e creditores. itē ſcit
bona ſua nō ſufficere creditoribꝰ alienādo dꝛ eſſe in fraudē. ꝙ
aūt ſciat ſe habere creditores probatur de facili ſi illos habu
it ex facto ſuo.l.ꝙ̄ꝙ̄.ff.ad velle.ꝙ aūt ſciat bona ſua nō ſuffice
re creditoribꝰ.dicit Bart.poſſe ꝓbari ex doctrina quā ipſe dat
in.l.iulianus.ff.qui ⁊ a q̇bus.credo ꝙ bar. ſit corruptus qꝛ le
gē illā non legit ſed debuit allegare doctrinā quā dat i.l.frau
dē.ff.qui ⁊ a qui.quā doctrinā habetis longe latiꝰ ⁊ meliꝰ ex
plicatā per ipſum bar.in aut.ſed cū teſtator in.ij.co.C.ad.l.fal.
et dicā ſtatim.j.pri. Aliū modū preſumendi fraudē habes ex
paruitate pēſionis vel preciȷ ſm bar.in.c.i.§.donare.in fi.in ti.
qualiter olim feu.pote.alie. Aliū modum ponit gloſ. in ſimili

a ¶ Clā q̇bꝰ aūt mōis dicat̃ fieri clā. vide fely.i.c. cōſuluit. ad fi.de of. dele. ⁊ qđ ibidem ad eū dixi in apoſtil.

b ¶ Fraudē ex q̇bus aūt fraus preſumat̃. vide latiſſime firmanū in ſuo aureo reptorio in ver. fraus verſic.iij.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

ſn.c.i.§.ſed ⁊ res.⁊ ibi bald.circa fi.in tit.per quos fiat inueſtꝭ.
¶ † Itē preſumitꝭ fraus eoipſo ꝙ emitur per interpoſitā per= 47
ſonam ſm bar.in.l.ſi pupillus.§.fi.ff.de auct.tu.Itē qñ fit alie
natio rerū magis precioſarum ſm Ange.in.l.fi.ff.de ſtipu .ſer
uo.⁊ in.l.marcell⁹.§.res que.ff.ad trebel.⁊ in.l.iiij.ff.ad.l. fal.
et in.l.ij.C.de pe.here.¶ In ea.gl.ibi ſupra qui manu.nō poſ.
.§.in fraudē aliqui libri habēt.§.preualuiſſe.ſed nō eſt vis qꝛ
eſt veriſi.illius.§.in fraudē.habetis ergo ex iſta gl.ꝙ ignorā=
tia proprij patronij eſt tolerabilis.de hoc tñ † an ⁊ qñ qs pre= 48
ſumatꝭ ignorare vires patronij ſui proprij. ⁊ an ⁊ qñ preſumatꝭ
ſcire.⁊ ſic quibus caſib⁹ ꝓbabilis ſit ignorantia. habetis no=
tabilē theoricā bar.in.d.autꝭ.ſed cū teſtatoꝛ.in.ij.co.C.ad.l.fal.
ibi videte ꝑ eū.vnū tñ eſt i theorica illa bar. qđ mihi nō placet
dum bar.in primo mēbro ſue diſtinctionis dicit ꝙ ſi loquimur
in actibus morientiū ⁊ regulariter preſumitꝭ ignorantia. vt.§.
in fraudē ſupra qui manumit.non poſ.nam vult bar. ꝙ ille.§.
in fraudē loquatꝭ i actibus morientiū.iſtud mihi nō placet. qꝛ
ille.§.in fraudē loquitꝭ nedū in actibus morientiū ſed etiā vi=
uentiū.an ſi ille venit ad declarādū vnū qđ dixerat iperatoꝛ in
prin.illius ti.ſcꝫ nō licere dñe manumittere ſeruū in frau. cre.
declarat ibi imperatoꝛ qñ dicatꝭ in frau.manumittere.⁊ ſi ex p̄=
cedentibus velles ſumere aliquā cauillationē cōtra mētē illi⁹
text.ob.ineuitabiliter.l.in fraudem . ff. qui et a quibus.vn=
de extractus eſt ille.§.in fraudem ⁊ illa.l.nullā.cauillationē ex
precedentibus patietꝭ.⁊ ꝙ ille.§.i fraudē loquatꝭ in actibus vi=
uentiū.habetis gl.noſtrā hic q hoc expreſſe ⁊ i terminis tenet
dñ ðt ꝙ inter viuos ſi nō alienentꝭ oīa bona nō preſumitꝭ fraus
qꝛ ſepe de facultatib⁹ ſuis ⁊c.vt.d.§.in fraudē. In alijs ſto cū
theoricā bar.ſupra relata ⁊ vltra eū ſi vultis etiā alibi videre.
habetis etiā aliquid per bar.in.l.quiſquis.⁊ ibi lati⁹ per Iac.
de beluī.C.de reſcin.vēdi.ꝑ bar.aliquid in.d.l.in fraudē.ff.qui
et a qui.bal.in.l.ij.in.vi.q.C.de reſcindē.ven.per. Ange.in.l.ſi
qs cū aliter.ff.de ver.obli.et ibi ꝑ Io.de imo.i.iij.col.⁊ per eū=
dē Io.de imo.in ſua nó.repe.c.cū contingat.extra de iureiu.in
xxxvij.carta.¶ In ea.glo.ibi.⁊ ibi.⁊ hec diſtinctio ꝑ oīa ſeruatꝭ
in patrono.dicebat tñ Ang.de are.hic in.iij.col. † ꝙ q̄buis in 49
hoc equiparentꝭ patronus ⁊ creditoꝛ.in alijs tñ eſt differentia
ſm eū qꝛ libertus pōt donare filijs ⁊ eos heredes inſtituere in
damnū patroni.l.⁊ ſi ex modica.in prin.ff.de bo.li.Debitoꝛ aū
tē nō pōt donare filijs.aut eos heredes iſtituere in frau.cre. † 50
qꝛ es alienū legitima filioꝝ antecedit.l.papinianus.§.qrta.ff.
de inof.teſta.⁊ lꝫ ipſe aliter nō declaret.iſta habēt optimas rō=
nes diuerſitatis ꝓcedentes ex terminis legū . nam qñ libert⁹
habet filios ſiue ſit minoꝛ centenario ſiue ſit maioꝛ:nihil tene
tur ex teſtamēto relinquere patrono nec ab inteſtato patron⁹

ei ſuccedit ⁊ ſic exiſtentibus filijs nihil penit⁹ iuris habet pa=
tronus in bonis liber.§.ſed noſtra.§.de ſucceſ.liberto.l.i.⁊ ibi
gl.declarat.C.de bo.poſ.cōtra tabu.liberti.vnde quis dubitat
ꝙ ſi libertus habet filios ꝙ eos pōt inſtituere ⁊ eis poteſt do=
nare.qꝛ per hoc nihil dicitꝭ facere nec in fraudem nec in dam=
nū patroni.⁊ hoc eſt qđ in terminis dixit iuriſconſultus in.l.i.
.§.i.ff.ſi qd in frau.pa.in ꝟ.nam cum liberum fuerit liberto le
gare quantū velit filio donando non videtur fraudaſſe patro=
num.Item ꝙ alienum legitimam filiorum antecedat eſt fūda
51 tum † qꝛ licentia ðꝛ eſſe quarta bonorū[a] patris.l.cum queritꝭ.
⁊.l.parentibus.C.de inoffi.teſta. bona aūt dicuntꝭ deducto ere
alieno.l.ſubſignatum.§.bona.ff.de ver.ſig.item dicebat Ang.
in alio eſſe differentiam inter patronum ⁊ creditorē qꝛ libert⁹
poteſt dotare filiam in damnū patroni.l.i.§.ſed ſi libertus.ff.
52 ſi quid in frau.pa. † debitoꝛ aūt nō pōt dotare filiam ſuam in
fraudē creditoꝝ ſuoꝝ vt eſt tex.no.in.l.fi.§.ſi a ſocero.⁊ ibi no.
bar.ff.de his que in frau.cred.⁊ q̄uis Ang.non dixerit poteſt
optima ⁊ fundamentalis diuerſitatis ratio colligi ex proxime
dictis.q̄uis gl.in.d.l.i.§.ſed ſi libertus aſſignet etiā aliam di
uerſitatis rationē qꝛ patronus non habet cauſam oneroſā cre
ditores aūt ſic. ¶ In ea.gl.ibi in vlti. voluntate ſi legatū vel fi
deicō.in fraudem reliquit.aduertendum eſt ſm Io.fab.hic in
ij.col.ad fi.⁊ Ang.de are.in.v.col. † ꝙ vbi legando vel fideicō
53 mittendo committeretur fraus non haberet locum iſta mate=
ria.nec haberent locum iſte actiones reuocatorie.ſed haberet
locum vel conditio indebiti vel hypothecaria vt eſt tex.in.l.fi.
.§.ſi non creditores.C.de iure deli.⁊ qñ ⁊ quib⁹ caſib⁹ cōpetat
ꝯditio idebiti vel hypothecaria declarat bar.in illa.l.fi.§. et ſi
prefatam.Et eſt ratio ſm Io.fab.et Ang.de are.vbi.ſ.quare ſi
cōmittatur fraus legando vel fideicōmittēdo nō habeat locū
iſta materia nec iſte actiones reuocatorie qꝛ legata et fideicō.
ſunt ipſo iure nulla. vt.l.ſi vniuerſe.C.de leg. addo ꝙ etiā idē
in terminis tenet bal.in.d.l.i.in.viij.q.C.ſi quid in frau.pa.Et
ex hoc dicto iſtoꝝ doctorum cū eoꝝ ratione infertur ꝙ cū ho=
die per iura aucteticoꝝ legata non ſint ipſo iure nulla immo
valeāt ſi heres nō faciat inuentariū quo caſu tenetur ad lega=
ta vltra vires hereditarias.vt eſt tex.in.§. ſi ꝟo non fuerint in
autꝭ.de here.⁊ fal.ꝙ hodie ſi legādo vel fideicom.committeretꝭ
fraus habet locum iſta materia.⁊ competerent iſte actiones re
uocatorie ⁊ iſtud dicunt eſſe maximum fundamentū in p̄ſenti
materia.addo etiā ꝙ contra ſupradictos doc.tenuit Rodul.de
auricuria.hic ſm ꝙ eū refert Nico.de neapo.hic in.ij.co.mot⁹
eo fundā.nā qñ legādo vel fideic.fraus committitur q̄uis ve
rum ſit competere conditionem indebiti ⁊ hypothecariā.vt ſu
pra dixi. pōt tamen etiam competere remedium pretorium.§.

a ¶ Quarta bonoꝝ. quā ta aūt ſit le= gitia ⁊ q̄liter ſit detrahen da ⁊ quia ſit aucta ex ſoꝛ ma ſtatuto. vide do. bar. ſoci.i ꝯſil. cc xxx. ici. ver. Circa ſcdaꝫ dubitationē cū ſeq. et in ꝯſil. ccxlix. i cipi.maria. ꝟ.iij.q̄ritꝭ cir ca prin.et in conſi. cclxxx viij.inci.cir= ca primū.ꝟ. i.ꝯclu.in.ij. pte.⁊ in ꝯſil. xxx.ici.q̄uiſ ꝟ.iij.princi= palit ⁊ verſi. x.not. circa fi.cū ſe.⁊ i cō ſil.xciij.inci. circa primū ꝟ.circa terti am ⁊ ver.pre terea ⁊ i ꝯſi. cl.ici. ⁊ nos ꝟ. ſuccedit. ꝟ. ꝯfirmantꝭ ⁊ in ꝯſi.cviij. inci.l hac.ꝟ. his tñ i i.pte et Old.i ꝯſi. xiij.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

nſi. qđ probat iſta ratione .nã pretor quãdo aliquod remediũ
introducit illud principaliter introducit in caſu neceſſario ta=
men qꝛ largus ⁊ liberalis eſt . poteſt extendi etiã ad caſum nõ
neceſſariũ quod patet optimo ſimili . nã pretor introduxit bo.
poſſeſſionẽ ab inteſtato in caſum neceſſarium principaliter . ſ.
propter filios emãcipatos q̃ penitus erant incogniti a iure ci=
uili ⁊ tamẽ illam bonoꝝ poſſ. ab inteſtato extendit ad caſũ non
neceſſariũ. ſ. ad filios ſuos vt eſt text. in. §. itẽ ab inteſtato. ꝰ. de
bo. poſ. ſic i propoſito dicemꝰ ꝙ cõſulis pretor pricipaliter intro
duxit remedia. §. noſtri propter caſum neceſſariũ extendaꝛ ta=
men etiã ad caſum nõ neceſſariũ. ſ. quãdo alie actiones cõpe=
terent. iſtam rationẽ dicit Nic. de nea. ſe reprehẽdiſſe in. §. ſed
iſte ſupra eo. ⁊ ibi vltra alios abũdãter examinaui i. vij. car. in
illo articulo. An publiciana cõpetat vero et directo dño ibi vi=
deatis. hanc tamẽ partẽ Rodulphi ſequebaꝛ ipſe Nic. alia ra
tio qꝛ remedia preſentis materie plenius prouident ꝗ̃ ꝯditio
indebiti. aut hypothecaria qđ pꝫ ſm eũ qꝛ in cõditione indebi
ti veniũt tm̃ illi fructus ex quibus effectus eſt locupletior. alle
gat. l. ſi non ſortẽ. §. libertus. ⁊. l. indebiti i pri. ff. de condi. inde.
ꝙ ſecus eſt in iſtis remedijs vt hic per eũ. ſed vellem ꝙ iſti pa=
tres rñderẽt mihi quõ poſſibile ſit iſta remedia competere qñ
fraus cõmittiꝛ legando vel fideicõmittendo. ¶ Ad hoc em̃ vt
iſta remedia reuocatoria cõpetant opꝫ p̃mo reſcindi traditio=
nẽ vt hic dicit tex. in ꝟbo reciſa traditione. ſed legata ſunt ipſo
iure nulla. vt ſupra dixi. ⁊ id qđ nullũ eſt ipoſſibile eſt reſcidi. l.
nã ⁊ ſi ſub cõditione. ver. poſt defectũ. ff. de iniuſto rup. ſed nõ
eũdo per mendicata ſuffragia. habemus de hac dubitatiõe ſi
ne difficultate doc. tex. in terminis cuius mirandũ eſt tot p̃res
non meminiſſe in. l. qui autẽ. §. pe. ff. de his que ĩ frau. cre. vbi
eſt tex. rotundus cõtra Io. fa. Ange. de are et bald. ꝙ immo ꝑ
legatis et fideicõmiſſis in fraudẽ credi. relictis cõpetit vtilis
actio. ⁊ plus đt ibi tex. ꝙ de hoc nequaꝗ̃ dubiũ eſt. ꝙ verũ ꝙ
gl. ibi intelligit illũ tex. dum dicit ꝙ vtilis actio competit. ſ. cõ
ditio indebiti vel hypothecaria p. d. l. fiñ. §. ſi ꝟo creditores. C.
de iure deli. ꝙ nullo modo procedere poteſt. qꝛ eſt directa non
vtilis vt ibidẽ eſt tex. in illa. l. fi. ⁊ ideo melius intellexit gl. vti=
lis actio. ſ. in factũ et iſto edicto. ff. de his q̃ in fraud. cre. ¶ In
ea glo. ibi ⁊. ff. ad treb. l. i † ſi quis quadraginta. Stat ergo ex
gl. ꝙ in alienatis per debitorem in vltima volũtate ſolus euẽ=
tus inſpicitur in alienatis autẽ inter viuos inſpicitur conſiliũ
⁊ euentꝰ. ⁊ eſt ratio diuerſitatis ſm ꝑe. de bella per. ⁊ poſt Ia.
quẽ referunt Io. fab. ⁊ ange. de are. hic qꝛ cũ vltima voluntas
fuerit ꝑfecta ꝙ etiã poſt mortem teſtatoris nõ ſubeſt amplius
ſpes aliqua lucri querẽdi per quod poſſit creditoribus ſatiſfie
ri. Inter viuos autem ſemper ſubeſt ſpes lucri querẽdi per qđ

ita frauduleñter res alienaſſet vt apparere non poſſent nõ libe=
a raretur[a] cedẽdo a carceribus. ita eſt ibi caſus ſingularis ſm il
lum primum intellectũ glo. ibi quem etiam ibi no. ⁊ approbat
bar. et idẽ etiam tenet bar. in. l. alia. §. eleganter. ad fi. ff. ſo. ma.
⁊ bal. in. l. i. in. v. q. C. ſi quid in frau. patro. no. bal. i. l. i. in. iij. co.
93 C. q̃ bo. cede. poſ. in quo tamen aduertite. † qꝛ non video quam
vtilitatẽ afferat creditoribus illa intruſio debitoris in carcerẽ
qñ debitor eſt nudus ꝓut loquiꝛ tex. in. d. l. fi. §. fi. imo illa intru
ſio erit dãnoſa creditoribus cum debitor ſit alendus expenſis
creditorũ. qñ ſuis ali non poteſt ſm qđ dicit Angel. de aret. in
§. fi. in vlti. dicto. ĩ. eo. ꝑ glo. illam ſingularem in. l. fin. in verbo
agnoſcere. C. de ero. milita. an. li. xij. qđ etiã tenet Ray. de forli=
uio i. l. nullꝰ. C. de epi. aud. Cogitate. Scđo eſt ſingularis text.
94 in illa. d. l. fi. §. fi. ad aliud. Nã noſtis † ꝙ cedẽs bonis nõ teneꝛ
cedere de bonis niſi inquãtum facere poteſt. §. fi. ⁊ ibi videbitis
ĩ. eo. ⁊ veſtes cedenti ſunt relinquende vt inquit bar. in. l. pe. re=
probata glo. ibi que vult cõtrarium. ff. de ceſ. bono. tamen quã
do debitor ita frauduleñter ⁊ occulte alienaſſet. ꝙ res apparere
non poſſẽt. tũc ab eo omnia eſſent auferenda etiam vſqꝫ ad ſac
culũ et peram vt formaliter inquit glo. in illo. §. fi. ⁊ vſqꝫ ad in=
terulã ſm Ang. de are. hic ita eſt ſingularis caſus i. d. §. fi. ſm
intellectũ glo. ibi quem ibidem etiam no. bar. ⁊ refert Ang. de
are. hic ita tenere bal. in rub. C. de reuo. his q̃ in frau. cred. quẽ
ego nõ inuenio. ¶ In ea. glo. ibi quidam tamen dicunt contra
dicite ſm io. fab. hic glo. velle ſm iſtos contrarium dicẽtes. ſcꝫ
95 † ꝙ immo fauiana[b] cõpetat etiam creditori nedum ſoli patro
b no. et ſic indifferens ad creditorem et patronũ. † Caluiſiana
96 autem ſoli patrono competit de quorum opinione habetis gl.
in. l. quod ſi in diẽ. §. idem ſcribit patronum. in ver. acluiſiana.
ff. de peti. here. et gl. in. l. ij. in verbo reuocare. C. ſi quid in frau.
patro. ¶ In eadem glo. ibi ⁊ iſte due imitantur naturam ſupe=
rioris in factum pauliane. et ſic ad fi. prime partis principalis
habetis ex tota hac parte principali huius glo. † ꝙ actiones
97 reuocatorie ſunt tres vna que datur creditori appellata actio
in factũ que etiã cognominatur pauliana. Alia ⁊ ſecunda que
datur patrono que appellatur fauiana tertia indifferẽs que cõ
petit tã creditori ꝗ̃ patrono. que appellatur caluiſiana. et hãc
opi. opprobat Dy. in. i. q. ⁊ idẽ tenet glo. in. l. ij. in verbo reuoca
re. C. ſi quid in frau. patroni. Et dicit ioan. fab. hic ꝙ hanc opi.
huius glo. potes ſecure tenere. Ultramontani tenẽt ꝙ actiões
reuocatorie ſint tm̃ due. vna que datur creditori que propo no
mine appellatur actio in factum quo noĩe ſolent actiones pre=
torie nũcupari per. l. fin. in princ. ff. de eo per quem factum erit
que actio habet etiam cognomẽ. ⁊ cognominatur pauliana ab
euẽtu ⁊ ſi diceres ꝙ pretoria actio nunꝗ̃ appellatur in factum

o. i.

a ¶ Nõ libe
raret. an ⁊ in
quibꝰ caſibꝰ
cedere non
poſſit. vidẽ ſir
ma. i ſuo au
reo reꝑtorio
in ꝟ. debitor
pauꝑ. ꝟ. xiij

b ¶ Fauia=
na cui autẽ
ꝯpetãt actio
nes fauiana
⁊ caluiſiana
vide do. bar.
ſorí. ipſ. cviij
i ci. i hac cõ=
ſultatiõe cir
ca fi. i. colũ. ⁊
circa p̃nc. v.
co. i ꝟ. hiſ tñ
nõ obſtãtibꝰ
in p̃ma p̃te.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

niſi in ſubſidium. quādo aliud nomen non habet vt inquit gl.
in. §. ſed iſte in verbo actio. ſupra eodem. cum ergo iſta actio ha-
beat ꝓpriū nomē ſcilicet pauliana. quomodo poteſt appellari
actio in facto. Reſpōdebant vltramontani. ꝙ a principio quā
do pretor eam adinuenit vt habeat aliud ꝓpriū nomē niſi actio 98
in factū. † vnde licet ab euētu poſtea cognominata ſit paulia
na.[a] fortaſſis ꝙ paulus iure cōſultus primus illam actionem
commētauerit non propterea deſinet appellari actio in factū.
Alia et ſecunda actio reuocatoria que datur patrono appella-
tur fauiana ſiue caluiſiana. quod eſt idē. quia ille qui eam ad
inuenit erat binominis. et appellabat̃ fauius ⁊ caluiſius. ⁊ hāc
opi. vltramontanorum tenet Bar. in. l. hac in factum. ff. que in
frau. cre. contra quam facit. l. in fauiana. ff. ſi quid in frau. pat. 99
vbi tex. † ponit copulam que cadit iter diuerſa iuxta glo. ⁊ ibi
Bar. in rub. ff. de iur. ⁊ fac. igno. et expreſſius per glo. i. c. quere
lam. in verbo nō potuit extra. de ſimo. contra quam etiam for-
titer facit. l. i. ⁊. l. ſi pluribus. ff. ſi quid in frau. pa. in illa alterna
tiua ſiue caluiſiana ſiue fauiana q̃ denotat has eſſe diuerſas. ⁊
nō idem ad idem in alternatiuo tex. in. l. fi. ff. ſi quid in frau. Ul
tima eſt opinio tenētium ꝙ actiones reuocatorie ſūt quattuor
vt hic in principio hui⁹ glo. hanc opinionem tenet Bar. contra
morem ſuum ſibi contrarius in dicta. l. ij. C. ſi quid in frau. pa.
qui ſubijcit ꝙ ita cōmuniter tenetur. ⁊ propterea ſubijcit bene
feciſſe ioan. cremonē. qui in arbore ſua actionū fecit quattuor
cellulas iſtis reuocatorijs actionib⁹. idem etiam tenet Saly.
in dicta. l. ij. ⁊ dicit Ange. de are. hic ꝙ iſta eſt veritas. ſ; audite
ꝯſuis Nico. de neapo. hic in vi. q. extra gloſ. multa verba effū-
dat circa hoc. et multorum dicta referat ego cōcludo cum ioā.
fa. hic poſſe teneri quicquid placuerit. et quod nō eſt magni ef
fectus. Aduertite etiam ꝙ eſt vna actio reuocatoria que datur
filio arrogato ad reuocādum alienata per patrem arrogatorē 100
in ei⁹ fraudem † que appellatur quaſi fauiana vel quaſi calui
ſiana. de qua habetis tex. in. d. l. fi. ff. ſi quid in frau. patr. de cu
ius legis intellectu videatis omino Bar. in. l. non vſq;. ff. ſi q̇s
a patre fue. manu. ¶ † Habemus etiā interdictum fraudato- 101
rium. de quo eſt tex. ſingularis in. l. pupilli debitor. in princi. ff.
de ſolu. de quo dixi vobis illud opportune declarādo ſupra in
euidentiali. in ſecundo euidentiali. ¶ Habetis etiam caſum in
l. fi. §. ſi vero creditores. C. de iure delib. vbi cōditio indebiti vel
hypothecaria datur ad reuocandum legata vel fideicommiſſa
ſiue donationes cauſa mortis relictas in fraudem creditoꝝ. de
quo dixi oportune ſupra in gl. prima magna in ſecūda parte ſe
cunde partis principalis. ¶ † Ultimo aduertite ꝙ ꝯſuis glo. 102
hic. ⁊ in dicta. l. ij. dixerit ꝙ caluiſiana eſt actio indifferēs. que
cōpetit tam creditori ꝗ̄ patrono. credo ꝙ necubi habeatis tex

a ¶ Paulia
na hec actio
pauliana
an ꝗ ꝗn ꝯpe-
tat. vide. d.
bart. forſan
q̃. cviij. ici.
in hac. in fi.
i. col. i ꝑma
parte. ⁊ vide
Dy. in. §. eꝗ
ſ. eodem.

tum qui dicat caluiſianā creditori competere. quapropter poſ-
ſetis forte ſuſtinere illorum opinionē. de quibus glo. hic men-
tionem facit quam ſupra retuli qui dixerunt ꝙ immo caluiſia-
na ſoli patrono competit. cogitate tamen et per iſta ſit expedi-
ta prima pars principalis huius glo. ¶ Sum modo in ſecun-
da parte principali huius glo. ibi. ſed quero quare. quam ſub-
diuidit in quattuor particulas. In prima per modum queſiti
opponit contra textum hoc modo actiones reuocatorie ſūt per
ſonales. ergo ſunt male poſite hic inter reales et pretorias. In
ſecunda ponit quot actiones reuocatorie ſint. ſecūda ibi. quod
proba. ¶ Ad finem ſecunde partis principalis doc. hic ſimpli
citer ſequuntur hanc ſecundam partem glo. quā declarat Dy.
et ad eius veritatem videte oīno Nico. de neapo. hic in. vij. op
103 poſitione glo. qui in vno reprehendit glo. dū vult † ꝙ hypothe
caria dicatur realis. quia per eam petitur poſſeſſio que dicitur
quaſi ſua nam dicebat ipſe et bene ꝙ hypothecaria cōpetit qñ
nulla traditio poſſeſſionis facta fuiſſet a debitore. et ſic etiam
quando poſſeſſio non fuiſſet creditoris. vt videbitis in. §. ꝓxi.
ſe. et propterea melius dicitē hypothecariam alia ratione dici
realem. vt opportune declaraui vobis in. §. oīm in primo euidē
104 tiali ſupra eo. dicebat etiam Nic. ſe credere † ꝙ actiones reuo
catorie non ſint mere perſonales. ſed perſonales in rem ſcripte
allegat text. quē ego non inuenio cum ibi no. in. l. legitime. ff. ſi
quid in frau. pa. et ꝯſuis gl. in. l. ait pretor. §. ſi quis particeps
in gl. fi. in verbo hac actione. ff. que in frau. credi. teneat de di-
recto ꝯtrariū hui⁹. Ego tñ teneo ꝯtra cōmunē ꝙ. ſ. reuocatorie
nō ſint mere ꝑſonales: ꝓbo: nā mere ꝑſonales. ſed in rem ſcri-
pte. ⁊ ꝓmō ꝙ nō ſint mere ꝑſonales nō imitāt̃ rē aut rei poſ. l. i.
§. ſi heres. ff. ad trebel. ſed iſte qñ cōpetunt ſēper imitātur re-
rū poſſeſſores: ergo clariſſime liquet ꝙ nō ſunt mere ꝑſonales
quod aūt ſint perſonales in rem ſcripte ꝓbo ille eni q̃ oriuntur
ex contractu vel quaſi ex maleficio vel quaſi a prin. ſed cū comi
tantur rerum poſſeſſores dicūtur ꝑſonales in rē ſcripte ꝓut di
xi ⁊ declaraui in. §. oīm in. i. euidētiali. ſupra eo. ſ; iſta eſt hmōi
ergo ⁊c. ꝙ iſta oriat̃ ex cōtractu vel quaſi ex maleficio vel qua-
ſi videbitis ſtatim in ſequenti parte glo. vbi glo. tangit ꝙ etiā
imitet̃ poſſeſſores rerū dixi ſupra. ergo bene concluditur cōtra
cōem ſñiam ꝙ oēs actiones reuocatorie ſunt in re; ſcripte. et ſ;
Io. fa. hic ſimplr̃ trāſeat cū hac gl. tñ in fi. huius. §. tenet ꝙ ſit
perſonalis in rem ſcripta. eſt expedita ſecunda pars pricipalis
glo. ¶ Sū modo in tertia parte principali gl. ibi ſed vnde orit̃
hec actio que non eget diuiſione. ¶ In eadē glo. ibi tūc ex qua
ſi cōtractu ſi agetur contra illū poſſidentem. et ſic ad finē hui⁹
105 tertie partis principalis: ſtant ergo ex glo. duo. primū † ꝙ qñ
fraus interuenit ex parte alienantis ⁊ ex parte recipientis. qđ

Universidad del Rosario Archivo Histórico

hoc caſu reuocatoria dꝫ oriri ex quaſi maleficio. ſcđm eſt ꝙ qñ
fraus interuenit ſolum ex parte alienantis ⁊ non ex parte reci
pientis ꝙ hoc caſu reuocatoria que datur cōtra recipientē dꝫ
oriri ex quaſi contractu. ¶ Circa primū Dy. ⁊ ſubtilis Pe. de
bel. hic rephendūt glo. ⁊ dicunt ꝙ qñ dolus fuit etiā in recipi=
ente hoc caſu reuocatoria actio dꝫ naſci ſeu dari ex maleficio:
non autem ex quaſi maleficio ⁊ aduertendū eſt qꝛ cū miniſte= 106
rio dixit Dy. ꝙ hoc caſu ꝓprie non dꝫ naſci actio † ſed dari ⁊
ſic vult ꝙ tali caſu iſte actiones ſint datiue nō natiue. qꝺ ifra
tāgā. Iſtud qꝺ ꝓxime dixi contra gl. cōprobat Pe. de bel. hic
tali funda. nā videmus in ſimili ꝙ qñ agitur contra iudicem
ꝗ fecit litē ſuam aut agitur ex dolo commiſſo. ⁊ tūc tenetur ex
maleficio: aut ex culpa et tunc tenetur ex quaſi maleficio. l. ſi.
ff. de varijs ⁊ extraor. cog. ꝰ. de obl. ꝗ ex quaſi maleficio i prin.
ſed certe ꝓut dicit hic Jo. fa. ⁊ clarius Ange. de are. illi tex. hic 107
non dicūt † an iudex propter dolum teneatur ex maleficio vel a
quaſi[a] an propter culpam. ſed bene diſtingūt ꝙ ſi iudex ꝯueni=
tur ex dolo cōmiſſo tunc in totum tenet. Si aūt ex culpa tunc
in totū nō tenet. ſed in quātū viſum fuerit equum iudici. ad qꝺ
bene facit. l. filiuſſa. vbi Bar. ff. de iudi. iſtud idē contra glo. te
nebat etiā Nic. de nea. hic i. iiij. col. in ver. vlterius ꝗro ⁊ acci= 108
pio finem motus firmiore funda. † nā dolus dꝫ eſſe delictū[b] b
vt eſt tex. in. l. ſ. iuncta glo. paruula in ꝟbo crimine. ff. de fide=
iuſ. tuto. quā ibi expſſe no. Bar. ad hoc ⁊ Bar. in. l. i. §. itē apud 109
ff. depoſiti. tex. in. l. itē exigit. ff. de dolo ergo † actio ꝗ oritur
ex dolo dꝫ oriri ex delicto. ¶ Ad ſcđm qꝺ vult glo. ꝙ qñ recipi
ens non fuit particeps doli ꝙ tūc actio reuocatoria que cōtra
eum competit dicatur oriri ex quaſi ꝯtractu in hoc etiam doc.
cōiter rephendunt glo. dicebat eñ. Dy. quem ſimplr referūt
Jo. fa. ⁊ Ang. de are. ⁊ cum eo ſimplr tranſire videntur. ꝙ im= 110
mo hoc caſu † actio reuocatoria non dꝫ oriri ex quaſi contra=
ctu. ſed dꝫ naſci ex varijs figuris cauſarū ſicut in ſimili vide=
mus in interdicto qꝺ vi aut clam: qñ ꝯpetit aduerſus eum qui
non edificauit vi aut clam. ſed hꝫ edificatum: quo caſu inter=
dictū illud dꝫ naſci ex varijs figuris cauſarum. ad qꝺ allegat
Ang. de are. tex. nihil mihi faciētē in. l. cōpetit. §. fi. ff. qꝺ vi aut
clam. Nic. de nea. hic ꝓallegata. iiij. col. ⁊ ver. ſupradicto poſt
multoꝝ opiniones relatas finaliter cōcludendo dicit ꝙ tutiꝰ
eſt tenere opi. Dy. ꝓxime relatā ꝙ hoc caſu actio reuocatoria
non dicatur oriri ex quaſi cōtractu ſed ex varijs figuris cauſa
rum hoc etiam dicit ſequi Ray. de forli. hic. Ego nō mediocri
ter admiror de tot tantiſq; patribus ꝙ ita inaduertenter inci=
dant in id in quo ipſi rephendunt glo. rephendebant eñ gl. in
eo ꝙ qñ recipiens nō fuit participes doli ꝙ actio reuocatoria
tunc oriatur ex quaſi contractu: qꝛ dicunt prefati doct. ꝙ imo

a ¶ Uel quaſi vide Pari. de pu. i trac. ſindi. in. c. ꝺ of. ſid. ꝟ. appellatio vbi ꝙ tenetur ex quaſi maleficio.

b ¶ Delictū dic ꝙ ꝗlibet dolꝰ malꝰ dꝫ delictū. vt p do. alexā. de imo. i. l. ſi ꝗs ff. ſi certū pe. ⁊ in. l. qꝺ ner ua. ff. depoſiti.

tunc oritur ex varijs figurijs cauſarū: ſed certe nihil aliud eſt
dicere ex varijs figuris cauſarū niſi ex quaſi maleficio: vel ex
quaſi cōtractu. ita dixi vobis in. §. omnium ſuper glo. in ver=
bo ⁊ alijs quibuſdā modis. ꝰ. eo. tenere ipſoſmet Dy. Joā. fa.
111 ⁊ Ang. de are. ibi ⁊ Bar. in. l. i. in pri. ff. de act. ⁊ obli. † cum er=
go illa verba ex varijs figuris cauſarum nullo modo poſſūt in
telligi niſi ex quaſi male. vel ex quaſi contractu. in terminis no
ſtris nullo modo poſſunt intelligi ex quaſi maleficio. qñ nullꝰ
dolus et nulla culpa recipientis interceſſit ꝓut ipſimet omēs
fatentur. ergo intelliguntur ex quaſi contractu: ergo doct. oēs
dum volunt hoc caſu iſtam reuocatoriam naſci ex varijs figu=
ris cauſarum volūt illud qꝺ vult glo. ſ. ꝙ naſcatur ex quaſi con
tractu ergo bene reincidunt in id qꝺ ipſimet reprobant. Cōclu
dendo ergo teneo glo. noſtram. ſ. ꝙ quando recipiens nullius
fraudis fuit particeps ꝙ hoc caſu reuocatoria que contra eum
competit dicatur naſci ex quaſi contractu ad ſimilitudinē eius
cui indebitum omni iure ignoranter eſt ſolutum: qui tenet ex
quaſi contractu. §. item is cui ſupra de obli. ex quaſi contractu
et ad hanc concluſionem fundandam adduco optimum ſimi=
le ⁊ quaſi in terminis noſtris qꝺ per alios non adducitur. nam
ſi heres preſtitit legata legatarijs vel fideicom. relicta in frau
dem creditorum quibus legatarij vel fideicōmiſſarij nulliꝰ frau=
dis participes extiterūt iuxta. l. qui autem. §. pe. ff. que in frau.
credi. tamen ab eis legata reuocantur ⁊ conueniuntur cōditio
ne indebiti. l. ſi. §. ſi vero creditores. C. de iure delibe. ſi conueni
untur conditione indebiti: ergo tenentur ex quaſi cōtractu. d.
§. is cui. ergo clariſſime relinquitur ꝙ actio reuocatoria ꝗ da=
tur contra non participes fraudis oritur ex quaſi contractu. ⁊
iſta eſt mera veritas. Non omitto tamen circa hanc vltimā cō
cluſionem gl. ꝙ Ja. de raue. ſubtilis Pe. de bellaperti. reprehē
debant etiam hanc concluſionem glo. tenentes ꝙ hoc caſu qñ
creditor non participauit fraudem. ꝙ reuocatoria que contra
eum competit non oriatur ex quaſi contractu: nec ex varijs fi=
guris cauſarum et ſic ꝙ nullo modo natiua. ſed dicatur eſſe da
112 tiua: † quia ſcđm eos habet preexiſtentem ſufficientem materiā
ex qua oriatur. ergo nō eſt natiua. ſed datiua vt late declaraui
in. §. rurſus. ſup gl. in ꝟbo reſciſſa. ſupra eo. Dicūt ēt ipſi ꝙ hoc
caſu reuocatoria non oritur ex ꝯtractu. nec quaſi nec ex malefi
cio nec quaſi. qꝺ patet. nā qñ debitor alienauit rē. quibus i frau
dē creditorū in eū ꝗ non fuit particeps fraudis. ſed bona fide
recepit. nemini dubiū eſt ꝙ tranſlatum eſt dñium in recipientē
qꝺ dicitur eſſe tranſlatum. etiam ſi mala fide recepiſſet. vt. l. ſi
ſciens in prin. ff. de cōtrahen. emp. ergo nullo remedio pōt cre=
ditoribus ſuccurri. nō ratione directi dominij. vel quaſi. nec vti
lis. vt clare patet. nec ratiōe alicuius alteriꝰ iuris: qꝛ quibus cre

Universidad del Rosario Archivo Histórico

ditoꝛ habeat debitoꝛē. vbi tñ non interuenit hypothecata ta-
cita vel expꝛeſſa generalis vel ſpecialis: nullum ius vꝫ habere
in bonis debitoꝛis vt videbitis i .§. pri. ſeq. nullum etiã reme
diũ habẽt ex maleficio vel quaſi. qñ nullus dolus nulla culpa
in recipiẽte interuenit ergo creditoꝛes oĩ penitus remedio ſũt
deſtituti. verũ qꝛ iſte bo. poſſeſſoꝛ hꝫ res penes ſe titulo lucra-
tiuo: al's nõ poſſet reuocatoꝛia cõueniri vt vidiſtis ſupꝛa ĩ gl. ĩ.
mag. circa pri. Idcirco viſum eſt equũ p̃toꝛi ſemꝑ habẽti equi-
tatẽ ante oculos iuxta. l. equiſſimũ oꝛdinem p̃toꝛ eſt ſecutus in
pri. ff. de bo. poſ. ſm tab. ⁊. l. qđ ſi epheſi in fi. ff. de eo qđ certo lo
co creditoꝛes tractantes de damno ſaluare a dãno ꝓpterea de
dit eis reuocatoꝛiam ꝓinde ac ſi res alienata nõ fuiſſet. lꝫ ſem-
per in bonis debitoꝛis remanſiſſet: ergo bene reliquitur cõclu
dendum hoc caſu talem reuocatoꝛiã dici datiuam ⁊ non nati-
uam q̃uis iſta ratio vltramontanoꝝ pꝛĩa fronte habeat aliq̃d
coloꝛis. Ego tñ cõtra eos intrepide teneo q̄ immo hoc caſu ta
lis actio ſit natiua ⁊ non datiua. moueoꝛ tali fundamento. Nã
actio reuocatoꝛia q̃ cõpetit creditoꝛibꝰ ſiue recipiẽs fuerit par
ticeps fraudis ſiue nõ ſemꝑ dr̃ eſſe ꝑſonalis ꝓut tꝫ pñs glo. ĩ.
ij. parte pꝛincipali ꝓxime p̃cedẽti. quã oẽs ibi ſequũt̃ ⁊ ipſimet
vltramontani. ſi ergo eſt ꝑſonalis: ergo neceſſe eſt q̄ naſcatur
ex contractu vel quaſi ex maleficio vel quaſi: alias non poſſet
dici ꝑſonalis. vt eſt tex. in .§. oim ſupꝛa. eo. et dixi in. i. euidẽtia
li. ergo neceſſario hꝫ materiã pꝛeexiſtẽtẽ ex qua naſcit̃ ergo im
poſſibile eſt dicere q̄ ſit datiua. ⁊ ꝑ iſta ſit expedita tertia pars
pꝛincipalis gl. ¶ Sum mõ in quarta parte pꝛincipali ibi: ſed
nunq̃d hꝫ retẽtionẽ q̃ non eget ſubdiuiſione. ¶ In ea. glo. ibi.
vt. ff. de euic. l. euictus. ad hoc allego melioꝛem tex. ⁊ in termi-
nis in. l. p̃toꝛ. C. qui po. in pig. hab. ¶ † In fi. glo. ſtat ergo ex 113
hac vltima parte pꝛincipali huiꝰ gl. cõcluſio q̄ poſſeſſoꝛes bo
noꝝ in quos facta eſt alienatio ꝑ debitoꝛem in fraudem ꝯuen
ti a creditoꝛibus ſoluendo debitum pñt vti retẽtione. Dy. hic
in pe. q. quem refert Bar. in. l. ait p̃toꝛ. §. illud. hic allegata ĩ gl.
dicebat q̄ ꝯcluſio huius glo. ꝓcedit ãteq̃ ſit intẽtata actio re-
uocatoꝛia ꝑ creditoꝛem: ſed poſtq̃ ſemel fuit intẽtata reuoca-
toꝛia ꝑ creditoꝛẽ: quo caſu apitur ius agẽdi reuocatoꝛia alijs
ẽt creditoꝛibꝰ in quos nulla fuit cõmiſſa fraus per recipiẽtem
et talis actio cõpetit ex ꝑſona intentantis. d. §. illud hoc caſu
non poſſet poſſeſſoꝛ cõuentus ſoluendo illi creditoꝛi debitum
ſuũ vti retẽtione. qꝛ tractaret̃ de p̃iudicio alioꝝ creditoꝝ. ſed
iſtud met qđ Dy. vult etiam glo. noſtra hic dum ſe remittit ad
ea que dixit in dicto. §. illud. vbi glo. in verbo actionem. ita in
eis diſtinguit. ⁊ ita etiam tenet Nic. de nea. hic in quinta ⁊ vi-
ti. q. glo. gloſarũ q̃uis referat Iac. bu. indiſtincte tenere. ⁊ nõ
bene q̄ ſemꝑ poſſeſſoꝛi cõpetat retẽtio. Io. fa. hic tenet q̄ pꝛe-

dicta diſtinctio Dy. ⁊ gl. ꝓcedit qñ creditoꝛ ageret reſpectu de
biti ꝯſiſtẽtis in quãtitate ſemel ſoluẽda. ſed vbi debitũ eẽt ꝑpe
tuũ vt annui redditus i ꝑpetuũ vel eẽt debitũ in ſpẽ puta certꝰ
fundus tunc hꝫ ipſe ꝓ abſurdo q̄ poſſeſſoꝛ ſoluẽdo debitũ poſ
ſit vti retẽtione ⁊ quodãmodo cõpellere creditoꝛes ad vẽdẽdũ
potiſſimũ qñ deberet̃ ſpẽs vt certus fundus ꝯtra. l. a diuo pio.
§. qđ ſi res. ff. de re iudi. ſed qñ debet̃ q̃titas: tunc nulla ſcḋm
eum reſultat abſurditas: nec nullũ intereſſe creditoꝛis. hꝫ eni
petit. ſ. pecuniã. ⁊ ad hoc dicit bene facere. l. euictꝰ a contrario
ſenſu hic allegatã in glo. veſtigia. ff. de euic. Ego multum ad-
miroꝛ de hac diſtinctione ſeu opi. Io. fa. nã qñ deberet̃ q̃titas
quõ diceretur poſſeſſoꝛ vti retentione: iſtud nõ bene cadit i ſen
ſum meũ maxime cũ in quãtitatibus nõ cadat affectio. ⁊ quod
foꝛtiꝰ eſt etiã qñ deberetur ſpes certa nihilominus põt ſemꝑ
poſſeſſoꝛ vti retentione vt eſt caſus valde no. quẽ Ang. de are.
hic reputat ſingularem in. l. paulus. alias incipit ſempꝛoniꝰ.
ff. qui. mo. pig. vel hyp. ſo. ⁊ qđ foꝛtiꝰ adhuc eſt ibidẽ eſt tex. mul
tũ ſingularis q̄ qualiſcũq̃ poſſeſſoꝛ ſiue iuſtus ſiue iniuſtus
hꝫ debitum offerendo facultatẽ retinẽdi ⁊ qđ illa. l. paulꝰ. §. fi.
ineuitabiliter ſtringit contra Io. fa. inducta ex mẽte Nico. de
114 neapo. hic i loco ſupꝛa pꝛoxie allegato. † nã facilius dꝫ repelli
agẽs de iure ſpãli q̃ agẽs de iure cõi vulgata. l. eiꝰ militis. §.
militia miſſꝰ. ff. de teſta. mili. ſꝫ creditoꝛ hñs hypothecã et ſic
agens hypothecaria. ⁊ cõſequenter agẽs de iure cõi nihilomi
nus repellitur ꝑ oblationẽ debiti. d. l. paulus. §. fi. quanto foꝛ-
tius debebit repelli creditoꝛ qui nullam habet hypothecã. et
agit de iure ſpãli ad reuocationem: certe multo foꝛtius nec eſt
verũ qđ. d. l. euictus q̃cq̃ pꝛobet a cõtrario ſenſu per Io. fa. im
mo cõtra eũ ſtringit dũ loquitur i creditoꝛe certi ſerui ⁊ ſic ſpe
115 ciei. ¶ † Et vſq̃ ad q̃tum tp̃s poſſit bonoꝝ poſſeſſoꝛ hanc ob
lationẽ debiti iacere vt retentione vtat̃ eo caſu quo de nullius
tertij p̃iudicio tractaret̃ ⁊ an ẽt poſt ſniam habetis text. quem
Bar. ibi habet ꝓ ſingulari et dicit ſe neſcire alibi in. l. ſi q̃s ſti-
pulatꝰ ſit decẽ in melle. ff. de ſol. ⁊ ibi Bar. ad fi. illiꝰ legis po-
nit q̃d iuris in terminis noſtris dicite vt ibi ꝑ eum. ⁊ ꝑ Spe. ĩ
ti. de oblig. ⁊ ſol. al's actio. §. i. i ver. q̃d ſi tu mihi. ⁊ ꝑ Bal. in. d.
l. paulꝰ. §. fi. in lectu. antiqua. ⁊ dicit Ange. de are. hic et bñ q̄
i debitoꝛe iſtud nõ eſt ita mirabile ſiue ſingulare. qꝛ in eo etiã
eſt alius caſus in. l. fundus. §. ſi plures. ff. de pig. ¶ Extra glo.
ad cõplemẽtũ materie Ange. de are. hic refert ſimplr̃ nullo ad
dito nõnullas ꝯcluſiões Bald. in rub. ⁊. de reuo. his q̃ in frau.
credi. i pꝛin. quas Bal. ibi reputat mirabiles. ⁊ ex hac materia
noſtra mirabiliter iferri: ego ex his referã tres tñ. q̃ ſunt ꝑpe-
tuo tenẽde affixe coꝛdi ⁊ ꝑpetua nota digne. de alijs feci mẽtio
nẽ ſupꝛa i locis i q̃bus oppoꝛtunius ceciderunt: pꝛima eſt no-

Universidad del Rosario Archivo Histórico

ſtis. † ſi eadem res vẽdatur duobus ille eſt potior in rei vẽdi= 116
catione ꝛ publiciana cui prius fuit res tradita. l. quotiens. C.
de rei ven. l. ſiue aũt. §. ſi duobus eſt. ff. de publicia. Si tñ eadẽ
res duobus eſſet vendita ꝛ eẽt prius in fraudẽ tradita vni etiã
per fraudem participãti poſſet talis traditio ꝑ reuocatoriã re
uocari. vt ille nõ pferatur[a] ſi aũt eẽt facta traditio ex cã dona a
tionis etiam ſi recipiens nullã fraudem participaſſet. reuoca=
retur ꝑ hãc reuocatoriã actionẽ cũ in lucratiuis nulla requira
tur participatio fraudis a recipiente. vt eſt glo. ſ. eo. §. ꝛ in gl.
i. mag. i prin. vt ibi vidiſtis. ꝛ iſta eſt maxima ꝛ ſingulariſſima
limitatio ad. d. l. quotiens. ꝛ ad. d. §. ſi duobus. circa quam vi=
dete tñ Saly. in. d. l. quotiens in. x. oppo. ꝛ etiam in glo. i. i ver=
bo iure ꝛ ibi clarius ꝛ melius Albe. de roſa. ¶ † Scḋa cõclu= 117
ſio eſt ſi creditor ceſſit alicui iura ſua q̃ hꝫ cõtra debitorem ꝛ an
teꝗ͂ interueniat vnum de tribus poſitis in. l. iij. C. de noua. li=
beret debitorẽ ſuũ põt ceſſionarius in cuius fraudẽ liberauit
talem liberationeꝫ per hãc reuocatoriã reuocare. qḋ verbũ ſin
gulariter tene menti ad. d. l. iij. immo fortius ꝛ ſingulari⁹ viius
eſt velle Bal. in eadẽ rubrica in. i. col. in ver. conſidera qḋ dixi
de liberatione ꝙ immo iſto caſu nulla reuocatione ſit opus ſed
ꝙ liberatio ſit ipſo iure nulla. in quo tñ nihil clari firmat. vide
te ibi ꝑ eũ ad qḋ videatis q̃ no. Bar. in. l. facta. §. ſi heres. ff. ad
treb. ¶ † Tertia ꝛ vltima concluſio ꝓ nunc eſt: noſtis ꝙ credi 118
tores habentes hypothecã ꝗ͂uis etiam ſint poſteriores tem=
pore pferuntur creditorib⁹ prioribus nullam hypothecam ha
bentibus. ſi tñ debitor transferret hypothecam creditoribus
poſterioribus cum eorũ participatione fraudis certe priores
creditores chyrographarii hi q̃ nullam habent hypothecam
non poſtponerentur priorib⁹ creditoribus qui ſortiti ſũt poſte
riorem hypothecam in eorũ fraudẽ immo illa hypotheca poſ=
ſet per hanc reuocatoriam reuocari[b] qḋ eſt multum ſingula= b
re ꝛ tenebitis menti. Eſt tñ verum ꝙ i tribus predictis ſingu=
laribus dictis Bald. in. d. rub. dicit eſſe cogitandum. ¶ † Tã 119
git etiam ſucceſſiue poſt ita dicta Ange. de are. hic ꝛ multum
diffuſe. an filij poſſint reuocare alienata ꝑ patrem in eorũ frau
dem ꝛ econtra. An pater poſſit reuocare alienata ꝑ filios i ei⁹
fraudem. dicite vt hic abunde per eum et ſufficiant vobis que
circa hanc queſtionem dixi ſupra in euidentialibus in primo
euidentiali[c] vbi addidi multa bona circa hoc. ¶ Ultra predi= c
ctas tres concluſiones Bald. quas ſupra proxime retuli. ego
ad pfectionem materie preſentis. §. per viam concluſionũ. ad
do quattuor notabiles deciſiones i hac materia reputo no. di=
gnas. Et i primis vnum in hac materia puto diligẽter notan=
dum. lꝫ illud non reperiam alicubi in proprijs terminis in ſpe
cie tactum † ꝙ ſi debitor alienauit aliqua bona in fraudẽ cre 120

a ¶ Nõ pferatꝰ lꝫ ab extra q̃ro q̃liter pũiatꝰ iſte vẽdẽs rẽ duob⁹ dic ꝙ punitꝰ ḋ falſo. ſi tradat vt ꝑ bar. in. l. qui duob⁹. ff. de fal. Itẽ q̃ro cui pri⁹ pſumatꝰ fctã traditio dic ꝙ pri⁹ ſoluẽti pciũ. vñ ẽpto ri prio pſumitꝰ fctã traditio ſi pciũ pri⁹ ſoluerit et tũc ſcḋo pferꝰ vt ꝑ Bal. ſi. i. c. ſi fctã. ſi ḋ feu. fue. cõ. inter do. ꝛ agna. ꝛ. d. Ale. de imo. l. d. §. ſi duobus. vbi per Ange. ꝛ do. ale. plen⁹ i l. i. C. de edi. di. adri. tol. et Lud. ro. i fin. ꝟ. venditio ſcis. l. q̃ti ens. ſed q̃ro q̃s dicatꝰ potior i bonis venditis qñ vẽditio pris fctã ẽ valida a pcuratore ſcḋa a dño

ditorum ꝛ poſtea ſuperluctatus eſt de nouo alia bona quibus
potuit creditoribus optime ſatiſfieri. ꝙ ſi creditores fuerũt ne
gligentes in conſequẽdo creditum ſuum ſi poſtea denuo debi
tor efficiatur non ſoluendo: nõ poterunt creditores habere re
greſſũ contra bonorũ poſſeſſores in quos facta eſt alienatio a
debitore in fraudem creditorũ ꝛ cõtra eos agere reuocatoria.
iſtḋ eſt qḋ ꝓbat mihi ſingulariter tex. l. ſi fideiuſſores i id. i pri.
ff. de fideiuſ. per quẽ tex. ita in ſimilibus terminis. ſ. in fideiuſ
ſore decidit Bal. ſingulariter in. l. fi. in prin. ff. ſi certum peta. et
ibi reputat tex. illum ſingularem de illius tamẽ legis itellectu
quomodo ꝓcedat ad terminos ſupradictos. qꝛ nõ eſt ſine ſcru
pulo videte ibi Ray. de for. Jo. ḋ Imo. Pau. de ca. ꝛ cu. in. l. de
cem. ff. de ver. obli. ꝛ ibidẽ oĩno patrẽ ꝛ pceptorẽ meũ do. Alex.
121 Imo. medullitus tex. illũ enucleãtem in. i. ꝛ. ij. col. ¶ † Aliud
ꝛ ſcḋo no. ꝙ ſi ḋbitor ſit heres iſtitut⁹. vel ſibi ſit relictũ legatũ
põt hereditatẽ: ſiue legitimam: ſiue honorariã: ſiue teſtamẽta
riam repudiare: ꝛ eodẽ modo legatũ nec propterea ḋꝛ credito=
res fraudare. tex. eſt no. in. l. qui aũt in prin. ff. que in frau. cre.
ꝛ ratio eſt vt ibi inquit text. qꝛ patrimoniũ ſuum nõ diminuit:
q̃ noluit acquirere vt alibi inq̃t iuriſconſultus in. l. alienatio=
nis verbum. §. i. ff. de ver. ſig. ꝙ qui occaſione acq̃rendi nõ vti
tur non intelligitꝰ alienare. ꝛ ſi inſtares. nonne legatũ vſqꝫ re=
tro a morte teſtatoris fingitur eſſe noſtrum. l. a ticio in fi. cũ vul
garib⁹. ff. ḋ fur. ergo repudiãdo ḋꝛ patrimoniũ minui. Ad hoc
rñdebat Bar. in. d. l. q̃ aũt in prin. ꝛ ꝗ͂uis nõ dicat ipſe fuit an=
te eũ elegãs rñſio iuriſcõſulti. in. l. i. §. vtrũ aũt. ff. ſi q̃d in frau.
pa. ſ. ꝙ legatũ vſqꝫ retro fingatur eſſe noſtrum. verũ eſt niſi re
pudietꝰ. at cũ repudietꝰ retro noſtrũ nõ fuiſſe palã eſt. iſta ſũt for
122 malia ꝟba illius tex. ¶ † Aduertite ad id qḋ ꝓxime dixi. ſ. ꝙ
debitor põt repudiare legatum vel hereditatẽ nec ꝓpterea ḋꝛ
creditores fraudare. qꝛ iſtud non haberet locum in herede de
bitoris tex. eſt no. in. l. liberto octuaginta. ff. de bo. liber. ꝑ que
tex. ita tenet Dy. in. d. l. qui autem in prin. vt refert ꝛ ſequitur
123 Nico. de nea. hic in apoſtillatione tex. † de intellectu tñ illius
legis liberto octuagita. an ꝛ qñ ꝓcedat videte Bar. in. l. ſi mi=
hi ꝛ tibi in pñ. ff. de leg. i. ꝛ ibi Imol. ꝛ etiã Pau. de caſt. q̃ in re
collectis bono. tenet ꝙ illa limitatio Dy. non ſit vera. ꝛ ꝙ in. d.
l. liberto octuaginta ſit ſpãle fauore patroni. et ante eum iſta
fuit opi. bal. loquẽtis tñ ꝑ verbũ dubitatiuum forte in. l. vnica
in pe. col. C. de his qui ante ap. tab. qḋ nunꝗ͂ mihi placuit. qꝛ
ſi in patrono iſtud eſt inductũ qui nõ hꝫ cãm oneroſam quan=
to magis dꝫ ꝓcedere in creditorib⁹ cãm oneroſam habẽtibus
vt patet ex his q̃ ſupra diximus maxime ſuꝑ glo. i. magna cir=
ca pri. ad predicta etiã ꝛ ad. d. l. qui aũt in princ. accedat quod
multũ ſignãter notat Bal. in. l. maximũ vitiũ in. vi. col. in ver.

an ille q̃ habet cãꝫ a domino an ꝟo ille q̃ hꝫ cãꝫ a pcuratore ḋ qua. q. dic vt ꝑ do. bar. ſoꝫ. in. ꝯſil. ccxxxix. inci. pñtes. ꝟ. ſuccedit omino cũ ſe. in ſcḋa parte.

b ¶ Reuocari. lꝫ q̃d ſi pſẽs creditor hẽat gñalẽ ꝛ ſpecialẽ hypothecã in vna re ꝛ poſterior habꝫ ſpãlẽ in alia re. an pſeus creditor poterit experiri virtute generalꝰ hypothece cõtra rẽ poſteriori poſtea ſpãliter hypothecatam dic ꝙ nõ donec pſẽs creditor põt ſibi ſatiſfacere de re ſibi ſpãliter hypothecata. vt ꝑ do. bar. ſoꝫ. iꝯſi. cxcviii. inci. primo aſpectu. ꝟ. q̃nto ꝛ vl. cũ ſeq. in ij. parte.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

c ¶ In eui‑dētiali. vide in.i.ꝛ.ij.nu. et etiā i.xix.

a ¶ Preiu‑dicare. ꝛ hoc idē tenet do. Ale. ꝺ imo. in.l.rē ꝺ his que i fraudē credi.

ſed pone ꝙ frater. C. de liberis pte. vel exheredā. vbi ſingulari‑
ter decidit † ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ exiſtentibus maſculis filia nō 124
ſuccedat. quod ſi extat maſculus ꝛ femina. poteſt maſculus re
nunciare huic ſtatuto et eius beneficio et filias ſecum admit‑
tere. et hoc modo creditoribus ſuis preiudicare.[a] quod verbū a
tenete perpetuo cordi affixum. ¶ † Dicebat etiam notanter 125
Bal. in rub. C. de reuo. his que in frau. cre. in pe. col. ver. deci‑
mo quero fideiuſſor ꝛc. ꝙ ſi fideiuſſor in fraudem creditorū re
nunciauit beneficio de fideiuſſoribus vt poſſet conueniri reo
non excuſſo ꝙ iſta renunciatio non poterit reſcindi tanꝙ facta
in fraudē creditoꝝ. qꝛ ꝑ iſtā renūciationē fideiuſſor nō fit pau‑
perior cū exceptio excuſſionis non ſit exceptio perēptoria nec
tangat medullam obligationis ſm eū. † Accedat tex. ille no. 126
in.l. ſi cui. C. de nō nu. pecu. vbi eſt tex. ꝙ ſi debitor vl' fideiuſſor
ꝗbus cōpetit exceptio nō nu. pec. ſuperſedeāt ea vti ꝙ credito
res poterit eā oppo. ſm qꝺ ibi in tex. decidit. ¶ † Aliud et ter‑ 127
tio notate ꝙ ſi vxor tua iſtitueret te heredē ꝛ rogaret te vt poſt
mortē tuā reſtitueres bona ſua cōi filio tuo ꝛ ſuo. Si tu habes
ſuſpitionē de creditoribus tuis potes incōtinēti reſtituere he
reditatē filio. nec ꝓpterea diceris fraudare creditores: qꝛ tale
fideicōmiſſum ex cōiecturata volūtate teſtātis nō preſumitur
eſſe cōditionale. ſed ad beneplacitū patris. ita no. Bal. in rub.
§. de reuo. his ꝗ in frau. credi. in pe. col. ꝑ tex. quē reputat ad
hoc vincū ꝛ ſingularem in iure i.l. patrem ſm vnā lecturā. ff. ꝗ
in frau. credi. vbi ē caſus expreſſus de hoc. ſed aduertite quia
ꝗuis Bal. non dixerit ille tex. vult adhuc vnum quod eſt lon‑
ge ſingularius ꝙ ſi tu pater in themate predicto reſtituas he
reditatem incontinenti filio non retenta quarta trebellianica
que detrahitur ex fideicommiſſis vniuerſalibus ſecutus ple‑
nā fidem ꝛ debitā pietatē vt ibi inqt tex. ꝙ ꝓpterea nō diceris
fraudaſſe creditores. qui tex. ſingularis nunꝗ exeat mentes
veſtras. ¶ † Quarto ꝛ vltimo aduertite ꝙ ſi ſint plures tertij 128
bonoꝝ poſſeſſores in quos ſit facta alienatio a debitore i frau
dē cre. ꝙ creditor poteſt eligere vnū ex his poſſeſſoribꝰ quē ve
lit ꝛ eū inſolidū conuenire quatenus ad eū ꝑuenit nec tenetur
oēs poſſeſſores pro rata ſimul conuenire no. determinat Bar.
in.l. moſchis. in princi. ff. de iure fiſci. per illum tex. iuncta gl.
in verbo oēm. ꝛ per tex. vbi hoc dixit eſſe expreſſum in.l. credi‑
toris. ff. de diſtra. pig. vbi idē firmat ipſemet Bar. ꝗuis Dyn.
in. d.l. moſchis. in prin. per illūmet tex. teneat ꝯtrarium ſed qꝺ
immo oēs poſſeſſores ſint ꝓ rata cōueniendi ꝓut eum refert ꝛ 129
ſequi videtur Jo. fab. hic i antepe. colū. ¶ † Reſtat poſtremo
vt pro more videamus qualr' ſit formandus libellus in hac re
uocatoria. In quo paucis dicite ꝙ narrare debeo qualiter ti‑
tius eſt debitor meꝰ de ducētis. ꝛ ꝗuis de hoc debito haberet

noticiam et ſciret vires patrimonij ſui ꝛ bona ſua non ſuffice‑
re ad ſatiſfaciendum credito meo: tñ in fraudē et dānū meum
alienauit: ꝛ tradidit talē fundū ſitū in tali loco ꝛc. ꝛ taliter co‑
herentiatū ꝛc. ſempronio fraude participāti. ꝛ de ꝑdictis habē
ti noticiā ꝛ qualr' egi ꝯtra dcm̄ ticiū meū debitorē actione ꝑſo
nali. ꝛ fuit mihi in dictis ducētis ꝯdēnatus ꝛ iuſſu iudicis miſ
ſus ſum i poſſeſſionē bonoꝝ dicti ticij ꝛ qualr' facta diligēti ex
cuſſiōe cōpertum eſt bona dicti titij ad ſatiſfaciēdum credito
meo nō ſufficere quare peto vt dictus fūdus a debitore meo i
fraudē meā alienatus quē nunc poſſidet ſeu detinet dictꝰ ſem
pronius: ſeu reſtituēdi facultatē habeat vel dolo habere deſijt
reſtituatur i bonis dicti ticij debitoris mei. ꝓinde ac ſi aliena
tus nō eſſet ꝛ ego in poſſeſſionē eiꝰ mittar. vt inde poſſit mihi
de credito meo ſatiſfieri. ꝛ ad ꝑdicta peto dictū ſēproniū ſim‑
pliciter ꝯdēnari vna cū fructibꝰ ꝑceptis pēdētibꝰ. ac poſt litē
cōteſt. ꝑcipiēdis. ꝛ ſi iſte ſempronius in quē facta eſt alienatio
haberet titulū lucratiuū nō eſſet neceſſe in libello facere mētio
nē qualr' ipſe participauit de fraude iuxta ea ꝗ habuiſtis per
glo. i. magnā. in pri. ꝺ. eo. ꝛ eo caſu quo debitor liberaſſet vnū
aliū debitorē ſuū i fraudē creditoꝝ haberē neceſſe in libello cō
cludere ꝛ petere qualr' ꝑdictus debitor liberatus i priſtinā ob
ligationē reducatur iuxta. l. ait ꝑtor. §. ꝑterea. ff. ꝗ i frau. credi
toꝝ. Predicta forma libellādi colligit ex his ꝗ dicta ſūt i pre‑
cedētibꝰ. in. §. iſto ꝛ ex ꝟbis doc. hic ꝛ ex dictis Bar. in.l. in hac
in factū ꝑ illū tex. ꝛ in.l. ſi qs cū haberet ꝑ illū tex. ff. ꝗ in frau.
credi. Et vltra ꝑdictā formā libelli i hac reuocatoria habetis
130 ꝑ Spe. † qui eſt pater practice i ti. de reb. eccl. nō alie. §. i. ꝛ ibi
dem ēt ponit Spec. qualr' formāde ſint poſitiōes in hac mate
ria. ꝛ per iſta remanet perfecte expeditus iſte. §. Sequitur no‑
tabilis. §. item ſeruiana.

Item ſeruiana.

¶ Ad euidētiam huius. §. et eiꝰ
materie necnō ad intelligentiam
1 infra dicēdoꝝ ꝑmitto vobis † ꝙ in iure noſtro triplex reperit
pignus. Quoddā eſt pignus ꝑtoriū. Quoddā eſt pignꝰ iudi‑
ciale. Quoddā ꝛ tertio eſt pignus ꝯuētionale. ego addo quar‑
tum vcꝫ pignꝰ legale qꝺ ꝯſtituit a lege tacite. ꝛ de hoc tractat
2 hic. ¶ † Pignꝰ ergo ꝑtoriū dr eſſe illud qñ ꝑtor vel aliꝰ iudex
hñs iuriſditionē ordinariā mittit aliquē i poſſeſſionē ꝓpterea
ꝙ nō cauet ſibi vt i cā dā. infec. aut legatoꝝ ſeruādoꝝ. ꝛ ex hac
miſſiōe cauſat pignꝰ ꝑtoriū ꝛ de iſto ꝑtorio pignore nō loquit
tex. iſte. ſed ti. ff. de dā. infec. ꝛ ti. ff. ꝛ. C. vt in poſ. leg. ꝛ.l.i.ꝛ.ij. C.
3 de pre. pig. ¶ † Pignus aūt iudiciale dr eſſe illud qñ iudex tu
lit aliquā ſniam ꝛ in executiōe illius ſnie mittit in poſſeſſionē
bonoꝝ ꝯdēnati ex iſta miſſiōe cauſat pignus iudiciale. ꝛ de eo
ēt nō loqtur iſte. §. ſed titulꝰ. ff. ꝛ. C. de bonis auc. iudi. poſ. ꝛ. l.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

a diuo pio.ꝑ diſcurſum illius legis.ff.de re iudi. † Et inter pi 4
gnus p̄toriū ꝛ pignus iudiciale[a] reperio ꝙ duplex aſſignat̃ dif= a
ferentia.vnā ponit glo.in rub.C.de p̄to.pig.ſ.ꝙ illud dicat̃ pre
toriū pignꝰ qñ datur a quocūq; iudice ordinario.ſi autē detur
a delegato dicatur pignus iudiciale: quā differentiā reputat
notabilē ꝛ ſignādā Bar.in.l.ij.ad fi.C.q̄ po.in pig.ha. ita etiā
ad eā ſe ibi remittit Bar. aliā ꝛ ſecundā differentiā ponit glo.
in.l.ij.in gl.i.C.de preto.pig.ꝛ in.d.l.ij.in glo.in verbo pignore
i.C.qui po.in pig.ha.vt illud dicat̃ eſſe pretoriū pignꝰ.qñ nul=
la p̄cedente ſententia fit miſſio a iudice vt eſt videre in cā dāni
infecti.qñ quis mittitur in poſſeſſionē vicinarū ediū ꝓpterea
ꝙ vicinꝰ cuius ſunt edes nolit cauere de dāno īfecto. ꝛ ſic nul
la adeſt ſententia ꝓut etiā poſſumꝰ videre in miſſione que fit
cauſa legatoꝝ ꝯſeruādoꝝ qñ fortaſſis legatū factū eſſet ſub cō
ditione vel i diem.ꝛ ante purificationē ꝯditionis vł euētū diei
heres nollet p̄ſtare cautionē d̄ p̄ſtādo legatū adueniēte ꝯditio
ne vel die.Si aūt p̄cederet ſnīa ꝛ in illiꝰ ſententie executiōe fie
ret miſſio.tūc dr̄ pignus iudiciale.Eſt tñ verum ꝙ glo.prea lle
gate dicunt ꝙ indifferenter vnū capit̃ ꝓ alio. p̄toriū ꝓ iudicia
li.ꝛ econtra.❡ † Tertiū pignus.ſ.ꝯuētionale dr̄ eſſe illud qđ
ex partiū conuentione ꝓcedit.ꝛ de iſto ꝓprie loquit̃ tex.noſter 5
et eius materia. ❡ † Que aūt differentia ſit inter pignus pre 6
toriū ꝛ iudiciale ex vna parte.ꝛ pignus ꝯuētionale[b] ex altera ꝛ b
quot differentie ſint habes glo.magiſtram ꝛ meliorem de cor
pore iuris in.l.i.in prin.in glo.in ver.traditum.ff.de pig.act.ꝛ
ibi notabilius ꝛ ordinatiꝰ per Bar.qui etiā ponit † in q̄bꝰ cō= 7
ueniant pignus p̄toriū ꝛ cōuentionale.habetis etiam aliq̄d ꝑ
gl.in.l.cū notiſſimi.poſt p̄n.in glo.in verbo conſtitutā.C.de p̄=
ſcrip.xxx.vel.xl.annoꝝ.per Bar.in.l.ſi finita.§.ſi quis dāni.ff.
de dam.infec.ꝛ ad differētias quas ponūt gl.ꝛ Bar.vbi.s̄. po=
teſtis vnā addere q̄ in dictis locis nō habetur.Nā in pignore
ꝯuentionali nō poteſt agi hypothecaria cōtra tertios bō. poſ.
niſi prius facta excuſſione principalis debitoris aut̃.hoc ſi de
bitor.C.de pig.dixi latiſſime.§.ꝓxi.p̄ce.ſuꝑ gl.in vbo poſſeſſis
tñ in pignore p̄torio ſi habens pignus p̄torium ceciderit a poſ
ſeſſione illiꝰ pretorij pignoris etiam culpa ſua quo caſu nihi=
lominus pōt agere hypothecaria vt eſt tex.peregrinus ꝛ forte
ſingularis in.l.ij.C.de preto.pig. † certe ſi agat hypothecaria 8
aduerſus tertios bo.poſ.nō eſt neceſſaria nec requiritur excuſ
ſio principalis debitoris:iſtud eſt qđ dixit ſingulariter Bal.in
l.i.in vl.col.de reuo.his que in frau.credi.Hoc ſic breuiter pre
miſſo.diuido iſtum.§.in tres partes p̄cipales.In prima po=
nitur dictum ꝙ ſeruiana et quaſi ſeruiana ſunt pretorie actio
nes.In ſecunda declaratur quando competit ſeruiana.ꝛ quā
do quaſi ſeruiana.In tertia ponitur conuenientia ꝛ etiam dif

a ❡ Judicia le.vid̄ plene ꝑ do.Alexā. d̄ imol.i.l.a diuo.§.in vē ditiōe i āte pe.col.ff.de re iudi.

b.❡ Cōuentionale.vid̄ plene et no.Fely.i.c.cū aliq̄bꝰ.de re iudi.et Dy.hic.

ferentia inter pignus ꝛ hypothecam.ſcđa ibi ſeruiana autem
experitur quis.tertia ibi inter pignus autem et hypothecam.
❡ Seruiana q̄ competit ꝓ rebus coloni ob penſionē obliga.ꝛ
quaſi ſeruiana que pro alijs pignoribꝰ hypothecis datur ſūt
pretorie.h.d.primo.Et inter pignus ꝛ hypothecam quantum
9 ad actionē nō eſt differentia ſed bene in mō cōſtituēdi. † qꝛ pi
gnus proprie dicitur qđ traditiōe fit.hypotheca autē que ſola
a conuentione[a] contrahitur.h.d.ſcđo ꝛ vltimo.❡ Uel ſecūdo po
tes ſubtilius ꝛ notabiliꝰ iſtā ſecundā partē ſummare ſic ſcđm
Nico.de neap.Inter pignꝰ ꝛ hypotecā quantū ad actionē hy=
pothecariā non ſit differentia ſed in alio ſic: qꝛ in hypotheca.
10 nō transfertur poſſeſſio que transfertur in pig.h.d. ❡ † Not.
ex hoc tex.in ver.q̄ etiam hypothecaria vocatur.vnū ad quod
reperio alibi iſtum tex.ponderatum per bar. de quo alij men=
tionē nō faciūt.ſ.in.l.fi.ff.de ſal.inter.ꝙ qñ agitur hypotheca=
ria ꝓ rebus coloni ob penſionem obligatis actio illa ꝓprie di
citur ſeruiana.quādo autem agitur pro alijs rebꝰ aliter obli=
ga.actio que cōpetit dicitur quaſi ſeruiana. que eſt idē quod
hypothecaria.ꝛ ſic vult Bar.tex.noſtrum velle ꝙ quaſi ſeruia
na ꝛ hypothecaria ꝓprie ſint idē.ꝛ differant a ſeruiana. ꝛ cōſe
quēter ꝙ ſeruiana nō pōt ꝓprie hypothecaria appellari ita di
cit eſſe tex.hic ꝛ per hoc Bar.reprehendebat glo.que eſt ibi.et
s̄.l.ꝓxi.que glo.dicebant.ꝙ eſt differētia inter hypothecariā
ꝛ quaſi ſeruianā.Nā dicit Bar.ꝙ gl.ille nō ſunt corrupte ſcri=
pte cū hypothecaria ꝛ quaſi ſeruiana proprie ſint idem.vñ di=
cit Bar.ꝙ glo.ille debent dicere ꝙ eſt differētia inter hypothe
cariā.ꝛ ſeruianā:vt ibi per eū qđ not.ꝓ fundamentali intelle=
ctu huiꝰ.§.Uenio ad glo.quarū ordinē in legēdo doc.hic per=
uertunt.legētes primo glo.in verbo coloni.ꝛ poſtea gl. paruā
in verbo pignoris.anteq̃ legant gl.in verbo quis. Ita Joan.
fa.Nico.de nea.ꝛ Ange.de are.Ego expediam gl.ſcđm eoꝝ or
dinem.ꝛ quia gl.i.in verbo item ſeruiana clara eſt et vnum qđ
vult.ſ.has actiones eſſe reales.Quis Nico.de nea. ſuper iſta
gl.expediat in prima oppoſitione gloſarum ego ponā.j. in gl.
in verb.maxime.vbi etiam glo.ponit ꝛ ibi omnes alij ponunt.
❡ Capio ergo gl.ſecundam in verbo quis.quā diuido in tres
In prima declarat tex.In ſecunda illum ampliat.In tertia re
ſpondet tacite queſtioni.ſecunda ibi:ſiue ſit partiarius:tertia
ibi:item ꝛ pro deterioratione domus.❡ In ea.gl.ibi ſiue par=
tiarius ſit ſiue nummis colit.Ex hac particula gl.quā Ange.
11 de are.hic habet pro ſingulari habetis † ꝙ illata per colonum
partiarium in fundum ruſticum ſunt tacite hypothecata pro
partiaria preſtatione.ꝛ ſic pro eo quod conuentum eſt vt pre=
eſt Rofredus quem hic referunt docto.ꝛ Jac.de are.vt hic re=
fert Nico.de neapo.in.ij.q.gloſarum reprehendunt gl.in hoc

a ❡ Cōuentiōe.addetu ꝙ imo i multis caſibꝰ ꝑ leges ciuiles ſine ꝑtiū cōuētione idu citur vt per do.Bar.ſo=ꝯ.in ꝯſ.ccxl.icipiē.circa p̄ntē ꝯ ſi.i.qꝛ videmus in ſcđa parte.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

tenentes ꝙ immo bona parti⸗rii coloni in prediuȝ ruſticū iſ⸗
lata non ſunt tacite hypothecata. quā partē tenet etiā Bald. in
additione Specul. in titulo de locato in ver. et nota q̄uis cor⸗
rupte allegetur ꝙ Specul. idē teneat i ti. de locato. §. poſtq̄ in
12 fine mouentur predicti docto. contra gloſ. duobus fundamen
tis † primo ille ꝓprie dicitur colonus qui nūmis colit. nec po
teſt eſſe locatio niſi interueniat pecunia. vtſu. de loca. in pri. cū
ergo iſte tex. et. l. i. i prin. ⁊. §. i. et. §. fi. ff. de ſal. interdicto loquā
tur de colono. intelligamus de colono qui ꝓprie nūmis colit.
nec poſſumus extendere ad colonum improprium ⁊ ſic ad par
tiarium cum nulla lex extendit iuxta. l. ſi vero. §. de viro. ff. ſolu.
matri. ⁊ pro iſto fundamēto ego addo glo. not. in. l. diuortio. §.
item ſi meſſes. in verbo ſequentur. ff. ſolu. matri. que in termis
dixit ꝙ colonus partiarius improprie dicitur colonus. Secū⸗
do mouentur quia partiarius colonus dicitur eſſe ſocius. vt ē
tex. in. l. ſi merces. §. vis maio. ff. lo. ſed nullibi habem⁹ ꝙ bo⸗
na vnius ſocij ſint alij hypothecata. ergo ⁊c. et † ꝙ inter dūm 13
et partiariū colonuȝ contrahatur ſocietas. et ꝙ non ſit locatio
tenet Bar. in. d. §. vis maior in prin. illius. §. et ſi latius ante fi⸗
nē. et ꝓpterea ibidē dicit Bart. † ꝙ inter dominū ⁊ partiariū 14
colonū agendū eſt actione pro ſocio. et nō actione ex locato. a⸗
lias libellus vitiaretur prout etiā tenet ipſemet Bar. in. l. ſi a⸗
pes. §. i. ff. de fur. et propterea dicit etiam Bart. in. d. §. vis ma
ior ante finē ꝙ talis cōtractus non tranſit ad heredem partia
rij coloni ſicut etiā ad heredes non tranſit ſocietas. l. nemo po
teſt. ff. pro ſocio. et ita etiaȝ tenet Ludo. de roma. in. l. ſi filio. §.
fi. ff. ſolu. matri. et do. Abbas Panor. in. c. propter. extra de lo⸗
cato. Doc. alij omnes tenent cum glo. hic ⁊ idem etiā tenēt pe.
Cy. ⁊ Ray. ⁊ Ang. in l. certi iuris. C. locati. ⁊ idē etiā tenet Bal.
ſibi cōtrarius ibi in. iij. q. ⁊ idem etiam ibi. Saly. in. vi. q. moti
ſunt illo vulgari fundamento. q̄ eadē eſt ratio in colono par⸗
tiario que eſt in colono qui nummis colit. ergo idem ius vul⸗
gata. l. a ticio. ff. de ver. obli. hanc opi. ego firmo optimo fun⸗
damento. † nam contractus innominati iudicantur ⁊ regu⸗ 16
lantur ſm naturā contractuum nominatorum quibus aſſimi
lantur tex. eſt no. ⁊ ibi barto. in. l. i. §. ſi quis ſeruum. ff. depoſi⸗
ti. Bal. in. l. petens in penul. col. C. de pac. per illum. §. ſi quis
ſeruum † cum ergo iſte cōtractus partiarij coloni q̄ eſt cōtra 17
ctus innoīatus vt eſt tex. in. d. §. ſi quis ſeruū aſſimilet contra
ctui locatiōis per ea que tradit Bar. in. d. §. vis maior ante fi.
et i ſimili Bar. in. l. ſi olei per illum tex. C. locati. ergo. regulabi
tur ſm naturam cōtractus locationis. queadmodū ergo i loca
tiōe bona illa intelligūtur tacite hypothecata vt hoc tex. ergo
idē etiā erit in colono partiario. Nec obſtāt mō in ↄtrariū alle
gata. ⁊ primo ꝙ diſpoſita in colono qui nūmis colit nō debēt

18 extendi ad partiariū. cū iſtud iure nō reperiatur. q̄ rñdeo † ꝙ
immo ex identitate rōnis licita eſt extenſio. vt iuribus vulga⸗
ribus. Non ob. ſcdo ꝙ colonus partiarius dicitur eſſe ſocius.
q̄ paucis rñdetur ꝙ improprie eſt ſocius. prout in terminis ꝓ
bat tex. ille allegatus in illo. §. vis maior. in verbo quaſi ſocie⸗
19 tatis iure ponderata † dictione quaſi que regulariter eſt no⸗
8 ta improprietatis[a]. l. id tempus in fi. ff. de vſuca. ⁊ propterea di
cebat bal. in. d. l. certi iuris in. iij. q. ꝙ inter dūm et partiariū co
lonū eſt quedam ſocietas velata ſub cōtractu locationis inclu
ſa. et ideo naturā locationis et cōductionis ſapit nec eſt veruȝ
20 id quod ſupra pri. retuli tenere barto. † ꝙ agatur actione pro
ſocio. quia immo agitur actione preſcriptis verbis tex. eſt cla⸗
rus in. d. l. i. §. ſi quis ſeruū. ad quod etiam videatis glo. in. l. ſi
paſcenda pecora in glo. fi. et ibi bal. C. de pac. Quāuis Ioā. fa.
in ti. ſupra. de loca. in prin. vbi ſe remittit hic nihil clari firmet
ſed dicit de hoc interrogandos eſſe aduocatos. Nō eſt etiā ve⸗
21 rū id quod ſupra retuli tenere eundē bar. ſ. † ꝙ talis cōtract⁹
nō trāſit ad heredē partiarij coloni. q̄ immo trāſit prout i ter⸗
minis tenet bal. in. d. l. certi in. iij. q. ⁊ idē bal. in. l. i. in. iij. col. C.
de fruc. ⁊ lit. expen. ⁊ eſt bonus tex. in. l. viā veritatis ignoras.
C. locati. et ſic ex predictis remanet defenſata cōcluſio glo. no⸗
22 ſtre. in fi. glo. † habetis ꝙ bona inuecta per colonū ſunt tacite
hypothecata. nedum pro penſione. ſed etiam pro deterioratiō
ne. ❡ Nūquid aūt bona inuecta poſſit retineri per dūm dom⁹
nedum pro penſione aut deterioratione. ſed etiā pro alia obli⸗
gatione. Ang. de are. hic in glo. ꝑuula. in ver. pignoris tenet ꝙ
ſic allegat. l. primā cū ibi no. per glo. ⁊ doc. C. etiā ob chyrogra⸗
phariam pecuniam pignus retineri poſſe. ⁊ nota. in. l. i. et. ij. C.
in qui. cau. pig. ta. cōtraha. Sed addite vos in terminis bar. in
l. ſolutum. §. ſolutā ad fi. ff. de pig. ac. q̄ tūc huic dciſioni videt̄
obſtare. l. pretextu. que eſt. l. fi. C. cōmodati. ideo ad veritatē pre
dicte deciſiōis videte q̄ tradit Bar. in. l. ſi filio. in prin. ff. ſo. ma.
et in. l. ſi nō inducta. C. in qui. cau. pig. ta. ↄtra. ⁊ in. l. ſi nō ſortē
§. fi. centum. ff. de condi. inde. ⁊ Bal. poſt gl. in. l. ꝑ retētionē. C.
de vſu. ⁊ Bal. in. d. l. fi. vbi multa notabilia ponit. C. cōmodati.
⁊ plene ꝑ Ia. de belui. in. d. l. i. C. ēt ob chirographariā pecuniā
⁊ Pau. de liaza. in. c. finē litib⁹. in. ij. col. extra de dolo et contu.
❡ Glo. i verbo coloni diuido in q̄nq; ꝑtes. In prima ſubaudiē
do ad tex. illū extēdit ⁊ ſubauditionis rōnem ānectit. In ſcda
declarat q̄s ſit colonus: ⁊ q̄s ſit inquilin⁹. In tertia ponit dif⸗
ferētiam que eſt inter inuecta in prediis ruſticis ⁊ inuecta in vr⸗
banis quo ad obligationē tacitā que ex inuectione conſurgit.
In quarta drie rōnem aſſignat. In quinta in vtroq; ꝑdio tam
ruſtico q̄ʒ vrbano limitationem ponit. ſcda ibi et eſt colonus i
villa. tertia ibi differentia tamen eſt quarta ibi eſt ratio quia

[a] ❡ Improprietat; adde eundē ſupra eo. in §. ſed iſte. nu. xxvi. et nūe. lxviij.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

ſacta ruſticitas.quinta ibi ita tamen in vtroq̧.¶ † In ea.glo. 23
in primis verbis ibi ſubauditis vel inquilini tenetis ꝙ bona i
quilini inuecta ſunt ita tacite hypothecata ſicut bona coloni.
et cōſequēter ꝙ pro rebus inquilini inuectis ita cōpetit ſeruia
na ſicut in rebus coloni.Iaco.de rauen.⁊ Pe.de bellaperti.re-
probant glo.dicentes † ꝙ immo ſeruiana cōpetit tm̄ pro reb⁹ 24
coloni et non inquilini.ſed pro rebus inquilini competit quaſi
ſeruiana vel quaſi hypothecaria:mouētur per aliquas leues ⁊
fragiles rationes quas habetis ꝑ Io.fa.hic et abundantius
per Nic.de nea.hic.in.ij.opp.glo.qui circa hoc inaniter occu-
pat vnā colūnam et amplius.ſed ego nō curo referre ꝓpterea
qd̄ Bal.dicit iocoſe in.d.l.certi iuris ad fi.C.locati vilipendens
hāc opi.Petri.ꝙ Petrus ſub quibuſdam ramuſculis ſomnia-
uit hoc tenere gloſā cū eadem ſit ratio in inquilino q̄ in colono
¶ † In ea.gl.ibi.ff.de acqui.poſ.l.de pignori. habetis ꝙ colo 25
nus dicitur in villa.inquilinus in ciuitate.Idem dicit glo.in.l.
emptorē.in glo.ij.mag.in verbo colonū in pri.C.locati.idē etiā
tenet glo.que multū late hoc diſputat et multas opi. et differē
tias ponit in.l.diffinimus.in prin.in v̄bo iquilinos.C.de agri.
et cen.li.xi.ſed he glo.falſe ſunt et reprehēdūtur per oēs hic et
in.d.l.certi iuris.et vbiq̧ ꝙ immo pōt eſſe colonus in ciuitate
et inquilinus in villa.nā ſi colonus in ciuitate conducat agrū
et ſic predium ruſticum dr̄ eſſe colonus eodē modo ſi in villa cō
ducat domū et ſic predium vrbanū et dicitur inquilinus qꝛ pre
dium vrbanum non locus ſed materia facit vt inquit iuriſcon
ſultus in.l.vrbana p̄dia in prin.ff.de verb.ſig.⁊ alibi dicit text.
in.l.ſi prediū.C.de p̄dijs mino.ꝙ vrbanū a ruſtico non loco ſed
qualitate ſecernitur.et alibi inquit tex.in.l. vrbana familia in
prin.ff.de verbo ſig.ꝙ vrbana familia a ruſtica non loco ſed ge
nere diſtinguitur.Per quē tex.ego puto ꝙ nobilis inhabitans 26
villā ſiue rus nō cenſeatur propterea ruſtic⁹ † qꝛ nobilis a ru-
ſtico non loco ſed genere diſtiguitur ꝙ̄uis tex.in.l.i. C.vt ruſt.
ad nul.obſeq.aduo.li.xi.dixerat ꝙ oēs illi cenſentur ruſticani.
qui habitant extra muros ciui.quē tex.ita refert Bar.in.l.cōfi
ciuntur.§.codicilli.ff.de iure codicil.ꝙ̄uis Ray.⁊ fulgo. in.l.fi.
C.de teſta.dixerint illum cenſēdum ruſticum: qui per totā diē
vel ꝓ maiori parte ſtat in rure ꝙ̄uis ſit nobilis.ſed credo q' ip
ſi loquantur quātū ad hoc vt diſpoſita in ruſticis in eis etiā lo
cū habeant. de quo etiā ponunt Cy.Ray.Ang.et Saly. in.d.l.
fi.C.de teſta. et Ja.de belui.in.§.i.i auť.qb⁹ mōis natu.effi.ſui.
et in ſua diſputatione quā ponit poſt.d.§.i.q̄ incipit. Rex con-
ceſſit. Et bene verum ꝙ leges pluris exiſtimant et facit nobilē
tā habitantē in ciuitate ꝙ̄ habitātem in villa. ita ꝓbat text.in
auť.p̄ſides in ver. nobiliores ciuitatuz habitātes.C.de epi.au.
et tex.vnde ſumiť in.§.interim in verbo nobilioribus ciuitatū

habitantibus in auť.de defenſo.ciui.Ad propoſitū glo.noſtre
dicebat hic Dy.et bene:et alij ita tenent ꝙ glo.debuiſſet dice-
re ꝙ colonus eſt in agro:inquilinus in domo.vt patet ex predi
ctis. ¶ Subdit etiam Angelus de are.hic ꝙ iudicio ſuo glo.
noſtra habuit ſanū intellectū: qꝛ vt plurimū coloni ſunt in vil-
la et inquilini in ciuitate et ad ea que frequētiora ſunt iura no
ſtra adaptantur vulgata.l.nā ad ea,et.l.ex his.ff.de.l.ſed ꝙ̄-
uis Ange.de are.hanc ſaluationē glo. noſtre iudicio ſuo aſcri
bat tamē ante eū fuit ſaluatio Bal.in.d.l.certi iuris.in.i.q.vbi
formaliter inquit Bald.ꝙ glo.que eſt hic.que dicit ꝙ colonus
eſt i villa:inquilinus in ciuitate.facti frequentiā nō iuris ſub-
27 ſtantiā demonſtrauit.ibidem etiam no.declarat Bal. † que di
catur colonia.et dicit ꝙ colonia dicitur patria a nobis habita
ta colonis propter inopiam propriorum compatriotarum per
l.i.ff.de cenſibus. et. C.de colleg.illi.et.C.de colo.tra.per totū
lib.xi.Unde ſecundū eum cīuſiū peruſinū quod vt plurimum
per aduenas inhabitatur proprie colonia dici poteſt et debet:
addite glo.in.l.vnica.in prin.in glo.in verbo non minus.C.de
28 la.libe.tollē.¶ † In ea.glo.ibi inducta vel illata.que autē dif
ferentia ſit inter inductum et illatum habetis glo. in.l.ſi indu
29 cta in glo.i.C.in quibus cau.pig.ta.ↄtra.¶ † In ea.glo.ibi vt
C.locati.l.certi iuris.habetis ergo ex glo.differentiam eſſe in-
ter inducta in prediū vrbanū ⁊ inducta i predium ruſticū.quia
inducta in predium vrbanum.ita demum tacite obligantur
ſi domin⁹ ſciat:inducta autem in ruſticum tacite obligātur ſi-
ue dñs ſciat ſiue ignoret.et ratio diuerſitatis eſt ſcd̄m gloſ. qꝛ
facile eſt dño ſcire res ruſtici.qui vt plurimū inferūt aratra ⁊ li
gones et ſimilia quas res pōt faciliter dñs videre:nō ſic in illa
tis in predium vrbanum cum non ſit facile domino ſcire pro-
pterea ꝙ multa inuehātur que inquilinus nolit etiā domino
a nota eſſe: ꝓpter ergo difficultatē ꝓuidet lex vt bona inquilini
ſemper ſint tacite obligata [a] ſiue dominus ſciat ſiue non.acce-
dat tex.ille notabilis in.l.ij.C.i.in fi.C.quādo ⁊ qui.quarta ps
debeť.lib.x.vbi ad contex.dicitur.quid eni tā durum:tāq̧ inhu
manū eſt ꝙ̄ paupertatis detegi vilitatem ⁊ inuidie parere diui-
tias:intereſt preterea inquilini ne bona ſua nota ſint.⁊ propter
ea dominus illa rimari non debet qd̄ non eſt in ruſtico.eādem
rationē habetis ꝑ glo. in.d.l.certi iuris.i glo.fi.i v̄bo ꝙq̧.⁊ ibi
Bal.poſt prin.in ſcd̄a opi.hec tn̄ ratio glo.nō videtur omnino
30 generalis:ſed procedere potius a cōiter accidētib⁹. † Quid ei
ſi ruſticus conducat agrum: ⁊ in eum inducat bona que domi
nus nequeat facile cognoſcere.quid preterea ſi eius itei ſit vt
dominus nō ſciat ſequeretur ꝙ illa bona nō eſſent tacite hypo
thecata.Itē ↄtra hāc rationē gloſ.vnū eſt qd̄ alias multū fecit
me dubitare: nā vidēs ꝙ bona illata in prediū vrbanū ſunt ta

[a] ¶ Obligata.adde duo v̄ba per frā.are.in.l.ſolutū.in.§.ſolutum.de pig.ac.in fi.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

cite hypthecata ēt ignorante dño qꝛ dñs non pōt illa facile ſcī
re contra qđ immo poſſit de facili ſcire. pꝫ nonne ſemꝑ pōt fa-
cere incluſionem omniū bonorum illatorū. certe ſic caſus eſt ī
l. eſt differentia. ff. in quibus cauſis pignus tacite contrahat.
† icluſio autē dicitur fieri qñ de bonis illatis fit iuentarium a 31
notario. l. cū dñs orreorum. ff. locati declarat Ang. i. l. item qꝛ.
in prin. ff. de pac. ⁊ in. l. inquilino. ff. de dā. ifec. ergo per inclu-
ſionem poteſt facile dñs ſcire bona illata per inquilinum Ad
hoc nō ſcirē aliud rñdere niſi dicerē ꝙ imo dñs non ſemꝑ poſ-
ſit facere incluſionē bonoꝝ ſed tunc demū qñ iquilinus ceſſat ī
ſolutionē pēſionis ita voluit Bar. i. d. l. eſt dñia. ꝗ ita ad hoc no
tat illū tex. ⁊ ſic patebit nō eſſe facile dño hēre noticiā rerum i-
ductarum ꝑ inqlinū etiā ꝑ incluſionem. Et ꝑ hanc glo. cū eiꝰ 32
rōne Ja. de rauē. quē refert Nic. de nea. hic i tertia opi. glo. re-
probat quādā glo. in. l. i. in fi. in glo. in ver. in nauē. ff. nau. cau
po. ſta. ꝗ glo. vult ꝙ nauta caupo et ſtabularius ita demum te
neātur de bonis eis cōſignatis ꝑ hoſpites ſi ſciuerint ꝗ ⁊ qua
les eſſent ille res. qꝛ immo ſm Jac. iſtō eſſet ſumme iniquū. cū
interſit hoſpitātium plerūqꝫ eoꝝ bona nota non eſſe. vt hic ha
buiſtis ⁊ ſepenumero poſſet eis iminere ꝑiculū vite ob res pa-
tefactas. addo ꝙ illā ēt gl. reꝑhendit hacinet ratione Cy. in. d.
l. certi iuris. C. locati. ⁊ ibi ponit late Bal. in. ij. opp. ad qđ etiā
videatis ꝗ tradit Bar. i. l. i. §. i. ff. fur. aduer. nau. vbi Barto. te-
net de directo cōtrariū in vno ꝙ etiam vult mirabiliter Nico. 33
de nea. in loco ꝑallegato. vbi vult Nico. † ꝙ ſufficit ꝗtitatē re
rū amiſſarum ꝓbari ꝑ ſolum ſacramentū hoſpitātis [a] ſi alias
ſit ꝑſona honeſta. hoc reprehēdit ibi Bar. ⁊ ponit quō alio mo
do poſſit ꝓbari quātitas rerum amiſſarum. ❡ † Ex predictis
omnibꝰ ⁊ ex hac glo. habetis vnam dñiam inter illata in ꝑdiū 34
vrbanum ⁊ illata in ꝑdium ruſticū. Alia dñia poteſt colligi ex
l. ſolutū. §. ſolutā. ff. de pig. act. ⁊ ibi gloſ. in verbo tenebuntur
⁊ ibi Bar. ꝓpe fi. iuncta. l. ſi in. l. §. ſi colonus ⁊ ibi gloſ. vnica. ff.
locati. ⁊ gl. in. l. ſi gratuitā in prin. in glo. i. ff. in quibus cau. ꝑī
gn. ta. contrah. nam ſi inquilinus locet alteri domū aut partē
cōductā bona illata ꝑ ſcđm inqlinum ſunt etiam hypthecata
dño tacite. Si aūt colonus locet alteri ꝑdium ruſticum aut par
tē bona illata ꝑ ſcđm colo. non ſunt tacite hypothecata dño et
diuerſitatis ratio ſit illamet quā hic ponit glo. ⁊ in. d. l. certi iu
ris. ❡ Aduerte tñ in hoc ꝙ lꝫ Bart. in. d. §. ſolutā ante finē. ita
teneat aliter tñ tenet in. d. ⁊. ſi colonus qđ aliter ꝓ nunc nō exa 35
mino. videatis in locis preallegatis. ❡ † In fi. gl. habetis ꝙ
iducta in predium tam vrbanum ꝗꝫ ruſticum ita demum ſūt ta
cite obligata ad penſionem. qñ eo animo ſūt illata vt ibidē per
petuo maneant: ⁊ intelligite ꝑpetuo. i. ꝗꝫdiu durabit locatio vt
inquit glo. i. in. d. l. debitor. ⁊ glo. ij. in. d. l. certi iuris in verbo i

a ❡ hoſpitā
tis. adde frā.
are. in. l. ꝗ ac
cuſare. in fi.
C. de edē. ⁊ i
l. i actionibꝰ
C. de ꝯdi. ob
cām ⁊ quod
ibidē ad euꝫ
dixi i apoſt.

duxerint ⁊ in ſimili tex. in. l. i. in prin. ff. ꝓ ſocio. Et circa hāc cō
cluſionē dubitat ⁊ multum ꝓbabiliter Nico. de nea. hic in. iiij.
oppo. glo. poſt Rodul. de auri. qꝛ ſm hanc cōcluſionē ſequitur
maximum abſurdū qꝛ nunꝗꝫ bona illata eſſent tacite hypothe
cata qꝛ ſemꝑ dicet ille qui intulit ego non intuli eo aīo vt ibi
dem perpetuo eſſent. ⁊ ꝑſumendum eſt quemlibet ita dicturū
eſſe cū in dubio nemo preſumat velle iactare ſuū vulgata. l. cū
de indebito in pri. ff. de ꝓba. ⁊ ſic inuitabitur ꝗs ad mentionē
cōtra. l. cōuenire i prin. ff. ď pac. dota. ad hoc reſpōdebāt ipſi ꝙ
lex ꝗ itroducit hāc tacitā obligationem ſemꝑ eſt certa quo aīo
itroducta ſint bona: ꝗ ſolutio nihil eſt. Melius ergo eſt dicere
prout etiā ipſimet ſentiūt ꝙ iſtud iudicabitur ſcđm cōmunem
eſtimationē ꝯſideratis bonis ⁊ eoꝝ qualitate an talia ſint veri
ſimile ſit illū eo aīo iduxiſſe vt ibidē ꝑpetuo eſſent. † Poſſes
36 etiā circa predictam concluſio. gl. dubitare nonne fructus ꝑ-
cepti ſunt tacite hypothecati. d. l. in prediis in prin. itantū qđ
notabiliter dixit Bal. in. l. edē. in. fi. prime. col. C. locati. ꝙ fru-
ctus ſecatos ex fundo ⁊ adhuc intra fundum exiſtentes poteſt
dominꝰ loco pignoris retinere ⁊ prohibere ne colonꝰ exportet
⁊ tñ expeditum eſt ꝙ fructus ibidem nō debent remanere per
petuo: ergo concluſio glo. nō eſt vera: ſed facilis eſt ſolutio. Nā
concluſio procedit in rebus que inducuntur vel inuehūtur in
fundum. quo caſu ſemper vera eſt concluſio gl. noſtre vt ita de
mum tacite ſint obligate ſi inducātur eo animo vt ibi ꝑpetuō
ſint: nos autem loquimur in fructibus qui nō inducunt ſꝫ ibi
dē in fundo naſcūtur. vnde regula ꝑdicta nō ꝯſideratur. † Et
37 aduerte diligenter ꝙ illud qđ dixi fructus ꝑceptos eſſe tacite
pignoratos ob penſionem procedit in fructibꝰ naturalibꝰ: ſe-
cus aūtē eſt in fructibus induſtrialibus: qꝛ illi nō ſunt tacite
obligati ad pēſionē: iſtud eſt qđ in terminis dicit ſingulariter
Bar. in. l. aſſiduis. C. qui po. in pig. ha. in. ij. col. in ver. ꝗro an
habeat locū iſta tacita hypotheca. ❡ † Aduertite etiā ꝙ ꝗꝫ-
38 uis fructꝰ naturales ꝑcepti ſint taciti pignorati vt. ſ. dixi pre
diū tñ emptum ex precio fructuum perceptorum nō eſt tacite
pignoratū: nec ſuccedit in locum preciј aut fructuū percepto-
rū: caſum habetis notabilem in. l. iiј. que incipit ꝗꝫuis. C. in ꝗ
bus cau. pigno. ta. ꝯtraha. ⁊ eſt ratio † qꝛ i hypotheca res nō
39 ſuccedit loco preciј nec econtra. caſum habetis ſingularē i. l. i.
iuncta glo. ff. de diſtra. pigno. quem dicit Bar. ſe neſcire alibi i
l. qui a debitore in prin. ff. que in frau. credi. quem ter. etiā ha
bet pro ſingulari. Ang. in. l. ſi rem. in pri. ff. de petitiōe heredi.
40 ❡ † Stat ergo ex gloſ. ⁊ ex predictis cōcluſio ꝙ illata in pre-
dium tam vrbanum ꝗꝫ ruſticum ita demū tacite ſunt pignora
ta. qñ eo aīo ſunt illata vt ibidem perpetuo ſint. Et ex hoc po-
41 teſtis inferre primo † ꝙ ꝗꝫuis noīa debitorū ſeu inſtrumēts

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

vel chirographi obligationum poſſint expreſſe pignorari ĩ gé
neraliter et ſpecialiter.vt.l.nomen.C.que res pig.ob.poſ.ſi tñ
inferãtur vel inducãtur in domũ conductã nõ erunt tacite pi=
gnorata ob penſionem : qꝛ nõ inducũtur eo animo vt ibi per=
petuo remaneãt:ſed ad tempus.i.donec ſoluatur debitum:ita
tenẽt cõmuniter doc.hic.vt Jo.fa.Ang.de are.et Nico.de nea
in.v.q.extra gloſ.ꝛ Ray:Cy.ꝛ Saly.in.d.l.certi iuris. † Facit 42
etiã optima ratio qꝛ noĩa nõ conſcribantur loco.et ideo ſi teſta
toꝛ legaret domum alicui cum oĩbus his que in ea ſunt.ſi i ea
eſſet nomẽ debitoris vel inſtrumẽtũ nõ venirẽt in legato:a caſũ a
habetis notabilem in.l. gayus.in princ.ꝛ ibi Bar.ff.de lega.ij
ꝑ quẽ tex.videatis eſſe notabilem queſtionem quam alibi de=
cidit Bar.in.l.ij.C.q̃ res pigno.ob.poſ. ¶ Pro hoc etiã ego ad
duco qđ voluit glo. multum ſingularis in.l.iij.et eſt glo.vnica
ſm ſolutionem Azo.C.de heredi.act.que dixit † ꝙ in tacita hy 43
potheca quam habet vxoꝛ in oĩbus bonis mariti et ecõtra.nõ
veniũt noĩa debitoꝝ ꝗbus enim illa expreſſe poſſint obligari ĩ
tacitam tñ obligationem nõ cadunt.et illam glo.in hoc habet
Barto.ibi pro multum ſingulari:illam etiam reputant ſingu=
larem ad hoc Ang.et Saly.in.d.l.nomẽ.C.q̃ res pig.ob.poſ.de
cuius glo.veritate videatis tñ Bar.ꝛ Ang.in.d.l.iij.b.C.de he= b
re.a.:ad idẽ firmandum ego etiã adduco tex.optimũ in.l.vxo=
rẽ.§.legauerat.et ibi Bar.ff.de leg.iij. ¶ † Scđo principaliter 44
poteſtis ex hac glo.inferre ꝙ merces et alie res venales et pe=
cunie illate in domũ ꝯductam non ſunt tacite pignorate:quia
non inferuntur eo aĩo vt ibidem perpetuo maneãt ꝓpter eorũ
frequẽtem ꝛ celerẽ motum et ita ſimplr tenet Ange.de are.hic
et ante eũ ita tenet in terminis Bal.in.d.l. certi iuris.in.vi.q.
vbi pro hoc allegat optimũ tex.in.l.generali.§.vxori.ff.de vſu
fructu.lega.vbi eſt tex.no. † ꝙ ſi teſtatoꝛ legat vxori ſue vſum= 45
fructum domus et omniũ rerum que in ea ſunt: in hoc legato
nõ veniunt ea que mercis cauſa ꝯparata ſunt.nec ea que vena
lia ibi eſſent.et per illũ tex.no.ibi.ſing.Bal. † ꝙ ſi teſtatoꝛ reli 46
quit vxori ſue oĩa que habet in domo in hoc legato nõ venit fru
mentum quod teſtatoꝛ habebat in domo cã vẽdendi et ad hoc
mandat Bar.text.illũ teneri menti et idẽ etiã dicit Bal.in rub.
C.de ver.ſigni.in.iiij.q.ad iſta etiã facit bñ tex.ille quẽ ꝓxime
allegaui in.d.l.vxorem.§.legauerat.ff.de lega.iij. et dicit Bal.
in.l.fi.C.de ꝯpẽ.ꝙ in.d.§.legauerat.eſt caſus no. † ꝙ pecunia 47
ſẽper videtur alienationi parata. ergo non infertur vt ibi per
petuo maneat.quod vltimũ itelligite ſane ſm qđ declarat bar.
poſt gl.in.d.§.legauerat ne ſit cõtra.l.ſi choꝛ⁹.§.i.cũ ſi.ff.de le=
ga.iij.ꝛ ita etiã in ꝑdictis reſidet Ludo.roma.in.l.ſi conſtante
in prin.ff.ſo.ma.in tertia parte principali.Sed aduertite ꝙ il=
lud qđ ſupra dixi de pecunia nõ ꝓcederet in obligatione gene

a ¶ In legãto. ſꝫ quid đ noĩb⁹ debitorũ cõtẽtis in iſtrumentis ꝛ i caſtro legato regꝫ ãn tũc venianti legato caſtri dic vt Bold.in ꝯſ.cxliij.ſed qđ de noĩb⁹ ad penãs an veniãt appell. mobiliũ legatoꝝ. vide Old. in ꝯſil.cccviij.et nũquid veniãt in obligatione oĩꝫ bonorũ vid Pau.de caſtr.i cõſi.l.cccxciij.

b ¶ l.iij.vbi vide bal.qui dicit ꝙ noĩa debitorũ veniũt etiã in tacita hypotheca bonorũ gñali in bõis mariti ꝓ dote ſicut expꝛẽſſa intelligẽdo de nominib⁹ pñtibus ꝛ nõ de futuris ꝛ ſcã ꝑ ſuã diſcuſſione de bonis mariti niſi ĩ inſtrumẽto ſint mandate directe.

rali expreſſa.quia in ea venit etiã pecunia.tex. eſt etiã planus
de hoc in.l.cũ tabernã.§.fi.ff.de pig. ¶ † Itẽ aduerte circa ali
ud quod ſupra dixi de mercibus ꝛ aliis rebus venalibus.vt nõ
48 veniãt in tacita hypotheca.quia i contrariũ multũ foꝛtiter ſtri
git tex.in.l.cũ tabernã.in prin.ff.de pig.ad quem tex. rñdebat
Bal.in.d.l.certi iuris.in.vi.q.ꝙ ibi merces ille venales erant
expreſſe obligate:que ſolutio multũ diminat ad illũ tex.et pro=
pterea per tex.illũ vacillauit ipſemet Bal.nã in rub.C.de verb.
49 ſig.in.iiii.q. † dicit ꝙ predicta que habent ꝙ in legato gene=
raliter nõ veniãt merces venales:loquũtur ꝛ procedũt in vlti=
mis volũtatibus. ſecus aũt eſt ſcđm eũ in contractibus i qui=
bus veniũt tã venalia ꝗ̃ non venalia.per.d.l.cũ tabernã in pn
ci.que ſolutio iudicio meo nõ habet rationẽ .ꝛ potius deberet
eſſe totũ cõtrariũ.nã ſi in cõtractibus i quibus oĩa ſtricte agũ
tur iuxta vulgatã.l.veteribus.ff.de pac.et.l.quicquid aſtrigẽ=
de.in prin.ff.de verb.ob.veniũt tã venalia ꝗ̃ non venalia quã
50 to magis deberẽt venire in vltimis volũtatibus † in quibus
latioꝛ ꝛ exuberantioꝛ fit interpretatio iuxta.l.in teſtamẽtis.ff.
51 de regu.iu.Reperio itaqꝫ in principali articulo † nũquid i ta=
cita hypotheca veniãt merces venales.Bar.in.l.ſi conſtante i
pri.ff.ſo.matri.i.iii.q.tertie partis principalis ſentientẽ ꝙ ſic.
ibi eñ dicit ꝙ vxoꝛ agit hypothecaria ꝛ merces venales mari
ti ſi tamen vendite non ſint per maritũ:ꝛ ſic ſentit ꝙ tacita hy=
potheca quã habet vxoꝛ i rebus mariti ꝯprehẽdit etiã merces
venales et ꝙ iſtud nedũ ſentiat imo velit Bar.ſi bene legatur.
dixit bal.i.d.l.cũ tabernã in prin.i recollectis.ꝛ iſtđ idẽ expreſ=
ſe tꝫ bal. ſibi cõtrari⁹ i.l.vbi adhuc i.viii.col.C.de iure do.ꝛ ibi
dicit ꝙ illa . l.cũ tabernã eſt multũ ſingularis ad hoc.ibidẽ ẽt
ſubdit ipſe Bal. ꝙ illud qđ dicitur i.d.l. cũ tabernam i pri.ſ.in
generali obligatione ſiue hypotheca. venire etiam merces ve
nales eſt verũ tũc tãtũmodo ſi poſtꝗ̃ icepit põt agi añ aũt mi=
nime.qđ no.quia ẽ maxima limitatio ad illũ tex. ¶ Aduertite
etiam ꝙ ille tex.videt velle ꝙ in generali hypothe.non veniãt
niſi ille merces que reperiũt tpe mortis debitoris.poteſtis ad
dere vel que reperiuntur tempoꝛe quo agi põt vt vult Bal.i.d.
l.vbi adhuc.ꝛ.ſ.proxime retuli ꝛ ſi volum⁹ tenere hanc vltimã
opi.q̃ hꝫ ꝙ merces venales veniũt in tacita generali hypothe
ca que reperiuntur tempoꝛe quo agit.poſſumus reſpõdere ad
legem debitoꝛ ꝛ ad legẽ prediis allegatas in glo. que volũt ꝙ
ita demũ tacite pignori obligẽtur illata qñ ſunt illata eo aĩo
vt ibidem maneant perpetuo qꝛ procedunt ꝗ̃tũ ad hoc vt vſqꝫ
ab initio intelligãtur eſſe tacite obligata.niſi eñ eo aĩo nõ ſint
inducta nõ poſſũt vſqꝫ ab ĩitio dici tacite obligata. Sed quan
tum ad hoc vt dicãtur tacite obligata eo tempoꝛe quo agi poſ
ſit ad penſionem ꝛ nõ ante non requiritur ꝙ eo animo ſint in=

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

ducta vt ibi perpetuo maneant ſed ſufficit ꝙ illo tẽpore reperi
antur in prediuᷣ ꝯductum que ſolutio colligitur ex verbis do
ctorum quos ſupra proxime retuli. Et ſi iſta ſolutio eſt vera eſt
maxima et ſingularis limitatio ad dictam. l. debitor. ⁊ ad. l. pre
dijs. §. i. allegatas in glo. Apud me tamen non eſt ſine magno
ſcrupulo. ⁊ omiſſa violatione que fit ad illas leges. nõ video q̄
vtilitas ſit aut ſequatur an merces ſit a pricipio tacite obliga=
te. an poſtea tũc demũ quando agi poteſt nullã enĩ hꝫ vtilitatẽ
illa tacita hypotheca a principio. ea enim non obſtante poteſt
res alienari nec in recipientem tranſit onus tacite obligatiõis
anteq̃ꝫ bona illa ſint incluſa. l. eſt differen. ff. in qui. cau. pig. ta
ci. contrahꝫ. ſecus autem in tacita hypotheca. illa eñ bene trã
ſit cũ onere. l. ſi debitor. ff. de diſtra. pig. Item ex illa tacita hy=
potheca alius effectus non poteſt reſultare niſi q̄n agi põt ad
penſionem et in hoc non erit vtilitas. an ſit a principio iſta ta=
cita hypotheca. an vero tempore quo agi poteſt vnde puto mi=
nus periculoſam eſſe primam opi. quam ſupra retuli que ẽ ma
gis cõmunis apud docto. cogitate tamen. ſi tamen vultis tene
re opi. Bart. ſupra relatam poteſtis dicere vtilitatem eſſe eo ca
ſu quo eſſent plures creditores. nam vtilitas eſſet ꝙ vſq̃ꝫ a pñ
cipio res eſſent hypothecate per regulã qui prior eſt tẽpore ⁊c.
¶ Succeſſiue iuxta predicta. doc. hic vt Io. fab. ⁊ Ang. de are.
annectunt nonnullas ſuccedaneas queſtiones quas ego pau
cis ⁊ per concluſiones expediam. † Querũt ergo in primis an 52
res illate per emphiteotã in re emphiteotica dicãtur eſſe taci=
te obligate ꝓ penſione vel canone. et determinat Io. fa. ꝙ ſic ꝑ
l. imperatores. ff. de pub. per. l. i. C. in qui. cau. pig. ta. cõtrahꝫ.
per. l. i. C. ſi ꝓpter publicas penſita. que leges nihil faciunt qꝛ
loquuntur quo ad fiſcum cuius reſpectu nedũ bona illata. ſed
vtiliter alia bona ſunt obligata vt dictis legibus. idem etiã te
net Bald. in. d. l. certi iuris in. v. q. vbi dicit ꝙ iſtud etiã ꝓcedit
in emphiteota ad longũ tempus qui q̃uis dicatur habere vti
le dñium. vt. l. i. §. qui in perpetuum cauſa vulga. ff. ſi ager vecti
gal. tamen largo modo dicitur emphiteota. allegat. §. adeo. cũ
ibi no. ſupra locati. et idem etiam tenet Ang. ⁊ Saly. in. d. l. cer
ti iuris. ⁊ Ange. de are. hic addo ꝙ alibi dicit Bal. in autenti. ſi
quas ruinas in. v. col. C. de ſac. ſan. ec. quod res ipſa emphiteo
tica eſt tacite obligata pro canone ſeu penſione. allegat ad hoc
tex. quẽ dicit eſſe tenendum menti in. §. ſcire in autentico de nõ
alie. conſiderabitis ſi tex. ille hoc dicit. et an verũ ſit dictũ ſuum
videatis oĩno do. Io. de imo. in. l. quod dicitur in. vij. colũ. ff. de
verb. ob. et eundẽ Imo. poſt alios in. c. potuit ſup gloſ. iij. extra
de locato. per Angel. in. l. ſi vniuerſas. C. ne rei do. vel templo.
¶ Item dubitatur an res aliene illate in prediũ cõductũ dicã 53
tur eſſe tacite hypothecate necne. ⁊ illud eſt expeditum ꝙ ſi ſũt

inducte ſciente ⁊ conſentiente eo qui eſt dñs rerũ ꝙ ſunt tacite
hypothecate vt eſt glo. approbata ꝑ oẽs in. l. item qꝛ. in prin. in
ver. inuecta. ff. de pac. ⁊ idem dicit eſſe Bal. in. d. l. certi iuris in
vij. q. ſi res alienate illate eſſent bona fide poſſeſſe ꝑ text. illum
54 no. in. l. ſi ab eo. ff. de pig. ⁊ ita etiã tranſit ſimpliciter Angel. de
are. hic. ¶ † Sed pulchrũ dubium eſt. an eo ipſo ꝙ ille cuiꝰ ſũt
res ſcit ⁊ patitur res ſuas per cõductorẽ inferri in domũ cõdu
ctam videatur per hoc conſentire. adeo ꝙ res ille ſint tacite ꝓ
penſione hypothecate glo. no. ⁊ ſing. in hoc in. d. l. certi iuris in
glo. fi. in ver. quoq̃ꝫ tenet ꝙ ſic ꝯtra quã gloſ. tenent oẽs in. d. l.
certi iuris. ⁊ ibi Cy. in. iij. q. de are. ⁊ Bal. ibidem in. vij. q. ⁊ ibi=
dẽ etiam Saly. et cõtra illam glo. tenet etiam Bal. ⁊ cõiter alij
in. d. l. item quia in princ. ⁊ contrariũ tenent Io. fab. ⁊ Ange. de
are. hic qꝛ ſm prefatos doctores ſola ſcientia ⁊ taciturnitas nõ
nocent dño niſi etiã ſit dolus admixtus vt qꝛ ſm Ioan. fab. hic
inquilinus accõmodaſſet rem ſuã dño ad iſtũ finẽ vt ditior vi=
deretur et cõſequẽter vt locatorẽ alliceret ad locandũ vel quia
dñs paſſus eſt inquilinũ aſſerentem illã vt ꝓpriã ſuã rẽ infer=
re. vt eſt tex. no. in. l. ſi ſine. C. ad velleia. ⁊ in. l. ij. C. ſi alie. res pi=
gnori data ſit. ⁊ ita contra glo. preallegatã videtur ſe habere cõ
munis opi. Tñ cũ illa gl. concedat ſupreme auctoritatis Bar.
in. l. que dotis [a] in vl. colum. ff. ſo. ma. vbi formaliter dicit Bar.
55 † ꝙ quotienſcunq̃ꝫ poteſt aliquis contradicendo actum impe
dire. vt in terminis noſtris tunc tacens ſemper preſumitur cõ
ſentire nec requiritur ſm Bar. ꝙ ipſe tacens taceat dolo vel in
fraudem qꝛ ſẽper dolo taceat ſiue nõ preſumitur ꝯſentire. ⁊ ita
etiam dicit tenere Ia. bu. mouetur Bar. ꝑ rõnem. l. ſepe cõſtitu
tum ver. cur aũt. ff. de re iudi. ⁊ ꝑ glo. no. in. l. fideiuſſor. §. pater
in ver. manifeſtum ad fi. ff. de pig. Notat idem gl. in. l. gayus in
glo. fi. in verbo non obeſſe circa medium. ff. de pigno. act. ⁊ cum
illa glo. in. d. l. certi iuris. tenet etiam expreſſe Ang. in. d. l. item
qꝛ. in prin. ⁊ iſta ſecunda opi. mihi magis placet quam etiã re=
perio tenuiſſe. d. Alexan. de Imo. in. d. l. item qꝛ in prin. ⁊ ad al
legata in contrarium. et ad dictam. l. ſi ſine. C. ad velleianũ. ⁊ ad
d. l. ij. C. ſi ali. res pignori data ſit. Reſpondete prout reſpondet
56 Bar. in. d. l. q̄ dotis in pe. colum. ¶ † Addite etiam ꝙ res alie
na in qua quis publicianam inuecta in predium conductum
ſemper eſt tacite hypothecata per textum illuꝫ no. in. l. ſi ab eo
ff. de pig. ibi dicit text. ad litteram ꝙ quecunq̃ꝫ tuetur pretor ꝑ
publicianã eius creditor tuetur per ſeruianã: ⁊ põdero iſtõ idẽ
velle Bal. i. d. l. certi iuris. in. vij. al's i. x. q. ⁊ Ang. de are. hic q̃s
ſupra ꝓxime retuli dũ volũt ꝙ res aliene ſi ſunt bona fide poſ=
ſeſſe inuecte ſemꝑ dñr eſſe tacite hypothecate. ſi ſic ẽ ecõtrario
ſi inferũtur res aliene ꝓ q̃bꝰ cõpetat publiciana ſemꝑ dicẽt ta=
cite hypothecate: cũ publiciana neq̄at ꝯpetere niſi bona fide cõ

[a] ¶ Que dotis. vbi vide do. alexã. de imo. l pe. carta, et adde bal. in. l. ſi ſine. C. ad velle. in. ij. col. ꝟ. iiij. q̄ro. et do. alex. in. l. lutiꝰ ſo. ma. ⁊ Saly. in. l. initus. C. de ꝓcuratori.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

curre͂te. §. ſed iſte ſupra. e. ⁊ ide͂ ſentit Bar. in. l. ſi rem alienam
l. i. op. ff. de pig. act. dū vult ꝙ res aliene in quibus hꝫ quis ti-
tulū ⁊ bonā fide͂ ⁊ conſequenter publicianā pōt pignorari ſine
cōſenſu aut voluntate dñi ꝑ. d. l. ſi ab eo. ff. de pig. ⁊ iſtud pro fir
mo teneatis ꝗuis allegeť Bal. q̇ tenet cōtrariū in. d. l. ite͂ qꝛ. i
prin. ¶ † Quid aūt ſi minor cōduxit domū ⁊ in eā res ſuas in 57
tulit an bona iſtiꝰ minoris inuecta ⁊ illata in domū cōductam
erunt tacite hypothecata necne glo. in. d. l. ite͂ qꝛ. in prin. in ver
bo inuecta ad fi. tenuit ꝙ non de quo articulo habetis abūdā
ter per Bar. Bal. Ang. ⁊ alios ibi ⁊ ꝑ Bar. ⁊ oe͂s in. l. ſi conſtan
te in prin. ff. ſo. ma. in. iiij. q. tertie partis principalis per Cy. ⁊
oe͂s in. d. l. certi iuris in. v. q. ⁊ ibi Bald. in. viij. q. ⁊ ibidem per
Ange. ⁊ Saly. ⁊ per omnes hic. Ioan. fab. Ang. de are. ⁊ Nic.
de nea. in. iiij. q. extra glo. communis opi. eſt in terminis nr̄is
ꝙ non tangit et̄ Io. fa. hic † quid de perſonis eccleſiaſticis in 58
ferentibus res eccleſiaſticas in p̄dia cōducta an res ille dicā-
tur tacite hypothecate. dicite vt hic ꝑ eum ⁊ ꝑ Bald. in. d. l. cer
ti iuris. in. viij. q. principali. † Querit et̄ Ioā. fa. ſi pater dedit 59
licentiam filio exercendi aliquā negociatione͂ ſiue mercantiā
⁊ filius conduxerit domum vel apothecā neceſſariā ꝓ illa mer
cimonia ⁊ in ea itulit aliquas res p̄ris. an erūt tacite obligate
pro penſione. ⁊ determinant ꝙ ſic per. l. ſi permitte͂te. C. ad ma-
ce. qꝛ qui vult ꝯñs videtur velle omne neceſſariū an̄cedens ad
illud vulgaribus iuribus ⁊ ſecūdum hoc ptꝫ rn̄ſum ad. l. dñs
ff. ꝙ iuſſu. vbi videbatur prima fronte tex. expreſſus in contra
riū. † Uos addite ꝙ res inuecte in tantū ſunt obligate pro pe͂- 60
ſione domus neceſſarie ad earū cōſeruatione͂ ꝙ hn̄s talem ta-
citā hypothecā ꝗuis ſit poſterior tn̄ prefertur alijs creditori-
bus anterioribꝰ a text. eſt in. l. interdū cum. l. ſeq. ad fi. ⁊ ibi no. a
Bar. ff. qui po. in pig. ha. ¶ † Querit et̄ Io. fa. hic. ſi res illate 61
in domum conductā ſunt multum p̄cioſe. penſio aūt domus ſit
modica an poterint inſolidum retineri. an vero ſolum ꝓ quāti
tate penſionis. ⁊ determinat ipſe ꝙ ſolū pro ꝗtitate allegat ad
hoc. l. moſchis. l. emili. ff. de iure fiſci. ⁊. l. ij. C. de debito. ciui. li.
xi. ⁊. l. eſt d̄ria. ff. quibus mo. pig. tacite cōtraha. ⁊ auſ. ei q̇. C. de
bo. auſ. iu. po. de quo ego dubito per. l. ꝗdiu. C. de diſtra. pig. ⁊.
l. creditoribus. ff. de diſtra. pig. ⁊ qđ voluit Bart. i. d. l. moſchis
in prin. in quibus locis habetis † ꝙ pro paruo debito poteſt 62
tota res pignorata ꝗuis magna ſit retineri. niſi dixerimus ꝙ
ille leges loquūtur in hypotheca exp̄ſſa: ſecꝰ aūt ſi ſit in tacita
vt hic. nec eſt dubitādū ꝗuis aliq̇ referāt Io. fab. dubitaſſe ꝙ
oia inuecta cuiuſcūqꝫ precij ſint tacite ſūt obligata vt hoc tex.
⁊. d. l. ite͂ qꝛ. in prin. ⁊. d. l. certi iuris. in quibus locis dr̄ indefini
te ꝙ inuecta ⁊ illata ſunt tacite hypothecata. ⁊ conſeque͂ter om
nia cum indefinita equipolleat vniuerſali iuribus vulgaribꝰ.

a ¶ Anterioribꝫ ⁊ hoc quotidie ſeruatur maxime hic ⁊ venetijs ⁊ pluries alibi et in hoc veneti multum bn̄ ſequunti ſūt ius cōe.

63 ¶ † Sed dubitauit Ioā. fa. vt. ſ. fideliter retuli. An oia inue-
a cta poſſint retineri a dicite vt dixi. Dicūt etiā ſucceſſiue Io. fa.
⁊ Ange. de are. hic ꝙ in hac tacita hypotheca nō venirent ea q̄
nō veniūt in expreſſa generali vt ſūt veſtes quotidiane lecti et
aliqua ſuppellectilia. et huiuſcemodi alia que nō eſt veriſimi-
le quēpiam etiam ſpecialiter obligaturum. et ſine quibus non
poteſt homo honeſte nec etiā commode viuere. l. obligatione
generali. ff. de pigno. l. i. vbi Barto. C. que res pigno. et idem in
terminis tenet Bald. in. l. certi iuris in. vi. q̄. Et ibi etiam in.
iiij. q. tangit Bald. An res famuli qui pro certa mercede ſeruit
aliquibus ſcholaribus illate in domum ſcholarium ſint pro
64 illo ſeruitio tacite obligate. ¶ † Per iſta etiam dicit Angel.
de are. hic ſub dubio tamen forte poſſe attentari ꝙ libri ſcho-
larium illati in domum conductam non ſint tacite hypothecati
ꝓ penſione illius domus quia ſine libris nō poteſt ſcholaris
honeſte aut cōmode viuere. accedat glo. illa que vulgo allega
tur ꝓ ſingulari in. l. nepos proculo in verbo dignitate. ff. de ver
65 bo. ſignific. que dicit † ꝙ in executionem iudicati quemadmo
dum arma non ſunt auferenda militibus ita nec libri ſcholari
bus. ꝑ quā glo. dicit alibi Bal. in rub. C. q̇ bonis cedere poſſūt
ꝙ ſi ſcholaris ceſſit bonis. et poſtea emit libros ꝙ creditores
66 non poterunt ei auferre illos libros per. d. glo. † qꝛ ſm̄ eū ⁊ ar
ma militibus reliquenda ſunt ⁊ libri ſcholaribus ⁊ breuiariū
clerico. ¶ Querit etiā Bald. in. d. l. certi iuris in. vi. q. ſi inquili
nus intulit res aliquas in domum conductā ⁊ poſtea mutato
propoſito iſtas amouit. an nihilominus erunt tacite obligate
⁊ determinat ꝙ ſic ar. l. vnde falſam. ff. de conſti. pec. alias inci
pit. l. vtrum p̄nte. §. vn̄ falſam. ⁊ ſequitur Ang. de are. hic ⁊ ad.
l. cū tabernā in prin. ff. de pig. que videtur aliqualiter i contra
rium facere. colligite reſponſum ex his q̄ dixi ſupra in illo arti
culo. An merces ⁊ alie res venales inducte in domū dicantur
tacite hypothecate. ꝗuis Ang. de are. hic duobus modis rn̄-
67 deat. ¶ † Ultimo dubitať quid ſi dñs locator ſpecialiter exp̄ſ
ſe prouidit ſibi de hypotheca in certa re debitoris. ⁊ ſi de certo
pignore. an hoc non obſtāte alie res illate erūt nihilominus ta
cite obligate. Ang. de are. hic allegat Dy. i. §. iſto qui nihil pe-
nitus dicit: tenere͂ ꝙ non per regulam. l. fi. C. de pac. conuen. q̄
dicit prouiſionem hois facere ceſſare ꝓuiſione͂ legis. ⁊ Dy. et̄
refert ita tenere. ſed non dicit in quo loco Bald. in. d. l. certi iu-
68 ris ante fine͂. ⁊ iſtud idem qđ Dy. † tenet etiam Cy. qui eſt ma
ioris auctoritatis in. d. l. certi iuris in. vi. q. quem refert ⁊ ſeq̇-
tur Nic. de nea. hic in apoſtillatione tex. iſtud ide͂ tenent etiam
Ang. ⁊ Saly. in. d. l. certi iuris. Contrariū ⁊ meliꝰ iudicio meo
tenet Ioā. fab. hic ꝑ tex. in. l. potior. §. ſi colonus. ff. q̇ po. i pig.
ha. q̇ tex. nihil tacit: ad ide͂ pōderat tex. iſtud bene ꝓbātem in

a ¶ Retineri ⁊ qd de conductore an ⁊ q̄n poterit res cōductas ꝓ expenſis neceſſarijs et vtilibꝰ retinere vel ꝓ eis agere. vide Do. mari. ſo. l cōſi. xv. ici. viſis ver. ite͂ qꝛ ibi et hoc maxie in prima parte.

d.l.item quia in prin.in ver.etiã ſi nichil nominati conuenerit
ad idem adducit optimũ tex.in.l.fundus.ff.de ãnu.lega.et ita
ẽt tenet Bal.in.d.l.certi iuris.in pe.q.ꝛ Ang.de are.hic ꝛ ad.d
l.fi.C.de pac.conuen.rñdet ẽt vt ibi per Bald. † ꝙ ꝓuiſio homi 69
nis tollit ꝓuiſionem legis[a] qñ illa prouiſio legis eſſet inducta a
in defectum homĩs vt ibi per eũ.vel reſpõdete ex notabili limi
tatione glo.in.l.ii.in glo.ma.in ver.repellere circa mediũ.C.de
iure emphi.que no.dicit ꝙ prouiſio hoĩs tũc demũ tollit ꝓui
ſionem legis quãdo illa prouiſio legis eſſet iducta de iure ſpe
ciali.ꝛ in priuilegiũ ſecus ſi iure cõi ꝛ in terminis noſtris.quã
glo.approbat Cy.ꝛ ibidẽ Bar.habet eã ꝓ multũ notabili ꝛ mẽ
ti tenendam.ꝛ Bar.ꝛ Bal.in.d.l.fiñ.C.de pac.conuen. et notat
Bar.in.l.ſi cũ dotẽ in prin.ff.ſo.ma.vbi per illã glo.in.d.l.ii.di
xit ꝙ ꝓuiſio hoĩs tollit ꝓuiſionem legis.ſ.extraordinariã:nõ
aũt tollit prouiſionẽ legis ordinariã vt in terminis noſtris. et
iſta eſt mera veritas. ¶ Glo.paruula ꝛ interlinearis in ver.pi
gnoris que addit.ſ. taciti dat declarationem ad text.nr̃m qui
vult ꝙ illata in fundũ cõductũ ſint obligata iure pignoris qđ
intelligãtur iure pignoris.ſ.taciti.ꝛ ſic vult glo.ꝙ illata in pre
diũ conductũ ſint hypothecata tacite ꝛ nõ expreſſe. ¶ † Pro 70
clara ꝗ̃ itelligẽtia hui⁹ glo.ꝛ tex. ꝛ eoꝝ ꝗ ifra dictur⁹ ſũ ſciẽdũ
eſt ꝙ duplex repit hypotheca.q̃dã eſt hypotheca expſſa qñ ꝗs
expreſſe pignorat bona ſua vniuerſaliter vel particulariter.de
qua hypotheca expreſſe loquitur ꝓprie tex.noſter i ver. quaſi
ſeruiana.ꝛ de ea loquitur totus titulus.ff.C.de pig. † Quedã 71
eſt hypotheca tacita inducta ex diſpoſitione legis.ꝛ iſta etiam
eſt duplex.quia quedã eſt quã introduxit lex tacite ſine facto
hoĩs:ꝛ intelligite ſane ſine aliquo facto hoĩs interueniẽte cir
ca ipſam hypothecã,vel ꝙ ipſam hypothecã reſpiciat,vtputa
ſi contrahitur matrimoniũ bona viri ꝛ vxoris ſunt tacite hypo
thecata hincinde abſq; eo qđ interueniat factũ aliquod ipſo
rum circa ipſam hypothecã ꝛ de iſta loquitur tex.in.l. vnica.
.§.ꝛ vt plenius.et per diſcurſum totius legis.C de rei vxo.ac.
et tex.in.l.aſſiduis.C.qui po.in pig.ha. † et intantũ bona viri 72
et vxoris ſunt hincinde tacite hypothecata quod dixit multũ
ſignanter Bal.in.l.pe.C.de pig.ac.ꝙ mortuo marito põt vxor
ſua propria auctoritate abſq; aliqua licentia iudicis remane
re in detentatione domus.quã cũ marito viuẽte inhabitabat
iure familiaritatis tanq̃ vxor,et eã põt propria auctoritate ꝓ b
dote ſua poſſidere[b] ꝛ idẽ etiaz dicit Bald.in.l.pe.in.i.no.C. de
non.nu.pecu.ꝛ idem Bal.i.l.cum tibi.C.qui po.in pi.ha.quod
dictũ diligentiſſime notate quia ſepiſſime in facto occurrit, † 73
Eodẽ modo ſi quis cõtrahit cum fiſco bona ſua vniuerſaliter c
ſũt tacite fiſco hypothecata[c] abſq; aliquo facto qđ hypothecã
reſpiciat.vt eſt text⁹ in.l.ii.ꝛ etiã in.l.i.C.in .ca.pig.taci.ꝗ ɔtra

a ¶ Legis. adde Fely.i c.paſtoralis .§.cũ aũt.de offi. delega.

b ¶ Poſſidere .ſꝫ nunq̃d tal' hypotheca copetens vxori in bonis viri ꝓ dote det ẽt creditorib⁹ mulieris dic ꝙ nõ. vt p anſgel.i aut. vt exactio iſtã. do.in fi. pri. co.vij.

74 ha.ꝛ in.l.i.C.ſi ꝓpter publicas penſi.¶ † Attendite tamẽ ꝙ ſi
mile priuilegiũ fiſco nõ habet aliqua ciuitas in bonis debito
ris,niſi hoc a principe ſit ei nominati cõceſſum.iſta ſunt forma
lia verba legis ſimile.ff.ad muni.quẽ tex.voluit allegare glo.
que cõiter eſt corrupta in.d.l.ij.C.in qui.cau.pig.taci.contra
ha.ad idẽ eſt tex.in.l.ij.C.de iure reipu.li.x.qđ intelligite tamẽ
75 vt ibi per glo.ꝛ Bart.qꝛ fallit in ciuitate rome. ¶ † Similiter
nec camera epyſcopalis habet priuilegia tacite hypothece. et
ideo ſi quis contrahit cũ epyſcopatu:nõ ideo bona ſua ſunt ta
cite hypothecata.ita ſingulariter dixit Bal.in rub.C.de priui.
fiſci.ad fi.quam deciſionẽ forte non habent cano.per doc.ſuos
76 ¶ † Et eodem modo ſi tutor vel curator adminiſtrauerũt tu
telam vel curam alicuius pupilli vel adulti: omnia bona eorũ
ſunt pro hac adminiſtratiõe tacite hypothecatã abſq; eo ꝙ ali
quod factũ eorũ circa hanc hypothecã interueniat.l.ꝓ officio
C.de admi.tut.Et idẽ dicunt cano,in adminiſtratione eccleſie.
vt eſt gloſa in.c.ex litteris.extra de pig.ꝛ in.c.ſimiliter.xvi.q.i.
¶ Que eſt hypotheca tacita ꝛ generalis inducta ex diſpoſitio
ne legali.ſed ita demũ ſi factũ hominis interueniat circa hypo
thecam.nam ſi aliquis conducat prediũ vrbanũ vel ruſticum.
ex hac conditione ita demũ inducitur tacita generalis hypo
theca ſi etiam interueniat factum hominis circa ipſam hypo
thecã:hoc eſt ſi vltra ipſam conductionẽ etiã bona inferat vel
inducat in prediũ conductũ. Et de iſta ꝓprie loquitur tex. no
ſter in ver.ſeruiana.ꝛ in.l,ita qꝛ in.prin.ff.de pact.ꝛ in.l.certi iu
77 ris cũ ſi.C.locati. ¶ † Et aduerte ꝙ eſt differentia inter iſtam
vltimã hypothecã tacitã introductã a lege: interueniente tñ
facto hominis circa ipſam hypothecã ꝛ aliam expreſſam hy
pothecã ſiue generalis ſit ſiue particularis.quia expreſſe hy
pothecata ſi alienantur tranſeunt ſemper cum onere hypothe
ce.l.ſi debitor cũ ſi.C.de diſtra.pig.hypotheca autem tacite eo
modo quo ſtatim dixi poſſunt alienari.ꝛ ſi alienantur non tran
ſeunt cum illo onere tacite hypothece niſi etiam vltra tacitam
hypothecã ſequatur etiam incluſio ipſorũ bonorũ.iſtud eſt qđ
vult tex.in.l.eſt differentia.ff.in qui.ca.pig.ta.cõtraha.et pro
pterea ibi dicitur deriſum fuiſſe neruã iuriſconſultũ qꝛ mõſtra
78 uerat ſeruos tacite hypothecatos poſt incluſionẽ † eoꝝ poſſe
ꝑ feneſtrã liberari ꝛ dicitur fieri icluſio bonorũ qñ de ipſis bo
nis inectis vel illatis conficitur publicũ inſtrumentũ.l.cũ dñi
horreoꝝ.ff.locati.declarat in ſpecie Ang.in.l.iquilino cũ. l. ſe
que incipit vtiq;.ff.de dam.infec.ꝛ predictã dñam ponit etiã
ibidem Ang.ꝛ idem Ang.in.l.item qꝛ in prin.in.i.col.vbi vide
ff.de pac.licet ꝛ Mar.laudenſ in.d.l.item qꝛ in.i.car.dicat poſſe
teneri ꝙ immo etiam iſta tacita impediat per regulã.d.l. ſi de
bitor.C.de diſtra.pig.ꝛ qđ.d.l.eſt differentia.loquatur i manu

c ¶ Hypothecata nũq̃d in bonis futuris. vid do.Alex. de imo poſt bar to.i.l.ſi is q̃.ff.d iur.fiſ.ꝛ in.l.ſi filio. .§.fi.ſo.matrimo.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

miſſione ⁊ ſic fauore libertatis. tñ dicit ꝙ durũ eſt recedere ab
ang. ⁊ forte ad euitandas iſtas difficultates ⁊ tot amaritudi=
nes iſta opinio poſſet teneri ⁊ facit. l. ſi gratuitam. §. fi. ff. i qui
bus cau. pig. ta. ꝯtraha. al's incipit. l. lꝫ ita tenet ⁊ ita puto veri
tatẽ propter. d. l. ſi gratuitam. §. fi. ſed conſidera qꝛ iſta rõ pꝛe=
ſupponit ꝙ anteꝙ̃ fiat incluſio illa tacita hypotheca nullius
ſit effect⁹ qđ mihi videt̃ durꝫ ꝙ ſit regula illi⁹ tex. ⁊. l. itẽ qꝛ. ff.
de pac. ⁊. l. certi iuris. C. locati fruſtra nobis tradet̃ ꝙ inuecta
⁊ illata i domũ ꝯductã ſint nobis tacite hypothecata. iſtud eẽt
fruſtra ſi añ incluſionẽ poſſent bona alienari ſine onere. cogita
qꝛ multum dubito. ¶ † Et ſi diceretis. quem effectum hꝫ iſta 79
tacita hypotheca inducta a lege interueniente hominis facto
dicite ſcđm ꝙ declarat Jo. fab. hic in. v. col. ⁊ Nico. de neap. in.
i. q. extra gl. qđ poteſt operari maximum effectum quem etiaꝫ
non poteſt operari hypotheca expreſſa ſiue ſit vniuerſalis ſiue
particularis qꝛ dominus locatoꝛ qui habet tacitã hypothecã
in bonis inuectis vel illatis. eo caſu quo inquilinus vel colo=
nus ceſſarent a ſolutione penſionis põt facere incluſionem di
ctoꝝ bonoꝛũ ſm qđ proxime declaraui. ⁊ facta dicta incluſiõe
põt propꝛia auctoꝛitate illa bona poſtea auferre. l. inquilino ⁊
melius in. l. ſe. que icipit vtiqꝫ. ff. de dã. infe. ſed alij creditores
habentes hypothecas vel obligationes in quibus nõ fit iſta
incluſio non poſſunt ꝓpꝛia auctoꝛitate capere bona debitoꝛis
imo ſi capiant incidũt in edictũ diui marci qꝛ ius crediti amit
tũt de quo edicto eſt tex. in. l. extat. ff. ꝙ metus cã in. l. pe. C. de
pig. ac. † ⁊ ex hoc effectu colligitis aliam differentiam vltra 80
eam quam proxime retuli inter hypothecam tacitam inductã
a lege mediante tamen facto hominis ⁊ eam que expreſſe eſt i=
ducta. Et ſi inſtares ſubtilius que poſſet eſſe ratio diuerſitatis
quare facta incluſione poſſit creditoꝛ bona debitoꝛis propꝛia
auctoꝛitate auferre quod non eſt in alijs creditoꝛibus dico du
plicem poſſe aſſignari rationem diuerſitatis. vnam aſſignat
Joan. fab. hic in. v. col. quia eo ipſo ꝙ bona includuntur videã=
tur tradi ipſi locatoꝛi. ⁊ ſic nulla vis dicitur per ipſum commit
ti auferendo. Aliam rationem aſſignat Nic. de neap. hic. in. ij.
q. extra glo. quam etiam ſentit hic Joan. fab. in. ix. col. que ta=
men in effectu eſt eadem cum precedenti. vel eſt declaratio pre
cedentis rationis. quia locatoꝛ poſt incluſionem bonoꝛum fa
ctam dicitur ipſa bona incluſa poſſidere. l. ſolutum. C. ſolutam
ff. de pigno. act. ideo poteſt ea ꝓpꝛia auctoꝛitate capere quod
non eſt in alijs creditoꝛibus vel hypothecis qui non includũ
tur vel traduntur. ⁊ hoꝛum occaſione docto. hic ſubintrauit il=
lam arduam queſtionem † an locatoꝛ ante incluſionem bo= 81
noꝛum factam dicãtur bona illata per colonum vel inquilinũ
poſſidere. in qua queſtione multa hincinde adducunt̃. quam

queſtionem aliter non examino hic. qꝛ non cõferret ad propo=
ſitum ſed de ea habetis per glo. in. l. ſolutum. §. ſolutã in gloſ.
magna in verbo experiri ⁊ ibi late per Bart. ff. de pigno. actio.
⁊ plene per Joan. fab. hic in. ix. ⁊. x. col. plene etiam per Nico.
de nea. hic in. iij. qõ. extra glo. ⁊ communis eſt concluſio ꝙ lo=
catoꝛ ante incluſionem non dicatur bona illata poſſidere nec
vere nec ficte ita concludit Bar. vbi. ſ. ita etiam concludit Jo.
fab. hic in. x. col. idem etiam tenet Ang. de are. hoc idem etiam
tenet Bal. in. l. certi iuris in. iij. q. C. locati. ⁊ ibidem ſaly. in.
vij. q. qꝛuis ſubtilis Pe. de bella. in. d. §. ſolutam quem refert
Cy. in. d. l. certi iuris in. iij. q. habuit aliam opi. diſtinguendo
inter illata in predium vꝛbanum ⁊ illata in predium ruſticum.
⁊ cum eius diſtinctiõe tenet Ni. de nea. hic in. d. q. v. extra glo.
quam diſtinctionem repꝛehendit expreſſe Bar. in. d. §. ſolutã.
et dicit Bal. in. d. l. certis iuris in. ix. q. ꝙ iſta opi. Petri eſt fa=
tuitas illud pro expedito habeo. quãtum attinet ad terminos
de quibus. ſ. proxime dixi ꝙ locatoꝛ poſt incluſionem bono=
rum factam dicitur bona illata poſſidere. ita Bar. in. d. §. ſolu=
tam. ⁊ Jo. fa. ⁊ Ang. de are. ¶ Glo. in verbo quaſi ſeruiana di=
uido in duas partes pꝛincipales. Nam in pꝛima poſuit quare
appellatur quaſi ſeruiana cum hac nota diminutionis quaſi.
in ſecunda ponit ethymologiam ſeruiane ⁊ quaſi ſeruiane. In
tertia ponit differentiam inter ſeruianam actionem. ⁊ ſaluia.
interdi. ſecunda ibi vltra que tamẽ ſeruiana dicitur. tertia ibi.
ſed que eſt differentia inter ſeruianam ⁊c. ¶ In ea. gl. ibi vt. ff.
82 de legi. ⁊ ſenatuſ. l. fi. habetis duo pꝛimo † quia quaſi ſeruia=
na appelletur cum hac nota diminutiua quaſi. nam dicit glo.
iſtud eſſe ad dr̃iam ſuperioꝛis. ⁊ vt a ſuperioꝛe cognoſcatur vel
poteſtis aliter dicere ⁊ forte etiam melius prout etiã dicit Nic.
de nea. hic in. i. q. extra glo. quod ideo appellata eſt quaſi ſer=
uiana quia non eſt ita plena ſicut ſeruiana. Nam per iſtã qua
ſi ſeruianam nõ ita plene prouidetur creditoꝛi ſicut per ſeruia
nam prouidetur locatoꝛi quia vt dixi in glo. illa proxime prece
denti habens ſeruianam facta incluſione poteſt bona propꝛia
auctoꝛitate capere qđ nõ eſt in habente quaſi ſeruianam. Du
bito tamen qꝛ illud quod locatoꝛ poſſit propꝛia auctoꝛitate ca
pere non eſt virtute actionis ſeruiane. que in hoc plenius lo=
catoꝛi prouideat. ſed virtute incluſionis qua mediante locatoꝛ
cõſequitur poſſeſſionẽ bonoꝝ incluſoꝝ vt declaraui in glo. il=
la ꝓxime p̃cedenti. ⁊ iſtud puto verius. non recedatis a glo. q̃
83 uis paruus effectus ſit in hoc. † Scđo habetis ex gloſ. ethy=
mologiam. quare dicta ſit ſeruiana ⁊ quaſi ſeruiana qꝛ a ſeruã
do. per has eñ actiones iura creditoꝝ conſeruant̃. ꝓpterea ꝙ
a melı⁹ ſit vt vulgo dꝛ pignoꝛi incũbere. q̃ in pſonam agere [a] vt
inq̃t tex. in. §. furti. ſ. de ob. q̃ ex deli. facit. §. fi. ſ. qui. mo. re cõ=

a ¶ Agere. adđ do. bar. ſoꝛt. in cõſil.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

tra. obli. ⁊ hac rōne poſſumus dicere † ꝙ ſaluianum interdi- 84
ctum de quo late videbitis i ſequēti parte glo. dictum ſit a ſal-
uando prout etiam dicit Nic. de nea. in. i. q. extra glo. ⁋ Unde
autem dicta ſit hypothecaria. ⁊ quare ſic dicta ſit habetis de-
claratum per Ja. de raue. ſm quod eum refert Jo. fa. in pe. col.
vbi dicit ꝙ hypothecaria dicitur ab hypos. quod eſt ſub ⁊ the
ſis qō eſt poſitio quaſi ſit ſuppoſitio. i. obligatio. nam ſm eum
ſuppoſitio et obligatio idem ſunt ad hoc bene inducit rubricā
C. de rebus eorum dum in fine rubrice dicitur non alienandis
vel ſupponendis. quam rubricam alibi inducit Bar. ad nota-
bilem queſtionem in. l. fundus. ff. de ānuis lega. Quā queſtio
nem examinat latiſſime Jo. fa. hic in pe. ⁊ vlti. col. ⁊ credo ꝙ eā
melius determinet ꝗ̄ Bar. ⁋ † In fi. gl. habetis differētiam 85
inter ſeruianam actionem et ſaluianum interdictum. qꝛ agēs
ſeruiana actione tenetur probare debitorem ſuum dominum
earum rerum quas intulit in predium conductum ad hoc vt
vigore tacite hypothece poſſit ꝯtinere agētem autem ſaluia
no interdicto ſufficit probare debitorem poſſediſſe ⁊ ſic ſufficit
probare ſolam poſſeſſionem abſꝗ dominio. hāc etiā dr̄iam po
nit ⁊ tenet glo. in. d. §. interdictum in verbo pepigiſſe. j. de inter
dic. ⁊ gl. magna in fi. in ver. perit. in. d. l. i. C. de ſaluiano interdi-
cto. ⁋ Pro clara tamen intelligentia huius differentie ⁊ ꝓ ha
benda veritate eius quod vult glo. ꝙ agētē ſeruiana oportear
probare ⁊ debitorem dn̄m reaſſumo in dubium † quid tenea 86
tur probare agēs ſeruiana ad hoc vt i ea poſſit obtinere. ⁋ In
quo puncto glo. noſtre ſunt multū varie. nā glo. hec vt ſtatim
vidiſtis tenet ꝙ ꝓbandum ſit dn̄ium debitoris ⁊ idem volunt
glo. concordantes. s. ꝓxime allegate. hanc gl. noſtram cū con
cordantibus reprehendit Dy. hic ⁊ dicit ꝙ iſta glo. eſt dyabo-
lica. ⁊ ꝙ male dicit: immo ꝙ non potuiſſet peius dicere: nā da
ta veritate huius glo. ſequeretur maxima iniquitas ꝙ agens
ſeruiana vix aut nūꝗ obtineret ſi neceſſe haberet probare do-
miniū debitoris. cuiꝰ dn̄ij ꝓbatio eſt difficilima. vt tradit Bar.
in. l. rem que nobis. ff. de acqui. poſ. ⁊ in. l. rem alienā in. ij. col.
ff. de pig. act. ⁊ dixi abundanter in. §. ſed iſte. s. eo. nec in cōtra-
rium ſm eum aliquid faciunt allegata ꝑ glo. ſ. lex. ⁊ q̄ nondum
ſunt. §. i. ⁊. l. ſi ſuperatꝰ. ff. de pi. qꝛ in eis nō dr̄ ꝙ creditor debe
at ꝓbare debitorē dn̄m: ſed rē fuiſſe i bonis debitoris † ⁊ aliō 87
eſt ꝓbare quē eſſe dn̄m ⁊ aliud ꝓbare rē eſſe i bonis qꝛ vt inq̄t
tex. in. l. bonorum. §. i bonis. ff. de ꝟ. ſig. in bonis noſtris cōputa-
ri ſciēdum eſt nō ſolū q̄ dn̄ij noſtri ſunt ſed etiā q̄ bonafide poſ
ſidemus de hoc tn̄ qn̄ res dicatur eſſe in bonis noſtris dixi in.
§. ſed iſte in. ij. car. s. eo. vbi circa hec multa elegantia retuli.
Pro hac opi. Dy. bene facit lex ſi ab eo. ff. de pig. et lex ante om
nia. ff. de proba. vbi dicit tex. ꝙ creditor debet ꝓbare rem per-

cxlix. inci. in cā ambroſij ver. i. q. in. i. ꝑte vbi hoc idem ⁊ addit multo magis melius ē eſſe ſatiſfactū de pn̄tiꝗ habere ius petendi facit ēt ꝙ per eū i ꝯſil. clxxi. ici. diu ꝑfecto. ver. ꝑterea forti us i. ij. parte ꝙ ſoluiſſe ſub ꝑtextu fidei cautiōez ſactiꝰ eſt dicere ꝗ̄ ꝙ nō videatur in dubio fidez cautionis agnouiſſe.

88 tinere ad debitorem. † ⁊ ꝙ verbum pertinere latiſſime [a] patet
a vt eſt tex. in. l. verbum illud ꝑtinere. ff. de ver. ſig. ⁊ ita etiam te
net Joā. fab. hic eſt verum ꝙ Cy. in. d. cum res quem ibi refert
Bar. C. ſi res alie. pig. data ſit reprobat hāc opi. Dyn. Per ali-
qua ſatis bona iura ⁊ ſuſtinet gl. noſtram hic reſpondens ad
adducta in contrarium: cuius Cy. opi. reprobat ibi Bar. et ſe-
quitur Dy. hic dicit e vt ibi per eum. ⁊ ideo in propoſito noſtro
89 alibi glo. in. l. rem alienam in glo. i. ff. de pig. act. tenet † ꝙ ſuf
ficit agentem hypothecaria probare poſſeſſionem debitoris
cum bona fide ⁊ titulo. alibi glo. in. l. cum res in glo. fi. C. ſi res
aliena pig. data ſit tenet ꝙ ſufficit probare poſſeſſionem debi-
toris cum bona fide. abſꝗ eo quod probetur de ti. ⁊ Bald. in.
d. l. cum res ibidem in prin. ita exorditur ꝙ illa lex portat coro
nam totius materie quid probandum ſit in hypothecaria ibi
tex. glo. et doc. pleniſſime. Dy. hic in hac gloſarum varietate
paucis ſe expedit diſtinguendo. et has gloſ. ad concordiam re
ducēdo et dicit ꝙ ita ſeruatur communiter per aduocatos. et
eius diſtinctio licet ipſe non dixerit fuit ante eum glo. in. l. an-
te omnia. ff. de proba. Aut res hypothecata reperitur penes de
bitorem aut penes extraneum primo caſu ſufficit probare ſo-
lam poſſeſſionem debitoris. quia ipſe debitor non poteſt refer
re queſtionem dominij ⁊ ita ſm eum procedat glo. in. d. l. cum
res. Scd̄o vero caſu quādo res hypothecata reperitur penes
extraneum ⁊ hoc caſu dʒ ſaltem probari poſſeſſio debitoris cū
ti. ⁊ bona fide. ita ꝓcedat gl. in. d. l. rem alienam. ⁊ ratio eſt ſm
eum. qꝛ creditor debet eſſe eiuſdem conditionis cuius erat de
bitor ſuus in cuius locum ſucceſſit. quēadmodum ergo debi-
tor ſuus habuiſſet neceſſe ꝓbare adminus de poſſeſſione ſua
cū ti. ⁊ bona fide. ita habebit neceſſe ꝓbare ⁊ creditor ⁊ hāc di
ſtinctionem ſentit etiam glo. i. circa fi. in. d. l. rem alienam ⁊ eā
in primo mēbro ſeq̄tur Jo. fab. hic ⁊ Bart. poſt Cy. in. d. l. cum
res ⁊ omnes doc. vt infra referam. in ſcd̄o membro aliter diſti
guitur vt infra dicam. Sed hanc diſtinctionem Dy. reprobat
Cy. in. d. l. cum res ⁊ ibidem poſtea ipſe Cy. ponit aliam diſtin
ctionem quam diſtinctionem ſucceſſiue poſtea reprehēdit ibi
Raynerius in multis membris vt hic per Nic. de nea. in. vij.
opp. gl. ſed non curo ſed expedit referre tot anfractus ⁊ varie-
tates antiquorum noſtrorum. In hac difficultate placet mihi
modus procedendi. quem obſeruat Ang. de are. hic vt ex di-
ctis Cy. Bar. Bal. ⁊ Saly. poſt glo. et alios doc. antiquos i. d.
l. cum res. C. ſi aliena res pignori data ſit ⁊ Bar. in. d. l. cū rem
alienā ⁊ Cy. Bar. ⁊ Bal. in. l. de rebus. C. de dona. ante nup. et
Ange. in. l. ſi ſuperatus in prin. ⁊. l. ſi titio. ff. de pig. faciamus
tres caſus principales. ꝗuis Ange. de are. quattuor fecerit.
Aut agitur hypothecaria contra ipſum principalem debitorē

a ⁋ Latiſſime pʒ. adde Fely. i ru. de reſcri. in. iij. colū. i me. et qō ibidē ad eū dixi apo. ⁊ frā. are. i. l. cēturio i vl. col. de vul. et pupil. et qō ibidē dixi in apoſt.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico